

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ**

**ANTALYA İLİNDE ÜRETİCİLERİN TARIMDA KALMA EĞİLİMİ VE
ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ**

Oya SAV

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TARIM EKONOMİSİ

ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

HAZİRAN 2021

ANTALYA

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ**

**ANTALYA İLİNDE ÜRETİCİLERİN TARIMDA KALMA EĞİLİMİ VE
ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ**

Oya SAV

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TARIM EKONOMİSİ

ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

HAZİRAN 2021

ANTALYA

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ANTALYA İLİNDE ÜRETİCİLERİN TARIMDA KALMA EĞİLİMİ VE
ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ**

**Oya SAV
TARIM EKONOMİSİ
ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ**

**Bu tez Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
tasarından FDK-2018-3768 nolu proje ile desteklenmiştir.**

Haziran 2021

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ANTALYA İLİNDE ÜRETİCİLERİN TARIMDA KALMA EĞİLİMİ VE
ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ

Oya SAV
TARIM EKONOMİSİ
ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

Bu tez 21/06/2021 tarihinde jüri tarafından **Oybirliği** / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Cengiz SAYIN (Danışman)
Prof. Dr. Mehmet BOZOĞLU
Doç. Dr. Okan DEMİR
Doç. Dr. M. Nisa MENCET YELBOĞA
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz TAŞÇIOĞLU

ÖZET

ANTALYA İLİNDE ÜRETİCİLERİN TARIMDA KALMA EĞİLİMİ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ

Oya SAV

Doktora Tezi, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Cengiz SAYIN

Haziran 2021; 167 sayfa

Tarım sektöründe üreticilerin davranışları; ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel, politik ve coğrafi olmak üzere çok çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bu çalışmada büyükbaş, küçükbaş hayvan ve örtüaltı üreticilerinin tarımda kalma eğilimleri Antalya ili örneğinde incelenmiştir. Araştırmanın ana amacı; üreticilerin tarımda kalma eğilimlerini diğer bir deyişle memnuniyet durumlarını belirlemek ve bu eğilimi etkileyen ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel, coğrafi ve kırsal altyapı ile tarımsal politika ve örgütlenme faktörlerini Antalya ili örtüaltı yetiştiriciliği ile küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık faaliyeti üzerinde araştırmaktır. Anket uygulanan üreticilerin belirlenmesinde Tabakalı Örneklem Yöntemi tercih edilmiş olup yapılan hesaplamalar sonucunda büyükbaş hayvancılık alanında 68 yetiştirici ile küçükbaş hayvancılık alanında 117 adet küçükbaş yetiştirici ve örtüaltı üretim faaliyetinde ise 100 üretici ile yüzyüze görüşülmüştür. Çalışmada üreticilerin memnuniyet düzeyini belirlemek için Memnuniyet Analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda üreticilerin tarımsal faaliyetlerinden en düşük memnuniyet düzeyi Ekonomik Faktörler ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri olarak ortaya çıkmıştır. Gerçekleştirilen analizler çerçevesinde incelenen üç sektör arasında en yüksek memnuniyetin 29,3 değeri örtüaltı üretim faaliyetinde olduğu görülürken en düşük memnuniyet ise 26,53 değeri ile küçükbaş hayvancılık sektöründe ortaya çıkmıştır. Faktörler açısından en yüksek memnuniyet düzeylerinin ise Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Buna doğrultuda üreticilerin tarımda kalma eğiliminin artırılması için ekonomik açıdan memnuniyet seviyelerinin yükseltilmesi önemlidir. Diğer yandan uygulanan tarımsal desteklerin üretici ihtiyaçlarına göre yapılandırılması, üretici örgütlenmesinin güçlendirilmesi üreticilerin tarımda kalma eğilimi pozitif yönde etkileyecektir.

ANAHTAR KELİMELEER: Antalya, Hayvancılık, Kalma eğilimi, Memnuniyet analizi, Örtüaltı

JÜRİ: Prof. Dr. Cengiz SAYIN

Prof. Dr. Mehmet BOZOĞLU

Doç. Dr. Okan DEMİR

Doç. Dr. M. Nisa MENCET YELBOĞA

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz TAŞÇIOĞLU

ABSTRACT

ANALYSIS OF THE TENDENCY OF PRODUCERS TO STAY IN AGRICULTURE AND AFFECTING FACTORS IN ANTALYA PROVINCE

Oya SAV

PhD Thesis in Agricultural Economics

Supervisor: Prof. Dr. Cengiz SAYIN

June 2021; 167 pages

The behaviour of producers in the agricultural sector is influenced by a wide variety of factors, including economic, social, cultural, personal, political and geographical. In this study, the tendency of cattle, small cattle breeders and greenhouse producers to stay in agriculture were examined in the example of Antalya province. The main purpose of the study was to determine the tendency of producers to stay in agriculture in other words their satisfaction status and to investigate the economic, social, cultural, personal, geographical and rural infrastructure, agricultural policy and organizational factors that affect this tendency, on greenhouse, cattle and small cattle breeding activities in Antalya province. Stratified Sampling Method was preferred in the determination of the producers who were surveyed and as a result of the calculations, 68 breeders in the field of cattle breeding, 117 breeders in the field of small cattle and 100 producers in greenhouse production were interviewed face to face. In the study, satisfaction analysis was used to determine the level of satisfaction of producers. As a result of the study, the lowest level of satisfaction of producers emerged as economic factors and agricultural policy and organizational factors. Among the three sectors examined, the highest satisfaction was observed in greenhouse production with a value of 29.3, while the lowest satisfaction with a value of 26.53 occurred in the small cattle production. As per factors, the highest levels of satisfaction were concentrated in geographical, environmental and rural infrastructure factors. Accordingly, it is important to increase the level of economic satisfaction in order to increase the tendency of producers to stay in agriculture. On the other hand, structuring the agricultural supports applied according to the needs of the producers and strengthening the producer organization will positively affect the tendency of the producers to stay in agriculture.

KEYWORDS: Antalya, Breeding, Greenhouse, Satisfaction analysis, Tendency to stay

COMMITTEE: Prof. Dr. Cengiz SAYIN

Prof. Dr. Mehmet BOZOĞLU

Assoc. Prof. Dr. Okan DEMİR

Assoc. Prof. Dr. M. Nisa MENCET YELBOĞA

Asst. Prof. Dr. Yavuz TAŞÇIOĞLU

ÖNSÖZ

Türkiye’de tarım sektörünün ve üreticilerin öneminin her zaman vurgulayan ve üreticilerin kalma eğilimi ve tarımsal sürdürülebilirlik konusunda bana çalışma olanağı veren danışmanım hocam Sayın Prof. Dr. Cengiz SAYIN’a, Tez İzleme Komitesinde yer alan Sayın Prof. Dr. Mehmet BOZOĞLU’na ve Sayın Doç. Dr. Nisa MENCET YELBOĞA’ya değerli katkıları ve önerilerinden dolayı çok teşekkür ederim. Tez Savunma Jürisi’nde yer almayı içtenlikle kabul eden, kıymetli vakitlerini ayırarak çok değerli fikirlerini esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Okan DEMİR ve Dr. Öğretim Üyesi Yavuz TAŞCIOĞLU’na teşekkürü bir borç bilirim.

Anket çalışmasında, yardımlarını ve emeklerini esirgemeyen lisans öğrencileri Emre FINDIK ve Yiğit ERGÜN’e teşekkür ederim. Son olarak FDK-2018-3768 nolu proje ile bu çalışmanın gerçekleştirilmesine olanak sağlayan Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi’ne, üretici listelerine ulaşmamı sağlayan Antalya İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği’ne ve Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü’ne teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca olduğu gibi tez çalışmam sırasında da sonsuz anlayışla, manevi desteklerini her zaman gösteren hayat boyu öğretmenlerim çok kıymetli babam Mehmet Ali MIRCIOĞLU’na, değerli annem Necmiye MIRCIOĞLU’na, değerli ablam Müge MIRCIOĞLU YILMAZ’a minnet borcumun tek bir satırla ifade edilemeyeceğini bilsem de en derin teşekkürlerimi sunuyorum. Son olarak bana maddi ve manevi her konuda destek olan, gösterdiği anlayış ve engin bilgi birikimi ile yönlendiren ve verdiğim tüm kararlara saygı duyan, beni her konuda cesaretlendiren ve bu günlere gelmemi sağlayan sevgili eşim Ziraat Mühendisi Lütfü SAV’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ	v
AKADEMİK BEYAN	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı	1
1.2. Araştırmanın Kapsamı	3
1.2.1.Araştırmanın yapılacak yer-alan kapsamı.....	3
1.2.2.Araştırmada incelenen konular kapsamı	4
1.2.3.Veri toplanan hedef kitle kapsamı	4
2. KAYNAK TARAMASI	5
2.1. Kırsal Göçe Yönelik Çalışmalar	5
2.2.Tarımı Sürdürme Eğilimine Yönelik Çalışmalar	8
3. MATERYAL VE METOT	11
3.1.Materyal	11
3.2.Metot	11
3.2.1.Örnekleme hacmi belirleme ve veri toplama metodu	11
3.2.2.Veri analizi	16
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	38
4.1.Genel Bulgular	22
4.1.1.Dünyada hayvancılık faaliyeti	22
4.1.2. Türkiye’de hayvancılık faaliyeti	27

4.1.2.1. Türkiye’de et, süt ve yem fiyatları.....	36
4.1.2.2. Türkiye’de hayvancılık desteklemeleri.....	38
4.1.2.3. Hayvancılıkta Antalya ilinin önemi.....	43
4.1.3. Dünyada seracılık faaliyeti.....	45
4.1.4. Dünya yaş meyve sebze dış ticaret verileri.....	46
4.1.5. Türkiye’de örtüaltı üretim faaliyeti.....	48
4.1.6. Türkiye’de örtüaltı üretime yönelik verilen destekler	49
4.1.7. Örtüaltı üretim faaliyetinde Antalya ilinin önemi	50
4.2. Alan Bulguları.....	56
4.2.1. Örtüaltı üretim faaliyeti bulguları.....	56
4.2.1.1. Örtüaltı üretim faaliyeti sosyo-ekonomik bulgular	56
4.2.1.2. Örtüaltı üretim faaliyeti gösteren ailelerin gençlerinin bulguları.....	64
4.2.1.3. Örtüaltı üretim faaliyeti beklenen ve gözlenen faktörler.....	67
4.2.1.4. Örtüaltı üretim faaliyeti memnuniyet analizi.....	78
4.2.2. Küçükbaş hayvancılık faaliyeti bulguları	88
4.2.2.1. Küçükbaş hayvancılık faaliyeti sosyo-ekonomik bulgular.....	88
4.2.2.2. Küçükbaş üretim faaliyet gösteren ailelerin gençlerinin bulguları...	96
4.2.2.3. Küçükbaş hayvancılık faaliyeti beklenen ve gözlenen faktörler	99
4.2.2.4. Küçükbaş hayvancılık faaliyeti memnuniyet analizi.....	111
4.2.3. Büyükbaş hayvancılık faaliyeti bulguları	120
4.2.3.1. Büyükbaş hayvancılık faaliyeti sosyo-ekonomik bulgular.....	120
4.2.3.2. Büyükbaş hayvancılıkta faaliyet gösteren ailelerin gençlerinin bulguları.....	129
4.2.3.3. Büyükbaş hayvancılık faaliyeti beklenen ve gözlenen faktörler ...	132
4.2.3.4. Büyükbaş hayvancılık faaliyeti memnuniyet analizi.....	144
4.2.4. Örtüaltı, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık üretim faaliyetlerinin karşılaştırılması.....	153

5.	SONUÇLAR.....	157
5.1.	Örtüaltı Üretim Faaliyetine Yönelik Sonuçlar	157
5.2.	Küçükbaş Hayvancılık Faaliyetine Yönelik Sonuçlar	158
5.3.	Büyükbaş Hayvancılık Faaliyetine Yönelik Sonuçlar	160
5.4.	Öneriler	161
6.	KAYNAKLAR.....	164

ÖZGEÇMİŞ

AKADEMİK BEYAN

Doktora Tezi olarak sunduğum “Antalya İlinde Üreticilerin Tarımda Kalma Eğilimi ve Etkileyen Faktörlerin Analizi” adlı bu çalışmanın, akademik kurallar ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını belirtir, bu tez çalışmasında bana ait olmayan tüm bilgilerin kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

21/06/2021

Oya SAV

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

kg	: kilogram
%	: yüzde
da	: dekar
ha	: hektar
m ²	: metrekare

Kisaltmalar

AB	: Avrupa Birliği
BESD-BİR	: Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçıları Birliği Derneği
ÇKS	: Çiftçi Kayıt Sistemi
EBK	: Et ve Balık Kurumu
FAO	: Gıda ve Tarım Örgütü
HAYGEM	: Hayvancılık Genel Müdürlüğü
IMF	: Uluslararası Para Fonu
KKKS	: Koyun Keçi Kayıt Sistemi
KKBS	: Koyun Keçi Bilgi Sistemi
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsü
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TOB	: Tarım ve Orman Bakanlığı
TSEK	: Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu
TÜRKİYEM-BİR	: Türkiye Yem Sanayicileri Birliği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
USDA	: ABD Tarım Bakanlığı
WTO	: Dünya Ticaret Örgütü

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1.Dünya et üretimi	48
Şekil 4.2.Dünyada büyükbaş et üretimi dağılımı.....	48
Şekil 4.3.Dünyada küçükbaş et üretimi dağılımı.....	49
Şekil 4.4.Dünya et ticareti dağılımı	50
Şekil 4.5.Süt ürünleri ithalat ve ihracatı	62
Şekil 4.6.Dünya sebze sera alanları	72
Şekil 4.7.Örtüaltı üretim faaliyeti memnuniyet analizi.....	196
Şekil 4.8.Küçükbaş hayvancılık memnuniyet analizi	197
Şekil 4.9.Büyükbaş hayvancılık memnuniyet analizi	198

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1. Tabakalı örnekleme yöntemine göre örtüaltı işletmeler için hesaplanan örneklem büyüklüğü	12
Çizelge 3.2. Tabakalara göre ilçelerin örtüaltı alan varlıkları	13
Çizelge 3.3. Örtüaltı alan varlıkları oranları	13
Çizelge 3.4. İlçelere göre örtüaltı işletmeler için yapılacak anket sayısı.....	13
Çizelge 3.5. Tabakalı örnekleme yöntemine göre küçükbaş hayvancılık işletmeleri için hesaplanan örneklem büyüklüğü.....	14
Çizelge 3.6. Tabakalara göre ilçelerin küçükbaş hayvan varlıkları.....	14
Çizelge 3.7. İlçelere göre küçükbaş hayvan varlıkları oranı.....	14
Çizelge 3.8. İlçelere göre küçükbaş hayvancılık için yapılan anket sayısı.....	15
Çizelge 3.9. Tabakalı örnekleme yöntemine göre büyükbaş hayvancılık işletmeleri için hesaplanan örneklem büyüklüğü.....	15
Çizelge 3.10. Tabakalara göre ilçelerin büyükbaş hayvan varlıkları.....	15
Çizelge 3.11. İlçelere göre hayvan varlıkları oranı.....	16
Çizelge 3.12. İlçelere göre büyükbaş hayvancılık işletmeleri ile yapılan anket sayısı.....	16
Çizelge 3.13. Araştırma amaç – analiz yöntemi tablosu.....	16
Çizelge 3.14. Beklenen faktörlerin önem düzeyini ölçmede kullanılan puan aralıkları	18
Çizelge 3.15. Büyükbaş hayvancılığı sürdürme ve hayvancılık faaliyetinde kalma eğiliminde beklenen durum	18
Çizelge 3.16. Büyükbaş hayvancılığı sürdürme ve hayvancılık faaliyetinde kalma eğiliminde beklenen duruma etki eden faktörlerin sıralaması... ..	18
Çizelge 3.17. Gözlenen faktörlerin önem düzeyini ölçmede kullanılan puan aralıkları	19
Çizelge 3.18. Büyükbaş hayvancılığı sürdürme ve hayvancılık faaliyetinde kalma eğiliminde gözlenen durum	19
Çizelge 3.19. Büyükbaş hayvancılığı sürdürme ve hayvancılık faaliyetinde kalma eğiliminde gözlenen duruma etki eden faktörlerin sıralaması	19
Çizelge 3.20. Büyükbaş hayvancılığı sürdürme ve hayvancılık faaliyetinde kalma eğiliminde beklenen ve gözlenen faktörlerin sıralaması	20
Çizelge 3.21. Memnuniyet analizinde ilk aşama tablosu.....	20
Çizelge 3.22. Memnuniyet analizi	21
Çizelge 4.1. Dünya hayvan varlığı (000) (FAO 2019)	22
Çizelge 4.2. Dünya et üretimleri (000 ton) (FAO 2019)	24

Çizelge 4.3. Dünya süt üretimi (000 Ton) (International Dairy Federation 2019).....	24
Çizelge 4.4. Bölgelere göre dünya inek sütü üretimi (000 Ton) (International Dairy Federation 2019)	24
Çizelge 4.5. Dünya et üretimi ve ticareti (000 ton) (FAO 2019)	25
Çizelge 4.6. Büyükbaş eti ticareti (FAO 2019)	25
Çizelge 4.7. Küçükbaş eti ticareti (2018) (FAO 2019)	26
Çizelge 4.8. Dünya kişi başına et tüketimi (kg) (FAO 2018)	26
Çizelge 4.9. Seçilmiş ülkelerin kişi başına et tüketimleri (kg) (OECD ve FAO 2018). ..	26
Çizelge 4.10. Bazı ülkelere ait süt ve süt ürünleri tüketimi (kg) (FAO 2018).....	27
Çizelge 4.11. Türkiye hayvan varlığı (000) (FAO ve TÜİK 2019).....	28
Çizelge 4.12. Türkiye’de sığır varlığı (TÜİK 2019).....	28
Çizelge 4.13. Türkiye’nin damızlık sığır ithalat ve ihracatı (TÜİK 2019).....	28
Çizelge 4.14. Türkiye kasaplık sığır ithalat ve ihracatı (TÜİK 2019)	29
Çizelge 4.15. Büyükbaş hayvanı olan işletmelerin işletme büyüklüğüne göre işletme ve hayvan varlığı dağılımı, 2016 (%) (TÜİK 2020).....	29
Çizelge 4.16. Türkiye’nin küçükbaş hayvan varlığı (TÜİK 2020).....	30
Çizelge 4.17. Türkiye’de türlere göre küçükbaş hayvan varlığı (TÜİK 2020).....	31
Çizelge 4.18. Küçükbaş hayvanı olan işletmelerin işletme büyüklüklerine göre işletme ve hayvan varlığı dağılımı, (%) (TÜİK 2020)	31
Çizelge 4.19. Türkiye’de kesilen hayvan sayısı (TÜİK 2020)	31
Çizelge 4.20. Türkiye’de et üretimi (ton) (TÜİK 2020)	32
Çizelge 4.21. Türkiye’de hayvansal ürün üretim değerleri (Milyar TL) (TÜİK 2019) .	32
Çizelge 4.22. Türkiye’de hayvan türlerine göre sağılan hayvan sayısı, süt üretimi ve sağılan hayvan başına ortalama süt verimi (TÜİK 2020)	33
Çizelge 4.23. Türkiye’de ölçeklerine göre süt sığırcılığı işletmesi ve payları.....	33
Çizelge 4.24. Sanayiye süt aktaran üreticilerin yaşlara göre dağılımı (TOB 2020b)	34
Çizelge 4.25. Sağılan hayvan sayısı (TÜİK 2019)	34
Çizelge 4.26. Yıllara ve türlerine göre çiğ süt üretimi (TÜİK 2019)	34
Çizelge 4.27. Türkiye süt ürünleri üretimi (Ulusal Süt Konseyi 2019).....	35
Çizelge 4.28. Yıllık ortalama karkas et ve besilik canlı hayvan fiyatları	36
Çizelge 4.29. Küçükbaş canlı hayvan fiyatları (TL/Baş) (TOB 2020b).....	36
Çizelge 4.30. Karkas ve yem fiyatları (TOB 2020a)	36
Çizelge 4.31. Türkiye et ve et ürünleri tüketici fiyatları (TL/kg) (TÜİK 2019)	37

Çizelge 4.32. Türkiye’de çiğ süt tavsiye fiyatı (Ulusal Süt Konseyi 2020)	37
Çizelge 4.33. Türkiye’de süt ve yem fiyatları	37
Çizelge 4.34. Yıllara göre yem fiyatları (TL) (Ulusal Süt Konseyi 2020)	38
Çizelge 4.35. Üretici ve tüketici fiyatları (TÜİK 2019)	38
Çizelge 4.36. Türkiye’de verilen destekler (Milyar TL) (HAYGEM 2020)	39
Çizelge 4.37. Hayvancılık destekleme kalemleri (2019) (TOB 2019b)	41
Çizelge 4.38. Tarımsal üretim değerlerinde Türkiye-Antalya karşılaştırması (Bin TL) (Antalya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2017)	43
Çizelge 4.39. Antalya ve Türkiye tarımsal üretim değerleri.....	43
Çizelge 4.40. Antalya ili hayvan varlığı	44
Çizelge 4.41. Antalya ili büyükbaş hayvan varlığı (TÜİK 2018)	44
Çizelge 4.42. Antalya ili küçükbaş hayvan varlığı (TÜİK 2018)	44
Çizelge 4.43. Antalya ilinin et, süt ve su ürünleri ihracatı (Antalya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2018)	44
Çizelge 4.44. Kıtalarda ve başlıca ülkelerde tahmini sebze üretimi yapılan sera alanları ve dikey üretim yoğunlukları (2016) (Rabobank 2018)	45
Çizelge 4.45. Dünya yaş meyve sebze dış ticareti.....	46
Çizelge 4.46. Dünya yaş sebze ihracatçısı başlıca ülkeler.....	46
Çizelge 4.47. Türkiye’de örtüaltında sebze ve meyve üretimi (TÜİK 2020) (Ton).....	47
Çizelge 4.48. Türkiye’de örtüaltı üretim alanları (Bin dekar) (TÜİK 2018)	48
Çizelge 4.49. Türkiye’de örtüaltı üretim miktarları (Bin Ton) (TÜİK 2020)	48
Çizelge 4.50. Türkiye’de örtüaltında yetiştirilen ürünler (2019) (TÜİK 2020)	48
Çizelge 4.51. Türkiye’de yetiştirilen türlere göre örtüaltı üretimi (2017) (TÜİK 2019)	49
Çizelge 4.52. Üretim aşamasında seracılık destekleri (TOB 2020b)	50
Çizelge 4.53. Antalya ilinde ve Türkiye’de tarım alanlarının dağılımı(da) (TÜİK 2018)	51
Çizelge 4.54. Antalya ilinde arazilerin dağılımı ve Türkiye’deki payı	51
Çizelge 4.55. Antalya ilinde tarım alanlarının dağılımı.....	51
Çizelge 4.56. Antalya ili sebze üretim miktarı (TÜİK 2018)	52
Çizelge 4.57. Antalya ilinde meyve üretim miktarı (TÜİK 2018)	52
Çizelge 4.58. Antalya ili yaş sebze meyve ihracatı	52
Çizelge 4.59. Antalya ilinin yaş sebze meyve ihraç ettiği ülkeler.....	53
Çizelge 4.60. İllere göre örtüaltı alanları (da) (2019) (TOB 2020b)	53

Çizelge 4.61. Antalya ili bitkisel üretim alanı	54
Çizelge 4.62. Antalya ili bitkisel üretim miktarı.....	54
Çizelge 4.63. Antalya ili ve Türkiye örtüaltı üretim alanı (da).....	54
Çizelge 4.64. Örtüaltı sebze yetiştiriciliği üretimi (ton) (%)	55
Çizelge 4.65. Antalya ilinde başlıca sebzelerin üretimi.....	55
Çizelge 4.66. Antalya ili araştırma alanında sebze üretim alanları (da)	56
Çizelge 4.67. Antalya ilinde örtüaltı üretim yapan başlıca ilçeler	56
Çizelge 4.68. Üreticilerin eğitim durumları.....	57
Çizelge 4.69. Üreticilerin çocuk durumları.....	57
Çizelge 4.70. Üreticilerin cam sera alanlarının dağılımı, ürün çeşitleri ve miktarları... ..	57
Çizelge 4.71. Üreticilerin cam serada ürettikleri ürünlerin değeri.....	58
Çizelge 4.72. Üreticilerin plastik sera alanlarının dağılımı ve ürettikleri ürünler	58
Çizelge 4.73. Üreticilerin plastik serada ürettikleri ürünlerin miktarı ve değeri	58
Çizelge 4.74. Üreticilerin evlerinin alanı ve yaşları	59
Çizelge 4.75. Üreticilerin normal depolarının özellikleri	59
Çizelge 4.76. Üreticilerin yıllık giderleri ve gelirleri	59
Çizelge 4.77. Üreticilerin tarım dışı yıllık gelirleri.....	60
Çizelge 4.78. Üreticilerin bankalara, kooperatiflere ve şahıslara olan borçları.....	60
Çizelge 4.79. Üreticilerin alacak durumları ve toplam alacak durumları	60
Çizelge 4.80. Üreticilerin işgücü varlığı ve üretim kararı veren kişi.....	61
Çizelge 4.81. Üreticilerin çalıştırdığı mevsimlik işçi yıllık yevmiye adedi ve tutarı	61
Çizelge 4.82. Örtüaltı üretimde üreticilerin sorun alanları	61
Çizelge 4.83. Örtüaltında pazarlamada üreticilerin sorun alanları	62
Çizelge 4.84. Üreticilerin aldığı destekler	62
Çizelge 4.85. Verilen destekler hakkında üretici görüşleri.....	62
Çizelge 4.86. Verilen desteklerde üreticilerin karşılaştığı sorunlar	63
Çizelge 4.87. Üreticilerin devletten beklediği destekler.....	63
Çizelge 4.88. Örtüaltı tarımsal faaliyetinde bulunan ailelerdeki gençlerin ilçelere ve cinsiyetlerine göre dağılımı ve eğitim durumu.....	64
Çizelge 4.89. Gençlerin yaşlara göre dağılımı ve medeni durumları	64
Çizelge 4.90. Ekonomik faktörler.....	64
Çizelge 4.91. Sosyolojik, kültürel ve kişisel faktörler	65

Çizelge 4.92. Coğrafi, çevresel ve kırsal altyapı faktörleri	65
Çizelge 4.93. Tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri	66
Çizelge 4.94. Faktörlerin göreceli önem sıralaması	66
Çizelge 4.95. Örtüaltı beklenen ve gözlenen ekonomik faktörler-gelir, yatırım ve üretim.....	67
Çizelge 4.96. Örtüaltı beklenen ve gözlenen ekonomik faktörler-iç- dış ticaret ve finansman	68
Çizelge 4.97. Örtüaltı beklenen ve gözlenen sosyolojik, kültürel ve kişisel faktörler.....	70
Çizelge 4.98. Örtüaltı beklenen ve gözlenen coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri	71
Çizelge 4.99. Örtüaltı beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-destekler, politikalar ve örgütlenme.....	72
Çizelge 4.100. Örtüaltı beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-tarımsal üretim faaliyetine yönelik eğitimler.....	73
Çizelge 4.101. Örtüaltı beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-bilgi kaynakları varlığı ve erişimi	75
Çizelge 4.102. Beklenen faktörlerin göreceli önem sıralaması	76
Çizelge 4.103. Beklenen faktörlerin göreceli özet önem sıralaması.....	76
Çizelge 4.104. Gözlenen faktörlerin göreceli önem sıralaması	76
Çizelge 4.105. Gözlenen faktörlerin özet göreceli önem sıralaması	78
Çizelge 4.106. Faktörlerin göreceli önem sıralaması	78
Çizelge 4.107. Örtüaltı memnuniyet tabloları-ekonomik faktörler	79
Çizelge 4.108. Örtüaltı memnuniyet tabloları-sosyolojik, kültürel ve kişisel faktörler.....	80
Çizelge 4.109. Örtüaltı memnuniyet tabloları- coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri	81
Çizelge 4.110. Örtüaltı memnuniyet tabloları- tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri.....	82
Çizelge 4.111. Örtüaltı memnuniyet tabloları- tarımsal eğitim faktörleri	83
Çizelge 4.112. Örtüaltı yeni ve eski tüm üreticilerin memnuniyet indeksi	84
Çizelge 4.113. Örtüaltı tüm üreticilerin memnuniyet indeks özeti.....	85
Çizelge 4.114. Örtüaltı üretimde yeni olan üreticilerin memnuniyet indeksi.....	85
Çizelge 4.115. Örtüaltında yeni olan üreticilerin memnuniyet indeksi	86
Çizelge 4.116. Örtüaltında eski olan üreticilerin memnuniyet indeks özeti	86
Çizelge 4.117. Örtüaltında eski olan üreticilerin memnuniyet indeksi	87
Çizelge 4.118. Erkek ve kadın üreticilerin yaş aralığı.....	88

Çizelge 4.119. Üreticilerin eğitim durumları.....	88
Çizelge 4.120. Üreticilerin çocuk sahibi olma durumları	88
Çizelge 4.121. Üreticilerin hayvancılık faaliyet deneyimi	88
Çizelge 4.122. Üreticilerin sahip oldukları arazi cinsi.....	89
Çizelge 4.123. Üreticilerin bahçe alanlarının dağılımı ve ürünlerin değeri.....	89
Çizelge 4.124. Üreticilerin tarla alanlarının dağılımı ve ürün miktarları	89
Çizelge 4.125. Üreticilerin tarlada ürettikleri ürün çeşitleri ve ürün değeri	90
Çizelge 4.126. Üreticilerin sahip oldukları koyun ve keçi varlığı	90
Çizelge 4.127. Üreticilerin bina sermaye varlığı ve bina yaşları	90
Çizelge 4.128. Üreticilerin sahip olduğu makine teçhizat	91
Çizelge 4.129. Üreticilerin yıllık gider ve gelirleri.....	91
Çizelge 4.130. Üreticilerin tarım dışı yıllık gelirleri.....	91
Çizelge 4.131. Üreticilerin borçluluk durumları.....	92
Çizelge 4.132. Üreticilerin bankalara kooperatiflere ve şahıslara borçluluk durumları	92
Çizelge 4.133. Üreticilerin alacak durumları ve toplam alacakları	92
Çizelge 4.134. Üreticilerin işgücü varlığı.....	93
Çizelge 4.135. İşletmede üretim ve satış kararlarını veren kişi	93
Çizelge 4.136. Küçükbaş hayvancılıkta üreticilerin sorun alanları	93
Çizelge 4.137. Küçükbaş hayvancılıkta pazarlamada üreticilerin sorun alanları	94
Çizelge 4.138. Yararlanılan destekler	94
Çizelge 4.139. Verilen destekler hakkında üretici görüşleri.....	95
Çizelge 4.140. Üreticilerin devletten beklediği destekler.....	95
Çizelge 4.141. Verilen desteklerde üreticilerin yaşadığı sorunlar	96
Çizelge 4.142. Gençlerin yaşlara göre dağılımı.....	96
Çizelge 4.143. Gençlerin eğitim durumlarına göre göre dağılımı	96
Çizelge 4.144. Ekonomik faktörler.....	97
Çizelge 4.145. Sosyolojik, kültürel ve kişisel faktörler	97
Çizelge 4.146. Coğrafi, çevresel ve kırsal altyapı faktörleri.....	98
Çizelge 4.147. Tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri	98
Çizelge 4.148. Faktörlerin göreceli önem sıralaması.....	99
Çizelge 4.149. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen ekonomik faktörler gelir, üretim, yatırım	99

Çizelge 4.150. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen ekonomik faktörler iç dış ticaret, finansman	100
Çizelge 4.151. Küçükbaş hayvancılık beklenen gözlenen sosyolojik ve kültürel faktörler	102
Çizelge 4.152. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen kişisel faktörler	103
Çizelge 4.153. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri	104
Çizelge 4.154. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri- destekler, politikalar ve örgütlenme	105
Çizelge 4.155. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri- tarımsal eğitim ve bilgi kaynakları	106
Çizelge 4.156. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri- bilgi kaynakları varlığı ve erişimi	106
Çizelge 4.157. Beklenen faktörlerin göreceli önem sıralaması	108
Çizelge 4.158. Beklenen faktörlerin özet göreceli önem sıralaması	109
Çizelge 4.159. Gözlenen faktörlerin özet göreceli önem sıralaması	109
Çizelge 4.160. Gözlenen faktörlerin göreceli önem sıralaması	110
Çizelge 4.161. Faktörlerin göreceli önem sıralaması	110
Çizelge 4.162. Küçükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları-ekonomik faktörler	111
Çizelge 4.163. Küçükbaş memnuniyet tabloları-sosyolojik ve kültürel faktörler	112
Çizelge 4.164. Küçükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları- kişisel faktörler	113
Çizelge 4.165. Küçükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları-coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri	113
Çizelge 4.166. Küçükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları-tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-destekler, örgütlenme, eğitim ve bilgi kaynakları	114
Çizelge 4.167. Küçükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları-tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-bilgi kaynakları varlığı ve erişimi	116
Çizelge 4.168. Küçükbaş hayvancılıkta tüm üreticilerin memnuniyet indeksi	116
Çizelge 4.169. Küçükbaş hayvancılıkta tüm üreticilerin memnuniyet indeksi özeti...	117
Çizelge 4.170. Küçükbaş hayvancılıkta yeni üreticilerin memnuniyet indeksi	118
Çizelge 4.171. Küçükbaş hayvancılıkta eski üreticilerin memnuniyet indeksi	119
Çizelge 4.172. Küçükbaş hayvancılıkta eski üreticilerin memnuniyet indeksi	119
Çizelge 4.173. Erkek ve kadın üreticilerin yaş aralığı	120
Çizelge 4.174. Üreticilerin eğitim durumları	120
Çizelge 4.175. Üreticilerin çocuk sahibi olma ve çocukların eğitim durumları	120

Çizelge 4.176. Üreticilerin hayvancılık faaliyet deneyimi	121
Çizelge 4.177. Üreticilerin bahçe alanlarının dağılımı, ürünlerin miktar ve değeri	121
Çizelge 4.178. Üreticilerin tarla alanlarının dağılımı, ürünlerin miktar ve değeri	121
Çizelge 4.179. Üreticilerin sahip oldukları inek, süt sığırı ve düve varlığı	122
Çizelge 4.180. Üreticilerin sahip oldukları erkek dana, erkek ve dişi buzağı varlığı..	122
Çizelge 4.181. Üreticilerin evlerinin yaşı ve kat sayıları.....	122
Çizelge 4.182. Üreticilerin sahip olduğu makine-teçhizat.....	123
Çizelge 4.183. Üreticilerin yıllık gider ve gelirleri.....	123
Çizelge 4.184. Üreticilerin tarım dışı yıllık gelirleri.....	124
Çizelge 4.185. Üreticilerin borçluluk durumları.....	124
Çizelge 4.186. Üreticilerin bankalara ve kooperatiflere borçluluk durumları	124
Çizelge 4.187. Üreticilerin toplam borçluluk durumları.....	125
Çizelge 4.188. Üreticilerin alacak durumları ve tutarları	125
Çizelge 4.189. Üreticilerin işgücü varlığı ile üretim ve satış kararını veren kişi.....	125
Çizelge 4.190. Büyükbaş hayvancılıkta üreticilerin sorun alanları	126
Çizelge 4.191. Büyükbaş hayvancılıkta pazarlamada üreticinin sorun alanları	126
Çizelge 4.192. Yararlanılan destekler	126
Çizelge 4.193. Yararlanılan diğer destekler.....	127
Çizelge 4.194. Verilen destekler hakkında üretici görüşleri.....	127
Çizelge 4.195. Verilen desteklerde üreticilerin sorun alanları.....	128
Çizelge 4.196. Üreticilerin devletten beklediği destekler	128
Çizelge 4.197. Gençlerin yaşlara göre dağılımı.....	129
Çizelge 4.198. Ekonomik faktörler	129
Çizelge 4.199. Sosyolojik, kültürel ve kişisel faktörler	130
Çizelge 4.200. Coğrafi, çevresel ve kırsal altyapı faktörleri.....	130
Çizelge 4.201. Tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri	131
Çizelge 4.202. Faktörlerin göreceli önem sıralaması.....	131
Çizelge 4.203. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen ekonomik faktörler-gelir ve yatırım.....	132
Çizelge 4.204. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen ekonomik faktörler-üretim, iç dış ticaret ve finansman	132
Çizelge 4.205. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen sosyolojik ve kültürel faktörler.....	135

Çizelge 4.206. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen kişisel faktörleri.....	135
Çizelge 4.207. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri	136
Çizelge 4.208. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-destekler, politikalar ve örgütlenme	137
Çizelge 4.209. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal eğitim ve bilgi kaynakları faktörleri- tarımsal üretim faaliyetine yönelik eğitimler.....	138
Çizelge 4.210. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal eğitim ve bilgi kaynakları faktörleri- pazarlama faaliyetine yönelik eğitimler	139
Çizelge 4.211. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal eğitim ve bilgi kaynakları faktörleri- bilgi kaynakları varlığı ve erişimi	139
Çizelge 4.212. Beklenen faktörlerin göreceli önem sıralaması	141
Çizelge 4.213. Beklenen faktörlerin özet göreceli önem sıralaması.....	141
Çizelge 4.214. Gözlenen faktörlerin göreceli önem sıralaması	142
Çizelge 4.215. Gözlenen faktörlerin özet göreceli önem sıralaması	142
Çizelge 4.216. Faktörlerin göreceli önem sıralaması	143
Çizelge 4.217. Büyükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları-ekonomik faktörler	144
Çizelge 4.218. Büyükbaş memnuniyet tabloları-sosyolojik ve kültürel faktörler	145
Çizelge 4.219. Büyükbaş memnuniyet tabloları-coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri...	146
Çizelge 4.220. Büyükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları-tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-destekler, politikalar ve örgütlenme	147
Çizelge 4.221. Büyükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları- tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-tarımsal üretim faaliyetine yönelik eğitimler.....	148
Çizelge 4.222. Büyükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları-tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-ekonomik ve pazarlama faaliyetine yönelik eğitimler.....	148
Çizelge 4.223. Büyükbaş hayvancılık tüm üreticilerin memnuniyet indeks tablosu...	149
Çizelge 4.224. Büyükbaş hayvancılık tüm üreticilerin memnuniyet indeks özeti.....	150
Çizelge 4.225. Büyükbaş hayvancılıkta eski üreticilerin memnuniyet indeksi	151
Çizelge 4.226. Büyükbaş hayvancılık eski üreticilerin memnuniyet indeks özeti	151
Çizelge 4.227. Büyükbaş hayvancılık yeni üreticilerin memnuniyet indeksi.....	152
Çizelge 4.228. Büyükbaş hayvancılık yeni üreticilerin memnuniyet indeks özeti	153
Çizelge 4.229. Büyükbaş, küçükbaş hayvancılık ve örtüaltı üretim faaliyeti beklenen ve gözlenen faktörlerle memnuniyet indekslerinin karşılaştırılması.....	153
Çizelge 4.230. Tüm üreticilerin memnuniyet indekslerinin karşılaştırılması.....	154
Çizelge 4.231. Üç sektörde yeni üreticilerin memnuniyetlerinin karşılaştırılması.....	154

Çizelge 4.232. Her üç sektörde eski üreticilerin memnuniyet indekslerinin karşılaştırılması	155
Çizelge 4.233. Örtüaltı, küçükbaş, büyükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde bulunan ailelerdeki gençlerin tarımda kalma eğilimlerinin karşılaştırılması.....	155

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Tarımsal faaliyet, başta gıda ve sağlık olmak üzere hammadde, yatırım, istihdam, ihracat ve yatırım gibi pek çok alandaki katkıları sebebiyle önemli bir sektördür. Bu nedenle tarım politikaları kapsamında üreticilerin tarımsal faaliyette kalma eğilimi; artan nüfus baskısı, gıda güvencesinin sağlanması ve kırsal yerlerin sosyo-ekonomik sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Tarımsal faaliyeti gerçekleştiren üreticilerin davranışları; ekonomik, sosyal ve kültürel yapıdan, tarımsal politika uygulamalarından ve coğrafi özelliklerden olmak üzere çok çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Ancak hem gerçekleştirilen işin doğası gereği tarımsal faaliyetlerin zorluklar içermesi hem de üreticilerin gelir seviyesinin diğer çalışan kesime oranla daha düşük olması nedenleriyle, üreticilerin ve özellikle de genç üreticilerin tarım sektöründe çalışma eğiliminde olmadıkları yaygın bir görüş haline gelmiştir. Bunu önlemek amacıyla, üreticilerin yaşam standartlarının yükseltilerek kırsal alanda kalmalarının ve tarım sektöründe istihdamlarının sağlanması böylece tarımın sosyo-ekonomik açıdan bir cazibe merkezi haline getirilmesi izlenen tarım politikası kapsamında öne çıkmaktadır.

Dünyadaki durum incelenecek olursa Avrupa Birliği'ndeki (AB) mevcut tarım işletmelerinin sadece %6'sı 35 yaş altında üreticiler tarafından yönetilmektedir. Bu durum AB'de de tarım sektörünün gençler tarafından fazla tercih edilmediğini göstermektedir. Konunun hassasiyeti nedeniyle AB'de bir yandan yaşlanan tarım üreticilerine çözüm bulmak diğer yandan gelecek için gıda arzının ve tarımdaki rekabetçi üstünlüğünün devamlılığı için gençleri de tarıma çekmek amacıyla AB Ortak Tarım Politikası çerçevesinde yeni düzenlemeler getirilmiştir. Mevcut doğrudan ödemelere ek olarak kırsal kalkınma programları ve ulusal-bölgesel kalkınma planları uygulanmaya başlanmıştır (Anonim 1).

AB'de yaşanan bu sorununun, gelecekte Türkiye'de de yaşanmaması adına şimdiden önlemler alınması gündeme gelmektedir. Çünkü ülkede tarımsal faaliyeti sürdüren üreticilerin yaş ortalaması yüksek ve eğitim düzeyi düşük, ülke nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturan gençlerin de iş ve istihdam alanı olarak tarıma yönelmelerini sağlayacak destekleme politikaları ise henüz çok yenidir. Üretici ailelerindeki genç/çocuk sayısının (ortalama aile büyüklüğü) kentsel alanda yaşayan ailelere göre fazla olmasına karşın, hiç değilse bunların ne kadarının tarımsal faaliyete devam etme isteğinde veya eğiliminde olduğu ya da kalma kararını nelerin etkileyeceği, hangi beklentiler karşılanırsa kalmaktan memnun olabilecekleri konularında açıklayıcı ayrıntılı veriler henüz bulunmamaktadır.

Memnuniyet kavramı, bireyin istediği bir şeyi aldığı ya da yapmak istediği şeyi yaptığı hissettiği hoş duygu olarak tanımlanabilir. Diğer yandan tarım sektöründe memnuniyet kavramı, üreticilerin gerçekleştirdikleri tarımsal faaliyetten memnun olmaları, isteklerinin, beklentilerinin veya ihtiyaçlarının karşılanması olarak ifade edilir. Tarımda kalma eğilimi ise gerçekleştirdiği tarımsal faaliyetten ekonomik, sosyolojik, kültürel, kişisel, coğrafi ve altyapı ile tarımsal politika ve örgütlenme gibi çeşitli parametreleri açısından memnun olan üreticilerin faaliyeti sürdürme eğilimini açıklamaktadır.

Üreticileri tarımda kalma kararlarını ve genç üreticilerin de tarıma yönelme nedenlerini doğrudan etkileyebilecek pek çok faktör bulunmaktadır. Kişiye göre değişmekle birlikte, diğer sektörlerle oranla yapılacak bir takım sosyal, ekonomik veya kültürel göstergeleri kapsayan karşılaştırmalar olacaktır. Örneğin izlenen destekleme politikaları, tarımsal işletme ölçeği, gelir düzeyi, üretici örgütlenmesi ve finansman ve eğitim olanakları, yeni teknoloji kullanım durumu, girdi veya hammadde temin durumu, girdi ve ürün fiyatları düzeyleri, altyapı, sosyal güvenlik ve tarım sigortaları gibi daha pek çok konu değerlendirilen faktörler arasında sayılabilir.

Bu kapsamda konunun önemi ve bahsi geçen nedenlere bağlı olarak Türkiye’de, özellikle gençler için tarım sektörünü cazip hale getirme amaçlı yeni tarım politikası önlemleri kapsamında Genç Çiftçi Desteği hayata geçirilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda üreticinin destek talebinin çoğunlukla hayvancılıkta yoğunlaştığı görülürken onu arıcılığın, ipekböcekçiliğin, mantarcılığın, bağcılığın, meyveciliğin, örtü altı ve fidefidancılık ile tıbbi aromatik ve coğrafi işaretli ürün faaliyetinin izlediği ortaya çıkmıştır (TOB 2019a).

Türkiye’de yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu kırdan kente hareketi ele alan kırsal göç üzerine yoğunlaşmaktadır. Tarımda kalma eğilimi üzerine yapılan az sayıda çalışma ise tek bir üretim faaliyeti ve sınırlı bir alan üzerine odaklanmaktadır. Yabancı literatürde tarımda sürdürülebilirlik üzerine özellikle Afrika ülkeleri için yapılmış çalışmalar mevcuttur. Ancak literatürde Türkiye’de örtüaltı, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık olmak üzere tarımda kalma eğilimini araştıran bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Ülke genelinde tarımsal faaliyetin her alanının araştırılmasının maliyet ve zaman sınırlayıcı özellikleri nedeniyle gerek ülke tarımı ve gerekse Antalya ili tarımı açısından ekonomik öneme sahip örtüaltı ve hayvancılık üretim faaliyetinin sürdürülebilirliği ve bu faaliyetlerle uğraşan üreticilerin memnuniyet durumları bu çalışmada araştırılmıştır. Diğer bir ifadeyle, bu çalışmada Antalya ilinde üreticilerin kalma eğilimleri Memnuniyet Analizi ile ölçülmüştür.

Çalışmanın ana amacı üreticilerin tarımda kalma eğilimlerini (memnuniyet durumlarını) ve bu eğilimi etkileyecek ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel, fiziksel, çevresel ve politik faktörleri Antalya ili örtüaltı yetiştiriciliği ile küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık faaliyeti üzerinde araştırmak, memnuniyet analizine dayanarak bu üç üretim faaliyetinde gençleri de kapsayacak şekilde tarımdan uzaklaşma eğilimini azaltıcı ve de tarımda kalma eğilimini artırıcı öneriler geliştirmektir.

Araştırmanın temel sorusu: “Üreticilerin tarımda kalma ve tarımsal faaliyeti sürdürme eğilimi ne düzeydedir? Araştırmanın ana hipotezleri aşağıda yer almaktadır:

H0: Memnuniyet düzeyi düşük olan üreticilerin, tarımda kalma eğilimleri düşük düzeydedir.

H1: Memnuniyet düzeyi düşük olmayan üreticilerin, tarımda kalma eğilimleri de yüksek düzeydedir.

Çalışmada kullanılan istatistiksel testlere temel teşkil eden araştırmanın alt hipotezleri şu şekilde ortaya koyulmuştur:

Hipotez 1: Örtüaltı üretim faaliyetinde Ekonomik Faktörler ile üretici memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki vardır.

Hipotez 2: Örtüaltı üretim faaliyetinde Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler ile üretici memnuniyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 3: Örtüaltı üretim faaliyetinde Coğrafi, Kırsal Altyapı Faktörleri ile üretici memnuniyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 4: Örtüaltı üretim faaliyetinde Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörler ile üretici memnuniyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 5: Küçükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde Ekonomik Faktörler ile üretici memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki vardır.

Hipotez 6: Küçükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler ile üretici memnuniyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 7: Küçükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde Coğrafi, Kırsal Altyapı Faktörleri ile üretici memnuniyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 8: Küçükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörler ile üretici memnuniyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 9: Büyükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde Ekonomik Faktörler ile üretici memnuniyet düzeyi arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki vardır.

Hipotez 6: Büyükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler ile üretici memnuniyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 7: Büyükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde Coğrafi, Kırsal Altyapı Faktörleri ile üretici memnuniyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 8: Büyükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörler ile üretici memnuniyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.2. Araştırmanın Kapsamı

1.2.1. Araştırma yapılan yer-alan kapsamı

Antalya ili 2018 yılı itibariyle oluşturduğu 10,8 milyar TL bitkisel üretime karşılık gelen %7,5 oran ile Türkiye’de birinci sırada bulunurken yarattığı 12 milyar TL tarımsal üretim ile Türkiye toplam tarımsal üretiminden %3,75 pay alarak Türkiye’de ikinci sırada bulunmaktadır. Antalya ili 2018 yılı itibariyle 449 milyon dolarlık yaş sebze ve meyve ihracatı gerçekleştirmiştir (TÜİK 2019). Diğer yandan 2019 yılı itibariyle Türkiye’nin toplam örtüaltı alanı olan 789.604 dekarın %37’sine karşılık gelen 286.522 da örtüaltı alan Antalya ilinde bulunmaktadır. Antalya ili örtüaltı üretimde birinci sırada yer alırken onu Mersin, Adana ve Muğla izlemektedir. Antalya ilindeki örtüaltı tarım alanının %44’ü Serik, Kumluca ve Aksu ilçelerinde yer almaktadır. Antalya ilinde 185.833 adet büyükbaş ve 1.245.651 adet küçükbaş hayvan bulunmakta olup ilde 15.723 ton et ve 2870.678 ton

süt üretilmektedir (TÜİK 2020). Antalya ilinde Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı çiftçi sayısı 40.217'dir ve çiftçi aile sayısı ise 138 bindir. Yine Antalya ilinde işletmelerde ortalama parsel sayısı 5 iken ortalama parsel büyüklüğü ise 8,4da ve işletme başına ortalama arazi büyüklüğü ise 32da'dır (Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019). Antalya ilinde sahil bölgeleri, turizm ve örtüaltı tarımı açısından yayla bölgeleri ise kırsal turizm ve hayvancılık açısından yoğunlukla tercih edilen özelliklere sahiptir.

Araştırma kapsamında, kurumlardan elde edilen verilere göre örtüaltı örneği için araştırma alanı olarak örtüaltı faaliyetin en yoğun yapıldığı Serik, Kumluca ve Aksu ilçeleri, küçükbaş hayvancılık için de hayvancılık işletmelerin en fazla olduğu Elmalı, Korkuteli ve Manavgat ile büyükbaş hayvancılık için ise Döşemealtı ve Korkuteli'ndeki üreticiler olmak üzere hayvancılığın yoğun yapılmakta olduğu yayla bölgeleri seçilmiştir. Bu kapsamda çalışmada uygun örneklemeyle belirlenen üreticilerle yüz yüze görüşmeye dayalı anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Böylece kalma eğilimi, aynı bölgedeki farklı tarımsal faaliyetler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

1.2.2. Araştırmada incelenen konular kapsamı

Türkiye'de hem mevcut durumda aktif çalışan üreticilerin tarımsal faaliyeti sürdürme nedenleri hem de genç üreticilerin de tarıma yönelme kararlarını olumlu etkileyebilecek konuların araştırılması önemlidir. Bu nedenle öncelikle, "üreticilerin tarımsal faaliyete devam etme istek ve eğilim durumlarının ve kararlarını etkileyecek temel faktörlerin", diğer bir yaklaşımla da "hangi beklentiler karşılanırsa kalmaktan memnun olabilecekleri veya karşılanmazsa memnun olmayacakları" gibi konular araştırma kapsamında irdelenmiştir. Bu kapsamda da ekonomik, sosyolojik, kültürel, kişisel, coğrafi, kırsal altyapı, tarımsal politika ve örgütlenme parametreleri gibi memnuniyeti etkileyecek pek çok konu araştırmada ele alınmıştır.

1.2.3. Veri toplanan hedef kitle kapsamı

Bu çalışmada hedef kitle; örtüaltı tarım üreticileri, küçükbaş hayvan ve büyükbaş hayvan yetiştiricileri olmak üzere üç ayrı gruptan oluşmaktadır. Her üç grup için de ayrı anket çalışması yürütülmüştür. Ayrıca her bir grup da kendi içerisinde; a) ana işi örtüaltı, küçükbaş veya büyükbaş hayvancılık olan ve uzun zamandır faaliyet sürdüren orta yaş ve üzeri üreticiler, b) bu aile üyesi olup ailesine faaliyette yardımcı olan ve gelecekte de tarım yapma ihtimali olan potansiyel genç üretici adayları, c) faaliyete yeni başlamış ancak geçimini bu alandan aktif olarak sağlayan genç üretici şeklinde ayrıca gruplandırılmıştır.

2.KAYNAK TARAMASI

2.1. Kırsal Göçe Yönelik Çalışmalar

Yayın yılı	2006
Yazar	Hacı Kurt
Araştırma adı	Göç Eğilimleri ve Olası Etkileri
Bulgular	Bu çalışmada kırsal nüfusun göç eğilimleri ve olası etkileri kentler bazında ele alınmıştır. Araştırma kapsamında 8 ilde toplam 638 kişi ile görüşülmüştür, buna göre köyden kente göç göçmeyi düşünenlerin oranı %45 olarak hesaplanmıştır. Bu yüksek oranın köyden kente göç etmek isteyen büyük bir potansiyeli gösterdiği ifade edilmiştir.
Yayın yılı	2007
Yazar	Ertuğrul Güreşçi
Araştırma adı	Kırsal Göçün Nedenleri ve Tarıma Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Erzurum İli İspir İlçesi Kırık Bucağı Örneği
Bulgular	Bu makalede kırsal göçün nedenleri ve tarıma yansımaları Erzurum ili özelinde tartışılmıştır. Çalışmanın ana materyali 91 kişi ile yapılan anketlerden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda göçün nedenleri arasında hane reisinin sosyal güvence eksikliği ve göç eden akrabalar öne çıkarken göçü engelleyici unsurlar arasında hayvan varlığı, besicilik yapılması, arazi miktarı ve arazi kiralama yer almıştır.
Yayın yılı	2008
Yazar	Mehmet Gürbüz, Murat Karabulut
Araştırma adı	Kırsal Göçler İle Sosyo-Ekonomik Özellikler Arasındaki İlişkilerin Analizi
Bulgular	Bu makalede korelasyon, regresyon ve hiyerarşik kümeleme analizleri kullanılarak kırsal göç olgusu ile sosyo-ekonomik yapı arasındaki ilişki analiz edilmeye çalışılmıştır. Kırsal göçün en çok sosyo-ekonomik faktörlerden etkilenmekle beraber kent yaşamının çekiciliği ile bazı sosyo-psikolojik faktörlerden etkilendiği öne sürülmüştür.
Yayın yılı	2008
Yazar	Mehmet Gürbüz
Araştırma adı	Karadeniz Bölgesi'nde Kırsal Göçler İle Sosyoekonomik Özellikler Arasındaki İlişkilerin Analizi
Bulgular	Bu çalışmada kırsal göçe neden olan faktörler Karadeniz Bölgesi özelinde korelasyon, regresyon ve hiyerarşik kümeleme ile analiz edilmiştir. Kırsal göçün temel nedenleri arasında sosyo-ekonomik faktörlerin öne çıktığı ifade edilirken sosyo-psikolojik nedenler ile kentlerin cazibesinin de teşvik edici olduğu iddia edilmiştir.

Yayın yılı	2011
Yazar	Doğan Bıçkıcı
Araştırma adı	Geleceğin Kentte İnşası: Çanakkale Kırsalında Göç Eğilimleri
Bulgular	Bu çalışmada Çanakkale köylerinde gençlerin kırsaldan göç etme eğilimleri ortaya koyulmuştur, bu kapsamda 35 genç ile anket yapılmıştır. Araştırma kapsamında görüşülen %71'nin ileride köyden göç etme düşüncesinde olduğu görülmüştür. Gençlerin kırsaldan göç etme düşüncesinden arkasında yatan neden sadece ekonomik değil, sosyo-kültürel, psikolojik pek çok etmen barındırdığı anlaşılmıştır.
Yayın yılı	2014
Yazar	Ümit Serkan Ekmekçiler
Araştırma adı	Türkiye’de Kırdan Kente Göç: Diyarbakır Üzerine Bir Alan Araştırması
Bulgular	Bu çalışmanın ana materyali 1000 kişi ile gerçekleştirilen anketlerdir. Kırsal göçün ekonomik, siyasi, askeri ve sosyal nedenleri Diyarbakır ili özelinde ele alınmıştır. Göçün etkileri arasında işsizlik, suç oranları, mimari yapıdaki değişimler ve sosyal uyumsuzluklar olarak sıralanmıştır.
Yayın yılı	2015
Yazar	Ertuğrul Güreşçi
Araştırma adı	Kırsal Toplumun Değişimi ve Kırsal Göç
Bulgular	Bu çalışmada kırsal göç tanımlanmış ve göçün nedenleri ve sonuçları sunulmuştur. Kırsal göçün hem kırsal alanı hem de göçün gerçekleştiği kentsel alanı sosyal ve ekonomik açıdan değiştirdiğinin altı çizilirken değişimin yaşlılara göre gençlerde çok daha hızlı yaşandığı dile getirilmiştir.
Yayın yılı	2015
Yazar	Ahmet Yulafcı, Murat Sayılı
Araştırma adı	Samsun İlinde Kırsal Göç Yaşanan Köylerin Genel Özellikleri ve Göçün Köyler Üzerindeki Etkileri
Bulgular	Bu çalışmanın ana materyali Samsun ili köylerinde gerçekleştirilen anketlere dayanmaktadır. Çalışmada göç veren köylerin özellikleri ve göçün bu köylere etkileri irdelenmiştir. Anketler sonucunda kırsal göçün halen devam etmekte olduğu ve köylerin nüfusunun her geçen gün azaldığı ortaya çıkmıştır.
Yayın yılı	2015
Yazar	Hayrettin Şahin
Araştırma adı	Türkiye’de İç Göçün Sosyo-Ekonomik Dinamikleri: Ağrı İli Örneği (Sakarya Üniversitesi Doktora Tezi)
Bulgular	Bu çalışmada Ağrı ilinden göç eden 5 büyük şehirde yaşayan Ağrı ili nüfusuna kayıtlı 467 kişi ile anket gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda ekonomik nedenlerin göç etmede ilk sırada yer aldığı ifade edilirken büyükşehirlerdeki gelişmiş kamu hizmetlerinin göçteki öneminin altı çizilmiştir.

Yayın yılı	2016
Yazar	Gökhan Taşğın, Sibel Kadioğlu
Araştırma adı	Kırsal Göçü Etkileyen Faktörlerin Analizi: Erzurum İli Örneği
Bulgular	Bu çalışmanın ana materyali Erzurum ilinin 8 ilçesinin köylerinde 316 adet tarımsal işletme ile gerçekleştirilen yüz yüze anket çalışmasına dayanmaktadır. Analiz yöntemi olarak probit binominal metodu kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda tarım dışı gelir, üretici yaşı ve üreticilerin evlerinden memnuniyetlerinin göç etme eğilimi ile negatif yönde ilişkide olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer yandan üreticinin eğitim durumu ve göç eden akrabalar ile göç etme eğilimi arasında ise pozitif yönde ilişki bulunmuştur.
Yayın yılı	2016
Yazar	Arzu Kan, Gülbahar Kurt, Keziban Özmen, Şeyma Nur Sezik
Araştırma adı	Kırsal Göçün Sosyo Ekonomik Etkileri: Konya İli Hüyük İlçesi Örneği
Bulgular	Çalışmanın amacı kırsal göçün etkilerini sosyal ve ekonomik etmenler açısından Konya ili özelinde irdelemektir. Çalışma kapsamında Konya ili köylerinde 42 adet anket gerçekleştirilmiştir. Kırsal göçü azaltmak amacıyla kırsal alanların eğitim, sulama gibi altyapı hizmetleriyle geliştirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.
Yayın yılı	1992
Yazar	E.A. Gyasi ve J.S. Ayivor
Araştırma adı	Rural-Rural Migration in Ghana: The Case of Likpe Seasonal Migrant Rice Farmers (Gana'da Kırsal-Kırsal Göç: Mevsimlik Göçmen Pirinç Çiftçileri)
Bulgular	Bu çalışmada kırsaldan kırsala olan göçü araştırmak üzere 60 adet Ganalı pirinç üreticisi ile anket gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre arazi üzerindeki baskı, pirinç üretimine uygun olmayan elverişsiz fiziksel çevre, kakao gelirindeki düşüş ve Likpe'deki yetersiz iş fırsatları göçün nedenleri arasında yer almıştır. Çalışma sonucunda göç edenlerin üçte ikisinin arazilerin yetersiz olması nedeniyle göç ettiği görülmüştür.
Yayın yılı	2005
Yazar	Aftab Opel
Araştırma adı	Bound For The City: A Study of Rural to Urban Labour Migration in Afghanistan (Şehir İçin Sınır: Afganistan'da Kırsal ve Kentsel Emek Göçü Üzerine Bir Çalışma)
Bulgular	Çalışma kapsamında Afganistan'da Kabil, Herat ve Celalabad olmak üzere üç şehirde 997 kişiye anket yapılmıştır. Ankete katılanların %38'nin işsizlik nedeniyle köyden kente göç ettiği, kırsal göçün önlenmesi için kırsal alanda tarım dışı istihdamın artırılması, kırsalda endüstrileşmenin sağlanması, topraksız köylü ve kadınlar için mikro kredi olanaklarının artırılması gibi öneriler sunulmuştur.

Yayın yılı	2011
Yazar	Ikramullah, Gulab Shair
Araştırma adı	Economic and Social Dimensions of Rural-Urban Migration in Pakistan: Results from a Recent Survey in the North West Pakistan (Pakistan'da Kırsal ve Kentsel Göçün Ekonomik ve Sosyal Boyutları: Pakistan'ın Kuzeybatısındaki Yakın Tarihli Bir Anketin Sonuçları)
Bulgular	Bu çalışmanın amacı, Kuzeybatı Pakistan'da 260 kişi ile 2010 yılında gerçekleştirilen anket sonucunda kırsal-kentsel göçte sosyoekonomik faktörlerin etkisini değerlendirmektir. İstihdam türü, işgücünde aile üyeleri, eğitim yılı, arazi mülkiyeti ve göç arasında pozitif ilişki varken gelir ve göç arasında negatif ilişki bulunmuştur. Kırsal göçü azaltmak için kırsalda altyapının güçlendirilmesi önerilmiştir.

2.2.Tarımı Sürdürme Eğilimine Yönelik Çalışmalar

Yayın yılı	2008
Yazar	Tayfun Çukur ve Ferruh Işın
Araştırma adı	İzmir İli Torbalı İlçesinde Sanayi Domatesi Üreticilerinin Tarımın Çok Fonksiyonluluğu Kavramına Bakış Açıları
Bulgular	Bu çalışma İzmir ilinde sanayi domatesi üretimi le uğraşan 61 üretici ile gerçekleştirilen anket verilerine dayanmaktadır. Çalışma sonucunda görüşülen 61 üreticinin %51'nin gelecekte tarıma devam etme eğiliminde olmadığı ortaya çıkmıştır. Üreticilerin memnuniyetsizliklerinin nedeni arasında ekonomik sebepler öne çıkmıştır.

Yayın yılı	2014
Yazar	Sosina Bezu ve Stein Holden
Araştırma adı	Are Rural Youth in Ethiopia Abandoning Agriculture? (Etiyopya'da kırsalda gençler tarımı terk mi ediyor?)
Bulgular	Bu makalenin ana materyali Etiyopya'da 16 köyde 620 üretici ile gerçekleştirilen anketlerdir. Bölgede arazi kıtlığı olması, aileden miras ya da hibe dışında arazi sahibi olmanın mümkün olmaması nedeniyle gençlerin tarımı terk ettikleri ve kırsal yaşayan gençlerin sadece %6 gibi küçük bir kısmının tarım sektöründe çalışmak istedikleri belirlenmiştir.

Yayın yılı	2014
Yazar	Ronay Arlı, Mehmet Balcı, Canan Abay
Araştırma adı	Gençlerin Kırsalda Çiftçilik Yapma Eğilimleri: Akhisar İlçesi Örneği
Bulgular	Bu çalışmada 100 gençle anket yapılmıştır. Gençlerin çiftçilik yapma eğiliminde olmama nedenleri arasında tarımsal gelirin yetersiz olması başlıca faktör olarak yer alırken kırsaldaki hayat koşulları ise en az önemli neden olarak ortaya çıkmıştır. Tarımda kalma eğilimleri ve etkili faktörleri için iyi-kötü analizi ile logit analizi uygulanmıştır.

Yayın yılı	2015
Yazar	Özlem Karahan Uysal
Araştırma adı	Manisa İli Yunt Dağı Köylerinde Çiftçilerin Tarımsal Üretime Yaklaşımlarını Etkileyen Faktörlerin Analizi
Bulgular	Bu çalışmada Manisa ili köylerinde görüşülen 158 adet çiftçinin tarımsal üretim hakkındaki görüşlerine etki eden nedenler logit model ile ortaya koyulmuştur. Çalışma sonucunda görüşülen çiftçilerin çiftçilikten çok memnun olmadıkları; elde ettikleri gelir ile ihtiyaçlarını bir miktar karşılayabildikleri ve üreticilerin çoğunun çiftçilik mesleğinden vazgeçebilecekleri şeklinde bulgular belirlenmiştir.
Yayın yılı	2015
Yazar	Gonca Gül Yavuz, Tijen Özudoğru
Araştırma adı	Türkiye’de Tahıl Üreticilerinin Tarımsal Amaçları ve Üretimlerini Sürdürme Eğilimleri
Bulgular	Bu çalışmada tahıl üreticilerin tarımsal sürdürülebilirliğe bakış açıları 14 ilde gerçekleştirilen 961 anket ile ortaya koyulmuştur. Yapılan analiz sonuçlarına göre üreticilerine tarımda kalmalarının büyük ölçüde ürünlerini iyi fiyata satmalarına ve sonucunda elde ettikleri gelire bağlı olduğu ortaya çıkmıştır.
Yayın yılı	2015
Yazar	Özlem Yıldız
Araştırma adı	Ege Bölgesi’nde Sürdürülebilir Tarıma Tarımsal Yayımın Katkısı ve Üretici Eğilimleri (Ege Üniversitesi Doktora Tezi)
Bulgular	Bu tez çalışması birincil verilere dayanmakta olup Ege Bölgesi’nde 270 adet çiftçi ile görüşülmüştür. Çalışma sonucunda görüşülen 270 adet çiftçinin %78’sinin düşük gelir nedeniyle çocuklarının çiftçilik yapmasını istemediği dile getirilmiştir. Çalışmada multinominal lojistik regresyon analizi yapılmış olup tarımsal sürdürülebilirliğin gelir düzeyi, arazi miktarı, örgütlenme, hanedeki birey sayısı ile doğru orantılı olduğu sonucu çıkmıştır.
Yayın yılı	2016
Yazar	Tayfun Çukur
Araştırma adı	Milas İlçesinde Süt Sığırcılığı Yapan Çiftçilerin Tarımda Kalma Eğilimlerinin Belirlenmesi
Bulgular	Çalışma birincil verilere dayanmakta olup çiftçilerin tarımda kalma eğilimlerinin belirlenmesi için Manisa ilinde 71 adet süt sığırcılığı üreticisi ile anket gerçekleştirilmiştir. Tezde lojistik regresyon analizi yöntemi uygulanmış olup analiz sonuçlarına göre tarımsal sürdürme eğiliminin tarım dışı gelire sahip olma, hayvan varlığı, silaj üretimi gibi konular ile ilişkili olduğu vurgulanmıştır.

Yayın yılı	2016
Yazar	Ela Atış, Bülent Miran, Zerrin K. Bektaş, H. Ece Salalı, Kenan Çiftçi, Ahmet Altındişli, Selçuk Karabat, Murat Cankurt, Ahmet Bayaner
Araştırma adı	Üreticilerin Konvansiyonel ve Organik Kuru Üzüm Üretme İsteği: Manisa İli Örneği
Bulgular	Bu çalışma Manisa ilinde kuru üzüm üreticilerinin tarımsal sürdürülebilirlik beklentisini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda 300 üretici ile anket gerçekleştirilmiştir, üreticilerin üretim için arzu ettikleri fiyatı belirlemek üzere analiz yapılırken geleneksel ve organik üzüm için farklı politikaların üreticilere sunulması gerektiğinin altı çizilmiştir.
Yayın yılı	2017
Yazar	Zeynep Çelik
Araştırma adı	Samsun İli Çarşamba İlçesinde Aile Çiftçiliğinin Mevcut Durumu, Sorunları ve Sürdürülebilirliği (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi)
Bulgular	Bu tez çalışmanın ana materyali üretici anketleridir, Samsun ilinde 59 adet aile çiftçisi ile görüşülmüştür. Üreticilerin %34'nün çocuklarının ileride çiftçilik yapmasını istediği sonucu ortaya çıkmıştır. Tezde lojistik regresyon analizi yapılmış olup tarımsal sürdürülebilirlik ile eğitim düzeyi arasında negatif, gelir düzeyi ile ise pozitif ilişki olduğu görülmüştür.

3.MATERYAL VE METOT

3.1.Materyal

Bu çalışma, kurumlardan elde edilen verilere göre Antalya ilinde tarımsal faaliyetlerin en yoğun yapıldığı ilçelerde gerçekleştirilmiştir. Buna göre çalışmanın ana materyalini örtüaltı örneği için Serik, Kumluca ve Aksu ilçeleri, küçükbaş hayvancılık için Elmalı, Korkuteli ve Manavgat ile büyükbaş hayvancılık için ise Döşemealtı ve Korkuteli'ndeki üreticilerden yüz yüze anket ile elde edilen birincil veriler oluşturmaktadır. Araştırmada örtüaltı 100, büyükbaş hayvancılıkta 68 ve küçükbaş hayvancılıkta 117 olmak üzere toplam 285 anket 2019 yılında 2 aylık sürede (Ekim-Kasım) gerçekleştirilmiştir. Anket kapsamında küçükbaş, büyükbaş hayvancılık ve örtüaltı üretim sektöründe faaliyet gösteren üreticilerin tarımsal faaliyetlerini sürdürmelerine ve beklentilerine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Çalışmada Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB) ile çeşitli yayınlardan, raporlardan, makalelerden ve tez çalışmalarından da ikincil veri kaynakları olarak yararlanılmıştır.

3.2.Metot

3.2.1. Örnek hacmi belirleme ve veri toplama metodu

Antalya ilinde tarımda kalma eğiliminin belirlenmesinde ve bu eğilime etki eden faktörlerin hesaplanmasında temel olacak veriler orijinal (birincil) veriler olup örtüaltı, küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık faaliyeti ile uğraşan üreticilerle birebir anket yapılarak toplanmıştır.

Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ve İlçe Müdürlükleri'nden sağlanan verilere göre Kumluca'da 6571 adet, Serik'te 736 adet ve Aksu'da 1723 adet örtüaltı işletme bulunmaktadır. Antalya Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği'nden elde edilen verilere göre Korkuteli'nde 681 adet, Manavgat'ta 818 adet ve Elmalı'da 565 adet küçükbaş hayvan yetiştiricisi vardır. Antalya İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne göre Döşemealtı'nda 291 adet ve Korkuteli'nde ise 149 adet büyükbaş hayvan yetiştiricisi bulunmaktadır.

Araştırmada örtüaltı üretimi, küçükbaş hayvancılık ve büyükbaş hayvancılık olmak üzere üç ayrı hedef kitleden örnek seçilmiştir. Her üç faaliyet için de bölgedeki yoğunlaşmalar irdelenmiştir. Örtüaltı üretim faaliyeti için alan varlığı ve dağılımı, hayvancılık üretim faaliyeti için de hayvan sayısına bağlı olarak yoğunlaşma alanları belirlenmiştir. Tabakalı Örneklem Yöntemi'ne göre her 3 tarımsal faaliyet grubu için örneklem sayısı hesaplanmıştır.

Örtüaltı üretim faaliyetinin yoğun olduğu üç ilçede toplam 6961 adet örtüaltı üreticisinin oluşturduğu ana kitleyi temsil edebilecek örneklem büyüklüğünün elde edilmesi için ilk olarak uygun örneklem tekniği seçilmiştir. Buna göre işletmeleri büyüklüklerine göre sınıflandırmak için işletme arazi büyüklüğü örneklem birimi olarak seçilmiştir. Normal dağılım testiyle popülasyondaki birimlerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Homojen özellikte olmayan popülasyon verileri çerçevesinde örneklem genişliğinin belirlenmesinde Tabakalı Örneklem Yöntemi kullanılmıştır.

İşletmeler, arazi varlığı esas alınarak 3 tabakaya ayrılmıştır. Ana kitleye ve her tabakaya ait varyans ve ortalamalar hesaplanarak %5 hata payı ve %95 güven aralığına göre örneklem hacmi örtüaltı için 84 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan örneklem hacminin % 20 'si kadar yedek anket yapılmasına karar verilmiştir. Buna göre yapılacak anket sayısı 100 olarak hesaplanmıştır. Neyman Formülü kullanılarak 3 tabakaya ayrılan örtüaltı işletmeler çizelgede gösterilmektedir. Örneklem genişliği Tabakalı Örnekleme ile Neyman Yöntemi'ne göre aşağıda belirtilen denklem ile hesaplanmıştır (Yamane 1967).

$$n = \frac{\left(\sum N_h S_h\right)^2}{N^2 D^2 + \sum N_h S_h^2} \quad (3.1)$$

n: Örnek hacmi

N: Popülasyondaki işletme sayısı

N_h : h'ninci tabakadaki işletme sayısı

S_h : h'ninci tabakanın standart sapması

$$D^2 = \frac{d^2}{Z^2} \quad (3.2)$$

d: Popülasyon ortalamasından izin verilen sapma (hata miktarı) (%5)

Z: İzin verilen güvenlik sınırlarının z dağılım tablosundaki değer (%95)

Örnek büyüklüğünün tabakalara dağıtılmasında aşağıdaki eşitlik kullanılmıştır (Yamane, 1967).

$$n_h = \frac{N_h S_h}{\sum N_h S_h} n \quad (3.3)$$

Çizelge 3.1. Tabakalı örneklem yöntemiye göre örtüaltı işletmeler için hesaplanan örneklem büyüklüğü

İşletme Grupları	Tabaka Sınırları (Örtüaltı alan)(da)	Frekans	Ortalama	Varyans	Örnek Büyüklüğü	Yapılan Anket Sayısı (+%20)
I	1-4000	2678	1902	327531	25,7	30,8
II	4001-6000	3036	4323	849228	30,5	36,5
III	6001+	1247	7410	746656	27,3	32,7
Toplam	-----	6961	6006	----- --	83,5	100

Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ve İlçe Müdürlükleri'nden temin edilen listelerden derlenen verilere göre ilçe başına düşen örtüaltı arazi varlıklarını göstermek amacıyla Çizelge 3.2 oluşturulmuştur.

Çizelge 3.2. Tabakalara göre ilçelerin örtüaltı alan varlıkları

İşletme Grupları	Tabaka Sınırları (Örtüaltı alan)(da)	Kumluca	Serik	Aksu	Toplam
I	1-4000	3974	52	463	4489
II	4001-6000	1002	278	364	1644
III	6001+	1595	406	896	2897
Toplam		6571	736	1723	9030

Çizelge 3.2’deki veriler kullanılarak tabakalara göre ilçelerin örtüaltı alan varlıkları, birinci, ikinci ve üçüncü grup işletmede yer alan toplamlara oranlanmış ve Çizelge 3.3 oluşturulmuştur.

Çizelge 3.3. Örtüaltı alan varlıkları oranları

İşletme Grupları	Tabaka Sınırları (Örtüaltı alan)(da)	Kumluca	Serik	Aksu	Toplam
I	1-4000	0,89	0,01	0,10	1
II	4001-6000	0,61	0,17	0,22	1
III	6001+	0,55	0,14	0,31	1

Her bir ilçede gerçekleştirilecek anket sayısını bulmak için Çizelge 3.3’te yer alan oranlar ile işletme grubu başına düşen anket sayısı ile çarpılmış ve Çizelge 3.4 elde edilmiştir. Buna göre birinci grup işletme olan 4000da’a kadar olan örtüaltı işletmeler için Kumluca’da 27, Serik’te 1 ve Aksu’da 3 adet olmak üzere 31 adet anket yapılmasına karar verilmiştir. Tabakalara göre ilçelerde gerçekleştirilecek tüm anket sayıları bulunmuştur.

Çizelge 3.4. İlçelere göre örtüaltı işletmeler için yapılan anket sayısı

İşletme Grupları	Tabaka Sınırları (Örtüaltı alan)(da)	Yapılan Anket sayısı (+%20)	Kumluca	Serik	Aksu	Toplam
I	1-4000	30,8	27,4	1,0	3,2	31
II	4001-6000	36,5	22,3	6,2	8,1	36
III	6001+	32,7	18,3	4,7	10,3	33
Toplam	-----	100				100

Küçükbaş hayvancılıkta işletmeleri büyüklüklerine göre ayırmak için işletmelerin hayvan varlığı örneklem hacmi olarak esas alınmıştır. Tabakalı Örneklem formülü kullanılarak işletmeler, hayvan varlığı dikkate alınarak 3 tabakaya bölünmüştür. Aşırı uç değerler göz ardı edilmiş ve gözlem sayısı 2065’e düşmüştür. Ana kitleye ve her tabakaya ait varyans ve ortalamalar göz önüne alınarak %5 hata payı ve %95 güven aralığına göre örnek hacmi 96 olarak elde edilmiştir. Daha sonra elde edilen örnek hacminin % 20’si kadar yedek anket yapılmasına karar verilmiştir. Bunun sonucunda yapılacak anket sayısı 117 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 3.5. Tabakalı örnekleme yöntemine göre küçükbaş hayvancılık işletmeleri için hesaplanan örneklem büyüklüğü

İşletme Grupları	Tabaka Sınırları (Hayvan adedi)	Frekans	Ortalama	Varyans	Örnek Büyüklüğü	Yapılan Anket Sayısı(+%20)
I	1-100	893	62,38	460,5	24,94	29,93
II	101-250	869	156,29	1629,6	45,65	54,78
III	251+	303	319,92	4480,8	26,39	32,67
Toplam	-----	2065	139,6	-----	96,98	117,38

Antalya Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliği'nden elde edilen listelerden derlenen verilere göre ilçe başına düşen küçükbaş hayvan varlıklarını göstermek amacıyla Çizelge 3.6 oluşturulmuştur.

Çizelge 3.6. Tabakalara göre ilçelerin küçükbaş hayvan varlıkları

İşletme Grupları	Tabaka Sınırları (Hayvan Adedi)	Korkuteli	Manavgat	Elmalı	Toplam
I	1-100	303	382	207	892
II	101-250	278	350	240	868
III	251+	100	86	118	304
Toplam		681	818	565	2064

Çizelge 3.6'daki veriler kullanılarak tabakalara göre ilçelerin küçükbaş hayvan varlıkları, birinci, ikinci ve üçüncü grup işletmede yer alan toplamalara oranlanmış ve Çizelge 3.7 oluşturulmuştur. Elde edilen oranlar tabloda hayvan sayılarına göre ayrılan işletme gruplarına göre gösterilmiştir. Oranlamada özellikle I ve II. grup işletmelerde Manavgat ilçesinin hesaplanan değerlere göre öne çıktığı görülmüştür. Onu oran açısından Korkuteli ilçesi takip etmektedir.

Çizelge 3.7. İlçelere göre küçükbaş hayvan varlıkları oranı (%)

İşletme Grupları	Tabaka Sınırları (Hayvan Adedi)	Korkuteli	Manavgat	Elmalı	Toplam
I	1-100	0,34	0,43	0,23	1
II	101-250	0,32	0,40	0,28	1
III	251+	0,33	0,28	0,39	1

Her bir ilçede gerçekleştirilecek anket sayısını bulmak için Çizelge 3.7'te yer alan oranlar ile işletme grubu başına düşen anket sayısı ile çarpılmış ve Çizelge 3.8 elde edilmiştir. Buna göre birinci grup işletme olan 100 başa kadar küçükbaş hayvan sahibi olan işletmeler için Korkuteli'nde 10, Manavgat'ta 13 ve Elmalı'da 7 adet olmak üzere 30 adet anket yapılmasına karar verilmiştir.

Çizelge 3.8. İlçelere göre küçükbaş hayvancılık için yapılan anket sayısı

İşletme Grupları	Tabaka Sınırları (Hayvan Adedi)	Yapılan Anket sayısı (+%20)	Korkuteli	Manavgat	Elmalı	Yapılan Anket Sayısı
I	1-100	29,93	10,2	12,8	6,9	29,9
II	101-250	54,78	17,5	22,1	15,1	54,7
III	251+	32,70	10,4	10,0	12,3	32,7
Toplam	-----	117				117

Büyükbaş hayvancılıkta işletmeleri büyüklüklerine göre bölmek için işletmelerin hayvan varlığı örneklem hacmi olarak belirlenmiştir. Tabakalı Örneklem formülü ile işletmeler hayvan varlığı göz önüne alınarak 3 tabakaya bölünmüştür. Aşırı uç değerler göz ardı edilerek gözlem sayısı 434'e düşmüştür. Ana kitleye ve her tabakaya ait varyans ve ortalamalar dikkate alınarak ortalamadan %5 hata payı ve %95 güven aralığına göre örnek büyüklüğü 57 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örnek hacminin % 20'si kadar yedek anket yapılmasına karar verilmiştir. Sonuç olarak küçükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde anket sayısı 68 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 3.9. Tabakalı örneklem yöntemine göre büyükbaş hayvancılık işletmeleri için hesaplanan örneklem büyüklüğü

İşletme Grupları	Tabaka Sınırları (Hayvan Adedi)	Frekans	Ortalama	Varyans	Örnek Büyüklüğü	Yapılan Anket Sayısı (+%20)
I	1-18	178	12,81	12,92	17,8	21,5
II	19-37	191	25,65	27,05	27,9	33,5
III	38+	54	47,94	56,49	11,6	13,7
Toplam	423	434	23,09	-----	57,3	68,7

Antalya Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nden elde edilen listelerden derlenen verilere göre ilçe başına düşen büyükbaş hayvan varlıklarını göstermek amacıyla Çizelge 3.10 oluşturulmuştur.

Çizelge 3.10. Tabakalara göre ilçelerin büyükbaş hayvan varlıkları

İşletme Grupları	Tabaka Sınırları (Hayvan Adedi)	Döşemealtı	Korkuteli	Toplam
I	1-18	131	55	186
II	19-37	123	69	192
III	38+	37	25	62
Toplam		291	149	440

Çizelge 3.10'daki veriler kullanılarak tabakalara göre ilçelerin büyükbaş hayvan varlıkları, birinci, ikinci ve üçüncü grup işletmede yer alan toplamlara oranlanmış ve Çizelge 3.11 oluşturulmuştur.

Çizelge 3.11. İlçelere göre hayvan varlıkları oranı

İşletme Grupları	Tabaka Sınırları (Hayvan Adedi)	Döşemealtı	Korkuteli	Toplam
I	1-18	0,71	0,29	100
II	19-37	0,64	0,36	100
III	38+	0,60	0,40	100
Toplam				100

Her bir ilçede gerçekleştirilecek anket sayısını bulmak için Çizelge 3.11’de yer alan oranlar ile işletme grubu başına düşen anket sayısı ile çarpılmış ve Çizelge 3.12 elde edilmiştir. Buna göre birinci grup işletme olan 18 başa kadar büyükbaş hayvan sahibi olan işletmeler için Döşemealtı’nda 15 ve Korkuteli’nde 6 adet olmak üzere 21 adet anket yapılmasına karar verilmiştir. Tabaka sınırlarına göre ilçelerde yapılacak anket sayıları hesaplanmıştır. Bu kapsamda, ikinci grupta Döşemealtı’nda 21 ve Korkuteli’nde ise 12 adet anket yapılması sonucu çıkarken son grupta Döşemealtı’nda 8 ve Korkuteli’nde ise 5 adet anket yapılması gereği doğmuştur.

Çizelge 3.12. İlçelere göre büyükbaş hayvancılık işletmeleri ile yapılan anket sayısı

İşletme Grupları	Tabaka Sınırları (Hayvan Adedi)	Yapılacak Anket sayısı (+%20)	Döşemealtı	Korkuteli	Yapılan Anket Sayısı
I	1-18	21,56	15,1	6,4	21,5
II	19-37	33,48	21,4	12,1	33,5
III	38+	13,67	8,2	5,5	13,7
Toplam	-----	68,72			68,7

3.2.2. Veri analizi

Araştırma verileri, popülasyondan seçilmiş örnekten, *yüz yüze görüşmeye dayalı anket* yolu ile elde edilmiştir. Araştırmanın analiz edilecek konuları ve analiz yöntemleri aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 3.13. Araştırma amaç- analiz yöntemi tablosu

Analiz Yöntemi	Analiz Edilen Amaç	Veri Kaynağı
Memnuniyet Analizi	Üreticilerin tarımda kalma eğilimlerini (memnuniyet durumlarını) ve bunu etkileyen faktörleri belirlemek	Örtüaltı, küçük ve büyükbaş hayvancılık yapan üretici anket verileri
Tanımlayıcı İstatistikler	Üreticilerin sosyo-ekonomik durumlarını ortaya koymak	Örtüaltı, küçük ve büyükbaş hayvancılık yapan üretici anket verileri
Tutum ve Eğilim Ölçümü	Gençlerin gelecekte tarımsal faaliyette bulunma eğilimini ve bunu etkileyen faktörleri belirlemek	Üretici ailelerle beraber yaşayan genç çocukların anket verileri

Üreticilerin gözlenen ve beklenen durumlarına etki eden faktörler, literatüre dayanarak hazırlanmış, daha sonra Faktör Analizi uygulanarak değişkenler arasında birbiri ile korelasyonlu olanlar bir kategoriye toplanmış, daha az sayıda faktör elde edilerek ve

ana faktörler dört grup halinde Ekonomik, Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel, Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri başlıkları altında derlenmiştir. Ekonomik Faktörler, gelir, üretim, iç-dış ticaret, finansman ve yatırım başlıkları altında toplanmıştır. Gelir alt faktörünün içine faaliyetin iyi bir gelir sağlaması, yüksek hayat standardı ve işin gelecek vaat etmesi gibi konular girerken yatırım faktörü altına ise işletmeyi büyütebilme durumu ve yeni alet-makine satın alabilme girmektedir. Üretim faktörlerinin içine ise kaliteli üretim yapabilme, uygun fiyatta girdi temini, faaliyetin zorluk durumu gibi konular girmektedir. İç ve dış ticaret faktörleri içine ise ihracat yapma, talep ve pazarlama gibi konular girmektedir. Finansman alt faktörü, üreticinin borçluluk düzeyi ve kredi bulma durumu gibi konuları kapsamaktadır. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler ise üreticiliğin toplumda saygı görmesi, kırsalda ilişkilerin sıcaklığı, üreticiliği sevmeye gibi konuları içermektedir. Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri ise bölgenin ve arazinin tarıma uygunluğu, iklim koşulları, eğitim, sağlık ve enerji gibi altyapı imkanlarını kapsamaktadır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri; destekler ve politikalar, birlik ve kooperatiflerin etkinlik durumları ile üretim ve pazarlama faaliyetine yönelik eğitimleri kapsamaktadır.

Memnuniyet Analizi ile üreticilerin tarımsal faaliyetlerinden memnuniyet durumlarını ortaya koymak için dört ana faktör altında her bir alt faktör için memnuniyet faktör tabloları oluşturulmuştur, likert ölçeği ile üreticilerin tarımsal üretimleri açısından beklenen duruma verdiği puanların ortalaması alınmıştır. Her bir faktör grubuna göre alınan ortalamalar sıralanmış, üreticilerin hangi faktör grubundan beklentisi beklenen değer tablosu ile ortaya koyulmuştur. Daha sonra aynı faktör grupları için beklenen değerler faktör tablosu oluşturulup üreticinin puan vermesi istenmiştir, gözlenen ve beklenen değerler için iki ayrı faktör tablosunun karşılaştırılması yapılarak Memnuniyet Analizi gerçekleştirilmiştir.

Anket kapsamında üreticilerin gerçekleştirdikleri her bir tarımsal faaliyeti sürdürme eğilimi için tüm faktörleri içeren tablolar oluşturulmuştur. Üreticilerin, tüm faktörlere “Hiç önemli değil” ile “Çok önemli” arasında olmak üzere 5’li likert tablosunda verdikleri puanların frekansları tabloda ilgili haneye yazılmıştır. Büyükbaş, küçükbaş ve örtüaltı olmak üzere her bir tarımsal faaliyette kalma eğilimindeki beklenen duruma etki eden her bir alt faktörün ve ana faktörün ortalaması hesaplanmış ve tabloda gösterilmiştir. Beklenen ana faktörlerin ve alt faktörlerin “durum” dereceleri, 5’li likert ölçeği ile belirlenmiştir. Durum ölçeklerinin açıklamaları aşağıda bulunmaktadır.

Analizde bulunan 4 ana faktörün ve alt faktörlerin durum derecesi Ağırlıklı Ortalama Ölçek Değeri aşağıdaki denklemle hesaplanmıştır:

$$\overline{\text{A. O. Ö. D.}} = \frac{\sum_{i=1}^F p_i \cdot f_i}{\sum_{i=1}^F p_i}$$

(Eşitlik 1.)

$\overline{\text{A. O. Ö. D.}}$	: Ağırlıklı ortalama ölçek değeri
f_i	: Alt değişkenlere ait frekans
p_i	: Durum ölçek değeri, puan (i=1,2,3,4,5)
F	: Toplam frekans

Hesaplamalardan sonra her bir alt değişken için ait “ağırlıklı ortalama ölçek değerlerine” ilişkin “genel ortalama ölçek değeri” elde edilmiş ve önem durumunu gösteren puan aralıklarına göre “önem dereceleri” belirlenmiştir.

Çizelge 3.14. Beklenen faktörlerin önem düzeyini ölçmede kullanılan puan aralıkları

Durum dereceleri	Puan (p) aralığı
Hiç önemli değil	1.00 - 1.99
Önemsiz	2.00 - 2.50
Orta	2.51 - 3.50
Önemli	3.51 - 4.00
Çok önemli	4.01 - 5.00

Çizelge 3.15. Büyükbaş hayvancılığı sürdürme ve hayvancılık faaliyetinde kalma eğiliminde beklenen durum

A.Ekonomik Faktörler	1	2	3	4	5	Toplam	Ortalama
	Hiç önemli değil (1)	Önemsiz	Orta	Önemli	Çok önemli(5)		
		(2)	(3)	(4)			
A1. Gelir							
İyi bir gelir sağlaması	-	-	3	6	59	68	4,82

Büyükbaş hayvancılığı sürdürme ve hayvancılık faaliyetinde kalma eğiliminde beklenen durum tablosu oluşturulduktan sonra ilgili üretim faaliyetinin üretici açısından sürdürülebilirliğine etki eden ana faktörlerin ortalaması ayrı bir tabloda aşağıdaki gibi yazılmıştır. Daha sonra en yüksek ortalamaya sahip faktör grubu, üreticinin tarımda kalma eğilimindeki beklenen duruma en çok etki eden faktör olmak üzere belirlenen 4 adet faktör sıralanmıştır.

Çizelge 3.16. Büyükbaş hayvancılığı sürdürme ve hayvancılık faaliyetinde kalma eğiliminde beklenen duruma etki eden faktörlerin sıralaması

Faktörler	Ortalama	Sıralama
A.Ekonomik Faktörler		
B.Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler		
C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri		
D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri		

Üreticilerin ilgili tarımsal faaliyette kalmaları için gerekli gördükleri durum için beklenen değerler tablosundaki faktör grupları gözlenen değerler tablosuna alınmıştır. Gözlenen değerler tablosunda üreticilerin ilgili tarımsal faaliyetlerdeki mevcut durumlarını ortaya koymak için tüm faktörlere “Hiç memnun değil” ile “Çok memnun” arasında olmak üzere 5’li likert tablosunda verdikleri puanların ortalamaları alınmış ve ilgili haneye yazılmıştır.

Gözlenen ana ve alt faktörlere ait “durum” dereceleri, 5’li likert ölçeği ile belirlenmiştir. Durum ölçeklerinin açıklaması aldıkları puan aralıklarına göre Çizelge 3.17’de gösterilmiştir. Analizde bulunan 4 ana faktörün ve her bir alt faktörün durum

derecesi Ağırlıklı Ortalama Ölçek Değeri üstte yer alan formüle göre hesaplanmıştır. Elde edilen Ağırlıklı Ortalama Ölçek Değeri'nin aralığı olan durum dereceleri belirtilmiştir.

Çizelge 3.17. Gözlenen faktörlerin önem düzeyini ölçmede kullanılan puan aralıkları

Durum dereceleri	Puan (p) aralığı
Hiç memnun değil	1.00 - 1.99
Memnun değil	2.00 - 2.50
Orta	2.51 - 3.50
Kısmen memnun	3.51 - 4.00
Çok memnun	4.01 - 5.00

Çizelge 3.18. Büyükbaş hayvancılığı sürdürme ve hayvancılık faaliyetinde kalma eğiliminde gözlenen durum

A.Ekonomik Faktörler							
A1. Gelir	Hiç memnun değil	Memnun değil	Orta	Kısmen memnun	Çok memnun	Toplam	Ortalama
İyi bir gelir sağlaması							

Büyükbaş hayvancılığı sürdürme ve hayvancılık faaliyetinde kalma eğiliminde gözlenen durum tablosu oluşturulduktan sonra ilgili üretim faaliyetinin üretici açısından sürdürülebilirliğindeki gözlenen duruma etki eden her bir olguyu kapsayan ana faktörlerin ortalaması ayrı bir tabloda gösterilmiştir. Daha sonra en yüksek ortalama sahip faktör grubu, üreticinin tarımda kalma eğilimindeki gözlenen duruma en çok etki eden faktör olmak üzere oluşturulan ana faktörler, hesaplanan ortalama değerlere göre sıralanmış ve tabloda gösterilmiştir.

Çizelge 3.19. Büyükbaş hayvancılığı sürdürme ve hayvancılık faaliyetinde kalma eğiliminde gözlenen duruma etki eden faktörlerin sıralaması

Faktörler	Ortalama	Sıralama
A.Ekonomik Faktörler		
B.Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler		
C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri		
D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri		

Yapılan analizler sonucunda elde edilen değerlere göre büyükbaş hayvancılıkta beklenen ve gözlenen durumlara etki eden faktörlerin sıralanması ayrı bir tabloda Çizelge 3.20'deki gibi gösterilmiştir.

Çizelge 3.20. Büyükbaş hayvancılığı sürdürme ve hayvancılık faaliyetinde kalma eğiliminde beklenen ve gözlenen faktörlerin sıralaması

Faktörler	Gözlenen Değerler Faktör Sıralaması	Beklenen Değerler Faktör Sıralaması
A.Ekonomik Faktörler		
B.Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler		
C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri		
D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri		

Son olarak her bir alt faktöre ait beklenen ölçek değeri toplanmış ve ait olduğu ana faktörün toplamı elde edilmiştir. Ana faktörlerin altında her bir alt faktör için beklenen ölçek değeri, ilgili ana faktörün toplamına oranlanmış ve ağırlıklı çarpan ölçek değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar ağırlıklı çarpan ölçek sütununa yazılmış. Her bir beklenen ölçek değeri aşağıdaki örnek tabloda elde edilen gelir faktör toplamı olan 25,36'ya oranlanmış ve iyi bir gelir sağlaması konusuna ait 4,70/25,36 oranı olan 0,185 ağırlıklı çarpan sütununa yazılmıştır. Her bir alt faktöre ait ağırlıklı çarpan ölçek değeri her bir alt faktöre ait gözlenen değer ile çarpılmış ve elde edilen sonuçlar katsayı sütununa yazılmıştır. İyi bir gelir sağlamasına ait 0,185 ağırlıklı çarpan değeri ile 2,09 gözlenen değer çarpılmış, elde edilen 0,387 değeri katsayı sütununa yazılmıştır. Katsayı sütunundaki tüm değerler toplanmış ve elde edilen sonuç 100 ile çarpılarak memnuniyet indeksi hesaplanmıştır.

Çizelge 3.21. Memnuniyet analizinde ilk aşama tablosu

A.Ekonomik Faktörler				
A1. Gelir	Beklenen Ölçek Değeri	Ağırlıklı Çarpan Değeri	Gözlenen Ölçek Değeri	Katsayı Ölçeği
İyi bir gelir sağlaması	4,70	0,185	2,09	0,387
Yüksek hayat standardı sağlama	4,26	0,168	2,19	0,368
Parayı değerlendirme durumu	3,89	0,153	2,34	0,359
Tarım dışı geliri değerlendirme durumu	3,83	0,151	2,35	0,355
Ürün satış fiyatı uygunluğu	4,32	0,170	2,32	0,395
Örtüaltı işinin gelecek vaat etmesi	4,36	0,172	2,17	0,373
Gelir Faktörleri Toplamı	25,36			2,24
Memnuniyet İndeksi (%)				22,4

Her bir alt faktör için elde edilen memnuniyet indeksi ilgili ana faktör memnuniyet indeksi sütununa yazılmış, alt faktörler memnuniyet indeksi ortalaması alınmıştır. Yapılan analiz sonucunda daha sonra ana faktör memnuniyet indeksi elde edilmiştir. Ana faktörlere ait memnuniyet indeksleri değerlerine göre büyükten küçüğe sıralama gerçekleştirilmiştir. Son olarak da hedef olan 50 değerine yakın olma durumuna göre memnuniyet derecesini ortaya koyulmuş ve analiz tablosunda gösterilmiştir.

Çizelge 3.22. Memnuniyet analizi

Ana Faktörler	Alt Faktörler	Memnuniyet İndeksi (Beklentilerin karşılama düzeyi)	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks değerine yaklaşmak
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	22,4	3	50
	A2.Yatırım	20,3	4	50
	A3.Üretim	22,4	3	50
	A4. İç ve Dış Ticaret	25,1	2	50
	A5.Finansman	26,2	1	50

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Genel Bulgular

4.1.1. Dünyada hayvancılık faaliyeti

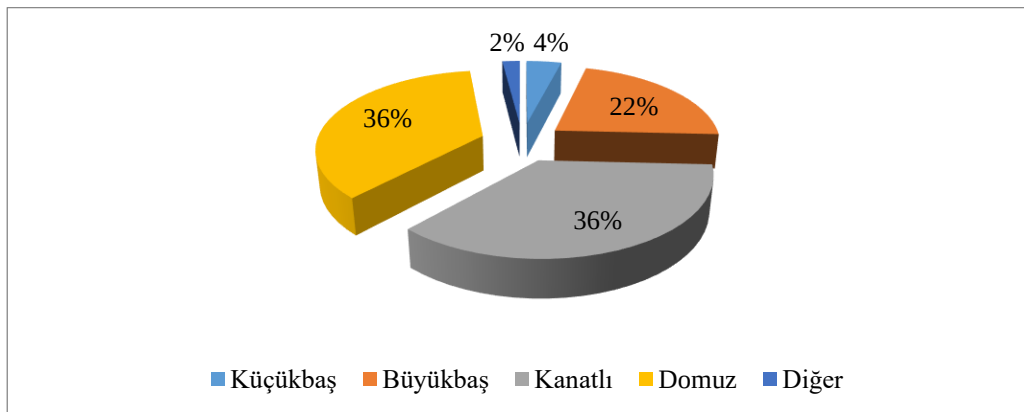
Geçmişte olduğu gibi günümüzde de hayvancılık sektörü, ülkelerin gelişmişlik seviyesinden bağımsız olarak tüm ülkeler için önemlidir. Hayvancılık özellikle, gelişmiş ülkelerde bir sanayi dalı olmuş ve ekonominin bir parçası haline gelmiştir. Bu nedenle hayvancılık gerek gelişmiş gerekse de gelişmekte olan ülkelerde önemle ele alınması gereken stratejik bir sektör olarak değerlendirilmektedir (Saçlı 2007).

Dünya hayvan varlığı kapsamında FAO'dan derlenen verilere göre 2018 yılında dünyada yaklaşık 2,2 milyar baş koyun ve keçi, 1,5 milyar baş sığır, 978 milyon baş domuz, 206 milyon baş manda, 25 milyar adet kanatlı ve 35 milyon baş deve bulunmaktadır. Son 28 yılda sığır sayısında %15, koyun-keçi %25, domuzda %14, mandada %39, deve %40 ve kanatlı hayvanda ise %14 artış yaşanmıştır.

Çizelge 4.1. Dünya hayvan varlığı (000) (FAO 2019)

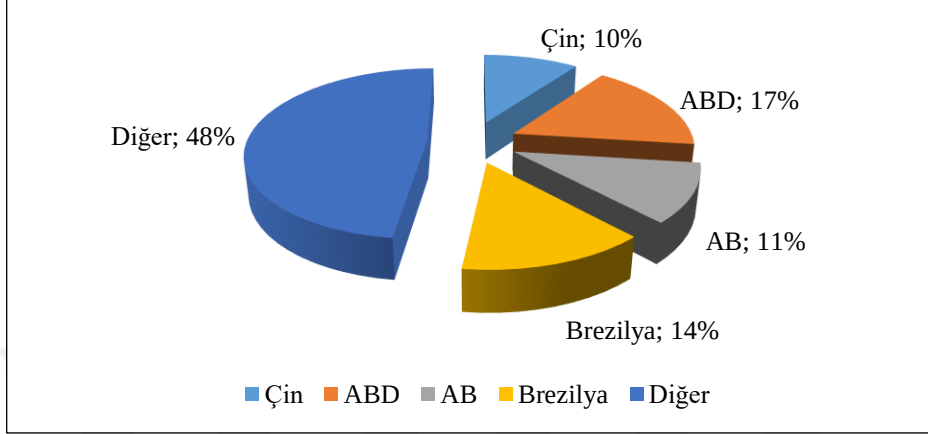
Hayvan Türü	1990	2000	2010	2012	2014	2016	2017	2018
Sığırlar	1.298.403	1.314.761	1.428.636	1.485.212	1.482.144	1.474.888	1.491.687	1.489.744
Koyun-Keçi	1.799.114	1.805.676	2.000.380	2.165.126	2.216.694	2.176.164	2.236.837	2.255.383
Domuz	855.963	899.105	965.855	966.171	986.649	981.797	976.385	978.332
Manda	148.184	164.114	194.169	198.883	195.098	199.280	200.968	206.600
Deve	25.321	28.117	24.086	26.685	27.777	28.456	34.830	35.525
Kanatlı	10.632.870	14.401.862	19.458.571	24.042.571	23.243.347	24.796.170	24.856.230	25.693.119

Dünya toplam et üretimi 2018 yılı itibarıyla yaklaşık 335 milyon ton olarak ifade edilmektedir. Üretiminde ilk sırayı % 36 ile kanatlı eti (121 milyon ton) alırken onu % 36 (120 milyon ton) ile domuz eti, % 22 (72 milyon ton) ile büyükbaş eti ve % 4 (15 milyon ton) ile küçükbaş eti izlemektedir. Kırmızı et üretiminde ise ilk sırada % 58 ile domuz eti bulunmaktadır, onu %35 ile büyükbaş eti ve % 7 ile küçükbaş eti izlemektedir (BESD-BİR 2019).

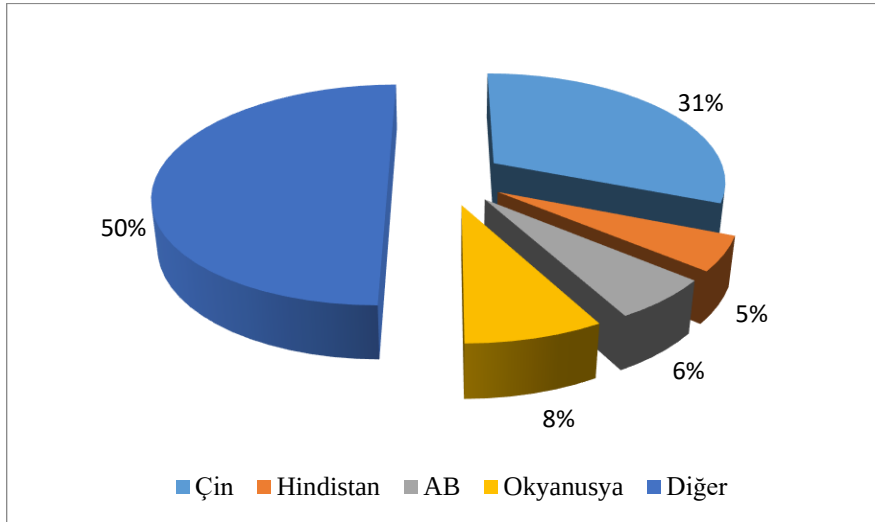
Şekil 4.1. Dünya et üretimi (2018) (BESD-BİR 2019)

Dünyada büyükbaş eti (sığır ve manda) üretimi 2018 yılında 72 milyon tondur ve üretilen etin yarından fazlası dört ülke grubu tarafından gerçekleştirilmektedir, üretimin %17'si ABD, %14'ü Brezilya, %11'i AB (Avrupa Birliği) ve %10'u ise Çin tarafından oluşturulmaktadır (Şekil 4.2). AB, 2018 itibariyle 148 milyon baş domuz ve 87 milyon büyükbaşa sahiptir. Hayvan varlığı açısından İspanya, Fransa, Almanya ve İngiltere öne çıkmaktadır (Anonim 7).

Şekil 4.2. Dünyada büyükbaş et üretimi dağılımı, 2018 (Et ve Süt Kurumu 2019)

Dünya küçükbaş eti üretimi 2018 yılında yaklaşık 14,9 milyon tondur. Çin %31 pay ile birinci sırada yer alırken toplam üretiminin % 50'si Çin, Hindistan, Okyanusya ve AB tarafından gerçekleştirilmektedir. AB, 2018 itibariyle 86 milyon koyun ve 12 milyon keçiye sahiptir. Koyun yetiştiriciliğinde İngiltere, İrlanda, Yunanistan ve İtalya önemli oranda pay sahibiyken keçi üretiminde ise Yunanistan, İspanya, Fransa ve Romanya öne çıkmaktadır (Anonim 8).

Şekil 4.3. Dünyada küçükbaş et üretimi dağılımı, 2018 (Et ve Süt Kurumu 2019)

Dünyada 2018 itibariyle et üretiminin %14'ü AB ülkeleri %13'ü ise ABD tarafından gerçekleştirilirken Türkiye'nin payı %1'dir. Son 18 yıl içerisinde tüm dünyada

et üretimi %91 oranında artarak 179 milyondan ton seviyesinden 342 milyon tona ulaşmıştır.

Çizelge 4.2. Dünyada et üretimleri (000 ton) (FAO 2018)

Ülkeler	1990	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dünya	179.423	229.938	293.485	310.380	317.855	324.355	330.480	334.230	342.396
AB	40.040	43.107	44.927	44.355	45.202	46.583	47.885	47.685	47.985
ABD	51.612	74.177	92.755	42.642	42.565	43.264	44.634	45.790	46.832
Afrika	8.739	11.549	16.408	17.352	18.581	18.705	19.080	19.376	20.171
Türkiye	1.161	1.397	2.356	2.995	3.169	3.404	3.397	3.584	3.668

International Dairy Federation verilerine göre 2018 itibariyle dünya toplam süt üretimi %2,4 artarak 864 milyon tonu geçmiştir. En büyük artış ise %4,5 ile manda sütünde yaşanmıştır.

Çizelge 4.3. Dünya süt üretimi (000 Ton) (International Dairy Federation 2019)

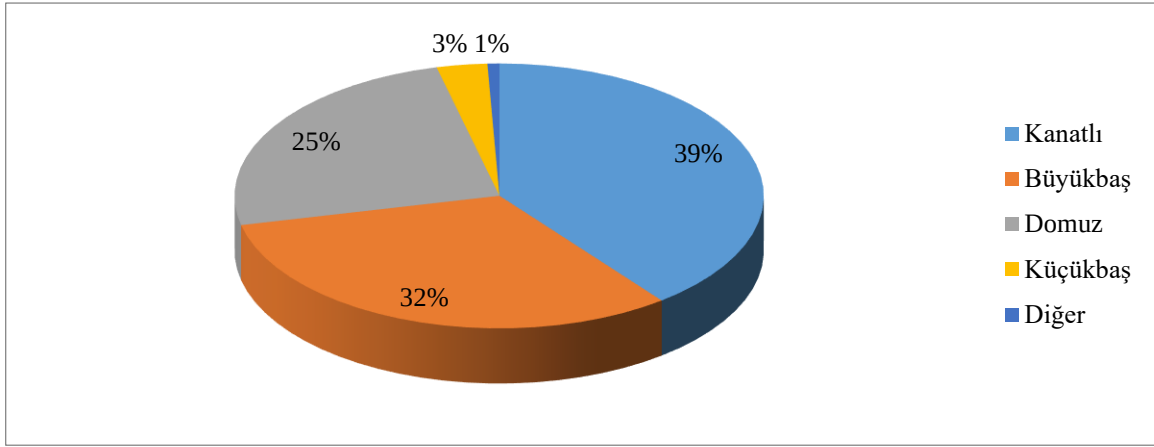
	2005	2010	2015	2017	2018	17-18 (%) Değişim
İnek sütü	548.984	600.288	670.512	689.211	703.710	2,1
Manda Sütü	79.501	93.154	108.763	120.508	125.910	4,5
Keçi Sütü	16.305	16.645	18.216	19.959	19.959	2,7
Koyun Sütü	9.043	9.939	10.216	10.674	10.674	1,1
Diğer	2.903	3.801	3.789	3.849	3.849	0,3
Toplam	656.735	723.827	811.478	843.549	864.101	2,4

Bölgelere göre süt üretiminde 2018 itibariyle %31 ile Asya kıtası öne çıkarken onu %23 ile AB-28 ve %18 ile Kuzey ve Orta Amerika izlemektedir.

Çizelge 4.4. Bölgelere göre dünya inek sütü üretimi (000 Ton) (International Dairy Federation 2019)

	2005	2010	2015	2017	2018
Asya	130.897	158.167	193.244	207.841	217.841
AB-28	149.729	149.244	163.140	165.428	166.608
Kuzey ve Orta Amerika	103.012	112.077	120.659	125.170	126.774
Güney Amerika	50.459	60.521	67.068	63.822	64.900
Avrupa-Diğer	59.830	59.062	57.313	57.618	57.796
Afrika	29.435	34.524	37.457	38.184	38.764
Okyanusya	25.622	26.692	31.632	31.147	31.027
Dünya	548.894	600.288	670.512	689.211	703.710

Dünya et ticareti 2017 yılında 33,6 milyon tona ulaşırken bunun %39’nu kanatlı eti, %32’sini büyükbaş eti, %25’ni ise domuz eti ve %3’nü ise küçükbaş eti oluşturmaktadır.

Şekil 4.4. Dünya et ticareti dağılımı (2017) (FAO 2018)

FAO verilerine göre 2018 yılında ticareti yapılan toplam etin %15'i büyükbaş, %7'si küçükbaş, %6,9'u domuz etidir. Son 7 senede ticarete konu olan büyükbaş, küçükbaş ve domuz eti oranı artarken sadece kanatlı et oranı düşmüştür.

Çizelge 4.5. Dünya et üretimi ve ticareti (milyon ton) (FAO 2019)

Et türleri		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Büyükbaş Eti	Üretim	66,6	67,4	67,8	68,3	67,5	68,3	70,8	72,2
	Ticaret	8,0	8,1	9,0	9,3	9,7	8,9	10,2	10,7
	Ticaret/Üretim	12	12	13,3	13,7	14,3	13,1	14,4	14,8
Küçükbaş Eti	Üretim	13,8	13,4	13,9	14,0	14,0	14,4	14,8	14,9
	Ticaret	0,7	0,8	1,0	1,0	1,0	0,9	1,0	1,0
	Ticaret/Üretim %	5,1	6	7,0	6,9	7,0	6,3	6,6	7,0
Domuz Eti	Üretim	108,8	112,7	114,5	116,1	118,8	115,8	118,8	120,6
	Ticaret	7,1	7,5	7,4	7,5	7,0	8,3	8,2	8,3
	Ticaret/Üretim %	6,5	6,7	6,5	6,5	5,9	7,1	6,9	6,9
Kanatlı Eti	Üretim	102,3	104,9	106,4	107,6	112,1	117,2	119,9	121,6
	Ticaret	12,7	13,1	13,2	13,5	12,6	12,8	13,1	13,3
	Ticaret/Üretim %	12,4	12,5	12,4	12,5	11,2	10,9	10,9	10,9
Toplam Et	Üretim	297,1	304,1	308,3	315,3	319,2	321,3	329,9	335,0
	Ticaret	28,8	29,7	30,9	31,6	29,7	31,2	32,7	33,6
	Ticaret/Üretim %	9,7	9,8	10,0	10,0	9,3	9,7	9,9	10,0

Büyükbaş et ithalatında Çin ilk sırada bulunurken onu ABD, Japonya ve Rusya izlemektedir. İhracatın %62'si Brezilya, Hindistan, ABD ve Avustralya tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çizelge 4.6. Büyükbaş eti ticareti (2018) (FAO 2019)

Büyükbaş Eti (Bin Ton)	İthalat				Büyükbaş Eti (Bin Ton)	İhracat			
	Sıra	Ülke	Hacim	(%)		Sıra	Ülke	Hacim	(%)
Büyükbaş Eti (Bin Ton)	1	Çin	1.991	19,3	Büyükbaş Eti (Bin Ton)	1	Brezilya	2.038	19,0
	2	ABD	1.334	12,9		2	Hindistan	1.529	14,2
	3	Japonya	844	8,2		3	ABD	1.644	15,3
	4	Rusya	581	5,6		4	Avustralya	1.468	13,7
	Diğer		5.559	53,9		Diğer		4.062	37,8
	Dünya Toplam		10.309	100		Dünya Toplam		10.741	100

Küçükbaş et ithalatının %60,9'u Çin, AB, ABD ve Suudi Arabistan tarafından yapılırken ihracatın %91'ini Avustralya, Yeni Zelanda, AB ve İran oluşturmaktadır. AB, birlik içindeki küçükbaş hayvan tüketiminin %20'sini ithal etmektedir. AB'nin koyun eti ithalatının %80'i Yeni Zelanda, Avustralya ve Mercosur ülkelerinden oluşmaktadır. AB, toplam üretiminin %10'unu ihraç etmektedir, canlı hayvan ihracatının büyük bölümü Orta Doğu, Kuzey Afrika'ya yapılırken koyun eti ihracatı Uzakdoğu'ya gerçekleştirilmektedir (Anonim 9).

Çizelge 4.7. Küçükbaş eti ticareti (2018) (FAO 2019)

	İthalat					İhracat			
	Sıra	Ülke	Hacim	(%)		Sıra	Ülke	Hacim	(%)
Küçükbaş Eti (Bin Ton)	1	Çin	319	31,1	Küçükbaş Eti (Bin Ton)	1	Avustralya	499	48,0
	2	AB	142	13,8		2	Yeni Zelanda	399	38,4
	3	ABD	122	11,9		3	AB	26	2,5
	4	S. Arabistan	42	4,1		4	İran	21	2,0
		Diğer	402	39,1			Diğer	94	9,0
		Dünya Toplam	1027	100			Dünya Toplam	1039	100

Kişi başına kanatlı et tüketimi son 8 senede %7 artarak 15,9 kg olurken büyükbaş hayvan eti tüketimi ise %3 azalarak 9,5kg olmuştur.

Çizelge 4.8. Dünya kişi başına et tüketimi (kg) (FAO 2018)

Et türleri	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Büyükbaş Hayvan Eti	9,8	9,6	9,6	9,5	9,2	9,3	9,4	9,5
Kanatlı Eti	14,9	15,1	15,4	15,5	15,8	15,9	15,9	15,9
Domuz Eti	15,9	16,1	16,3	16,3	15,7	15,8	15,7	15,8
Küçükbaş Hayvan Eti	2,0	2,0	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0
Toplam	42,6	42,8	43,3	43,2	42,7	43,0	43,0	43,2

Kişi başına et tüketiminde ABD ilk sırada yer alırken onu Arjantin ve Brezilya izlemektedir. Türkiye'de kişi başına yıllık et tüketimi 36,2kg olup bunun %35'i sığır eti tüketimine aittir.

Çizelge 4.9. Seçilmiş ülkelerin kişi başına et tüketimleri (kg) (OECD ve FAO 2018)

Ülkeler	Sığır	Domuz	Kanatlı Eti	Koyun	Toplam
ABD	27,1	24,0	49,8	0,4	101,3
Arjantin	40,3	10,8	40,4	1,2	92,6
Brezilya	26,5	11,9	40,6	0,5	79,6
Kanada	16,8	16,8	35,2	0,9	69,6
AB-28	10,8	32,3	24,5	1,9	69,5
Rusya	10,6	21,1	31,6	1,4	64,7
Çin	4,0	30,6	12,2	3,1	49,8
Güney Afrika	10,9	3,7	36,2	3,5	54,2
Meksika	9,1	12,8	27,6	0,5	49,9
Ukrayna	5,6	11,8	21,0	0,3	38,7
Türkiye	12,9	0,0	21,9	1,4	36,2
Japonya	7,1	15,5	17,2	0,1	39,9
Filipinler	3,2	15,6	12,8	0,5	32,1

Çizelge 4.9'un devamı

Tayland	1,7	10,7	14,8	0,0	27,3
Mısır	8,8	0,0	11,5	1,2	21,5
Endonezya	1,8	2,4	7,1	0,4	11,6
Hindistan	0,5	0,2	2,2	0,5	3,4

Kişi başına süt tüketiminde 2018 yılı itibariyle 112kg ile Belarus ilk sıradayken 105kg ile Yeni Zelanda ve 103kg ile Avustralya ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadır. Tereyağı tüketiminde ise Yeni Zelanda, Avustralya, Belarus, AB ve Hindistan öne çıkan ülkelerdendir. Yine 2018 yılında peynirde AB, ABD, Kanada öne çıkarken onları Avusturalya, Arjantin ve Yeni Zelanda izlemektedir. Yağsız süt tozu kişi başı tüketimi en fazla Avustralya'da görülürken yağlı süt tozunda ise Yeni Zelanda ilk sırada yer almaktadır.

Çizelge 4.10. Bazı ülkelere ait süt ve süt ürünleri tüketimi (kg) (FAO 2018)

Kişi Başı / Kg	Süt		Tereyağı		Peynir		Yağsız Süt Tozu		Yağlı Süt Tozu	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
AB-28	65,61	64,99	4,32	4,37	18,18	18,33	1,92	2,2	0,72	0,76
ABD	70,02	68	2,62	2,6	16,95	17,23	1,31	1,03	0,15	0,2
Yeni Zelanda	105,61	105,26	5,95	6,11	9,77	10,11	1,06	1,05	5,1	5,05
Arjantin	37,97	39,43	0,97	1,03	10,96	11,41	0,45	0,49	1,54	1,79
Avustralya	103,47	100,92	4,7	4,92	11,9	11,95	3,39	3,39	1,31	1,41
Belarus	112,48	111,09	5,07	4,55	7,6	7,83	0,11	0,11	1,69	1,8
Brezilya	47,75	46,23	0,42	0,43	3,82	3,7	0,9	0,85	3,17	3,05
Meksika	32,32	31,99	2,04	1,88	3,96	4,02	2,72	2,55	0,85	0,86
Rusya	59,41	57,65	2,48	2,4	7,92	8,13	1,32	1,15	0,72	0,62
Ukrayna	113,02	110,32	1,85	1,7	4,25	4,48	0,38	0,52	0,16	0,2
Hindistan	48,69	49,33	4,02	4,12	***	***	0,43	0,44	***	***
Kanada	78,75	76,31	3,3	3,41	13,76	14,34	1,64	1,87	***	***
Japonya	31,21	31,29	0,56	0,57	2,55	2,6	1,36	1,38	***	***
Güney Kore	30,62	30,78	***	***	3,12	3,19	0,67	0,74	***	***
Çin	9,09	8,97	***	***	***	***	0,2	0,21	1,36	1,28

4.1.2. Türkiye'de hayvancılık faaliyeti

Türkiye'de büyükbaş hayvan yetiştiriciliği kapsamında sığır ve manda yetiştiriciliği yer almaktadır. Üretim değeri açısından özellikle sığır önemliken manda sayısında ise yıllar bazında sürekli azalma söz konusudur. Küçükbaş hayvancılık açısından koyun sayısı dalgalı bir seyir izlerken keçi sayısında son 39 yıldır %42 oranından fazla düşüş yaşanmıştır. Türkiye'de sığır yetiştiriciliği 1980'li yılların başına kadar aile işletmeciliği şeklindeyken 1980'den sonra endüstriyel anlamda sığır işletmeleri kurulmaya başlanmıştır.

Türkiye'de büyükbaş hayvan sayısı 2018 yılına göre 2019 yılında %4 artarak 17,8 milyon baş, küçükbaş ise %5 artarak 48,4 milyon baş olmuştur. Büyükbaş hayvan varlığının %99'unu sığır oluşturmaktadır. Sığır sayısı önceki yıla göre %4 artarak 17,6 milyon iken manda sayısı ise %3 artarak 184 bin başa ulaşmıştır. Koyun sayısı ise %6 artarak 37 milyon, keçi sayısı da %3 artarak 11 milyon seviyesine gelmiştir. Küçükbaş hayvan varlığının %76'sını koyun oluşturmaktadır.

Çizelge 4.11. Türkiye hayvan varlığı (000) (FAO ve TÜİK 2019)

	1990	2000	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Büyükbaş	12.604	10.907	12.484	14.022	14.533	14.345	14.128	14.222	16.105	17.221	17.872
Sığır	12.173	10.761	12.386	13.915	14.415	14.223	13.994	14.080	15.944	17.043	17.688
Manda	429	146	98	107	118	122	134	142	161	178	184
Küçükbaş	55.589	35.693	32.310	35.782	38.510	41.485	41.924	41.329	44.313	46.117	48.481
Koyun	43.647	28.492	25.032	27.425	29.284	31.140	31.508	30.984	33.678	35.195	37.276
Keçi	11.942	7.201	7.278	8.357	9.226	10.345	10.416	10.345	10.635	10.922	11.205

Türkiye'nin 2005 yılında toplam 10 milyon 526 bin olan sığır varlığının %22'ni kültür ırkı, %43'sini melez ırkı, %35'nü yerli ırklar oluşturmaktadır. Diğer yandan ülkenin 2019 yılında yaklaşık 17,7 milyon baş sığır varlığının %48'i kültür ırk, %42,7'si melez ırk ve %8,9'u ise yerli ırktan meydana gelmektedir.

Çizelge 4.12. Türkiye'de sığır varlığı (TÜİK 2018)

Yıllar	Sığır Kültür (Baş)	Sığır Kültür Melezi (Baş)	Sığır Yerli (Baş)
2005	2.354.957	4.537.998	3.633.485
2006	2.771.818	4.694.197	3.405.349
2007	3.295.678	4.465.350	3.275.725
2008	3.554.585	4.454.647	2.850.710
2009	3.723.583	4.406.041	2.594.334
2010	4.197.890	4.707.188	2.464.722
2011	4.836.547	5.120.621	2.429.169
2012	5.679.484	5.776.028	2.459.400
2013	5.954.333	6.112.437	2.348.487
2014	6.178.757	6.060.937	1.983.415
2015	6.385.343	5.733.803	1.874.925
2016	6.588.527	5.758.336	1.733.292
2017	7.804.588	6.536.073	1.602.925
2018	8.419.204	7.030.297	1.593.005
2019	8.559.855	7.554.625	1.573.659

TÜİK'ten elde edilen verilere göre son 18 yılda Türkiye'nin ithal ettiği damızlık sığır için ödediği tutar %6786 oranında yükselirken ithal edilen hayvan sayısı ise %4207 oranında artarak 116 bin baş sığıra ulaşmıştır. Buna ek olarak ithal edilen damızlık sığır başına 2018 yılı itibarıyla 1946 dolar ödenirken toplam ithalat tutarı ise 225 milyon dolara ulaşmıştır.

Çizelge 4.13. Türkiye'nin damızlık sığır ithalat ve ihracatı (TÜİK 2019)

Yıl	İhracat Miktar (baş)	İthalat Miktar (baş)	İhracat (USD)	İthalat (USD)	İthalat (USD/baş)
2000	0	2.695	0	3.238.192	1.202
2001	0	290	0	829.520	2.860
2003	0	2.127	0	3.272.729	1.539
2004	1	0	184	0	0
2005	0	1.579	0	3.135.607	1.986
2006	0	483	0	1.165.806	2.414

Çizelge 4.13'ün devamı

2007	0	3.854	0	6.625.418	1.719
2008	0	5.393	0	16.417.761	3.044
2009	0	4.010	0	13.306.818	3.318
2010	0	19.928	0	65.544.857	3.289
2011	0	78.565	0	292.952.534	3.729
2012	0	48.702	0	163.824.429	3.364
2013	319	31.873	1.120.080	102.182.831	3.206
2014	540	23.676	1.948.050	71.878.355	3.036
2015	9	48.595	51.320	133.329.302	2.744
2016	0	64.126	0	169.120.707	2.637
2017	0	113.566	0	254.793.487	2.244
2018	0	116.081	0	225.923.956	1.946

Son 8 yılda Türkiye'nin kasaplık sığır ithalatı, miktar bazında %13 artarak 132.904 başa ulaşırken ödenen tutar ise 231 milyon seviyesini geçmiştir.

Çizelge 4.14. Türkiye kasaplık sığır ithalat ve ihracatı (TÜİK 2019)

Yıllar	İhracat			İthalat		
	Miktar (ton)	Miktar (baş)	Tutar(USD)	Miktar (ton)	Miktar (baş)	Tutar (USD)
2000	0,6	3	3.911	0	0	0
2001	3.767	7.844	4.520.412	0	0	0
2002	135	279	161.700	0	0	0
2003	0	0	0	0	0	0
2004	0	0	0	0	0	0
2005	0	0	0	0	0	0
2006	0	0	0	0	0	0
2007	0	0	0	0	0	0
2008	0	0	0	0	0	0
2009	0	0	0	0	0	0
2010	0	0	0	53.414	117.032	204.152.310
2011	0	0	0	82.343	163.356	301.524.583
2012	9	48	17.877	567	5.199	3.295.476
2013	2.3	9	3.180	61	643	400.237
2014	14	127	42.672	609	2.254	3.650.903
2015	0	0	0	39.904	154.178	164.433.862
2016	0	0	0	105.480	407.887	388.382.859
2017	0	0	0	57.110	115.316	181.549.632
2018	165	350	477.804	70.610	132.904	231.641.978

Türkiye'de büyükbaş hayvan büyüklüklerine göre işletmelerin büyük çoğunluğu 10 baştan daha küçük hayvana sahip işletmelerdir. İşletmelerin %44,5'i 1-4 arasında büyükbaş hayvana sahiptir.

Çizelge 4.15. Büyükbaş hayvanı olan işletmelerin işletme büyüklüğüne göre işletme ve hayvan varlığı dağılımı, 2016 (%) (TÜİK 2020)

Büyükbaş hayvan sayısına göre işletme büyüklüğü (baş)	Büyükbaş hayvanı olan işletme
1-4	44,5
5-9	22,2
10-19	17,0
20-49	11,8

Çizelge 4.15'in devamı

50-149	3,9
150-299	0,4
300 +	0,2
Toplam	100

Koyunculuk faaliyeti özellikle süt, et, deri ve yün üretimi açısından ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Türkiye’de keçi yetiştiriciliği ise 1990-2010 yıllarını kapsayan 20 yıllık süreçte önemini kaybetmiş olsa da son yıllarda keçi sütü ve ürünlerine yönelik talep artışı sonucunda keçicilik faaliyeti bir miktar canlanmıştır. Türkiye 2019 itibariyle yaklaşık 37 milyon koyun ve 11 milyon keçi varlığına sahiptir. Türkiye küçükbaş hayvan ithalatı yapmamaktadır, diğer yandan ihracatı da çok düşük düzeydedir. Şöyle ki Türkiye, küçükbaş hayvan ihracatı 2019 yılında 32 ton iken bu miktarın %34’ü Suriye’ye, %20’si Birleşik Arap Emirlikleri’ne ve yine %20’si ise Irak’a gerçekleştirilmiştir (TOB 2020a).

Çizelge 4.16. Türkiye’nin küçükbaş hayvan varlığı (TÜİK 2020)

Yıl	Koyun	Toplamdaki Payı (%)	Keçi	Toplamdaki Payı (%)
2002	25.173.706	0,79	6.780.094	0,21
2003	25.431.539	0,79	6.771.675	0,21
2004	25.201.155	0,79	6.609.937	0,21
2005	25.304.325	0,80	6.517.464	0,20
2006	25.616.912	0,79	6.643.294	0,21
2007	25.462.800	0,80	6.286.358	0,20
2008	23.974.591	0,81	5.593.561	0,19
2009	21.749.508	0,81	5.128.285	0,19
2010	23.089.691	0,79	6.293.233	0,21
2011	25.031.565	0,77	7.277.953	0,23
2012	27.425.233	0,77	8.357.286	0,23
2013	29.284.247	0,76	9.225.548	0,24
2014	31.140.244	0,75	10.344.936	0,25
2015	31.507.934	0,75	10.416.166	0,25
2016	30.983.933	0,75	10.345.299	0,25
2017	33.677.636	0,76	10.634.672	0,24
2018	35.197.972	0,76	10.922.427	0,24
2019	37.276.050	0,77	11.205.429	0,23

TÜİK verilerine göre Türkiye’de 2019 itibariyle küçükbaş hayvancılıkta türler açısından 34 milyon ile yerli koyun öne çıkarken onu 10,9 milyon adet ile kıl keçisi takip etmektedir. Aynı yıl itibariyle koyun sayısı ise 3 milyon civarındayken keçi sayısı ise 241 adet olarak ifade edilmiştir.

Çizelge 4.17. Türkiye’de türlere göre küçükbaş hayvan varlığı (TÜİK 2020)

Yıllar	Koyun (Yerli) (Baş)	Koyun (Merinos) (Baş)	Keçi (Kıl) (Baş)	Keçi (Tiftik) (Baş)
2005	24.551.972	752.353	6.284.498	232.966
2006	24.801.481	815.431	6.433.744	209.550
2007	24.491.211	971.082	6.095.292	191.066
2008	22.955.941	1.018.650	5.435.393	158.168
2009	20.721.925	1.027.583	4.981.299	146.986
2010	22.003.299	1.086.392	6.140.627	152.606
2011	23.811.036	1.220.539	7.126.862	151.091
2012	25.892.582	1.532.651	8.199.184	158.102
2013	27.485.166	1.799.081	9.059.259	166.289
2014	29.033.981	2.106.263	10.167.125	177.811
2015	29.302.358	2.205.576	10.210.338	205.828
2016	28.832.669	2.151.264	10.137.534	207.765
2017	31.257.408	2.420.228	10.419.027	215.645
2018	32.513.293	2.681.679	10.698.553	223.874
2019	34.199.467	3.076.583	10.964.374	241.055

Türkiye’de işletmelerin büyük çoğunluğu 50 baştan daha küçük hayvana sahip işletmelerdir. İşletmelerin %28,5’i 50-149 baş arasında büyükbaş hayvana sahiptir.

Çizelge 4.18. Küçükbaş hayvanı olan işletmelerin işletme büyüklüklerine göre işletme ve hayvan varlığı dağılımı (2016) (%) (TÜİK 2020)

Küçükbaş hayvan sayısına göre işletme büyüklüğü(baş)	Küçükbaş hayvanı olan işletme
1-4	11,0
5-9	10,3
10-19	14,0
20-49	17,7
50-149	28,5
150-299	12,3
300 +	6,2
Toplam	100,0

Türkiye’de son 17 senede kesilen sığır sayısı %104 artarken, manda sayısı %96 azalmıştır. Aynı dönemde kesilen koyun sayısı ise %28 artarken keçi sayısı %10 artmıştır.

Çizelge 4.19. Türkiye’de kesilen hayvan sayısı (TÜİK 2020)

Yıl	Büyükbaş Hayvan Sayısı (Baş)			Küçükbaş Hayvan Sayısı (Baş)		
	Sığır	Manda	Toplam	Koyun	Keçi	Toplam
2002	1.774.107	10.110	1.784.217	3.935.393	757.465	4.692.858
2003	1.591.045	9.521	1.600.566	3.554.078	607.006	4.161.084
2004	1.856.549	9.858	1.866.407	3.933.973	570.512	4.504.458
2005	1.630.471	8.920	1.639.391	4.145.343	688.704	4.834.047
2006	1.750.997	9.658	1.760.655	4.763.394	803.063	5.556.457

Çizelge 4.19'un devamı

2007	2.005.140	9.534	2.014.674	6.456.552	1.269.228	7.725.780
2008	1.736.107	7.251	1.743.358	5.588.906	767.522	6.356.428
2009	1.502.073	4.857	1.506.930	3.997.348	606.042	4.603.390
2010	2.602.246	15.720	2.617.966	6.873.626	1.219.504	8.093.130
2011	2.571.765	7.255	2.579.020	5.479.546	1.254.092	6.733.638
2012	2.791.034	7.426	2.798.460	4.541.122	926.799	5.467.921
2013	3.430.723	2.403	3.433.126	4.958.226	1.340.909	6.299.135
2014	3.712.281	2.176	3.714.457	5.197.289	1.570.239	6.767.528
2015	3.765.077	1.391	3.766.468	5.008.411	1.999.241	7.007.652
2016	3.900.307	1.499	3.901.806	4.083.620	1.756.360	5.839.980
2017	3.602.115	6.123	3.608.238	5.134.338	2.068.866	7.203.204
2018	3.426.180	1.880	3.428.060	4.652.525	693.405	5.345.930
2019	3.633.730	338	3.634.068	5.057.026	836.376	5.893.402

Türkiye’de et üretimi son 15 sene içerisinde sığırdan %194, koyundan %56 artarken keçiye %60 artmıştır, manda da ise %96 azalmıştır, toplam et üretimi ise %168 artmıştır.

Çizelge 4.20. Türkiye’de et üretimi (ton) ((TÜİK 2020)

Yıl	Sığır	Koyun	Keçi	Manda	Toplam
2004	365.000	69.715	10.301	1.950	446.965
2005	321.681	73.743	12.390	1.577	409.391
2006	340.705	81.899	14.133	1.774	438.511
2007	432.406	118.075	24.360	1.989	576.830
2008	370.619	96.738	13.753	1.334	482.444
2009	325.286	74.633	11.675	1.005	412.621
2010	618.584	135.687	23.060	3.387	780.718
2011	644.906	107.076	23.318	1.615	776.915
2012	799.344	97.334	17.430	1.736	915.845
2013	869.292	102.943	23.554	366	996.155
2014	881.999	98.978	26.770	526	1.008.272
2015	1.014.926	100.021	33.990	326	1.149.262
2016	1.059.195	82.485	31.011	351	1.173.042
2017	987.482	100.058	37.525	1.339	1.126.403
2018	1.003.859	100.831	13.603	402	1.118.695
2019	1.075.479	109.382	16.536	73	1.201.470

Türkiye’de son 5 yılda hayvansal üretim değeri %114 artarak 2019 yılı itibarıyla 93,5 milyar TL seviyesine ulaşmıştır ve bunun %47’si süt ve %41’i kırmızı etten oluşmaktadır.

Çizelge 4.21. Türkiye’de hayvansal ürün üretim değerleri (Milyar TL) (TÜİK 2020)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Süt	20,1	23,6	24,3	28,8	35	43,6
Kırmızı Et	17,4	24,2	29,2	30,8	32,5	38,1
Diğer	6,8	7,8	8,7	10,3	11,6	11,8
Toplam	44,3	55,6	62,2	69,9	79,1	93,5

Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan sağlanan verilere göre Türkiye'de 2019 yılında toplam büyükbaş hayvan sayısı yaklaşık 17,8 milyon baştır ve hayvanların yaklaşık %37'si sağılmaktadır. Büyükbaş hayvan sütü üretiminde Konya ilk sırada yer alırken onu İzmir ve Erzurum takip etmektedir. Küçükbaş hayvan sütü üretiminde ise Van ilk sırada yer alırken onu Şanlıurfa ve Diyarbakır izlemektedir. Türkiye'de son 19 senedir sağılan inek sayısı %24 artarak 6.580.753 baş olurken sağılan koyun sayısı %24 ve sağılan keçi sayısı %44 artmıştır. İnek başına verim son 19 yıl içerisinde %90 artarak 2019 yılı itibariyle verim 3.158 kg/baş yıl olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.22. Türkiye'de hayvan türlerine göre sağılan hayvan sayısı, süt üretimi ve sağılan hayvan başına ortalama süt verimi (TÜİK 2020)

Yıl	İnek			Koyun			Keçi		
	Sağılan Hayvan (Baş)	Süt Üretimi (Bin Ton)	Süt Verimi (Kg/Baş/Yıl)	Sağılan Hayvan (Baş)	Süt Üretimi (Bin Ton)	Süt Verimi (Kg/Baş/Yıl)	Sağılan Hayvan (Baş)	Süt Üretimi (Bin Ton)	Süt Verimi (Kg/Baş/Yıl)
2000	5.279.569	8.732	1.654	15.920.159	774	49	3.792.707	216	57
2010	4.384.130	12.418	2.847	10.583.608	816	77	2.582.539	272	106
2011	4.761.142	13.802	2.899	11.561.44	892	77	3.033.111	320	106
2012	5.431.400	15.97	2.942	13.068.428	1.007	77	3.502.272	369	105
2013	5.607.272	16.655	2.970	14.287.237	1.101	77	3.943.318	415	105
2014	5.609.240	16.998	3.030	14.524.264	1.113	77	4.400.168	463	105
2015	5.535.773	16.933	3.059	15.362.927	1.177	77	4.578.494	481	105
2016	5.431.714	16.786	3.090	15.149.414	1.160	77	4.555.105	479	105
2017	5.969.046	18.762	3.143	17.503.414	1.344	77	4.963.581	523	105
2018	6.337.907	20.036	3.161	18.819.284	1.446	77	5.327.166	561	105
2019	6.580.753	20.782	3.158	19.836.985	1.521	77	5.471.086	577	105

Tarım ve Orman Bakanlığı'na göre Türkiye'de süt işletmeleri yoğunlukla küçük ölçekli aile işletmelerinden oluşmaktadır ve işletme sayısı 1 milyonun üzerindedir. Diğer yandan süt sığırcılığı işletmelerinin %67'si 10 başın altındaki işletmelerden meydana gelirken diğer ülkelere göre süt sığırcılığı işletme sayısı oldukça yüksektir. Hayvan sayısı 200 ile 500 baş arası olan işletmelerin oranı %0,14 iken 500'den fazla olan işletmelerin oranı ise %0,01 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 4.23. Türkiye'de ölçeklerine göre süt sığırcılığı işletmesi ve payları (2019) (TOB 2020b)

İşletme Ölçeği (Sığır Varlığı – Baş)	İşletme Sayısı	(%)
1-5	522.230	45,82
6-9	238.212	20,90
10-19	207.342	18,19
20-49	132.267	11,60
50-99	30.414	2,66
100-199	7.081	0,62
200-500	1.651	0,14
500+	332	0,01
TOPLAM	1.139.529	100

Türkiye'de sanayiye süt veren işletmelerin büyük çoğunluğu 50-64 yaş arası üreticilerden oluşmaktadır. Diğer yandan 2020 itibariyle işletmecilerin küçük bir kısmı (%2,9) 18-29 yaş aralığındaki üreticilerden meydana gelmektedir.

Çizelge 4.24. Sanayiye süt aktaran üreticilerin yaşlara göre dağılımı (TOB 2020b)

Yıl	18-29 Yaş Arası		30-49 Yaş Arası		50-64 Yaş Arası		65+ Yaş	
	Üretici Sayısı	Pay (%)	Üretici Sayısı	Pay (%)	Üretici Sayısı	Pay (%)	Üretici Sayısı	Pay (%)
2016	15.884	3,6	192.541	43,4	178.730	40,3	56.452	12,7
2017	14.232	3,1	193.660	42,9	188.668	40,9	65.085	14,1
2018	18.751	3,8	210.470	42,7	197.594	40,1	66.439	13,5
2019	23.884	4,6	224.250	43,4	202.354	39,2	66.118	12,8
2020	15.689	2,9	201.338	37,7	219.419	41,1	97.619	18,3

Türkiye son 17 senede sağılan hayvan sayısı toplamda %53 artarken aynı dönemde sağılan sığır sayısı %49, koyun %45, keçi %53 ve manda ise %47 artmıştır. Türkiye'nin 2019 yılı itibariyle büyükbaş hayvan varlığı 17,8 milyon olup hayvanların yaklaşık %37'si sağılmaktadır.

Çizelge 4.25. Sağılan hayvan sayısı (TÜİK 2019)

Yıl	Sığır	Koyun	Keçi	Manda	Toplam
2002	4.392.568	13.637.193	3.553.438	51.626	21.634.825
2003	5.040.362	12.477.217	3.126.656	57.378	20.701.613
2004	3.875.722	9.919.191	2.476.574	39.362	16.310.848
2005	3.998.097	10.166.091	2.426.993	38.205	16.629.386
2006	4.187.931	10.245.894	2.420.642	36.353	16.890.820
2007	4.229.440	10.109.987	2.263.630	30.460	16.633.517
2008	4.080.243	9.642.170	1.997.689	32.610	15.751.542
2009	4.133.148	9.407.866	1.830.814	32.361	15.404.189
2010	4.384.130	10.583.608	2.582.539	35.726	17.563.350
2011	4.761.142	11.561.144	3.033.111	40.218	19.395.615
2012	5.431.400	13.068.428	3.502.272	38.205	22.040.305
2013	5.607.272	14.287.237	3.943.318	51.940	23.889.767
2014	5.567.176	14.511.991	4.401.173	54.795	24.535.135
2015	5.535.773	15.362.927	4.578.494	62.999	25.540.193
2016	5.431.714	15.149.414	4.555.105	63.329	25.199.562
2017	5.969.047	17.503.141	4.963.581	69.497	28.505.539
2018	6.337.907	18.819.284	5.327.166	75.879	30.560.238
2019	6.580.753	19.836.985	5.471.086	79.333	31.968.157

Türkiye'de 2019 yılı itibariyle üretilen 22,9 milyon çiğ sütün %90,5'i sığır sütünden oluşurken %6,6'sı koyun sütünden meydana gelmektedir. Son 19 yıllık dönemde çiğ süt üretiminde yaklaşık %134 oranında artış yaşanmıştır, manda ve koyun sütünün payı azalırken sığır ve keçi sütünün oranı yükselmiştir.

Çizelge 4.26. Yıllara ve türlerine göre çiğ süt üretimi (TÜİK 2019)

Yıllar	Sığır		Manda		Koyun		Keçi		Toplam (Ton)
	Ton	(%)	Ton	(%)	Ton	(%)	Ton	(%)	
2000	8.732.000	89,19	67.300	0,69	774.400	7,91	216.300	2,21	9.790.000
2009	11.583.313	92,35	32.443	0,26	734.219	5,85	192.210	1,53	12.542.186
2010	12.418.544	91,69	35.487	0,26	816.832	6,03	272.811	2,01	13.543.674
2011	13.802.428	91,7	40.372	0,3	892.822	5,9	320.588	2,1	15.056.211
2012	15.977.838	91,8	46.989	0,3	1.007.007	5,8	369.429	2,1	17.401.262

Çizelge 4.26'nın devamı

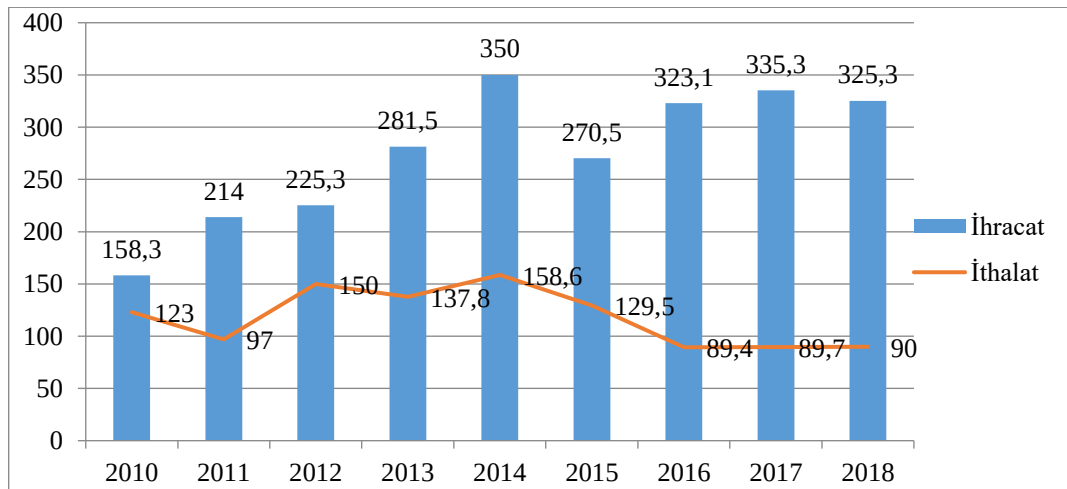
2013	16.655.009	91,4	51.947	0,3	1.101.013	6,0	415.743	2,3	18.223.712
2014	16.998.850	91,2	54.803	0,3	1.113.937	6,0	463.270	2,5	18.630.859
2015	16.933.520	90,8	62.761	0,3	1.177.228	6,3	481.174	2,6	18.654.682
2016	16.786.263	90,8	63.085	0,3	1.160.413	6,3	479.401	2,6	18.498.161
2017	18.762.319	90,6	69.401	0,3	1.344.779	6,5	523.395	2,5	20.699.894
2018	20.036.716	90,6	75.742	0,3	1.446.271	6,5	561.826	2,5	22.120.716
2019	20.782.374	90,5	70.341	0,3	1.521.455	6,6	577.209	2,5	22.960.379

Türkiye’de süt ürünleri, gıda sanayinden yaklaşık %15 pay almaktadır. Süt işletmelerinin yarısından çoğu (%55) Ege ve Marmara Bölgesi’nde yer almaktadır. Entegre süt işletmelerince sanayiye arz edilen inek sütü miktarı 2019 yılı itibariyle 10 milyonu geçmiştir ve son 5 yılda artış oranı %16’dır.

Çizelge 4.27. Türkiye süt ürünleri üretimi (Ulusal Süt Konseyi 2019)

Ton	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Toplanan İnek Sütü	8.625.742	9.937.141	9.213.189	9.111.163	10.134.219	10.001.425
İçme Sütü	1.310.535	1.378.600	1.444.980	1.548.880	1.660.664	1.540.121
Yoğurt	1.101.261	1.123.017	1.173.578	1.172.194	1.198.796	1.181.058
İnek Peyniri	603.547	637.643	638.397	662.151	722.713	679.013
Ayran	598.876	626.831	684.526	717.334	730.709	720.124
Yağsız Süt Tozu	59.811	66.159	78.231	87.832	63.237	67.138
Tereyağı	45.818	51.830	57.609	59.449	65.856	73.860
Yağlı Süt Tozu	51.268	46.351	45.966	45.238	46.255	39.588
Kaymak	31.291	32.098	31.846	32.904	32.938	40.090
Diğer Peynir	29.303	28.298	22.579	27.758	33.395	28.350
Krema	8.779	12.067	14.320	34.665	21.434	27.032

Türkiye süt ürünleri ihracatı büyük oranda peynir ve peynir altı ürünlerden oluşurken ihracat yoğun olarak Orta Doğu ülkelerine gerçekleştirilmektedir. Süt ürünleri ithalatında ise tereyağı ve peynir öne çıkarken süt ürünleri ağırlıklı olarak Yeni Zelanda ve AB’den ithal edilmektedir. Süt ürünleri dış ticaret verileri aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4.5. Süt ürünleri ithalat ve ihracatı (Milyon \$) (TÜİK 2019)

Türkiye’de 2018 yılı kişi başı içme sütünde tüketim 41,5 kg, peynirde 18,4 kg, yoğurtta 30,6 kg, ayranı 18,4 kg ve tereyağında ise 1,78 kg olarak açıklanmıştır (TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası 2018 yılı Süt Raporu).

4.1.2.1. Türkiye’de et, süt ve yem fiyatları

Koyun karkas fiyatı 2017 yılı ortalaması AB’de 4,93€/kg iken Türkiye’de 7,45€/kg’dir. Sığır karkas fiyatı 2017 yılı ortalaması AB’de 3,99€/kg iken Türkiye’de 6€/kg’dir.

Çizelge 4.28. Yıllık ortalama karkas et ve besilik canlı hayvan fiyatları (USDA, Avrupa Komisyonu, Haygem, TCMB 2018)

	2014 ort.		2015 ort.		2016 ort.		2017 ort	
	€/kg	TL/kg	€/kg	TL/kg	€/kg	TL/kg	€/kg	TL/kg
Besilik Canlı Büyükbaş								
AB	2,42	7,05	2,47	7,49	2,33	7,79	2,38	9,80
Türkiye	4,50	13,10	4,78	14,45	4,73	15,82	3,66	15,08
Sığır Karkas (R3)								
AB	4,00	11,64	4,32	13,06	3,93	13,16	3,99	16,47
Türkiye	7,79	22,67	8,01	24,22	7,67	25,67	6,00	24,75
Koyun Karkas								
AB	5,11	14,85	5,13	15,52	4,98	16,68	4,93	20,33
Türkiye	9,25	26,91	10,60	32,08	9,18	30,71	7,45	30,71

Türkiye’de canlı merinos koyunu fiyatı son 4 senede %72 artarken yerli koyun fiyatı ise %121 oranında değer kazanmıştır.

Çizelge 4.29. Küçükbaş canlı hayvan fiyatları (TL/Baş) (TOB 2020b)

	2015	2016	2017	2018	2019
Merinos koyunu	598	575	664	811	1031
Yerli koyun	463	531	628	801	1027
Kıl keçisi	450	468	528	665	874

Rasyondaki kesif yemin payı, hayvanın ırkı ve yaşına göre değişmekle beraber %90'lara kadar yükselmektedir. Dana karkas/yem pariteleri irdelendiğinde üretici 2014 yılında 1 kg karkas karşılığında 24,92 kg besi yemi, 24,26 kg'da süt yemi alırken 2019 yılında ise 22,39kg besi yemi, 20,78kg da süt yemi alabilmiştir. Karkas/yem paritesinde azalma nedeni yem fiyatlarında yaşanan artış miktarının karkas fiyatlarındaki artış oranından daha fazla gerçekleşmesidir (TOB 2020b).

Çizelge 4.30. Karkas ve yem fiyatları (TOB 2020b)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dana Karkas Fiyatı (TL/kg)	18,44	22,67	24,50	25,83	27,43	29,82
Kuzu Karkas Fiyatı (TL/kg)	19,93	22,18	26,98	31,72	37,68	40,65
Besi Yemi Fiyatı (TL/kg)	740	750	798	913	1.148	1.332
Süt Yemi Fiyatı (TL/ton)	760	780	840	979	1.266	1.435
1 kg dana eti ile alınabilecek girdi miktarı (kg)						
Dana Karkas / Besi Yemi	24,92	30,23	30,70	28,29	23,89	22,39
Dana Karkas / Süt Yemi	24,26	29,06	29,17	26,38	21,67	20,78

Son 9 senede dana eti fiyatı %89 artarken koyun eti fiyatı %116 artmıştır. Sucuk, salam ve sosis gibi işlenmiş ürünlerde de artış %90, %34 ve %69 oranında yaşanmıştır.

Çizelge 4.31. Türkiye et ve et ürünleri tüketici fiyatları (TL/kg) (TÜİK 2020)

Ürünler	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dana Eti	24,14	23,27	23,80	24,66	28,43	35,82	38,42	41,63	43,11	45,64
Koyun Eti	23,79	26,16	25,43	25,21	26,76	29,40	33,71	40,45	47,96	51,62
Sucuk	32,93	33,45	34,80	37,76	43,84	51,05	53,68	57,66	65,25	62,78
Salam	25,35	27,59	27,59	29,21	33,64	40,16	38,52	37,19	42,26	34,14
Sosis	22,45	25,73	27,83	29,25	32,88	33,10	34,55	37,96	41,18	38,03

Ulusal Süt Konseyi, 1 Ocak- 31 Aralık 2020 tarihlerinde soğutulmuş çiğ süt tavsiye fiyatını %3,6 yağlı ve %3,2 proteinli çiğ süt için 2,30 TL/lit olarak açıklanmıştır. Maliyetler açısından 2016 yılında 0,96 TL/kg olan çiğ süt maliyeti 2019 yılı itibariyle artarak 1,58 TL/kg seviyesine ulaşmıştır.

Çizelge 4.32. Türkiye’de çiğ süt tavsiye fiyatı (Ulusal Süt Konseyi 2020)

Dönemler	Çiğ Süt Tavsiye Fiyatı (TL)	Minimum Değerler Yağ (%) – Protein (%)
1 Ocak - 31 Aralık 2020	2,30	3,6 – 3,2

Çiğ süt-yem paritesi, bir üreticinin 1 litre çiğ sütün satışından elde ettiği gelir karşılığında ne kadar yem alacağını göstermektedir. Buna göre genel kabul gören oran 1,5’dir (Türkiyembir 2019). Türkiye’de son 4 yılda çiğ süt fiyatı %74 artarken süt yem fiyatı %85, besi yemi fiyatı %77 yükselmiştir. 1 kilo süt ile alınabilecek süt yemi fiyat ise %5,44 ve besi yemi fiyatı ise %1,96 azalmıştır. Süt/yem girdi paritesine göre 2015’te 1 kg süt ile alınabilecek süt yemi 1,47kg iken 2019 yılında bu miktar azalarak 1,39kg seviyesine inmiştir. Üreticinin 1kg süt ile alabileceği besi yemi miktarı 2015 yılında 1,53kg iken 2019 itibariyle 1,50kg olmuştur (TOB 2019d).

Çizelge 4.33. Türkiye’de süt ve yem fiyatları (TÜRKİYEMBİR, Ulusal Süt Konseyi 2020)

	2015	2016	2017	2018	2019
Çiğ Süt Fiyatı (TL/kg)	1,15	1,15	1,30	1,54	2,00
Süt Yemi Fiyatı (TL/kg)	0,78	0,84	0,97	1,27	1,44
Besi Yemi Fiyatı (TL/kg)	0,75	0,80	0,91	1,15	1,33
1 kg süt ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Süt/Süt Yemi	1,47	1,37	1,34	1,21	1,39
Süt/Besi Yemi	1,53	1,44	1,43	1,34	1,50

Ulusal Süt Konseyi hesaplarına göre %18-%19 proteinli sığır süt yemi fiyat ortalaması 2019 itibariyle 1,63 TL/kg’dır.

Çizelge 4.34. Yıllara göre yem fiyatları (TL) (Ulusal Süt Konseyi 2019)

Yıllar	Mısır Silajı	Yonca Kuru Otu	Saman	Sığır Süt Yemi
2014	0,21	0,60	0,36	0,92
2015	0,22	0,64	0,33	0,95
2016	0,24	0,70	0,38	0,97
2017	0,28	0,77	0,47	1,05
2018	0,31	0,88	0,56	1,41
2019	0,35	0,99	0,58	1,63

Türkiye’de süt ve süt ürünlerinde son yıllarda artış yaşanmaktadır. Özellikle son 4 yılda inek sütü üretici fiyatı %41,76 artarken tüketici bazında süt fiyatı %51,75; yoğurt %36,56, dondurma %56,69 ve tereyağı ise %84,05 yükselmiştir. 2018 yıl inek sütü üretici fiyat indeksi 1,46 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 4.35. Üretici ve tüketici fiyatları (TÜİK 2020)

	KG/TL	2014	2015	2016	2017	2018
Tarım Üfe	İnek Sütü	1,03	1,15	1,14	1,21	1,46
	Süt (UHF)	2,63	2,83	2,89	3,14	3,99
Tüfe	Kaşar Peyniri	24,42	24,91	24,69	26,54	32,18
	Beyaz Peynir	18,02	19,35	19,66	21,11	25,10
	Yoğurt	4,10	4,25	4,18	4,66	5,60
	Tereyağı	28,75	32,18	33,22	40,67	52,91
	Dondurma	13,49	14,97	16,60	18,89	21,14

4.1.2.2. Türkiye’de hayvancılık desteklemeleri

Üretim sürecinin uzun, verimliliğin, sermaye geri dönüşüm hızının, sermaye birikiminin ve yatırımların yetersiz olması tarımsal destekleme politikalarının önemini artırmaktadır. Tarımsal destekleme politikaları, tarım sektörünün sorunlarının çözmek adına uygulanmaktadır (Aktaş vd 2015). Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren günümüze kadar hayvancılık pek çok destekleme politikası ile desteklenmiştir. Ancak bitkisel üretime daha fazla destek verilirken hayvancılık destekleri daha sınırlı tutulmuştur (Yavuz 2001). Verilen destekler 1950’li yıllara kadar özellikle yerli ırkların ıslah edilmesi, hastalıkların kontrolü ve veterinerlik hizmetleri hakkındayken 1950’li yıllarda Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu (TSEK), Et Balık Kurumu (EBK) ve Yem Sanayi (YEMSAN) gibi Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) kanalı ile girdi ve ürün desteği olgusu ile hayvancılık destekleri devam etmiştir. Planlı Dönem ile beraber 1963’ten itibaren desteklerde artış yaşanmıştır (Demir 2009). Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin küçük işletmelerde geleneksel yöntemlerle yapılması, sağlanan desteklerin hayvancılık desteklemeleri içinde çok düşük düzeyde kalması ve yetersiz örgütlenme nedeniyle küçükbaş hayvan yetiştiriciliği 1980 yılından bu yana önemli ölçüde azalmıştır (İnan vd. 2005). Özellikle 1980’li yıllardan itibaren hayvancılıkta sorunlar yaşanmaya başlamış ve hayvansal ürün ithalatı giderek artmıştır. Hayvancılıkta yaşanan sorunlar çeşitli politikalarla çözülmeye çalışılmış ancak sorunlar daha da kronik hale gelmiştir (Yılmaz 2006). Özelleştirme süreci kapsamında TSEK ve YEMSAN’ın 1995 yılında özelleştirilmesi ile süt alımı ve yem desteği uygulamasına son verilmiştir. Hayvancılık sektörünün sorunlarını çözmek amacıyla 2000 yılında

"Hayvancılığın Desteklenmesi Hakkındaki Kararname" uygulamaya koyulmuştur. Türkiye’de özellikle 2000’den itibaren tarım politikalarında büyük bir değişim yaşanmıştır. Dünya Ticaret Örgütü (WTO), Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası’nın yönlendirmeleriyle 1932 yılından 2000’li yıllara kadar uygulanan fiyata dayalı destekleme şekli olan destekleme alımları şekil değiştirmiştir (Doğruel vd., 2003, s. 621). Özellikle 2005 yılından sonra hayvancılık desteklerinde çeşitlenmeye gidilmiş; bu kapsamda yem bitkileri, süt teşvik primi, suni tohumlama ve buzağı destekleri uygulamaya başlanmıştır (Demir ve Yavuz 2010). Avrupa Birliği ile müzakere çalışmalarının başlamasıyla beraber hayvancılık sektörünün güçlenmesi için 2005–2013 Hayvancılık Ana Planı ve Stratejisi Planı uygulanmış. Tarım politikaları kapsamında hayvancılık desteklerinin, daha önceki yıllara göre bitkisel üretim sektörü ile karşılaştırıldığında geniş kapsamlı olmaması, süreklilik arz etmemesi ve istikrarsız uygulamaların söz konusu olması nedeniyle hayvancılıkta istenen hedeflere ulaşılamamıştır.

Toplam destek miktarı 2015 yılında 10 milyar TL iken 2019 yılı itibariyle ise 17,2 milyar TL’ye ulaşmıştır. Türkiye’de son yıllarda hayvancılık desteklerinin gerek payının gerekse de çeşidinin arttığı görülmektedir. Hayvancılık destekleri her geçen yıl artarken hayvancılık desteğinin toplam desteklemelerden aldığı oran 2019 yılı itibariyle %26’ya yükselmiştir. Hayvancılık destekleri 2015 yılı itibariyle 2,9 bin TL iken %45 artarak 2019 yılında bu destek 4,2 milyar TL’ye ulaşmıştır. Hayvancılık desteklerinde en büyük oranı, buzağı desteği (%32,7) alırken onu süt desteği (%18,6) ve ıslah amaçlı küçükbaş hayvan yetiştiriciliği desteği (%14,5) ile yem bitkileri üretim desteği (%13,5) izlemektedir. Hayvancılık desteklerinin toplam tarımsal desteklemeler içerisindeki payı 2002’de %4,4; 2004’de %8; 2011’de %24,4; 2014’de %28,6; 2017’de %29,5; 2018’de de ise %28,3 olmuştur (TOB 2019b).

Çizelge 4.36. Türkiye’de verilen destekler (Milyar TL) (HAYGEM 2020)

Yıllar	Yem bitkileri üretim	Buzağı	Süt	Islah amaçlı küçükbaş hayvan yetiştirici	Toplam
2015	0,3	0,1	0,6	0,5	2,9
2016	0,3	0,1	0,5	0,5	3,0
2017	0,4	1,5	0,5	0,5	3,8
2018	0,5	1,2	0,7	0,5	3,7
2019	0,8	1,3	0,9	0,5	4,2

Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkta hayvan başına destek verilirken bunun yanında çoban istihdam desteği, aşı, gen, yem, atık ve çiğ süt desteği gibi çeşitli kalemlerde destek sağlanmaktadır. 20.11.2019 tarihli ve 30954 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Hayvancılık Desteklemeleri Hakkında Uygulama Esasları Tebliği (Tebliğ no: 2019/54)” 2019 yılı itibariyle gerçekleştirilecek tarımsal desteklemelere ilişkin tebliğde yer alan hayvancılık destekleme ödemelerine ilişkin esasları kapsamaktadır. Tebliğde verilen desteklerin yanında destekleme ödemelerinin gerçekleştirilmesi için hayvan yetiştiricilerinin yerine getirmesi gereken koşullar da yer almaktadır.

İlgili tebliğ kapsamında malak desteklemesine ilişkin usul ve esaslar tebliğin 6. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre malakların, küpelenmiş ilgili işletmede en az 4 ay (120 gün) yaşamış olması gerekmektedir. Malak desteği 2019 yılı için birim başına 150 TL /baş olarak belirlenmiştir. Buzağı desteği, küpesi takılmış ve doğduğu işletmede en az 4 ay (120 Gün) yaşamış olan buzağılar için 350TL/baş olarak açıklanmıştır. Soy kütüğüne

kayıtlı buzağı desteği e-ıslahta kayıtlı olan ve kendi ırkından boğa spermasıyla yurt içinde tohumlanan buzağı anaları için 500TL/baş olarak belirlenmiştir.

Anağ manda desteklemesine ilişkin usul ve esaslar tebliğin 7. maddesinde belirtilmiştir. İlgili maddeye göre desteklemeden yararlanabilmek için yetiştiricilerin, TÜRKVET'e kayıtlı olmaları gerekmektedir. Anağ manda desteğinde TÜRKVET, soy kütüğüne kayıtlı anağ manda desteğinde ise TÜRKVET ve MIS'ta yayınlanan manda listesi verilerinde destekleme başvuruları il/ilçe müdürlüklerince yapılmaktadır. Anağ manda desteği 2019 yılı için birim başına 250 TL /baş olarak belirlenmiştir. Düve alım desteğine ilişkin esaslar madde 15'te düzenlenmiştir. Buna göre düve alım desteğinden, belirlenen iller ile HAYGEM'in belirlediği diğer illerdeki yetiştiricilerin yararlanabilmektedir. Verilen destek miktarı, düve alım bedelinin %30'una karşılık gelmektedir ve bu düvelerin 2 yıl süre ile satılmaması gerekmektedir. Besilik erkek sığır desteklemesine ilişkin esaslar madde 16'da düzenlenmiştir. Bu kapsamda erkek sığırlarda yurt içinde doğma, küpelenme, TÜRKVET'e işletme ve hayvanların kaydı yapılma şartı vardır, diğer yandan yaşı 12 aydan fazla ve karkas ağırlığı en az 200 kilogram olmalıdır. Destekleme kapsamında bir yetiştirici en çok 200 baş sığırı için destek alabilmektedir.

Anağ koyun ve keçi desteklemesine ilişkin usul ve esaslar tebliğin 8. maddesinde belirtilmiştir. İlgili maddeye göre anağ koyun keçi desteklemesinden yararlanabilmek için yetiştiricilerin, damızlık koyun keçi yetiştiricileri birliklerine üye olmaları ve hayvanların Koyun Keçi Kayıt Sistemi (KKKS) ve Koyun-Keçi Bilgi Sistemi'ne (KKBS) kayıtlı olmaları gerekmektedir. Yetiştiriciler, anağ hayvan başına yılda bir kez olmak üzere desteklemelerden yararlanabilirler. Koyun ve keçi desteği 2019 yılı için birim başına 25 TL /baş olarak belirlenmiştir. Tiftik keçisi ve tiftik üretiminin desteklenmesine ilişkin usul ve esasları ilgili tebliğde düzenlenmiştir. Destekleme ödemesinin yapılması için üretilen tiftiğin Tiftik ve Yapağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'ne (Tiftikbirlik) kayıtlı olması, Tiftikbirlik'e bağlı kooperatifler veya damızlık koyun ve keçi yetiştiricileri birliklerine satılması ve veri tabanına kaydettirilmesi gerekmektedir. Tiftik için destekleme ödemesi, 2019 yılı için kg başına 30 TL olarak belirlenmiştir.

Çoban (sürü yöneticisi) istihdam desteğine ilişkin usul ve esaslar ilgili tebliğin 14. maddesinde düzenlenmiştir. Bu kapsamda çoban veya işletmenin Sürü Yönetici Sertifikası'nın olması gerekmektedir ve çobana ait SGK primleri, kesintisiz olarak en az 6 ay süre ile toplu ya da dönemler halinde yatırılmış olmalıdır. Bu doğrultuda çoban istihdam desteği, 200 ve üzeri anağ küçükbaş hayvan varlığına sahip işletmelere ödenmektedir ve bir işletme sadece bir çoban için bu desteklemeden yararlanabilmektedir.

Çiğ süt desteklemesine ilişkin esaslar madde 9'da düzenlenmiştir. Çiğ süt desteklemesinden yararlanacak kişilerin işletmesinin ve sütün elde edildiği hayvanların TÜRKVET'e kayıtlı olması gerekmektedir. Bu desteklemeler, Bakanlık tarafından belirlenen birim fiyatlar üzerinden dönemler şeklinde yapılır. Diğer yandan döneminde başvurusunu ve evraklarını tamamlamayan üreticiler, desteklemeden yararlanamazlar. İslah amaçlı süt içerik analiz desteklemesi ise ilgili tebliğde düzenlenmiştir. Destekten yararlanabilmek için işletme ve sığırların e-ıslah soy kütüğü sistemine kayıt edilmesi ve işletmenin en az süt analizi yapılmış on baş saf ırk ineğe sahip olması gerekmektedir. Süt analizi yapılan her inek için yılda bir kez destekleme yapılmaktadır.

Hayvan hastalığı tazminatı desteklemelerine ilişkin esaslar madde 21'de düzenlenmiştir. 06/03/2013 tarihli ve 28579 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği ile Resmi Veteriner Hekim veya Bakanlıkça yetki

verilen veteriner hekim raporu ile öldüğü tespit edilen hayvanların bedelleri için hayvan sahiplerine hayvan hastalığı tazminatı desteği ödemesi yapılmaktadır. Hayvan hastalığı tazminatı desteği ödemesi, bütçe imkanları çerçevesinde Bakanlıkça belirlenen tarihte ilgili banka şubesi tarafından hayvan sahibine doğrudan yapılmaktadır.

Atık desteklemelerine ilişkin esaslar madde 18’de düzenlenmiştir. Bakanlıkça belirlenen Resmi Veteriner Hekim tarafından yapılan aşı uygulamaları sonucunda oluşan atıklar için atık desteği ödemesi sağlanmaktadır. Atık desteği ödemesi, Bakanlıkça belirlenen tarihte ilgili banka şubesi tarafından hayvan sahibine doğrudan yapılmaktadır.

Hastalıktan ari işletme desteklemelerine ilişkin esaslar madde 19’da düzenlenmiştir. Bu işletmeler için sağlık sertifikasına sahip olan süt sığırları işletmelerinde bulunan damızlık boğalar dışındaki, altı ay yaşın üzerindeki erkek hayvanlar dışında tüm sığırlar için hayvan başına doğrudan destekleme ödemesi yapılmaktadır. Ari sığır başına ödeme birim miktarları 500 başa kadar tam olarak 501 baş ve üzeri için ise % 50’sine karşılık gelen tutarın ödenmesi şeklinde uygulanır. Besilik Erkek Sığır Desteği 250 TL olarak belirlenmiştir. Buna göre yıl içinde 6 baştan fazla kesim yapanların; Kırmızı Et Üreticileri Birliği’ne üye, kesimi yapan erkek sığırların ise yurt içinde doğmuş, küpeli ve TÜRKVET’te kayıtlı, ruhsatlı kesimhanede kesilmiş olması gerekmektedir. Kesimi yapılan erkek sığırların en az 12 aylık yaşta ve karkas ağırlıklarının en az 200 kg olması gerekirken en fazla iki yüz baş için destek verilmektedir.

Hayvan genetik kaynaklarının yerinde korunması ve geliştirilmesi desteklemelerine ilişkin esaslar madde 22’de düzenlenmiştir. Bu kapsamda hayvan yetiştiricileri arasından, çocuklarından en az birisi yanında olan, yetiştiricilik dışında bir işle uğraşmayan, tarımsal eğitim görmüş, büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğini bir arada yapmayanlar tercih edilmektedir.

Yem bitkileri desteklemelerine ilişkin usul ve esaslar ise 09.11.2019 tarihli ve 30943 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Bitkisel Üretime Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ no: 2019/46)” ile düzenlenmiştir. Yem bitkileri üretiminin destekleme kapsamına alınması için yem bitkileri toplam ekiliş alanının en az on dekar olması gerekmektedir.

Çizelge 4.37. Hayvancılık destekleme kalemleri (2020) (TOB 2020)

1- Buzağı – Malak Desteği		TL/Baş
4 Ay ve Üzeri Buzağı-Malak (81 İl)		350
Soykütüğü (81 İl)		500
Döl Kontrolü		50 (ilave)
Yetiştiricilik Bölgesi İlleri		200 (ilave)
Anaç Manda		250
Soy Kütüğüne Kayıtlı Manda		400
Malak		150
Soy Kütüğüne Kayıtlı Malak		400
2- Çoban (Sürü Yöneticisi) İstihdam Desteği	200 Baş ve Üzeri: 5000TL/İşletme Olarak Ödenir	
3- Koyun keçi desteği		Birime Destek
Koyun-Keçi		25TL/baş
4- Tiftik desteği		30TL/baş
5- Süt primi		Birime Destek
Soğutulmuş Manda, Koyun Keçi, İnek Sütü		Bakanlıkça Belirlenir
6- Islah Amaçlı Süt Kalitesinin Desteklenmesi Projesi Kapsamında Yapılacak Analizler İçin Süt İçeriğinin Tespiti Amacıyla Adana, Aksaray, Balıkesir, Bursa, Erzurum, İzmir Ve Uşak		Birime Destek

Çizelge 4.37'nin devamı

7- Yem Bitkileri	Birime Destek
Yonca (Sulu)	60TL/da/yıl
Yonca (Kuru)	35TL/da/yıl
Korunga	45TL/da/yıl
Tek Yıllıklar	40TL/da/yıl
Silajlık Tek Yıllıklar	55TL/da/yıl
Silajlık Mısır (Sulu)	90TL/da/yıl
Silajlık Mısır (Kuru)	45TL/da/yıl
Yapay Çayır Mera	150TL/da/yıl
Patates Siğili Görülen Alanlarda	Aldığı Desteğe İlave %50
8- Hayvan Hastalıkları Tazminatları	Birime Destek
Kıymet Takdir komisyonu tarafından belirlenir	
9- Hayvan Başı Ödeme	
Hastalıktan Ari İşletme	450TL/baş
Onaylı Süt Çiftliği Desteği (İlave)	80TL/baş
10- Aşı Desteği	Birime Destek
Büyükbaş Aşı Uygulama	1,50TL/baş
Küçükbaş Aşı Uygulama	1,00TL/baş
Büyükbaş Küpe Uygulama	1,50TL/baş
Küçükbaş Küpe Uygulama	1,00TL/baş
11- Atık Desteği	Birime Destek
Büyükbaş Hayvan Atıkları (Aşı Sonrası)	100TL/baş
Küçükbaş Hayvan Atıkları (Aşı Sonrası)	150TL/baş
12- Hayvan Gen Kaynakları	Birime Destek
Büyükbaş Koruma	600TL/baş
Küçükbaş Koruma	90TL/baş
Sığır Pedigrili Koruma	800TL/baş
Arı Koruma	40TL/kovan
Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Elit Sürü Yavru	70TL/baş
Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Taban Sürü Yavru	40TL/baş
Halk Elinde Manda Islahı	850TL/baş
Damızlığa Ayrılan Manda Yavrusu Desteği	200TL/baş
Damızlık Erkek Materyal (Koç ve Teke) Desteği	200TL/baş
13- Çiğ Sütün Değerlendirilmesi	Bakanlıkça Belirlenir
14- Besilik Erkek Sığır Desteği	1-200 baş için hayvan başına 250 TL'ye kadar Bakanlıkça belirlenen fiyat üzerinden destekleme ödemesi yapılır.

Hayvancılıkta örgütlenmesinin desteklenmesi 28.02.2001 tarihli 4631 no'lu "Hayvan Islahı Kanunu" nun yürürlüğe girmesi ile sağlanmıştır. Bu kanunun amacı "...her türlü hayvansal üretim ve bu üretimi etkili kılan faaliyetler ile yarış, müsabaka ve iş maksadıyla yetiştirilen hayvanların verimlerinin artırılması için yapılacak ıslah çalışmalarını, evcil ve yabani hayvanların gen kaynaklarının korunmasını, hayvansal üretimin ekonomik olmasını ve rekabet gücünün artırılmasını, bu hususlarla ilgili faaliyetleri ve soy kütüğü kayıtlarının tutulması ve hayvan ırklarının ıslahını, damızlıkların sağlıklı koşullarda yetiştirilmesini ve hastalıklardan ari bir şekilde üreticilere intikalini ve korunmasını sağlamaktır"(Anonim 2).

4631 Sayılı Hayvan Islahı Kanunu çerçevesinde 26 Ağustos 2016 yılında 29813 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanarak yürürlüğe giren Islah Amaçlı Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkında Yönetmelik kapsamında Damızlık Sığır Yetiştiricileri ile Damızlık Koyun-Keçi Yetiştiricileri Birlikleri kurulmuştur. İlgili yönetmelik kapsamında birlik ve merkez birliklerinin kurulması, yönetimi ve denetimleriyle ilgili usul ve esaslar belirlenmiştir.

4.1.2.3. Hayvancılıkta Antalya ilinin önemi

Antalya ili ekonomisinde turizm ve tarım ön plandayken hayvancılık, bu alanlara göre daha az gelişen sektörlerden birisidir. Antalya ilinde merkeze bağlı köylerde uygun arazi yapısı nedeniyle küçükbaş hayvancılık daha çok yayginken büyükbaş hayvancılık faaliyeti özellikle şehir merkezi dışındaki yüksek alanlarda gerçekleştirilmektedir. Antalya ilinin tarımsal açıdan ülke ekonomisine katkısı 2002 yılında 1.817.449.000 TL iken 2015 yılında 9.529.436.000 TL'ye ulaşmıştır. Özellikle bitkisel üretimde Antalya ilinin payı %6,8'dir. Gerek bitkisel gerekse de canlı hayvan üretimi ile hayvansal üretimde Antalya ili ülke ekonomisinde pay sahibidir.

Çizelge 4.38. Tarımsal üretim değerlerinde Türkiye-Antalya karşılaştırması (Bin TL) (Antalya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2017)

Üretim	2002			2015		
	Türkiye	Antalya	(%)	Türkiye	Antalya	(%)
Bitkisel Üretim	32.264.200	1.517.244	4,70	119.724.118	8.124.336	6,79
Canlı Hayvan Üretim	10.470.768	169.201	1,62	73.102.253	1.061.548	1,45
Hayvansal Üretim	9.399.981	131.004	1,39	55.670.771	343.552	0,62
Toplam	52.134.949	1.817.449	3,49	248.497.142	9.529.436	3,83

Antalya ili 2018 yılı itibariyle oluşturduğu 10,8 milyar TL bitkisel üretime karşılık gelen %6,8 oran ile Türkiye'de birinci sırada yer almaktadır, diğer yandan Antalya ili yarattığı 13,4 milyar TL tarımsal üretim ile Türkiye toplam tarımsal üretiminden %3,5 pay almaktadır.

Çizelge 4.39. Antalya ve Türkiye tarımsal üretim değerleri (2018) (Bin TL) (TÜİK 2018)

	Türkiye	Antalya	(%)
Bitkisel Üretim Değeri	158.870.800	10.755.065	6,8
Hayvansal Üretim Değeri	225.334.263	2.646.652	1,2
Toplam Tarımsal Üretim	384.205.063	13.401.717	3,5

Antalya ilinde 2018 itibariyle 185.833 adet büyükbaş ve 1.245.651 adet küçükbaş bulunmaktadır. Antalya ili sahip olduğu sığır sayısı ile ülke hayvan varlığının %1,14'ünü oluştururken keçi sayısında %6,78'lük pay sahibidir. Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü verilerine göre 2017 yılı itibariyle Antalya ilinde 12.835 ton et ve 251.945 ton süt üretilmiştir. Yine 2017 yılı itibariyle Antalya ilinde 1.131.915 adet küçükbaş ile 174.002 adet büyükbaş bulunmaktadır. Antalya ilinde yayla bölgelerinde özellikle kıl keçisi ve koyunculuk, kısmen süt sığırcılığı, sahil kesiminde ise süt sığırcılığı yaygındır. Besi hayvancılığı açısından ise Antalya ili yarattığı katma değer ile Türkiye karkas ortalamasının üzerindedir (252 kg) ve büyükbaş hayvanların ise %90'ı kültür ve kültür ırkı melezi hayvanlardan oluşmaktadır. Buna ek olarak bir laktasyon dönemindeki süt verimi de 5400-6000 kg seviyesinde değişmektedir (Antalya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2017).

Çizelge 4.40. Antalya ili hayvan varlığı (Antalya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2017)

Tür adı	2002			2016		
	Türkiye (adet)	Antalya (adet)	Türkiye’de Oranı (%)	Türkiye (adet)	Antalya (adet)	Türkiye’de Oranı (%)
Sığır	9.803.498	113.735	1,16	14.080.155	160.612	1,14
Koyun	25.173.706	226.645	0,9	30.983.933	440.373	1,42
Keçi	6.780.094	581.887	8,58	10.345.299	701.578	6,78

Antalya ilinde son 19 yılda içerisinde sadece kültür sığır sayısında artış yaşanırken melez ve yerli sığır rakamlarında düşüş görülmektedir.

Çizelge 4.41. Antalya ili büyükbaş hayvan varlığı (TÜİK 2018)

Büyükbaş	2002 (Baş)	2020 (Baş)
Sığır (Kültür)	13.453	114.031
Sığır (Melez)	78.964	64.329
Sığır (Yerli)	21.318	12.251
Sığır Toplam	113.735	190.611
Manda	0	76
Toplam	113.735	190.687

Antalya ilinde son 19 yılda içerisinde küçükbaş hayvan varlığı 1,6 kat artarken en büyük artış merinos koyununda yaşanmıştır.

Çizelge 4.42. Antalya ili küçükbaş hayvan varlığı (TÜİK 2020)

Küçükbaş	2002 (Baş)	2020 (Baş)
Koyun (Merinos)	2.790	53.790
Koyun (Yerli)	223.855	488.372
Keçi (Kıl)	581.877	770.652
Keçi (Tiftik)	10	0
Toplam	808.532	1.312.814

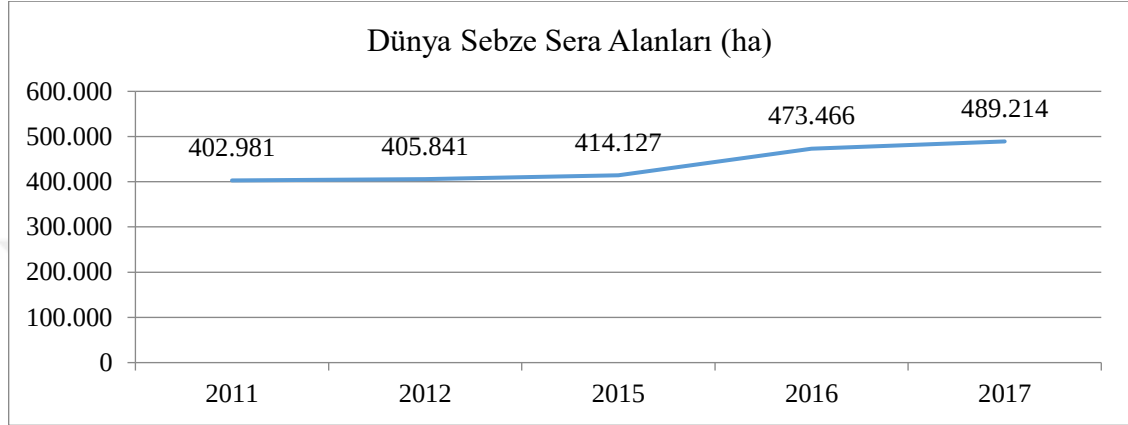
Antalya ili 2018 yılı itibariyle 6,1 milyon dolar süt ve süt ürünleri ve 780 bin dolar et ve et ürünleri ihraç etmiştir.

Çizelge 4.43. Antalya ilinin et, süt ve su ürünleri ihracatı (Antalya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2018)

	2016		2017		2018	
	Miktar (Kg)	Değer (Dolar)	Miktar (Kg)	Değer (Dolar)	Miktar (Kg)	Değer (Dolar)
Süt ve Süt Ürünleri	4.103.816	5.802.858	3.860.360	5.283.122	3.686.230	6.150.768
Et ve Et Ürünleri	322.761	605.603	321.966	590.508	546.375	780.329
Su Ürünleri	1.680.350	6.475.226	1.898.801	8.506.523	2.359.397	10.167.378
Toplam	6.196.927	12.883.687	6.081.127	14.380.153	6.592.002	17.098.475

4.1.3. Dünyada seracılık faaliyeti

Artan dünya nüfusu ve azalan tarımsal alanlara karşı gıda ihtiyacının karşılanabilmesi için bitkisel üretimin yıl boyunca yapılması gereklidir. Seralar, iç ortam sıcaklık ve bakım koşullarının kontrol altında tutulmasıyla üretimin yıl boyunca yapıldığı birim alandan daha fazla ürün almaya olanak sağlayan alanlardır. Anılan nedenlerle dünyada seracılık sektörü gelişimini sürdürmeye devam etmektedir (Saltuk vd. 2019). Küresel ticari sera pazarının 2021 yılında, yıllık % 8,8 bileşik büyüme oranı ile 32,31 Milyar USD olacağı tahmin edilmektedir (Serkonder 2019). Dünya sebze sera alanları 2017 yılı itibariyle 489.214 hektardır ve son beş yıldır sürekli artış halindedir (Anonim 3).

Şekil 4.6. Dünya sebze sera alanları (Rabobank 2018)

Dikey tarım alanları ile beraber 2016 yılı itibariyle dünyada sera alanları yaklaşık 500.000 hektardır. Dikey tarım dikine katmanlarda üretilen (gökdelene tipi topraksız tarım merkezleri, depolar ve konteynırlar gibi) çoğunlukla meyve sebze üretimi yapılan topraksız tarım alanlarıdır. Dikey tarımda ışık, iklim ve gübreleme, iç mekan tarım teknolojileri ve kontrol edilebilir çevre teknolojileri kullanılarak ayarlanmaktadır (Anonim 4). Dünyadaki toplam sera alanının %42'si Avrupa kıtasında yer alırken onu %36 ile Asya kıtası izlemektedir. Asya kıtasında 82 bin hektar sera alanı ile Çin öne çıkarken Avrupa'da İspanya, İtalya ve Türkiye ilk sıralarda bulunmaktadır. Dünyada sera tiplerinde plastik sera daha yaygınken kuzeyde yer alan Kanada, Rusya, Hollanda gibi ülkelerde cam seralar daha çok tercih edilmektedir

Çizelge 4.44. Kıtalarda ve başlıca ülkelerde tahmini sebze üretimi yapılan sera alanları ve dikey üretim yoğunlukları (2016) (Rabobank 2018)

Ülkeler	Sera Alanı (Ha)	Sera Tipi
Dünya	500.000+	%12,5 Cam + %87,5 Plastik
Asya	180.000	
Güney Kore	51.787	%10 Cam + %90 Plastik
Japonya	3.600	Çoğunlukla Plastik
Çin	82.000	Çoğunlukla Plastik
Avrupa	210.000	
Türkiye	41.384	%25 Cam + %75 Plastik
Rusya	2.931	Çoğunlukla Cam
Polonya	6.750	Çoğunlukla Cam
Hollanda	4.970	Cam
Fransa	11.500	Çoğunlukla Plastik
İtalya	42.800	Çoğunlukla Plastik

Çizelge 4.44'ün devamı

İspanya	70.000	%90'ın Üzerinde Plastik
Ortadoğu	27.000	
İsrail	11.000	Çoğunlukla Plastik
Afrika	44.700	
Fas	20.000	Çoğunlukla Plastik
Mısır	6.800	Çoğunlukla Plastik
Kuzey ve Orta Amerika	23.000	
Kanada	1.568	Çoğunlukla Cam
Amerika Birleşik Devletleri	911	Plastik ve Cam
Meksika	20.000	Çoğunlukla Plastik
Okyanusya	1.300	
Avustralya	900	%20 Cam + %80 Plastik
Yeni Zelanda	310	Plastik ve Cam
Güney Amerika	14.000	

Dünyada 2018 yılı itibariye dikey tarım alanları dışında yaklaşık 310 bin hektar sera alanı bulunmaktadır. Buna ek olarak bu seraların yaklaşık 200 bin hektarı Avrupa ülkelerinde yer almaktadır. Toplam sera alanlarının % 85'i plastik örtü ve %15'i ise cam seralardan oluşmaktadır. Türkiye seracılıkta dünyada dördüncü sırada bulunmaktadır (Anonim 5).

4.1.4. Dünya yaş meyve sebze dış ticaret verileri

Tüm dünyada yaş sebze ihracatı 2017 yılı itibariyle 45 milyar USD'yi aşarken ithalat ise 46 milyar USD seviyesini geçmiştir.

Çizelge 4.45. Dünya yaş meyve sebze dış ticareti (000 USD) (International Trade Center 2018)

Yıllar	Yaş Sebze		Yaş Meyve		Yaş Meyve Sebze	
	İhracat 1000 \$	İthalat 1000 \$	İhracat 1000 \$	İthalat 1000 \$	İhracat 1000 \$	İthalat 1000 \$
2013	43.333.187	45.349.178	93.034.251	100.318.579	136.367.438	145.667.757
2014	42.723.006	44.091.265	98.748.836	104.998.059	141.471.842	149.089.324
2015	40.506.350	42.159.064	95.882.199	105.719.398	136.388.549	147.878.462
2016	43.747.081	44.629.432	103.431.547	109.369.377	147.178.628	153.998.809
2017	45.139.730	46.761.516	110.116.899	119.689.980	155.256.629	166.451.496

Hollanda 6,8 milyar USD ile toplam yaş sebze ihracatında %15 pay ile ilk sırada yer alırken onu İspanya, Meksika, Çin ve ABD izlemektedir. Türkiye ise yaklaşık 566 milyon USD ihracatı ile 16. sırada bulunmaktadır.

Çizelge 4.46. Dünyada yaş sebze ihracatçısı başlıca ülkeler (000 USD) (International Trade Center 2018)

Ülkeler	2013	2014	2015	2016	2017
Hollanda	7.246.634	6.936.496	6.416.266	6.620.684	6.884.165
İspanya	5.752.386	5.669.117	5.365.241	5.764.156	5.939.970
Meksika	4.816.720	4.749.593	5.156.929	5.927.418	5.880.920
Çin	3.232.614	3.641.678	4.279.111	5.227.393	5.111.740
ABD	2.979.946	3.001.346	2.927.485	2.978.827	3.032.704
Fransa	2.159.905	1.795.447	1.615.779	1.794.981	1.822.264

Çizelge 4.46'ın devamı

Kanada	1.429.474	1.402.118	1.404.032	1.552.329	1.654.780
İtalya	1.572.979	1.486.596	1.373.136	1.473.115	1.507.004
Belçika	1.273.432	1.102.435	1.061.243	1.132.290	1.153.386
Fas	769.774	812.872	748.873	841.354	1.070.322
Almanya	1.047.776	811.624	720.947	735.835	792.153
Hindistan	816.092	667.486	693.508	686.680	682.257
Mısır	616.644	650.377	661.525	527.503	655.468
Polonya	762.560	745.943	600.138	587.989	614.555
İran İslam Cumhuriyeti	471.039	750.158		582.994	593.521
Türkiye	687.559	704.999	589.128	468.474	566.309
Peru	504.992	478.563	516.472	542.916	522.424
Ürdün	474.579	606.974	523.938	399.928	369.308
İsrail	551.545	519.787	406.282	358.711	343.177
Etiyopya	314.684	315.048	289.037	294.965	284.461
Belarus	167.896	251.814	224.339	186.568	284.103
Birleşik Krallık	291.555	275.982	292.654	295.126	269.342
Guatemala	194.841	194.510	202.552	214.098	223.974
Portekiz	203.258	189.745	194.333	197.465	216.734
Azerbaycan	77.105	98.816	91.622	128.985	210.029
Arjantin	246.314	152.687	115.439	207.566	203.235
Avustralya	160.924	154.845	154.280	189.168	193.185
Malezya	165.460	149.730	163.238	169.147	181.243
Yeni Zelanda	184.415	181.796	155.581	181.818	178.907
Kore Cumhuriyeti	155.360	162.306	159.130	173.286	173.252
Diğer	4.004.725	4.062.118	3.404.112	3.305.312	3.524.838
Toplam	43.333.187	42.723.006	40.506.350	43.747.081	45.139.730

4.1.5. Türkiye'de örtüaltı üretim faaliyeti

Türkiye'de örtüaltı üretim faaliyeti 1940'lı yıllarda Antalya'da seraların kurulması ile başlamıştır ancak 1940-1960 yılları arasındaki 20 yıllık dönemde örtüaltı üretiminin gelişimi çok yavaş olmuştur. İlerleyen yıllarda plastiğin kullanılmaya başlanması ile Türkiye'de örtüaltı alanlarda hızlı bir artış yaşanmıştır. Doğa koşullarından kısmen bağımsız olarak tüm yıl boyunca üretimin yapılmasına olanak tanıyan örtüaltı üretiminin hızlı bir büyüme içine girmesi Türkiye'de 1980'li yıllara dayanmaktadır (Sevgican 2000). Türkiye'de 2019 yılında 31 milyon ton sebze üretilmiştir. Bu üretimin 23,2 milyon tonu açıkta, 7,8 milyon tonu örtüaltında üretilmiştir (TÜİK 2020).

Türkiye'de son 10 yıllık süreçte örtüaltı sebze üretimi 2 kattan fazla artarken ve 1998 yılında hiç meyve üretilmezken son 17 yıllık süreçte meyve üretimi yaklaşık 6 kat artmıştır. Türkiye'de örtü altı üretim alanlarının yaklaşık % 92'sinde sebze, % 8'inde meyve üretimi gerçekleştirilmektedir.

Çizelge 4.47. Türkiye'de örtüaltında sebze ve meyve üretimi (TÜİK 2020) (Ton)

Ürünler	1998	2002	2006	2010	2014	2018	2019
Sebze	3.223.778	4.160.421	4.489.160	5.478.566	6.142.078	7.535.511	7.814.543
Meyve	-	110.843	227.702	271.900	339.742	535.515	622.073
Toplam	3.223.778	4.271.264	4.716.862	5.750.466	6.481.820	8.071.026	8.436.616

Sera tipleri; kullanım amacına, büyüklüğe, iklim koşullarına, işletmenin ekonomik durumuna ve yerleşim yerinin özelliklerine göre değişmektedir. Türkiye'de son 25 yılda

cam sera üretim alanlarında artış %121, plastik seralarda %248 ve yüksek tünel seralarda ise %82'dir. Toplam üretim alanı ise aynı dönemde %118 büyümüştür.

Çizelge 4.48. Türkiye’de örtüaltı üretim alanları (Bin dekar) (TÜİK 2020)

Yıllar	Cam Sera	Plastik Sera	Yüksek Tünel	Alçak Tünel	Toplam
1995	34	109	21	199	363
2002	64	180	61	230	536
2003	70	167	61	185	483
2004	72	169	66	171	478
2005	65	171	67	164	468
2010	81	231	82	171	564
2014	81	299	113	157	649
2015	80	309	113	162	664
2016	80	329	113	170	692
2017	86	355	120	191	752
2018	78	369	114	211	772
2019	75	379	111	224	790

Türkiye’de örtüaltı üretim miktarı son 18 senede cam serada %31, plastik serada %147,6, yüksek tünelde %137 ve alçak tünelde %46 artmıştır. Toplam üretim miktarı ise aynı dönemde %97 büyümüştür.

Çizelge 4.49. Türkiye’de örtüaltı üretim miktarları (Bin Ton) (TÜİK 2020)

Yıllar	Cam Sera	Plastik Sera	Yüksek Tünel	Alçak Tünel	Toplam
2002	999	1.980	369	923	4.271
2003	1.188	2.134	404	801	4.528
2004	1.218	2.041	383	713	4.354
2005	1.182	2.129	412	743	4.465
2010	1.345	2.895	601	910	5.750
2014	1.259	3.554	744	919	6.482
2015	1.276	3.676	805	963	6.720
2016	1.289	4.011	838	1.028	7.165
2017	1.319	4.168	792	1.104	7.383
2018	1.316	4.615	891	1.249	8.071
2019	1.311	4.902	875	1.349	8.437

Türkiye’de örtüaltında yetiştirilen ürünlerin %48’ni domates oluştururken %14 hıyar ve %10 karpuz onu takip etmektedir.

Çizelge 4.50. Türkiye’de örtüaltında yetiştirilen ürünler (2019) (TÜİK 2020)

Ürünler	Üretim (Ton)	(%)
Domates	4.083.681	48
Hıyar	1.156.997	14
Karpuz	877.505	10
Biber	749.769	9
Muz	424.837	5
Patlıcan	323.009	4
Kabak (Sakız)	211.953	3
Kavun	205.340	2
Çilek	195.206	2
Diğer	200.702	2
Toplam	8.436.616	100

Türkiye’de örtüaltı üretimde domates %49 üretim payı ile birinci sırada yer almaktadır, onu %14 ile hıyar ve %10 ile karpuz izlemektedir. Örtüaltında 7,3 milyon ton sebze yetiştirilirken yetiştirilen meyvelerin toplamı 478.858 tondur.

Çizelge 4.51. Türkiye’de yetiştirilen türlere göre örtüaltı üretimi (2017) (TÜİK 2019)

Üretim	Cam Sera	Plastik Sera	Yüksek Tünel (Ton)	Alçak Tünel (Ton)	Toplam	Örtüaltı
	(Ton)	(Ton)			(Ton)	(%) Payı
Sebze	Domates	736.731	2.869.275	189.979	33.846	3.829.831 49
	Hıyar	313.327	609.153	175.728	23.417	1.121.625 14
	Karpuz	8.723	26.809	18.686	737.059	791.277 10
	Biber (Sivri)	47.713	206.465	125.615	14.963	394.756 5
	Patlıcan	118.964	108.495	111.506	5.655	344.620 4
	Kabak (Sakız)	3.680	66.668	94.316	54.640	219.304 3
	Kavun	4.815	28.240	3.191	149.516	185.762 2
	Biber (Salçalık, Kappa)	11.319	67.163	532	49.960	128.974 2
	Biber (Dolmalık)	32.642	51.634	14.906	1.332	100.514 1
	Biber (Çarliston)	17.399	53.752	6.695	2.203	80.049 1
	Marul (Kıvırcık)	751	32.268	28.060	6.335	67.414 1
	Fasulye (Taze)	21.568	17.252	8.096	1.020	47.936 1
	Diğer Sebzeler	1.522	30.947	14.846	24.502	71.817 1
	Toplam	1.319.154	4.168.121	792.156	1.104.448	7.383.879 94
Meyve	Muz	9.186	312.247	382		321.815 4
	Çilek	706	7.838	106.425	40.090	155.059 2
	Üzüm (Sofralık-Çekirdekli)		958			958 0
	Kayısı		794			794 0
	Erik		150	16		166 0
	Şeftali (Nektarin)		60			60 0
	Üzüm (Sofralık-Çekirdeksiz)		6			6 0
	Toplam	706	322.053	106.823	40.090	478.858 6
Genel Toplam		1.329.046	4.490.174	898.980	1.144.538	7.862.738 100

Türkiye’de sera pazarının 2016-2021 döneminde yılda yaklaşık 136 Milyon USD civarında büyüme göstereceği tahmin edilmektedir. Özellikle meyve ve sebze seraları ile çiçek ve süs bitkileri seraların gelişimine devam edeceği öngörülmektedir (Anonim 6).

4.1.6. Türkiye’de örtüaltı üretime yönelik verilen destekler

a. Yatırım aşamasında

Seracılıkta bölgelere göre değişen oranlarda yatırım teşviki verilmektedir. Bu kapsamda kontrollü örtüaltı üretme koşullarına sahip seralar için üreticilere 25 milyon TL üst limite kadar Ziraat Bankası veya Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından %25-%50 arası faiz indirimi yapılarak kredi verilmektedir. Bunun dışında mevcut sera işletmelerinin modernizasyonu için 2,5 milyon TL’ye kadar %50-%90 arasında faizi indirimli yatırım kredisi ile %50-%100 arasında değişen oranlarda işletme kredisi verilmektedir. Buna ek olarak 50 Bin TL’ye kadar olan sıfır faizli olarak kredi imkanı sunulmaktadır (TOB 2020c).

b. Üretim aşamasında

Örtüaltı Kayıt Sistemi’ne kayıtlı üreticilere üretim aşamasında verilen diğer destekler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Çizelge 4.52. Üretim aşamasında seracılık destekleri (TOB 2020c)

Destek Çeşidi	Değeri
Mazot ve Gübre Desteği	19TL/da
Örtüaltı İyi Tarım Desteği (Bireysel)	150TL/da
Örtüaltı İyi Tarım Desteği (Grup sertifikasyon)	75TL/da
Toprak Analizi Desteği (TL/Numune)	40
TARSİM Desteği	%50/Police
Örtüaltı Bombus Arısı Desteği	60TL/Koloni
Örtüaltında Biyoteknik Mücadele	120
Örtüaltında Biyolojik Mücadele	400
Örtüaltı Paket Toplama	520
Biyoteknik Mücadele	120
Biyolojik Mücadele	400
Açık Alanda Paket Toplama	100
Küçük Aile İşletmesi Desteği (5da altına)	100TL/da

c. Kırsal kalkınma yatırımlarını destekleme programı kapsamında verilen destekler

Kırsal kalkınma kapsamında alternatif enerji kaynakları kullanılarak yapılan 3 dekaradan küçük olmayan sera projelerine (KDV hariç) 2 milyon TL üst limite kadar %50 hibe desteği verilmektedir. Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi için verilen destekler kapsamında 20.000 nüfusun altındaki yerleşimlerde ikamet eden 18-40 yaşa arası genç çiftçilere 30 bin TL'ye kadar hibe yoluyla destek sağlanmaktadır.

d. Mera alanlarının jeotermal ısıtmalı teknolojik seralara tahsisi

25/02/2011 tarih ve 27857 sayılı Mera Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik çerçevesinde jeotermal kaynaklı teknolojik seralarda kullanılmak üzere jeotermal kaynakların bu seralara taşınması için zorunlu hallerde tahsis amacı ile değişiklik gerçekleştirilebilmektedir.

e. Hazine arazileri kullanım izni

324 ve 335 sıra sayılı Milli Emlak Tebliğleri uyarınca teknolojik ve jeotermal sera yatırımı için en az 10 milyon dolar tutarında yatırım yapan ve en az on kişiye on yıl süreyle istihdam sağlama taahhüdü veren yatırımcıya taşınmazların kullanma izni veya irtifak hakkı sağlanabilmektedir.

f. Bölgesel yatırım teşvikleri

20.06.2012 tarih ve 28329 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/1)" uyarınca, 5 ile 40 dekar arasındaki seracılık yatırımlarına, vergi indirimi, gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, sigorta primi desteği, yatırım yeri tahsisi ve faiz desteği gibi destekler sağlanmaktadır.

4.1.7. Örtüaltı faaliyetinde Antalya ilinin önemi

Antalya ili, 156.000 çiftçi ailesiyle 12,1 milyar TL tarımsal üretim değeri oluşturarak Türkiye'de ikinci sırada yer almaktadır. Aynı zamanda Antalya ili, ülke bitkisel üretimdeki % 6,79 payı ile 10,1 milyar TL bitkisel üretim değeri yaratarak ilk sırada bulunmaktadır (TOB 2018). Antalya ilinde tahıllar ve diğer bitkisel ürünler en fazla ekilen ürün olarak öne çıkarken sebze alanları açısından Türkiye'deki payı %6,34'tür.

Çizelge 4.53. Antalya ilinde ve Türkiye’de tarım alanlarının dağılımı (da) (TÜİK 2018)

	2017		2018		2019	
	Antalya	Türkiye	Antalya	Türkiye	Antalya	Türkiye
Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkileri	758.497	33.481.004	771.375	34.569.095	797.144	35.250.703
Nadas	521.596	36.974.137	506.462	35.127.733	523.771	33.873.817
Sebze	510.985	7.982.650	508.418	7.836.320	501.165	7.899.063
Süs Bitkileri	5.497	49.934	5.959	51.744	5.943	5.242
Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler	1.801.839	154.978.259	1.808.837	154.214.967	1.789.048	153.873.226

Antalya ili 2018 itibariyle sahip olduğu 360.245 hektar tarım alanı ile Türkiye’deki tarım alanlarının %1,54’üne sahiptir. Tarım alanları, Antalya ili arazi varlığının %18’ni meydana getirmektedir. Orman ve tarım dışı arazi varlığı ise Antalya ili arazi varlığının %72,3’nü oluşturmaktadır.

Çizelge 4.54. Antalya ilinde arazilerin dağılımı ve Türkiye’deki payı (2018) (Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019)

Arazi Dağılımı	Antalya (ha)	Türkiye’deki Payı (%)
Tarım Alanı	360.245	1,54
Çayır-Mera Alanı	199.661	1,27
Orman Alanı	1.146.062	7,50
Diğer Alan	311.732	-
Yüzölçümü	2.017.700	2,78

Antalya ilinde üretim alanları açısından 2018 yılı itibariyle tarla bitkileri öne çıkmaktadır. Onu meyve ve sebze üretim alanları takip etmektedir.

Çizelge 4.55. Antalya ilinde tarım alanlarının dağılımı (2018) (Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019)

Üretim Alanları	Üretim Alanı (Ha)	(%)
Tarla Bitkileri	180.587	50,13
Meyve	75.850	21,06
Sebze	51.099	14,18
Süs Bitkileri	550	0,15
Nadas ve Kullanılmayan Alan	52.159	14,48
Toplam	360.245	100

Antalya ili sebze üretiminde geçmişte olduğu gibi 2017 yılında da domates liderliğini korumaktadır. Sebze üretiminin %59’unu domates üretimi oluşturmaktadır. Domates üretimini hıyar, karpuz ve biber izlemektedir. Son 15 yılda ise domates üretimi 1 milyon tonun üzerinde artmıştır.

Çizelge 4.56. Antalya ili sebze üretim miktarı (TÜİK 2018)

Ürün Adı (İlk 5 ürün)	2002 Üretim (ton)	2017 Üretim (ton)
Domates	1.508.050	2.525.805
Karpuz	134.965	487.794
Hıyar	496.494	494.343

Meyve üretimleri incelediğinde Antalya ilinde son 15 yıllık süreçte meyveler içerisinde en fazla artış narda yaşanmıştır. Şöyle ki nar üretimi 16 kat artarken muz üretiminin 3 kat artmış olduğu görülmektedir. Üretimde 2017 yılı itibariyle portakal ilk sırada yer alırken onu elma ve nar izlemektedir.

Çizelge 4.57. Antalya ilinde meyve üretim miktarı ((TÜİK 2018)

Ürün Adı (İlk 5 ürün)	2002 Üretim (ton)	2017 Üretim (ton)
Portakal	311.942	504.655
Elma	157.697	272.591
Nar	7.539	113.040
Muz	36.472	109.968
Limon	41.737	62.065

Antalya ili sahip olduğu iklim koşulları ve coğrafi konumu ile yılın oniki ayı ülkenin sebze ve meyve ihtiyacının büyük bölümünü karşılamaktadır. Değer bazında incelendiğinde Antalya ilinin 2018 yılı itibariyle yaş sebze meyve ihracatının değeri, Türkiye yaş sebze ve meyve ihracatının %16,8’ni oluşturmaktadır. Ürün bazında değerlendirildiğinde ise Antalya ili ihracatında domates, biber ve nar öne çıkmaktadır. Diğer yandan son 15 senede Antalya ilinin yaş sebze ve meyve ihracatının yaklaşık 6 kat arttığı görülmektedir. Antalya ilinden 2018 yılında 392 milyon dolara karşılık gelen 489 bin ton yaş sebze ve meyve ihracatı Avrupa ülkeleri başta olmak üzere Yakın Doğu, Uzak Doğu ve Amerika olmak üzere 100’ün üzerinde ülkeye gerçekleştirilmiştir.

Çizelge 4.58. Antalya ili yaş sebze meyve ihracatı (Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019)

Yaş Meyve Sebze İhracatı	2002		2018		Türkiye Yaş Meyve Sebze İhracatında Antalya’nın Payı(%)	
	Miktar (Ton)	Değer (000\$)	Miktar (Ton)	Değer (000\$)	Miktar	Değer
Türkiye	1.607.328	550.534	4.531.348	2.326.400	10,8	16,8
Antalya	146.322	69.966	489.431	391.774		

Antalya ilinden yaş sebze ve meyve ihracatının yapıldığı ülkelerde Almanya birinci sırada yer alırken onu Romanya, Rusya Federasyonu, Belarus, Bulgaristan ve Ukrayna izlemektedir.

Çizelge 4.59. Antalya ilinin yaş sebze meyve ihrac ettiği ülkeler (2017) (Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019)

Ülkeler	İhracat (USD)
Almanya	98.127.776
Romanya	49.793.968
Rusya Federasyonu	41.734.511
Belarus	39.624.034
Bulgaristan	23.926.361
Ukrayna	22.904.722
Avusturya	18.393.276
Hollanda	16.676.032
Fransa	7.931.878
Moldova	7.493.580

Türkiye'nin toplam örtüaltı alanı olan 789.604 dekarın %37'sine karşılık gelen 286.522 da örtüaltı alan Antalya ilinde bulunmaktadır. Antalya ili örtüaltı üretimde birinci sırada yer alırken onu Mersin, Adana ve Muğla izlemektedir. Bu dört ilin örtüaltı üretimi ülke üretiminin yaklaşık %90'nını oluşturmaktadır. Örtüaltı üretiminde %95 ile sebze yetiştiriciliği öne çıkarken %4 ile meyve ikinci sırada, %1 ile süs bitkileri üçüncü sırada bulunmaktadır. Örtüaltında yetiştirilen sebzeler içerisinde domates %50 pay ile ilk sırada bulunurken ondan sonra %16 ile hıyar, %12 ile karpuz ve diğer sebzeler gelmektedir. Antalya ilindeki sebze üretiminin %80'i örtüaltında gerçekleştirilirken örtüaltı üretim yapan işletme sayısı yaklaşık 75 bindir ve işletmelerin ortalama dekar büyüklüğü 3da civarındadır. Antalya ili cam sera alanlarının %83'ne ve plastik sera alanlarının ise %53'ne sahiptir (TOB 2019c).

Çizelge 4.60. İllere göre örtüaltı alanları (da) (2019) (TOB 2020b)

İller	Örtüaltı Tarım Alanı (Dekar)
Antalya	286.522
Mersin	201.060
Adana	160.493
Muğla	39.048
İzmir	14.016
Aydın	12.717
Hatay	11.456
Burdur	9.843
Diğerleri	54.449
Toplam	789.604

Antalya ilinde 2016 yılı verilerine göre toplam 365.248 hektar tarım arazisinin %14'ünde açık ve örtüaltı sebze bitkileri tarımı yapılmaktadır. Örtüaltı sebzecilik alanı toplam alanın %7,92'sine karşılık gelmektedir ve 14 senelik dönemde örtüaltı tarım alanlarında artış %40'tır.

Çizelge 4.61. Antalya ili bitkisel üretim alanı (Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2018)

	2002		2016		Fark (%)
	Üretim Alanı (Hektar)	Oranı (%)	Üretim Alanı (Hektar)	Oranı (%)	
Tarla Bitkileri	228.520	56,76	184.867	50,61	-19,10
Sebze (Açık tarla)	20.712	5,14	21.740	5,95	4,96
Sebze (Örtü altı)	20.664	5,13	28.927	7,92	39,99
Süs Bitkileri	363,4	0,09	551	0,15	51,62
Meyve	50.378	12,51	74.787	20,48	48,45
Nadas	81.949	20,36	54.376	14,89	-33,65
Toplam	402.586	100	365.248	100	-9,27

Antalya ili bitkisel üretiminde tüm ürün gruplarında artış yaşanırken örtüaltı üretim miktarı son 16 senede %89 artmıştır.

Çizelge 4.62. Antalya ili bitkisel üretim miktarı (Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019)

Ürün Grupları	Üretim Miktarı (Ton)			15 yıldaki değişim oranı (%)
	2002	2017	2018	
Sebze Örtüaltı	1.944.629	3.609.006	3.667.040	+89
Açık Tarla	915.835	988.773	939.030	+3
Meyve	732.763	1.484.728	1.477.200	+102
Tarla Bitkileri	767.752	1.038.535	1.049.856	+37
Kesme Çiçek	358.789.000	463.608.200	478.502.700	+33

Türkiye'deki toplam 740.586 dekar olan örtüaltı tarım alanının %42'si Antalya ilinde bulunmaktadır. Antalya ili, ülkenin cam sera alanının %85'ine ve plastik sera alanının ise %59'una sahiptir.

Çizelge 4.63. Antalya ili ve Türkiye örtüaltı üretim alanı (da) (Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2018)

	Toplam Alan	Cam Sera	Plastik Sera	Yüksek Tünel	Alçak Tünel
Antalya	307.981	85.584	206.199	7.156	9.042
Türkiye	740.586	101.039	352.044	96.975	190.528
Antalya/Türkiye (%)	42	85	59	7	5

Türkiye genelinde 2016 yılı itibariyle Antalya ili örtüaltı sebze yetiştiriciliğinde domateste %61, hıyarda %46, patlıcanda %51 ve biberde %56 pay sahibidir.

Çizelge 4.64. Örtüaltı sebze yetiştiriciliği üretimi (ton) (%) (Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2017)

Ürünler	2002			2016		
	Türkiye üretimi	Antalya üretimi	Türkiye üretimi içinde oranı (%)	Türkiye üretimi	Antalya üretimi	Türkiye üretimi içinde oranı (%)
Domates	1.632.175	1.063.795	65,18	3.614.472	2.230.841	61,72
Hıyar	903.360	415.554	46	1.077.783	505.560	46,91
Karpuz	823.293	3.065	0,37	701.532	52.336	7,46
Patlıcan	254.153	182.418	71,77	291.314	149.330	51,26
Biber	312.144	170.582	54,65	601.382	338.811	56,34

Türkiye örtüaltı domates üretiminin %62'si, biber üretiminin %56'sı, patlıcan üretiminin %49'u, hıyar üretiminin %45'i Antalya ilinde gerçekleştirilmektedir. Antalya ilinde son 16 yılda örtüaltı biber üretiminde %125, domates üretiminde %126, karpuz üretiminde ise %1833 artış sağlanmıştır.

Çizelge 4.65. Antalya ilinde başlıca sebzelerin üretimi (Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2017)

Ürünler	Türkiye Üretim (Ton)	Antalya Üretim (Ton)	Türkiye içindeki Oranı (%)	16 yıldaki değişim
Domates Toplam	12.150.000	2.508.622	21	+66
Örtüaltı	3.888.555	2.399.043	62	+126
Hıyar Toplam	1.848.273	439.255	24	-12
Örtüaltı	1.134.182	514.679	45	+24
Karpuz Toplam	4.031.174	498.357	12	+269
Örtüaltı	871.845	59.249	7	+1833
Biber Toplam	2.554.974	439.255	17	+96
Örtüaltı	689.169	384.240	56	+125
Patlıcan Toplam	836.284	190.125	23	+1
Örtüaltı	332.742	164.607	49	-10
Mantar (Kültür)	46.144	25.337	55	+226

Antalya ilinin sebze alanlarının Türkiye'de payı %6,34'tür. Bu tez çalışması örtüaltı üretim faaliyetinin yoğun olarak yapıldığı Antalya ili Kumluca, Aksu ve Serik ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Antalya ili Serik ilçesindeki sebze alanları 2019 itibariyle Antalya ilindeki sebze alanlarının %20,33'ne sahiptir. Serik ilçesini %12,45 ile Aksu ilçesi takip etmektedir. Antalya ilinde 2018 yılında 6,1 milyon ton yaş sebze ve meyve üretilmiştir. Sebze üretiminde Serik 782.534 ton üretimle ilk sırada bulunurken 624.694 ton ile Kumluca ve 533.759 ton ile onu Aksu takip etmektedir (Antalya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2019).

Çizelge 4.66. Antalya ili araştırma alanında sebze üretim alanları (da) (TÜİK 2020)

Yıllar	Aksu	Kumluca	Serik	Antalya	Türkiye
2009	49.662	39.465	84.458	452.275	8.113.128
2010	53.167	38.265	92.560	451.804	8.015.980
2011	58.624	38.095	90.840	455.264	8.096.419
2012	61.807	38.095	97.533	471.602	8.267.360
2013	61.782	38.195	96.015	469.056	8.084.876
2014	61.782	38.079	95.607	479.866	8.035.763
2015	61.782	43.459	97.220	490.730	8.081.714
2016	61.782	43.339	98.950	506.674	8.041.419
2017	61.102	43.355	99.680	510.985	7.982.650
2018	61.777	43.206	100.460	508.418	7.836.320
2019	62.412	43.186	101.900	501.165	7.899.063

Antalya ili Kumluca ilçesi örtüaltı üretiminin yoğun yapıldığı ilçeler arasında ilk sırada yer alırken onu Serik ve Aksu ilçeleri izlemektedir.

Çizelge 4.67. Antalya ilinde örtüaltı üretim yapan başlıca ilçeler, 2017 (TÜİK 2020)

İlçe	Örtüaltı Alan (da)
Kumluca	42.550
Serik	36.881
Aksu	31.223
Gazipaşa	30.200
Kaş	25.000

4.2. Alan Bulguları

4.2.1. Örtüaltı üretim faaliyeti

4.2.1.1. Örtüaltı üretim faaliyeti sosyo-demografik bulgular

Anket yapılan üreticilerin belirlenmesinde Tabakalı Örneklem Yöntemi uygulanmıştır ve 100 adet üretici ile görüşülmüştür. Gerçekleştirilen yöntemle göre belirlenen ve görüşülen üreticilerin %67'si Antalya ili Kumluca ilçesinde, %21'si Aksu ilçesinde ve %12'si Serik ilçesinde yaşamaktadır. Üreticilerin %87 gibi büyük çoğunluğu uzun yıllardır örtüaltı üretimi ile uğraşmakta olup eski üreticidir, sadece %13'ü 5 yıldan daha kısa süredir örtüaltında faaliyet göstermekte olup yeni üretici olarak adlandırılmaktadır. Anket kapsamında görüşülen üreticilerin %91 gibi çok büyük çoğunluğu erkek, %9'u ise kadındır. Erkek üreticilerin %29'u 56-63 yaş, %25'i 48-55 ve %21'i ise 41-47 yaş arasındadır ve erkek üreticilerin %1'i 33 yaşın altındadır. Erkeklerin yaş ortalaması 49'dur, kadın üreticilerin %56'sının yaşı 41 ile 64 arasındayken %44'nün yaşı 24-40 arasındadır. Kadınların yaş ortalaması 42'dir. Kadın üreticilerin %66'sı (6 kişi) ilköğretim mezunu olup erkek üreticilerin %52'si (48 kişi) ilköğretim, %23'ü ortaokul, %25'si lise ve %9'u ise üniversite mezunudur.

Çizelge 4.68. Üreticilerin eğitim durumları

Cinsiyet	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Toplam
Kadın	6	2	0	1	9
Erkek	48	21	13	9	91
Toplam	54	23	13	10	100

Üreticilerin %45'i iki çocukluysen %37'si üç çocukludur, üçten fazla çocuğu olanların oranı ise %10'dur. Üreticilerin çocuklarının %14'ü ilkököl, %29'u ortaokul, %31'i lise, %29'u ortaokul ve %26'sı üniversite mezunudur.

Çizelge 4.69. Üreticilerin çocuk durumları

Çocuk durumları	Frekans-Oran (%)
Çocuğu olmayanlar	8
2 çocuklu olanlar	45
3 çocuklu olanlar	37
3 çocuklu olanlar	37
3'ten fazla çocuğu olanlar	10
Toplam	100

Üreticilerin %98 gibi çok büyük bir çoğunluğu 20 yıldan uzun süredir Antalya'da yaşamaktadır. Üreticilerin %2'si ise 11-15 yıldan bu yana Antalya'da bulunmaktadır. Üreticilerin %96 gibi çok büyük bir çoğunluğu doğduğu günden itibaren Antalya'da yaşamaktadır. Göç ile Antalya'ya gelen üreticilerin oranı %4 olup Antalya'ya Burdur, Isparta ve Denizli'den gelmişlerdir. Üreticilerin %80 gibi büyük bir çoğunluğu 20 yıldan fazla süredir örtüaltı faaliyetinde bulunmaktadır. Üreticilerin %5'i ise 1-5 yıldır örtüaltında üretim yaparken %4'ü ise 16-20 yıldır örtü altı üretim faaliyetinde bulunmaktadır.

Üreticilerin %61'i plastik serada üretim yaparken %10'unu hem cam hem de plastik serada üretim faaliyetinde bulunmaktadır. Sadece cam serada üretim yapan üreticilerin oranı ise %29 olarak hesaplanmıştır. Üreticilerin cam seralarının alanları ortalama 2,76 dekarken plastik sera alanları 4,3 dekadır. Üreticilerin sahip oldukları cam seraların %36'sı 1-3 dekar arasındadır. Üreticilerin %62'si cam seralarda domates üretmektedir. En çok üretilen çeşit olan domatesi patlıcan, biber ve dereotu takip etmektedir. Cam seralarda ortalama yıllık 25 ton ürün üretilmektedir. Üreticilerin %33'ü 1-20 ton arasında ve %23'ü ise 21-40 ton üretim gerçekleştirmektedir.

Çizelge 4.70. Üreticilerin cam sera alanlarının dağılımı, ürettikleri ürün çeşitleri ve miktarları

Alan(da)	Frekans	(%)	Çeşitler	Frekans	(%)	Miktar (Ton)	Frekans	(%)
1-3	14	36	Domates	24	62	1-20	13	33
3,1-5	11	28	Biber	3	8	21-40	9	23
5,1-7	8	21	Kabak	2	5	41-60	7	18
7,1-9	4	10	Patlıcan	6	15	61-80	5	13
9,1-40	2	5	Salatalık	2	5	81-100	2	5
Toplam	39	100	Dereotu	3	8	101-450	3	8
			Toplam	39	100	Toplam	39	100

Cam seralarda yetiştirilen ürünlerin ortalama satış değeri 76.920TL'dir. Üreticilerin %28'i yılda 4000-30.000TL, %8'i 120.001-150.000TL arasında ürün üretmektedir.

Çizelge 4.71. Üreticilerin cam serada ürettikleri ürünlerin değeri

Değer (TL)	Frekans	(%)
4000-30.000	11	28
30.001-60.000	5	13
60.001-90.000	9	23
90.001-120.000	5	13
120.001-150.000	3	8
150.001-1.000.000	6	15
Toplam	39	100

Plastik sera sahibi üreticilerin %38'nin alanı 1-3 dekar arasındayken %31'nin sera alanı 3,1 ile 5 dekar arasındadır. Üreticilerin plastik seralarda ürettikleri ürünlerin %45'i domates iken %28'i biberden oluşmaktadır.

Çizelge 4.72. Üreticilerin plastik sera alanlarının dağılımı ve ürettikleri ürünler

Alan (da)	Frekans	(%)	Çeşitler	Frekans	(%)
1-3	27	38	Domates	32	45
3,1-5	22	31	Biber	20	28
5,1-7	9	13	Kabak	3	4
7,1-9	7	10	Patlıcan	7	1
9,1-50	6	8	Salatalık	5	7
Toplam	71	100	Dereotu	4	5
			Toplam	71	100

Plastik seralarda ortalama yıllık 40 ton ürün üretilmektedir. Üretimin %39'u 1-20 ton arasındayken %23'ü 21-40 ton arasında değişmektedir. Ürünlerin ortalama satış değeri 84.390TL'dir. Üretilen ürünlerin değeri %25'i 5000-30000TL arasındayken %24'nün değeri 60.001-90.000TL arasında değişmektedir.

Çizelge 4.73. Üreticilerin plastik serada ürettikleri ürünlerin miktarları ve değeri

Miktar (Ton)	Frekans	(%)	Değer (TL)	Frekans	(%)
1-20	28	39	5000-30.000	18	25
21-40	16	23	30.001-60.000	11	15
41-60	8	11	60.001-90.000	17	24
61-80	4	6	90.001-120.000	7	10
81-100	4	6	120.001-150.000	7	10
101-400	11	15	150.001-1.000.000	11	15
Toplam	71	100	Toplam	71	100

Üreticilerin yaşadıkların evlerin %97'si betonken %3 gibi çok küçük bir oranın evi kiremitten oluşmaktadır. Yaşadıkları beton evlerin %51'i 2 katlıyken, %35'i ise tek katlıdır ve %14'nün evi ise 3 katlıdır. Üreticilerin evlerinin alanı ortalama 123,6 m²'dir. Üreticilerin evlerinin %37'sinin alanı 91-120 m² arasında değişmektedir. Üreticilerin evlerinin yaş ortalaması 19,6'dır. Evlerin %41'nin yaşı 11-21 yıl arasında değişmektedir.

Çizelge 4.74. Üreticilerin evlerinin alanları ve yaşları

Alan (m2)	Frekans-Oran (%)	Yaş	Frekans-Oran (%)
22-90	18	0-10	20
91-120	37	11-21	41
121-150	32	22-32	28
151-350	13	33-43	7
Toplam	100	44-60	4
		Toplam	100

Üreticilerin %97'si ürünlerini depolamak için soğuk hava deposuna sahip değildir ve üreticilerin %46'sının ürünlerini depolamak için normal deposu mevcuttur. Diğer yandan örtüaltı üreticilerin %80'nin sahip olduğu hava deposu tek katlıdır. Üreticilerin normal depolarının yaşı ortalama 9,5 yıldır. Depoların %41'nin yaşı 11-21 yıl arasındayken %11'nin yaşı 0-10 yıl arasında değişmektedir. Üreticilerin normal depo alanları ortalama 33,8 m2'dir. Depoların %35'i 10-40 m2 arasındayken %13'ü 121-250 m2 arasında değişmektedir.

Çizelge 4.75. Üreticilerin normal depolarının özellikleri

Yaş	Frekans	(%)	Alan (m2)	Frekans	(%)
0-10	5	11	10-40	16	35
11-21	19	41	41-90	14	30
22-32	16	35	91-120	10	22
33-50	6	13	121-250	6	13
Toplam	46	100	Toplam	46	100

Görüşülen üreticilerin %74'nün traktörü, %85'nin ilaçlama makinesi, %49'nun çapa makinesi varken %55'nin kamyoneti ve %76'sının ise arabası mevcuttur. Üreticilerin sahip olduğu traktörlerin ortalama yaşı 12,5 yıl, ilaçlama makinesi 11,2 yıl, çapa makinesi 6,4 yıl iken kamyonetlerin ortalama yaşı 8,1 yıl ve otomobillerin ise 7,1 yıldır. Üreticilerin yıllık giderleri ortalama 71.300TL'dir. Üretici giderlerinin %25'i 100.001-150.000TL arasındayken %11'nin gideri 30.001-50.000TL arasındadır. Üreticilerin yıllık gelirleri ortalama 90.500TL'dir. Üretici gelirlerinin %36'sı 150.000TL'den fazlayken %3'nün geliri 1000-30.000TL arasındadır.

Çizelge 4.76. Üreticilerin yıllık giderleri ve gelirleri

Gider (TL)	Frekans-Oran (%)	Gelir (TL)	Frekans-Oran (%)
1000-30.000	13	1000-30.000	3
30.001-50.000	11	30.001-50.000	7
50.001-80.000	24	50.001-80.000	17
80.001-100.000	13	80.001-100.000	14
100.001-150.000	25	100.001-150.000	23
150.000TL'den büyük	14	150.000TL'den büyük	36
Toplam	100	Toplam	100

Üreticilerden tarım dışı gelire sahip olan üreticilerin oranı %36'dır. Üreticilerin yarısından fazlasının ise tarım dışında başka bir gelirin mevcut olmadığı görülmüştür. Anket kapsamında görüşülen üreticilerden tarım dışı geliri olan üreticilerin %66'sının

geliri 15.001-20.000TL arasındadır. Diğer yandan geliri 25.000TL'den fazla olan üreticilerin oranı ise %28'dir.

Çizelge 4.77. Üreticilerin tarım dışı yıllık gelirleri

	Frekans	(%)
1000-5000TL	1	3
10.001-15.000TL	1	3
15.001-20.000TL	24	66
25.000'den fazla	10	28
Toplam	36	100

Üreticilerin %60'sının bankalara, %17'sinin kooperatiflere, %38'nin şahıslara ve %6'sının bayilere borçlu olduğu görülmüştür. Üreticilerin bankalara olan borçlarının ortalaması 41.450TL, kooperatiflere 3050TL, şahıslara 6750TL ve bayilere 1070TL'dir. Banka borçları ilgili sorulara verilen yanıtlar analiz edildiğinde bankalara borcu olan üreticilerin %30'nun borcunun 2000-20.000TL arasında olduğu, üreticilerin %22'sinin ise borcunun 20.001-40.000TL arasında değiştiği görülmüştür. 100.000TL'den fazla borcu olan üreticilerin oranı ise %15'tir. Üreticilerden sadece %7'sinin borcu 60.000-80.000TL arasında değişmektedir. Anket kapsamında görüşülen kooperatife borcu olan üreticilerin %41'nin borcu 8000-15.000TL ile arasındayken yine %41'nin borcu ise 15.001-23.000TL arasında değişmektedir. Üreticilerin %18'nin kooperatiflere borcu 23.000-30.000TL arasında değişiklik göstermektedir. Şahıslara borcu olan üreticilerin %47'sinin borcu 2000-10.000TL arasında değişmektedir.

Çizelge 4.78. Üreticilerin bankalara, kooperatiflere ve şahıslara olan borçları

Bankalara olan borç (TL)	Frekans	(%)	Kooperatiflere olan borç (TL)	Frekans	(%)	Şahıslara olan borç (TL)	Frekans	(%)
2000-20.000	18	30	8000-15.000	7	41	2000-10.000	18	47
20.001-40.000	13	22	15.001-23.000	7	41	10.001-20.000	7	18
40.001-60.000	11	18	23.001-30.000	3	18	20.001-30.000	5	13
60.001-80.000	4	7	Toplam	17	100	30.001-40.000	3	8
80.001-100.000	5	8				40.001-50.000	2	5
100.001-500.000	9	15				50.001-70.000	3	8
Toplam	60	100				Toplam	38	100

Alacağı olan üreticilerin %17'nin şahıslara borcu varken şahıslara olan borcun ortalama tutarı 2810TL'dir. Alacağı olan üreticilerin %57'sinin alacak tutarı 2000-20.000TL arasındayken %10'nun alacak tutarı 60.001-350.000TL arasında değişmektedir.

Çizelge 4.79. Üreticilerin alacak durumları ve toplam alacak durumları

	Frekans	Ortalama (TL)	Değer (TL)	Frekans	(%)
Tüccar	3	3750	2000-20.000	12	57
Komisyoncu	2	230	20.001-40.000	4	19
Şahıs	17	2810	40.001-60.000	3	14
Toplam alacak	21	6650	60.001-350.000	2	10
			Toplam	21	100

Üreticilerin işletmelerinde işgücü varlığının %38'i üreticinin kendisinden ve eşinden meydana gelirken % 29'nun işgücü ise kendisi, eşi ve çocuklarından oluşmaktadır. Örtüaltı faaliyetinde bulunan üreticilerin %60'ı mevsimlik işçi çalıştırırken sadece %4'ü daimî işçi çalıştırmaktadır, diğer yandan %36'sı işçi çalıştırmamaktadır. İşletmelerin %52'sinde üretim ve satış kararını anne ve baba tarafından verirken %41'inde ise kararları baba vermektedir.

Çizelge 4.80. Üreticilerin işgücü varlığı ve üretim kararını veren kişi

İşgücü	Frekans-Oran (%)	Karar vericiler	Frekans-Oran (%)
Kendisi	24	Ebeveyn	3
Kendisi ve eşi	38	Aile reisi baba	41
Kendisi, eşi ve çocuk	29	Aile reisi anne	4
Kendisi ve çocuk	2	Aile reisi anne ve baba	52
Kendisi, eşi, büyükanne ve büyükbaba	3	Toplam	100
Kendisi, anne ve baba	4		
Toplam	100		

Üreticilerin çalıştırdığı mevsimlik işçilerin %37'sinin yıllık yevmiye adedi 10-60 yevmiyeyken %23'nin yıllık yevmiye adedi 61-110 yevmiyedir. Üreticilerin çalıştırdığı mevsimlik işçilerin %42'sinin yıllık yevmiye tutarı 70-4500TL arasında değişmektedir.

Çizelge 4.81. Üreticilerin çalıştırdığı mevsimlik işçi yıllık yevmiye adedi ve yevmiye tutarı

Adet	Frekans	(%)	Tutar (TL)	Frekans	(%)
10-60	22	37	70-4500	25	42
61-110	14	23	4501-9000	15	25
111-160	5	8	9001-13500	2	10
161-210	7	12	13501-18000	7	12
211-260	3	5	18.001-22000	5	8
261-310	5	8	22001-150.000	2	3
311-2000	4	7	Toplam	60	100
Toplam	60	100			

Örtüaltı üretimde üreticilerin ifade ettikleri sorunların başında %41 ile girdi fiyatlarının yüksekliği yer alırken onu %19 ile ürünlerde yaşanan hastalıklar izlemektedir. Merkezi şekilde üretim planlaması yapılmamasından şikayet eden üreticilerin oranı ise %10'dur, onu yaşanan doğal afetler izlemektedir.

Çizelge 4.82. Örtüaltı üretimde üreticilerin sorun alanları

Sorunlar	Frekans-Oran (%)
Yüksek girdi fiyatları	41
Hastalıklar	19
Merkezi şekilde üretim planlaması yapılmaması	10
Doğal afetler	9
Büyük şirketlerin modern serada üretim yapması	8
İlaçların hastalıklara etki etmemesi (Etkisiz İlaçlar)	7
Gübrelerin kalitesiz olması	3
Güneşli gün sayısının azlığı ve kışın ısıtma giderleri	3
Toplam	100

Üreticilerin pazarlamadaki sorunlarında %21 ile düşük satış fiyatı ilk sırada yer alırken onu %15 ile ihracatın olmaması, yetersiz talep ile aracı sayısının fazlalığı ve karlılığı (%13) izlemektedir.

Çizelge 4.83. Örtüaltında pazarlamada üreticinin sorun alanları

	Frekans-Oran (%)
Düşük satış fiyatı	21
İhracatın olmaması ve yetersiz talep (Yükselen kurlar, politika)	15
Aracı sayısının fazlalığı ve karlılığı	13
Medyada hormonlu ilaç kullanımı ve fiyat hakkında yanlış bilgilendirme	8
Tanzim satış noktalarının ürün satış fiyatını düşürmesi	7
Değişken fiyatlar	7
Kooperatifleşmenin olmaması, örgütlenme olmaması	7
Tüccarların zamanında parayı ödememesi	6
Tarımsal vergiler	6
Halde sıra bekleme	5
Pazar garantisinin olmaması	5
Toplam	100

Görüşülen 100 örtüaltı üreticinin 28'nin mazot, 20'sinin örtüaltı bambus arısı, 8'nin gübre desteği aldığı belirlenmiştir. Alınan mazot desteklerinin ortalaması 273,21TL, gübre ortalaması 318,75TL, örtüaltı bambus arası desteği ortalaması ise 1109,50TL'dir.

Çizelge 4.84. Üreticilerin aldığı destekler

Yararlanılan destekleme şekli	Destek alan üreticiler	Alınan destek ortalaması (TL)
1. Mazot desteği	28	273,21
2. Örtüaltı bambus arısı desteği	20	1109,50
3. Gübre desteği	8	318,75
4. Biyolojik ve biyoteknolojik mücadele desteği	2	3250,00
5. Sera sigorta desteği	2	2575,00
6. İyi tarım uygulamaları desteği	1	350,00

Verilen destekler hakkında üretici görüşlerinde destek miktarı yeterlidir ile ilgili üretici görüşleri %93 kesinlikle katılmıyorum, %6 katılmıyorum şeklinde olmuştur. Destek çeşitleri yeterlidir ile ilgili üretici görüşleri %75 kesinlikle katılmıyorum, %18 katılmıyorum şeklinde olmuştur. Destekler ihtiyaç duyulan alanda verilmektedir ile ilgili üretici görüşleri %55 kesinlikle katılmıyorum, %30 katılmıyorum şeklinde olmuştur.

Çizelge 4.85. Verilen destekler hakkında üretici görüşleri

	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)
1. Destek miktarı yeterlidir.	93	6	1	-	-
2. Destek çeşitleri yeterlidir.	75	18	5	1	1
3. Destekler ihtiyaç duyulan alanda verilmektedir.	55	30	11	1	3
4. Desteklerin ilan edilme zamanları uygundur.	45	5	34	14	2
5. Desteklerin ödeme zamanı uygundur.	59	12	27	-	2

Üreticilerin %53'ü destekleri yetersiz bulurken diğer sorunlar arasında destek başvuru ücretlerinin yüksekliği ve uzunluğu yer almaktadır.

Çizelge 4.86. Verilen desteklerde üreticilerin karşılaştığı sorunlar

	Frekans-Oran (%)
Yetersiz destek miktarı	53
Destek başvuru ücretleri yüksek	9
Destek başvuru sürecinin uzunluğu	9
Tapusu olmadığı için destek alamama	8
Zamanında ödenmemesi	6
Destek ödenirken yapılan kesintiler	6
Destek almak için yeterli bulunmamak (Gereken koşullara sahip olmama)	5
Destekler hakkında bilgi sahibi olmamak	4
Toplam	100

Üreticilerin devletten beklediği destekler arasında %20 ile girdi desteğinin artırılması öne çıkarken onu %12 ile verilen desteklerin dekar bazında verilmemesi (küçük arazili üreticilerin daha çok desteklenmesi) talebi izlemektedir.

Çizelge 4.87. Üreticilerin devletten beklediği destekler

	Frekans-Oran (%)
Girdi desteğinin (İlaç, Yem, Gübre, Mazot, Fide) artırılması	20
Verilen desteklerin dekar bazında verilmemesi (Küçük arazili üreticilerin daha çok desteklenmesi)	12
Merkezi üretim planlaması yapılmalı ve üretim desteklemeli	7
Devlet satış sürecinde aracı karlarını denetlemeli	7
Sebze satış fiyatlarında taban fiyat uygulanması	6
Üretici örgütlenmesi sağlanmalı	6
Sera plastik desteği	6
İhracat desteği	6
Destek başvuru süreci kolaylaştırılmalı	5
Tapu sorunu çözülmeli (Tapusuz seralara destek verilmeli)	5
Doğal afet sigorta desteği /Sera sigorta desteği	5
Devlet ürünler için pazar oluşturmali	4
Doğal afetlerde yaşanan zararın devlet tarafından karşılanması	3
İşçi sigorta desteği	3
Çiftçi Bağkur'u devlet tarafından karşılansın	3
Uygun kredi sağlanmalı	2
Toplam	100

4.2.1.2. Örtüaltı üretim faaliyet gösteren ailelerin gençlerinin bulguları

Örtüaltı faaliyeti yapan ailelerdeki gençlerinin %65,2'si aileleri ile beraber Antalya ili Kumluca ilçesinde otururken %26,1'si Aksu ilçesinde ikamet etmektedir. Serik ilçesinde oturan gençlerin oranı ise %8,7'dir. Toplam 23 genç ile görüşülmüştür. Ankete katılan gençlerin %52,2'si üniversite öğrencisiyken %34,8'i lise mezunudur, sadece %13'ü ortaokul mezunudur.

Çizelge 4.88. Örtüaltı tarımsal faaliyetinde bulunan ailelerdeki gençlerin ilçelere ve cinsiyetlerine göre dağılımı ve eğitim durumları

İlçeler	Frekans	(%)	Cinsiyet	Frekans	(%)	Eğitim Durumu	Frekans	(%)
Kumluca	15	65,2	Kız	8	34,8	Ortaokul	3	13,0
Serik	2	8,7	Erkek	15	65,2	Lise	8	34,8
Aksu	6	26,1	Toplam	23	100	Üniversite	12	52,2
Toplam	23	100				Toplam	23	100

Görüşülen gençlerin yaş aralığı 18-24 arasında değişmekte olup %26,1'i 21 yaşındayken %21,7'si 24 yaşındadır, gençlerin %78,3'ü bekarken %21,7'si evlidir.

Çizelge 4.89. Gençlerin yaşlara göre dağılımı ve medeni durumları

Yaş	Frekans	(%)	Medeni Durumu	Frekans	(%)
18	2	8,7	Bekar	18	78,3
19	3	13,0	Evli	5	21,7
20	2	8,7	Toplam	23	100
21	6	26,1			
22	4	17,4			
23	1	4,3			
24	5	21,7			
Toplam	23	100			

Gençlerin, örtüaltı üretimi gerçekleştirme eğiliminde Ekonomik Faktörler, tarımsal sürdürülebilir açısından büyük ölçüde önemli bulunurken bu faktörler arasında öne çıkan durum örtüaltı faaliyetinin iyi bir gelir sağlaması (4,60) konusudur. Gelir konusunu, örtüaltı işinin zorluk durumu (4,43), işin gelecek vaat etmesi (4,39) ve örtüaltı ürünlere olan talebin sürekliliği (4,39) izlemektedir.

Çizelge 4.90. Ekonomik faktörler

A. Ekonomik Faktörler	1.Çok önemsiz	2.Önemsiz	3.Fikrim yok	4.Önemli	5.Çok önemli	Toplam	Ortalama
1.Örtüaltı faaliyetinin iyi bir gelir sağlaması	-	-	-	9	14	23	4,60
2. Örtüaltı faaliyetinin sağladığı hayat standardı	1	-	-	13	9	23	4,26
3.Örtüaltı işinin gelecek vaat etmesi	1	-	-	10	12	23	4,39
4.Örtüaltı faaliyetinin zorluk durumu	-	-	-	13	10	23	4,43
5.Örtüaltı ürünlere yüksek talep olması	-	-	-	15	8	23	4,35
6.Örtüaltı ürünlerin kolay pazarlaması	-	-	-	16	7	23	4,30
7.Örtüaltı ürünlere olan talebin sürekli olması	-	-	-	14	9	23	4,39
8.Örtüaltı ürünlerin yüksek fiyat avantajına sahip olması	-	-	-	18	8	23	4,35
9.Örtüaltı faaliyetinde kullanılan girdi fiyatlarının yüksek olması	-	-	-	17	6	23	4,26
Ekonomik Faktörler Ortalaması							4,37

Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler arasında köyde yaşamayı sevmek (4,56) ile çiftçiliğin toplumda saygı görmesi (4,43) ve gençlerin çoğunlukla şehirde

yaşamak isteme (4,39) durumu gençlerin ileride tarımsal faaliyet gerçekleştirme eğiliminde öne çıkmaktadır. Diğer yandan görüşülen gençlerin köyde yaşamaya bakışlarında şehir yaşamına göre köy hayatında ilişkilerin sıcaklığı ya da köydeki toplumsal baskı gibi konuların diğerlerine göre daha az önemli bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 4.91. Sosyolojik, kültürel ve kişisel faktörler

B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	1.Çok önemsiz	2.Önemsiz	3.Fikrim yok	4.Önemli	5.Çok önemli	Toplam	Ortalama
1.Çiftçiliğin toplumda saygı görmesi	-	-	-	13	91	23	4,43
2.Gençlerin çiftçiliğe teşvik edilmesi	-	-	6	9	8	23	4,08
3.Gençlerin çoğunlukla şehirde yaşamak istemesi	-	-	-	14	9	23	4,39
4.Köyde toplumsal baskının yoğunluğu	-	10	4	6	3	23	3,08
5.Köydeki ilişkilerin sıcaklığı	1	12	4	6	-	23	2,65
6.Köydeki yaşam maliyetinin ucuzluğu	-	4	6	9	4	23	3,56
7.Ailede tüm gençlerin örtüaltı işinde çalışması	2	6	4	8	3	23	3,17
8.Örtüaltı işini bırakıp şehire taşınan ailelerin durumunun daha kötü olması	-	-	2	13	8	23	4,17
9.Ailemin verdiği emeğinin karşılığını alması	-	-	-	15	8	23	4,34
10.Örtüaltı işini seviyor olma durumu	-	1	3	8	11	23	4,26
11.Köyde yaşamayı seviyor olma durumu	-	-	-	10	13	23	4,56
Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler Ortalaması							3,88

Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri kapsamında gençlerin yaşadıkları köyün şehir merkezine uzaklığı (4,52), köydeki eğitim hizmetleri (4,52) ve köydeki sosyal aktivitelerin yeterliliği (4,47) gençlerin ileride tarımsal faaliyet gerçekleştirme eğiliminde öne çıkmaktadır.

Çizelge 4.92. Coğrafi, çevresel ve kırsal altyapı faktörleri

C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	1.Çok önemsiz	2.Önemsiz	3.Fikrim yok	4.Önemli	5.Çok önemli	Toplam	Ortalama
1.Bu bölgede doğal afet riski olması	-	-	7	12	4	23	3,87
2.Köyün şehir merkezine uzaklığı	-	-	-	11	12	23	4,52
3.Köydeki ulaşım alt yapısının yeterliliği	-	-	-	14	9	23	4,39
4.Köydeki sulama suyu alt yapısının yeterliliği	-	-	12	10	1	23	3,52
5.Köydeki eğitim hizmetlerinin yeterliliği	-	-	-	11	12	23	4,52
6.Köydeki sağlık hizmetlerinin yeterliliği	-	-	7	15	1	23	3,74
7.Köydeki enerji altyapısının yeterliliği	-	-	9	11	3	23	3,73
8.Köydeki sosyal aktivitelerin yeterliliği	-	-	-	12	11	23	4,47
9.Bu işin çevre kirliliği yaratması	-	11	6	3	3	23	2,91
Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri Ortalaması							3,96

Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında destekler hakkında bilgi sahibi olma durumu (2,87) ve Genç Çiftçi Desteği hakkında bilgi sahibi olma durumu (2,74) gençlerin ileride tarımsal faaliyet gerçekleştirme düşüncelerinde öne çıkmaktadır.

Çizelge 4.93. Tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri

D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	1.Çok önemsiz	2.Önemsiz	3.Fikrim yok	4.Önemli	5.Çok önemli	Toplam	Ortalama
1.Destekler hakkında bilgi sahibi olma durumu	4	5	8	2	4	23	2,87
2.Genç çiftçi desteği hakkında bilgi sahibi olma durumu	1	9	9	3	1	23	2,74
3.Örtüaltı tarımına yönelik desteklerin yeterliliği	2	10	7	4	-	23	2,56
4.Örtüaltı faaliyeti üzerine kamu ve özel sektör tarafından verilen eğitimlerin yeterliliği	9	6	7	1	-	23	2,00
Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri Ortalaması							2,54

Gençlerin tarımsal faaliyeti sürdürme eğiliminde (4,37) ortalama değeri ile Ekonomik Faktörler ilk sırada yer alırken onu (3,96) ortalama ile Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri ve (3,88) ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler izlemektedir. Verilen desteklemeler hakkında gençlerin bilgi sahibi olmaması ve ailelerinin desteklemelerden memnun olmaması nedeniyle Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri gençlerin gelecekte tarımda çalışma isteğinde son sırada yer almaktadır. Buna göre gençlerin gelecekte örtüaltı tarımsal faaliyet bulunma eğiliminde ekonomik faktörlerin özellikle de gelir konusunun en önemli neden olduğu ortaya çıkmıştır.

Çizelge 4.94.Faktörlerin göreceli önem sıralaması

Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	4,37	1
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	3,88	3
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,96	2
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	2,54	4

Görüşen 23 gençten 6'sı babasının işini devam ettirmek istediğini aktarırken gençlerin 17'si tarım dışında çalışmak istediğini ifade etmiştir. Gençlerin çiftçilik yapma eğiliminde olmama nedenleri arasında tarımsal gelir düzeyinin düşük olması en önemli faktör olarak yer alırken kırsal alandaki yaşam koşulları ise en az önemli faktör olarak belirlenmiştir (Arlı vd.2014). Tarım dışından çalışmak isteyen gençlerin ise %53'ü iş garantisi nedeniyle kamu sektöründe ve %47'si ise özel sektörde çalışmak istediğini dile getirmiştir. Diğer yandan kendi işini kurmak isteyen gence rastlanmamıştır.

4.2.1.3. Örtüaltı üretim faaliyeti beklenen ve gözlenen faktörler

Örtüaltı üretim faaliyetinde 100 üretici ile anket gerçekleştirilmiştir. Örtüaltı üretim faaliyeti ile uğraşan üreticilere Ekonomik Faktör ana unsuru çerçevesinde gelir, yatırım, üretim, iç ve dış ticaret ile finansman başlıkları altında tarımın ekonomik boyutunda beklentileri ve mevcut durumları diğer bir deyişle gözlenen durumları sorulmuştur. Görüşülen üreticilerin bu başlıklar altındaki her bir yargıya verdikleri önem dereceleri önemsizden önemliye puanlanmış, gözlenen değerleri ise hiç memnun değilden çok

memnuna göre puanlanmış, ağırlıklı ortalama ölçek değerleri hesaplanmıştır. Bu doğrultuda üreticilerin örtüaltı üretim faaliyetine devam etmesi için gereken ekonomik faktörlerden beklentileri ve gözlenen durumları analiz edilmiştir. Ekonomik faktörlerden sonra Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler, Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri, Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörlerinden ile ilgili yargılar hakkında elde edilen sonuçlar tablolar halinde yorumlanmıştır.

Çizelge 4.95.Örtüaltı beklenen ve gözlenen ekonomik faktörler-gelir, yatırım ve üretim

A.Ekonomik Faktörler		
A1. Gelir (6 faktör)	Beklenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri
İyi bir gelir sağlaması	4,70	2,09
Yüksek hayat standardı sağlama	4,26	2,19
Parayı değerlendirme durumu	3,89	2,34
Tarım dışı geliri değerlendirme	3,83	2,35
Ürün satış fiyatı uygunluğu	4,32	2,32
Örtüaltı işinin gelecek vaat etmesi	4,36	2,17
Gelir faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	25,36	13,46
Genel ortalama ölçek değeri	4,22	2,43
(A/6 değişken) = (B)		
Genel ortalama ölçek değeri önem durumu ve puan aralığı	Çok önemli (4,01-5,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)
A2. Yatırım (4 faktör)	Beklenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri
Yeni alet-makine satın alabilme durumu	4,07	2,03
İşletmeyi büyütebilme durumu	3,81	2,29
Arazi varlığını artırabilme durumu	4,01	2,18
Sera konstrüksiyon maliyet durumu	4,48	1,66
Yatırım faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	16,37	8,16
Genel ortalama ölçek değeri	4,09	2,04
(A/4 değişken) = (B)		
Genel ortalama ölçek değeri önem durumu ve puan aralığı	Çok önemli (4,01-5,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)
A3. Üretim (20 faktör)	Beklenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri
Kaliteli üretim yapabilme	4,28	2,41
Yeterli arazi büyüklüğüne sahip olma durumu	3,93	2,23
Yüksek verim elde etme	4,04	2,32
Üretim düzeyi	4,08	2,46
Yılda birkaç sezon üretim	4,20	2,36
Kalifiye işgücü temini	4,08	2,24
İşçilik ücret düzeyi	3,85	2,21
Uygun fiyatta gübre temini	3,95	2,10
Uygun fiyatta tarımsal ilaç temini	3,98	2,21
Uygun fiyatta tohum-fide temini	3,91	2,17
Uygun fiyatta alet ve makine temini	3,97	2,14
Üretim ortamının kontrol edilebilmesi	3,93	2,26
Sera otomasyon sistemine sahiplik	4,02	2,20
Depolama imkanı	4,06	2,16
Yetiştiriciliğin kolaylık durumu	3,81	2,15
Hastalık ve zararlılarla mücadelede kolaylık durumu	3,98	2,18
Doğal afet riski kontrolü	3,91	2,25
Ürünleri kendisinin de tüketmesi	3,98	2,29
Günlük çalışma saatlerinin yoğunluğu	3,96	2,23
Faaliyet sürecince angarya işlerin yoğunluk durumu	3,87	2,09
Üretim faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	79,79	44,66
Genel ortalama ölçek değeri	3,98	2,23
(A/20 değişken) = (B)		
Genel ortalama ölçek değeri önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51- 4,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)

Çizelge 4.96.Örtüaltı beklenen ve gözlenen ekonomik faktörler-iç ve dış ticaret, finansman

A4. İç ve Dış Ticaret (12 faktör)	Beklenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri
Ülke ekonomisine katkı sağlama	4,06	2,49
İhracat yapma imkanı	4,05	2,38
Sektörde istihdam sağlama ortamı yaratma	3,98	2,40
Örtüaltı ürünlere yüksek talep durumu	4,04	2,45
Ürünün pazarlanmasının kolaylığı	4,07	3,05
Organize hal yapısı	4,15	3,02
Talebin sürekliliği	4,09	2,45
Pazar garantisinin olması	3,96	2,38
Yüksek ürün fiyatı avantajı	3,88	2,72
Aracı sayısı fazlalığı	3,89	2,34
Büyük şirketlerin rekabet yaratma durumu	3,92	2,33
Faaliyetin uzun dönemli kararlar almaya elverişli olma durumu	3,93	2,29
Kayıt tutma ve evrak işlerindeki yoğunluk	3,94	2,21
İç ve dış ticaret faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	51,96	32,51
Genel ortalama ölçek değeri (A/12 değişken) = (B)	3,99	2,50
Genel ortalama ölçek değeri önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51- 4,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)
A5. Finansman (4 faktör)	Beklenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri
Maliyet sıkıntısı giderme durumu	4,11	1,80
Üreticinin borçluluk düzeyi	3,91	1,95
İstenildiği zaman kredi bulma durumu	4,01	3,24
Düşük faizli kredi bulma durumu	4,18	3,47
Finansman faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	16,21	10,46
Genel ortalama ölçek değeri (A/4 değişken) = (B)	4,05	2,61
Genel ortalama ölçek değeri önem durumu ve puan aralığı	Çok önemli (4,01-5,00)	Orta (2,51-3,50)

Beklenen Faktör içerisinde ilk faktör olan Ekonomik Faktörlerle ilgili Gelir, Yatırım, Üretim, İç ve Dış Ticaret, Finansman olmak üzere 5 başlık altında üreticilerden toplamda 47 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde önem derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Gelir Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 4,22 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Çok önemli (4,01- 5,00)” olarak yer almaktadır. Gelir başlığı altında “İyi bir gelir sağlaması” beklentisi ise 4,70 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Yatırım Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 4,09 olarak hesaplanmış olup puan aralığı cetvelinde “Çok önemli (4,01- 5,00)” olarak yer almaktadır. Yatırım başlığı altında “Sera konstrüksiyon maliyet durumu” 4,48 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Üretim Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,98 olarak hesaplanmış olup puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Üretim başlığı altında “Kaliteli üretim yapabilme” beklentisi ise 4,28 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- İç ve Dış Ticaret Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,99 olarak hesaplanmış olup puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51-4,00)” olarak yer almaktadır. İç ve Dış Ticaret başlığı altında “Organize hal yapısı” beklentisi ise 4,28 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

- Finansman Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 4,05 olarak hesaplanmış olup cetvelinde “Çok önemli (4,01-5,00)” olarak yer almaktadır. Finansman başlığı altında “Düşük faizli kredi bulma durumu” beklentisi ise 4,18 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

Gözlenen Faktör içerisinde ilk faktör olan Ekonomik Faktörlerle ilgili Gelir, Yatırım, Üretim, İç ve Dış Ticaret, Finansman olmak üzere 5 başlık altında üreticilerden toplamda 47 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde memnuniyet derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir. Her bir alt ve ana başlık altında üreticilerin ekonomik faktörler hakkındaki gözlenen durumları içeren ifadelerle verdikleri puanlar analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlara göre yorumlar aşağıdaki şekilde yapılmış ve üreticilerin örtüaltı faaliyetinden memnuniyet durumları ortaya koyulmuştur.

- Gelir Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,43 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00-2,50)” olarak yer almaktadır. Gelir başlığı altında “Tarım dışı geliri değerlendirme” gözlenen durumu ise 2,35 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Yatırım Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,04 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. Yatırım başlığı altında “İşletmeyi büyütebilme” gözlenen durumu ise 2,29 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Üretim Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,23 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00-2,50)” olarak yer almaktadır. Üretim başlığı altında “Kaliteli üretim yapabilme” gözlenen durumu ise 2,41 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- İç ve Dış Ticaret Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,50 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00-2,50)” olarak yer almaktadır. İç ve Dış Ticaret başlığı altında “Ülke ekonomisine katkı sağlama” gözlenen durumu ise 2,49 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Finansman Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,61 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Orta (2,51- 3,50)” olarak yer almaktadır. Finansman başlığı altında “Düşük faizli kredi bulma durumu” gözlenen durumu ise 3,47 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

Çizelge 4.97. Örtüaltı beklenen ve gözlenen sosyolojik, kültürel ve kişisel faktörler

B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler		
B1. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler (12 faktör)	Beklenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri
Çiftçiliğin toplumda saygı görmesi	4,59	3,80
Tüketicinin beslenmesine katkı	3,99	3,84
Gençlerin çiftçiliğe teşvik edilmesi	3,95	3,36
Tarımdan ayrılmayı başarısız olan örneklerin çokluğu	3,96	3,43
Ailedeki gençlerin şehirde yaşama istekliliği	3,79	3,48
Aile ve akrabaların örtüaltı tarımı yapması	3,93	3,51
Kırsaldaki ilişkilerin sıcaklığı	3,83	3,68
Kırsal yaşamın ucuzluğu	3,86	3,59
Kırsalda yaşamın şehire göre güvenli olması durumu	3,83	3,54
Faaliyeti bırakıp şehre taşınan ve istediğini bulamayan ailelerin varlığı	3,81	3,40
Köyde toplumsal baskının düzeyi	3,88	3,47
Çocukları köyde büyütmeye durumu (zorunluluğu)	3,88	3,49
Sosyolojik ve kültürel faktörler ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	47,3	42,59
Genel ortalama ölçek değeri (A/12 değişken) = (B)	3,94	3,54
Genel ortalama ölçek değeri önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51- 4,00)	Kısmen memnun (3,51- 4,00)
B2. Kişisel Faktörler (20 faktör)	Beklenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri
Emeğin karşılığını alma durumu	4,48	3,45
Çiftçiliğin ana meslek olması	3,90	3,59
Çiftçiliği seviyor olma	4,12	3,75
Uzun yıllardır aynı işi yapma	4,00	3,58
Faaliyet kaynaklı çeşitli zorluklarla mücadele etme	3,83	3,43
Yeni bilgi ve teknoloji öğrenme istekliliği	3,94	3,53
Kırsaldaki yaşam tarzını sevmeye	3,91	3,57
Tabiatla iç içe yaşıyor olma	4,07	3,65
Makine ve ekipmanlarla çalışmayı sevmeye	3,97	3,58
Tarımın atadan devredilen bir faaliyet olması	3,92	3,62
Toprağı gelecek nesillerin emaneti görme	3,81	3,50
Aileye zaman ayırabilme	3,78	3,25
Aileye iyi eğitim sağlayabilme	3,86	3,42
Kendisine zaman ayırabilme	3,93	3,42
Yapılan işi çocukların geleceğinin güvencesi olarak görme durumu	3,78	3,37
Sadece çiftçilik faaliyetine ilgi duyma	3,98	3,57
Sadece çiftçilik yeteneğine sahip olma	3,88	3,49
Faaliyetle ilgili kararlara aileyi dahil etme	3,91	3,45
Yaş durumu	3,96	3,67
Sağlık durumu	4,02	3,71
Kişisel faktörler ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	79,05	70,6
Genel ortalama ölçek değeri (A/20 değişken) = (B)	3,95	3,53
Genel ortalama ölçek değeri önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51- 4,00)	Kısmen memnun (3,51- 4,00)

Beklenen Faktör içerisinde ikinci faktör olan Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerle ilgili Sosyolojik ve Kültürel ile Kişisel Faktörler olmak üzere 2 başlık altında üreticilerden toplamda 32 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde önem derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Sosyolojik ve Kültürel Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,94 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler başlığı altında “Çiftçiliğin toplumda saygı görmesi” beklentisi ise 4,59 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

- Kişisel Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,95 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Kişisel Faktörler başlığı altında üreticinin “Emeğin karşılığını alma durumu” beklentisi ise 4,48 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

Gözlenen Faktör içerisinde ikinci faktör olan Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerle ilgili Sosyolojik ve Kültürel ile Kişisel Faktörler olmak üzere 2 başlık altında üreticilerden toplamda 32 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde önem derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yorumlar aşağıdaki şekilde yapılmış ve üreticilerin örtüaltı faaliyetinin Sosyolojik ve Kültürel Faktörler açısından memnuniyet durumları ortaya koyulmuştur.

- Sosyolojik ve Kültürel Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,54 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Kısmen memnun (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler başlığı altında “Tüketicinin beslenmesine katkı sağlama anlayışı” 3,84 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Kişisel Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,53 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Kısmen memnun (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Kişisel Faktörler başlığı altında “Çiftçiliği seviyor olma” yargısı ise 3,75 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

Çizelge 4.98. Örtüaltı beklenen ve gözlenen coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri

C.Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri		
Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri (12 faktör)	Beklenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri
Bölgenin ve arazinin hayvancılığa uygunluğu	4,45	4,56
Köyün şehir merkezine mesafesi	4,04	3,72
İklim koşullarının uygunluğu	3,99	3,69
Ulaşım altyapısı yeterliliği	3,83	3,75
Sulama suyu temin durumu	3,95	3,76
Doğal afet risk düzeyi	4,30	2,30
Çevre kirliliği düzeyi	3,45	3,30
Köydeki arazi varlığı/potansiyeli	3,75	3,60
Köydeki eğitim hizmetleri imkanı	3,83	3,76
Köydeki sağlık hizmetleri imkanı	3,94	3,69
Köydeki enerji altyapısı yeterliliği	4,06	3,47
Köydeki sosyal aktivitelerin yeterlilik durumu	3,88	3,76
Coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	47,47	43,36
Genel ortalama ölçek değeri (A/12 değişken) = (B)	3,95	3,61
Genel ortalama ölçek değeri önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51- 4,00)	Kısmen memnun (3,51- 4,00)

Beklenen Faktörler içerisinde üçüncü faktör olan Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleriyle ilgili üreticilerden toplamda 12 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde önem derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,95 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan

aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörler başlığı altında “Bölgenin ve arazinin hayvancılığa uygunluğu” beklentisi ise 4,45 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır. Onu 4,30 değeri ile “Doğal afet risk düzeyinin düşüklüğü” izlemektedir. En düşük faktör ise 3,75 ile “Köydeki arazi varlığı/potansiyeli” olarak ortaya çıkmıştır.

Gözlenen Faktör içerisinde yer alan üçüncü faktör olan Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri başlığı altında üreticilerden toplamda 12 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde memnuniyet derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir. Gerçekleştirilen analiz çerçevesinde elde edilen sonuçlara göre yorumlar aşağıdaki şekilde yapılmış ve üreticilerin örtüaltı faaliyetinin Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri açısından gözlenen durumları için memnuniyet durumları ortaya koyulmuştur.

- Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörlerinin genel ortalama ölçek değeri 3,61 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Kısmen memnun (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Gözlenen Faktörler içinde bulunan Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörler başlığı altında “Bölgenin ve arazinin hayvancılığa uygunluğu” yargısı ise 4,56 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır. Yargılar içerisinde yer alan üreticinin yaşadığı ve üretim yaptığı bölgenin “Doğal afet risk düzeyi” ise 2,30 değeri ile en alt sırada yer almaktadır.

Çizelge 4.99. Örtüaltı beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-destekler, politikalar ve örgütlenme

D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri		
D1.Destekler ve Politikalar (24 faktör)	Beklenen Ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen Ağırlıklı ortalama ölçek değeri
Destekler hakkında bilgi sahibi olma	4,00	2,31
Örtüaltı tarıma yönelik destek olması	4,02	2,24
Destek çeşitliliği	4,02	2,31
Destek miktarı yeterliliği	3,90	2,28
Girdi destekleri	3,80	2,13
Örtüaltı iyi tarım desteği uygulaması	3,93	2,25
TARSİM (Sera Sigortası) desteği uygulaması	3,95	2,15
Örtüaltı bombus arısı desteği uygulaması	3,86	2,27
Biyolojik ve biyoteknolojik mücadele desteği uygulaması	3,79	2,23
Genç çiftçi desteği uygulaması	3,85	2,26
Küçük aile işletmesi desteği uygulaması	3,91	2,21
Kredi destekleri uygulaması	3,84	2,27
İhracat destekleri uygulaması	3,93	2,18
Yatırım destekleri uygulaması	3,90	2,26
Yayım destekleri uygulaması	3,88	2,21
Danışmanlık destekleri uygulaması	3,85	2,30
Yasal yapının anlaşılabilirlik durumu	3,92	2,21
Yasal yapının ihtiyacı karşılama durumu	3,91	2,17
Pazarlama kolaylığı sağlanması durumu	3,92	2,26
Bürokratik işlem yoğunluk durumu	3,92	2,29
Tarım teşkilatları ile ilişki düzeyi	3,96	2,21
Sosyal güvenlik prim ödeme düzeyi	4,09	2,18
Tarımsal vergilerin çeşitliliği	4,05	2,20
Tarımsal vergi oranları	4,29	2,03
Destek ve politika faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	94,49	53,41
Genel ortalama ölçek değeri (A/24 değişken) = (B)	3,93	2,22
Genel ortalama ölçek değerinin önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51- 4,00)	Memnun değil (2,00-2,50)

Çizelge 4.99'nun devamı

D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri		
D2.Örgütlenme (5 faktör)	Beklenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri
Ziraat odası faaliyetlerinin etkinlik durumu	4,02	1,95
Bölgedeki birliğin etkinlik durumu	4,03	1,93
Kooperatif faaliyetlerinin etkinlik durumu	4,04	1,93
Üretici örgütlerinin etkinlik durumu	4,05	2,20
Örgütlenmede kurumsal ve yasal yapıda dağınıklık	4,16	2,13
Örgütlenme faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	20,3	10,14
Genel ortalama ölçek değeri (A/5 değişken) = (B)	4,06	2,02
Genel ortalama ölçek değeri önem durumu ve puan aralığı	Çok önemli (4,01- 5,00)	Memnun değil (2,00-2,50)

Çizelge 4.100. Örtüaltı beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-tarımsal üretim faaliyetine yönelik eğitimler

D3.Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları		
D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler (5 faktör)	Beklenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri
Ekim konusunda eğitim verilmesi	4,16	1,97
Desteklerden yararlanma eğitimi verilmesi	3,94	2,08
Gübreleme konusunda eğitim verilmesi	4,06	2,17
Hasat konusunda eğitim verilmesi	4,05	2,21
İlaçlama konusunda eğitim verilmesi	4,09	2,06
Tarımsal üretim faaliyetine yönelik eğitimler faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	20,3	10,49
Genel ortalama ölçek değeri (A/5 değişken) = (B)	4,06	2,09
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Çok önemli (4,01- 5,00)	Memnun değil (2,00-2,50)
D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler (9 faktör)	Beklenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri
Ürün üretim planlaması eğitimi	4,10	2,20
Pazarlama konusunda eğitim verilmesi	4,02	2,12
Basit tarımsal muhasebe eğitimi verilmesi	3,88	2,21
Sosyal medya kullanımı konusunda eğitim verilmesi	3,85	2,25
Tarımsal kayıt sistemleri eğitimi verilmesi	4,00	2,23
Basit tarım hukuku eğitimi verilmesi	3,89	2,27
Çevre koruma konusunda eğitim verilmesi	3,85	2,21
İş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmesi	3,87	2,18
İnsan hakları ve temel vatandaşlık konusunda eğitim verilmesi	3,82	1,98
Ekonomik ve pazarlama faaliyetine yönelik eğitimler faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	35,28	19,65
Genel ortalama ölçek değeri (A/9 değişken) = (B)	3,92	2,18
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51-4,00)	Memnun değil (2,00-2,50)

Çizelge 4.101. Örtüaltı beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-bilgi kaynakları varlığı ve erişimi

D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi (11 faktör)	Beklenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri	Gözlenen ağırlıklı ortalama ölçek değeri
Bilgiyi kooperatiflerden alma durumu	4,39	2,02
Bilgiyi birliklerden alma durumu	4,07	2,23
Bilgiyi özel danışmanlardan alma durumu	3,97	3,20
Bilgiyi diğer çiftçilerden alma durumu	4,01	3,26
Bilgiyi komşu ve akrabalarından alma durumu	3,89	3,33
Bilgiyi Tarım İlçe Müdürlüklerinden alma durumu	3,97	2,91
Bilgiyi firmalardan alma durumu	3,92	3,23
Bilgiyi Ziraat Odası'ndan alma durumu	4,01	2,67
Bilgiyi tarımsal dergi ve diğer basılı yayınlardan alma durumu	3,87	2,32
Bilgiyi fuar ve diğer benzeri etkinliklerden alma durumu	3,72	2,20
Bilgiyi sosyal medyadan alma durumu	3,81	2,49
Bilgi kaynakları varlığı ve erişimi faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	43,63	29,86
Genel ortalama ölçek değeri (A/11 değişken) = (B)	3,96	2,71
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51- 4,00)	Orta (2,51-3,50)

Beklenen Faktör içerisinde dördüncü faktör olan Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleriyle ilgili Destekler ve Politikalar, Örgütlenme, Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları Faktörler olmak üzere 3 başlık altında üreticilerden toplamda 54 adet yargı için 5'li likert ölçeğinde önem derecelerine 1'den 5'e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Destekler ve Politikalar Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,93 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Destekler ve Politikalar Faktörleri başlığı altında “Tarımsal vergi oranlarının düşük olması” beklentisi ise 4,29 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Örgütlenme Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 4,06 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Çok önemli (4,01- 5,00)” olarak yer almaktadır. Örgütlenme başlığı altında “Örgütlenmede kurumsal ve yasal yapıda dağınık olmaması” beklentisi ise 4,16 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 4,06 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Çok önemli (4,01-5,00)” olarak yer almaktadır. Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler başlığı altında “Ekim konusunda eğitim verilmesi” beklentisi ise 4,16 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,92 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51-4,00)” olarak yer almaktadır. Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler başlığı altında “Ürün üretim planlaması eğitimi” beklentisi ise 4,10 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

- Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,96 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi başlığı altında “Bilgiyi kooperatiflerden alma durumu” beklentisi ise 4,39 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

Gözlenen Faktör içerisinde dördüncü faktör olan Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleriyle ilgili Destekler ve Politikalar, Örgütlenme, Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları Faktörler olmak üzere 3 başlık altında üreticilerden toplamda 54 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde önem derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Destekler ve Politikalar Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,22 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. Destekler ve Politikalar Faktörleri başlığı altında “Destekler hakkında bilgi sahibi olma” ve “Destek çeşitliliği” yargıları ise 2,31 değerleri ile gözlenen durumda en üst sırayı paylaşmaktadır.
- Örgütlenme Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,02 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00-2,50)” olarak yer almaktadır. Örgütlenme Faktörleri başlığı altında “Üretici örgütlerinin etkinlik durumu” yargısı ise 2,20 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,09 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörleri başlığı altında “Hasat konusunda eğitim verilmesi” yargısı ise 2,21 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,18 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörleri başlığı altında “Basit tarım hukuku konusunda eğitim verilmesi” yargısı ise 2,27 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,71 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Orta (2,51- 3,50)” olarak yer almaktadır. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi Faktörleri başlığı altında “Bilgiyi komşu ve akrabalarından alma durumu yargısı ise 3,33 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

Çizelge 4.102. Beklenen faktörlerin göreceli önem sıralaması

Ana Faktörler	Alt Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	4,22	1
	A2.Yatırım	4,09	2
	A3.Üretim	3,98	5
	A4. İç ve Dış Ticaret	3,99	4
	A5.Finansman	4,05	3
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	3,94	2
	B2.Kişisel Faktörler	3,95	1
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	D.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,95	1
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	3,93	3
	D2.Örgütlenme	4,06	1
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	4,06	1
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	3,92	4
	D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	3,96	2

Çizelge 4.103. Beklenen faktörlerin göreceli özet önem sıralaması

Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	4,07	1
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	3,94	4
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,95	3
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	3,98	2

Beklenen faktörleri araştırmak üzere üreticilerle gerçekleştirilen anketler Ekonomik, Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel, Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı ve Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri olmak üzere 4 başlık altında incelenmiştir. Ekonomik Faktörler arasında Gelir 4,22 ölçek değeri ile ilk sırada yer alırken 4,09 ile Yatırım, 4,05 ile Finansman onu takip etmektedir. Dördüncü sırada ise 3,99 ile İç ve Dış Ticaret bulunurken 3,98 ile Üretim beşinci sırada onu izlemektedir. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler arasında 3,95 ile Kişisel Faktörler birinci sıradayken onu 3,94 ile Sosyolojik ve Kültürel Faktörler izlemektedir. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinin ölçek değeri ise 3,95 olarak hesaplanmıştır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler ile Örgütlenme 4,06 ölçek değerleri ile birinci sırayı paylaşmaktadır. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi 3,96 ile ikinci sıradayken onu 3,93 ile Destekler ve Politikalar izlemektedir. Son sırada ise 3,92 ile Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler yer almaktadır.

Beklenen faktörlerin göreceli önem sıralamasında Ekonomik Faktörleri 4,07 ile birinci sırada bulunurken 3,98 ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri izlemektedir. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri 3,95 ile üçüncü sırada bulunurken son sırada 3,94 ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler yer almaktadır. Buna göre üreticilerin tarımda kalma eğilimlerinin artırılmasında ekonomik koşullarının iyileştirilmesinin gereği öne çıkmıştır.

Çizelge 4.104. Gözlenen faktörlerin göreceli önem sıralaması

Ana Faktörler	Alt Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	2,43	3
	A2.Yatırım	2,04	5
	A3.Üretim	2,23	4
	A4. İç ve Dış Ticaret	2,50	2
	A5.Finansman	2,61	1
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	3,54	1
	B2.Kişisel Faktörler	3,53	2
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	D. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,61	1
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	2,22	2
	D2.Örgütlenme	2,02	5
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	2,09	4
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	2,18	3
	D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	2,71	1

Gözlenen faktörleri araştırmak üzere üreticilerle gerçekleştirilen anketler Ekonomik, Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel, Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı ve Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri olmak üzere 4 başlık altında incelenmiştir. Ekonomik Faktörler arasında Finansman 2,61 ölçek değeri ile ilk sırada yer alırken 2,50 ile İç ve Dış Ticaret, 2,43 ile Gelir ikinci ve üçüncü sırada bulunmaktadır. Dördüncü sırada ise 2,23 ile Üretim bulunurken 2,04 ile Yatırım beşinci sırada onu izlemektedir. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler arasında 3,54 ile Sosyolojik ve Kültürel Faktörler birinci sıradayken onu 3,53 ile Kişisel Faktörler izlemektedir. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinin ölçek değeri ise 3,61 olarak hesaplanmıştır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi 2,71 birinci sıradayken onu 2,22 ile Destekler ve Politikalar ve 2,18 ile Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler izlemektedir. Dördüncü sırada ise 2,09 ile Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler ve beşinci sırada 2,02 ile Örgütlenme bulunmaktadır. Gözlenen faktörlerin göreceli önem sıralamasında Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri 3,61 ile birinci sırada yer alırken 3,53 ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler ikinci sırada bulunmaktadır. Ekonomik Faktörler ise 2,36 ile üçüncü sıradayken onu 2,24 ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri izlemektedir. Buna göre üreticilerin üretim yaptıkları ve yaşadıkları yerden memnun oldukları ve bu konu hakkında bir beklenti içinde olmadıkları ifade

edilebilir. Bu veriler doğrultusunda üreticilerin yaşadıkları yerin sosyolojik ve kültürel yapısından memnun oldukları belirtilebilir. Üreticilerin, örtüaltı üretim faaliyetinde ekonomik sebeplerden memnun olmadığı ve tarımda kalmak için en önemli koşulun ekonomik açıdan memnuniyet olduğunun altı çizilmiştir.

Çizelge 4.105. Gözlenen faktörlerin özet göreceli önem sıralaması

Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	2,36	3
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	3,53	2
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,61	1
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	2,24	4

Gözlenen faktörlerde Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri birinci sıradayken beklenen faktörlerde üçüncü sırada bulunmaktadır. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler gözlenen faktörlerde ikinci sırada yer alırken beklenen faktörlerde son sırada bulunmaktadır. Ekonomik Faktörler ise gözlenen faktörlerde üçüncü sıradayken beklenen faktörlerde ilk sırada bulunmaktadır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri ise gözlenen faktörlerde son sıradayken beklenen faktörlerde ikinci sırada bulunmaktadır. Üreticilerin en çok uygulanan politikalardan ve örgütlenme yetersizliğinden memnun olmadığı görülürken üreticilerin tarımsal sürdürülebilirlik açısından beklentilerinde ise istenen politikaların uygulanması talebi yer almaktadır.

Çizelge 4.106. Faktörlerin göreceli önem sıralaması

Faktörler	Gözlenen Faktörler Önem Sıralaması	Beklenen Faktörler Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	3	1
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	2	4
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	1	3
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	4	2

4.2.1.4. Örtüaltı üretim faaliyeti memnuniyet analizi

Örtüaltı üretim faaliyeti ile uğraşan üreticilerin memnuniyet analizi için beklenen ölçek değerlerinin, gözlenen ölçek değerlerinin, ağırlıklı çarpan değerlerinin ve katsayı ölçek değerlerinin hesaplanması ile öncelikle Ekonomik Faktörler olmak üzere Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler, Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri ve son olarak da Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri olmak üzere her bir ana ve alt faktörler için tablolar oluşturulmuştur.

Çizelge 4.107. Örtüaltı memnuniyet tabloları-ekonomik faktörler

A.Ekonomik Faktörler				
A1. Gelir (6 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri*	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği**
İyi bir gelir sağlaması	4,70	0,185	2,09	0,387
Yüksek hayat standardı sağlama	4,26	0,168	2,19	0,368
Parayı değerlendirme durumu	3,89	0,153	2,34	0,359
Tarım dışı geliri değerlendirme durumu	3,83	0,151	2,35	0,355
Ürün satış fiyatı uygunluğu	4,32	0,170	2,32	0,395
Örtüaltı işinin gelecek vaat etmesi	4,36	0,172	2,17	0,373
Gelir Faktörleri Toplamı	25,36			2,24
Memnuniyet İndeksi (%)				22,4
A2. Yatırım (4 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği
Yeni alet-makine satın alabilme durumu	4,07	0,249	2,03	0,505
İşletmeyi büyütebilme durumu	3,81	0,233	2,29	0,534
Arazi varlığını arttırabilme durumu	4,01	0,245	2,18	0,534
Sera konstrüksiyon maliyet durumu	4,48	0,274	1,66	0,455
Yatırım Faktörleri Toplamı	16,37			2,03
Memnuniyet İndeksi (%)				20,3
A3. Üretim (20 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği
Kaliteli üretim yapabilme	4,28	0,054	2,41	0,130
Yeterli arazi büyüklüğüne sahip olma durumu	3,93	0,049	2,23	0,109
Yüksek verim elde etme	4,04	0,051	2,32	0,118
Üretim düzeyi	4,08	0,051	2,46	0,125
Yılda birkaç sezon üretim yapabilme	4,20	0,053	2,36	0,125
Kalifiye işgücü temini	4,08	0,051	2,24	0,114
İşçilik ücret düzeyi	3,85	0,048	2,21	0,106
Uygun fiyatta gübre temini	3,95	0,050	2,10	0,105
Uygun fiyatta tarımsal ilaç temini	3,98	0,050	2,21	0,111
Uygun fiyatta ve özellikte tohum-fide temini	3,91	0,049	2,17	0,106
Uygun fiyatta ve özellikte alet ve makine temini	3,97	0,050	2,14	0,107
Üretim ortamının kontrol edilebilmesi	3,93	0,049	2,26	0,111
Sera otomasyon sistemine sahip olma	4,02	0,050	2,20	0,110
Depolama imkanı	4,06	0,051	2,16	0,110
Yetiştiriciliğin kolaylık durumu	3,81	0,048	2,15	0,103
Hastalık ve zararlılarla mücadelede kolaylığı	3,98	0,050	2,18	0,109
Doğal afet riski kontrolü	3,91	0,049	2,25	0,110
Ürünleri kendisinin de tüketiyor olması	3,98	0,050	2,29	0,115
Günlük çalışma saatlerinin yoğunluğu	3,96	0,050	2,23	0,112
Faaliyet sürecince angarya işlerin yoğunluk durumu	3,87	0,049	2,09	0,102
Üretim Faktörleri Toplamı	79,79			2,24
Memnuniyet İndeksi (%)				22,4
A4. İç ve Dış Ticaret (13 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği
Ülke ekonomisine katkı sağlama	4,06	0,078	2,49	0,194
İhracat yapma imkanı	4,05	0,078	2,38	0,186
Sektörde istihdam sağlama ortamı yaratma	3,98	0,077	2,40	0,185
Örtüaltı ürünlere yüksek talep durumu	4,04	0,078	2,45	0,191
Ürünün pazarlanmasının kolaylığı	4,07	0,078	3,05	0,238
Organize hal yapısı	4,15	0,080	3,02	0,242
Talebin sürekliliği	4,09	0,079	2,45	0,194

*Her bir alt gelir faktörün Ana Faktörler Toplamı'na oranıdır.

** Her bir alt faktörün Ağırlıklı Çarpan Değeri ile Gözlenen Ölçek Değeri'nin çarpımıdır.

Çizelge 4.107'nin devamı

Pazar garantisinin olması	3,96	0,076	2,38	0,181
Yüksek ürün fiyatı avantajı	3,88	0,075	2,72	0,204
Aracı sayısı fazlalığı	3,89	0,075	2,34	0,176
Büyük şirketlerin rekabet yaratma durumu	3,92	0,075	2,33	0,175
Faaliyetin uzun dönemli kararlar almaya elverişli olma durumu	3,93	0,076	2,29	0,174
Kayıt tutma ve evrak işlerindeki yoğunluk	3,94	0,076	2,21	0,168
İç ve Dış Ticaret Faktörler Toplamı	51,96			2,51
Memnuniyet İndeksi (%)				25,1
A5. Finansman (4 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği
Maliyet sıkıntısı giderme durumu	4,11	0,254	1,80	0,457
Üreticinin borçluluk düzeyi	3,91	0,241	1,95	0,470
İstenildiği zaman kredi bulma durumu	4,01	0,247	3,24	0,800
Düşük faizli kredi bulma durumu	4,18	0,258	3,47	0,895
Finansman Faktörleri Toplamı	16,21			2,62
Memnuniyet İndeksi (%)				26,2

Çizelge 4.108. Örtüaltı memnuniyet tabloları-sosyolojik, kültürel ve kişisel faktörler

B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler				
B1. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler (12 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği
Çiftçiliğin toplumda saygı görmesi	4,59	0,097	3,80	0,369
Tüketicinin beslenmesine katkı sağlama anlayışı	3,99	0,084	3,84	0,323
Gençlerin çiftçiliğe teşviki	3,95	0,084	3,36	0,282
Tarımdan ayrılıp başarısız olan örneklerin çokluğu	3,96	0,084	3,43	0,288
Ailedeki gençlerin şehirde yaşama istekliliği	3,79	0,080	3,48	0,278
Aile ve akrabaların örtüaltı tarımı yapması	3,93	0,083	3,51	0,291
Kırsaldaki ilişkilerin sıcaklığı	3,83	0,081	3,68	0,298
Kırsal yaşamın ucuzluğu	3,86	0,082	3,59	0,294
Kırsalda yaşamının şehire göre güvenli olması durumu	3,83	0,081	3,54	0,287
Faaliyeti bırakıp şehre taşınan ve istediğini bulamayan ailelerin varlığı	3,81	0,081	3,40	0,275
Köyde toplumsal baskının düzeyi	3,88	0,082	3,47	0,285
Çocukları köyde büyütme durumu (zorunluluğu)	3,88	0,082	3,49	0,286
Sosyolojik Faktörler Toplamı	47,3			3,55
Memnuniyet İndeksi (%)				35,5
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler				
B2. Kişisel Faktörler (19 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği
Emeğin karşılığını alma durumu	4,48	0,057	3,45	0,196
Çiftçiliğin ana meslek olması (Zorunlu seçenek)	3,90	0,049	3,59	0,177

Çizelge 4.108'in devamı

Çiftçiliği seviyor olma	4,12	0,052	3,75	0,195
Uzun yıllardır aynı işi yapıyor olma	4,00	0,051	3,58	0,181
Faaliyet kaynaklı çeşitli zorluklarla mücadele etme kabiliyeti	3,83	0,048	3,43	0,166
Yeni bilgi ve teknoloji öğrenme istekliliği	3,94	0,050	3,53	0,176
Kırsaldaki yaşam tarzını sevme durumu	3,91	0,049	3,57	0,177
Tabiatla iç içe yaşıyor olma durumu	4,07	0,051	3,65	0,188
Makine ve ekipmanlarla çalışmayı sevme	3,97	0,050	3,58	0,180
Tarımın atadan devredilen bir faaliyet olması	3,92	0,050	3,62	0,180
Toprağı gelecek nesillerin emaneti görme	3,81	0,048	3,50	0,169
Aileye zaman ayırabilme	3,78	0,048	3,25	0,155
Aileye iyi eğitim sağlayabilme	3,86	0,049	3,42	0,167
Kendisine zaman ayırabilme	3,93	0,050	3,42	0,170
Yapılan işi çocukların geleceğinin güvencesi olarak görme durumu	3,78	0,048	3,37	0,161
Sadece çiftçilik faaliyetine ilgi duyma	3,98	0,050	3,57	0,180
Sadece çiftçilik yeteneğine sahip olma	3,88	0,049	3,49	0,171
Faaliyetle ilgili kararlara aileyi dahil etme	3,91	0,049	3,45	0,171
Yaş durumu	3,96	0,050	3,67	0,184
Sağlık durumu	4,02	0,051	3,71	0,189
Kişisel Faktörler Toplamı	79,05			3,53
Memnuniyet İndeksi (%)				35,3

Çizelge 4.109. Örtüaltı memnuniyet tabloları- coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri

C.Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri				
C.Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri (12 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği
Bölgenin ve arazinin hayvancılığa uygunluğu	4,45	0,094	4,56	0,429
Köyün şehir merkezine mesafesi	4,04	0,085	3,72	0,316
İklim koşullarının uygunluğu	3,99	0,084	3,69	0,310
Ulaşım altyapısı yeterliliği	3,83	0,081	3,75	0,304
Sulama suyu temin durumu	3,95	0,083	3,76	0,312
Doğal afet risk düzeyi	4,30	0,091	2,30	0,209
Çevre kirliliği düzeyi	3,45	0,073	3,30	0,241
Köydeki arazi varlığı/potansiyeli	3,75	0,079	3,60	0,284
Köydeki eğitim hizmetleri imkanı	3,83	0,081	3,76	0,305
Köydeki sağlık hizmetleri imkanı	3,94	0,083	3,69	0,306
Köydeki enerji altyapısı yeterliliği	4,06	0,086	3,47	0,298
Köydeki sosyal aktivitelerin yeterliliği	3,88	0,082	3,76	0,308
Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri Toplamı	47,47			3,62
Memnuniyet İndeksi (%)				36,2

Çizelge 4.110. Örtüaltı memnuniyet tabloları- tarımsal politika, örgütlenme, eğitim faktörleri

D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri				
D1.Destekler ve Politikalar (24 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği
Destekler hakkında bilgi sahibi olma	4,00	0,042	2,31	0,098
Örtüaltı tarıma yönelik destek olması	4,02	0,043	2,24	0,095
Destek çeşitliliği	4,02	0,043	2,31	0,098
Destek miktarı yeterliliği	3,9	0,041	2,28	0,094
Girdi destekleri	3,8	0,040	2,13	0,086
Örtüaltı iyi tarım desteği uygulaması	3,93	0,042	2,25	0,094
TARSİM (Sera Sigortası) desteği uygulaması	3,95	0,042	2,15	0,090
Örtüaltı bombus arısı desteği uygulaması	3,86	0,041	2,27	0,093
Biyolojik ve biyoteknolojik mücadele desteği	3,79	0,040	2,23	0,089
Genç çiftçi desteği uygulaması	3,85	0,041	2,26	0,092
Küçük aile işletmesi desteği uygulaması	3,91	0,041	2,21	0,091
Kredi destekleri uygulaması	3,84	0,041	2,27	0,092
İhracat destekleri uygulaması	3,93	0,042	2,18	0,091
Yatırım destekleri uygulaması	3,9	0,041	2,26	0,093
Yayın destekleri uygulaması	3,88	0,041	2,21	0,091
Danışmanlık destekleri uygulaması	3,85	0,041	2,3	0,094
Yasal yapının anlaşılabilirlik durumu	3,92	0,041	2,21	0,092
Yasal yapının ihtiyacı karşılama durumu	3,91	0,041	2,17	0,090
Pazarlama kolaylığı sağlanması durumu	3,92	0,041	2,26	0,094
Bürokratik işlem yoğunluk durumu	3,92	0,041	2,29	0,095
Tarım teşkilatları ile ilişki düzeyi	3,96	0,042	2,21	0,093
Sosyal güvenlik prim ödeme düzeyi	4,09	0,043	2,18	0,094
Tarımsal vergilerin çeşitliliği	4,05	0,043	2,2	0,094
Tarımsal vergi oranları	4,29	0,045	2,03	0,092
Destekler ve Politika Faktörleri Toplamı	94,49			2,22
Memnuniyet İndeksi (%)				22,2
D2.Örgütlenme (5 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği
Ziraat odası faaliyetlerinin etkinlik durumu	4,02	0,198	1,95	0,386
Bölgedeki birliğin etkinlik durumu	4,03	0,199	1,93	0,384
Kooperatif faaliyetlerinin etkinlik durumu	4,04	0,199	1,93	0,384
Üretici örgütlerinin etkinlik durumu	4,05	0,200	2,20	0,440
Örgütlenmede kurumsal ve yasal yapıda dağınıklık	4,16	0,205	2,13	0,437
Örgütlenme Faktörleri Toplamı	20,3			2,03
Memnuniyet İndeksi (%)				20,3
D3.Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları (26 faktör)				
D.3.1.Tarımsal Üretim Eğitimleri (5 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği
Ekim konusunda eğitim verilmesi	4,16	0,205	1,97	0,404
Desteklerden yararlanma konusunda eğitim verilmesi	3,94	0,194	2,08	0,404
Gübreleme konusunda eğitim verilmesi	4,06	0,200	2,17	0,434
Hasat konusunda eğitim verilmesi	4,05	0,200	2,21	0,442
İlaçlama konusunda eğitim verilmesi	4,09	0,201	2,06	0,414
Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörleri Toplamı	20,3			2,09
Memnuniyet İndeksi (%)				20,9

Çizelge 4.111. Örtüaltı memnuniyet tabloları- tarımsal eğitim faktörleri

D3.Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları				
D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler (10 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği
Ürün üretim planlaması konusunda eğitimi verilmesi	4,10	0,116	2,20	0,255
Ürün üretim planlaması konusunda eğitimi verilmesi	4,10	0,116	2,20	0,255
Pazarlama konusunda eğitim verilmesi	4,02	0,114	2,12	0,242
Basit tarımsal muhasebe konusunda eğitim verilmesi	3,88	0,110	2,21	0,243
Sosyal medya kullanımı konusunda eğitim verilmesi	3,85	0,109	2,25	0,245
Tarımsal kayıt sistemleri konusunda eğitim verilmesi	4,00	0,113	2,23	0,252
Basit tarım hukuku konusunda eğitim verilmesi	3,89	0,110	2,27	0,250
Çevre koruma konusunda eğitim verilmesi	3,85	0,109	2,21	0,241
İş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim verilmesi	3,87	0,110	2,18	0,240
İnsan hakları ve temel vatandaşlık konusunda eğitim verilmesi	3,82	0,108	1,98	0,214
Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörleri Toplamı	35,28			2,18
Memnuniyet İndeksi (%)				21,8
D.3.3.Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi (11 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan değeri	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı ölçeği
Bilgiyi kooperatiflerden alma durumu	4,39	0,101	2,02	0,204
Bilgiyi birliklerden alma durumu	4,07	0,093	2,23	0,207
Bilgiyi özel danışmanlardan alma durumu	3,97	0,091	3,20	0,291
Bilgiyi diğer çiftçilerden alma durumu	4,01	0,092	3,26	0,300
Bilgiyi komşu ve akrabalarından alma durumu	3,89	0,089	3,33	0,296
Bilgiyi Tarım İlçe Müdürlüklerinden alma durumu	3,97	0,091	2,91	0,265
Bilgiyi gelen firmalardan alma durumu	3,92	0,090	3,23	0,291
Bilgiyi Ziraat Odası'ndan alma durumu	4,01	0,092	2,67	0,246
Bilgiyi tarımsal dergi ve diğer basılı yayınlardan alma durumu	3,87	0,089	2,32	0,206
Bilgiyi üreticinin katıldığı fuar ve diğer benzeri etkinliklerden alma durumu	3,72	0,085	2,20	0,187
Bilgiyi sosyal medyadan alma durumu	3,81	0,087	2,49	0,217
Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi Faktörleri Toplamı	43,62			2,71
Memnuniyet İndeksi (%)				27,1

Örtüaltı üretim faaliyeti ile uğraşan üreticilerle yapılan anketlere göre gerçekleştirilen analizler sonucunda memnuniyet indeks tablosu oluşturulmuştur. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri 36,2 memnuniyet indeksi değeri ile ilk sırada yer alırken onu 35,3 memnuniyet indeksi değeri ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler izlemektedir. Ekonomik Faktörler ise 23,2 memnuniyet indeks değeri ile üçüncü sıradadır,

son sırada ise 22,5 memnuniyet indeksi değeri ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri bulunmaktadır. Buna göre örtüaltı üretim faaliyetinde genel memnuniyet indeksi ise 29,3 olarak hesaplanmıştır. Buna doğrultuda Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri çerçevesinde üreticilerin en çok yaşadıkları yerin konumundan, altyapısından, bölgenin örtüaltı üretime uygunluğundan, köyün şehir merkezine yakınlığından ve de iklim koşullarından memnun oldukları görülmüştür. Bu çerçevede tüketicinin beslenmesine katkı sağlama, uzun yıllardır aynı işi yapıyor olmak üzere kırsalın sosyolojik ve kültürel boyutu ile kişisel yapılarından memnun oldukları gözlemlenmiştir. Üreticilerin memnuniyetsizlik alanlarının yoğunlaştığı tarımsal desteklemeler ve politikalar kapsamında özellikle girdi desteğinde yapılacak iyileştirme üreticilerin memnuniyetini artırmada katkı sağlayacaktır.

Çizelge 4.112. Örtüaltı yeni ve eski tüm üreticilerin memnuniyet indeksi

Ana faktörler	Alt Faktörler	Memnuniyet İndeksi (Beklentilerin Karşılama Düzeyi)	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	22,4	3	50
	A2.Yatırım	20,3	4	50
	A3.Üretim	22,4	3	50
	A4. İç ve Dış Ticaret	25,1	2	50
	A5.Finansman	26,2	1	50
Tüm Ekonomik Faktörler Memnuniyet İndeksi		23,2		50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	35,2	2	50
	B2.Kişisel Faktörler	35,3	1	50
Tüm Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler Memnuniyet İndeksi		35,3		50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	36,2	1	50
Tüm Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri Memnuniyet İndeksi		36,2		50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	22,2	2	50
	D2.Örgütlenme	20,3	5	50
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	20,9	4	50
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	21,8	3	50
	D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	27,1	1	50
	Tüm Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	22,5		50
Genel Ortalama		29,3		50

Çizelge 4.113. Örtüaltı tüm üreticilerin memnuniyet indeks özeti

Faktörler	Memnuniyet İndeksi	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	23,2	3	50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	35,3	2	50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	36,2	1	50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	22,5	4	50
Genel Ortalama	29,3		50

Örtüaltında görüşülen 100 üreticinin memnuniyetinde Ekonomik Faktörler arasında Finansman 26,2 memnuniyet indeks değeri ile ilk sıradayken onu 25,1 ile İç ve Dış Ticaret izlemektedir. Üçüncü sırayı ise 22,4 değerleri ile Gelir ve Üretim paylaşmaktadır. Son sırada ise 20,3 memnuniyet indeksi ile yatırım bulunmaktadır. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerde 35,5 memnuniyet indeks değeri ile Kişisel Faktörler yer alırken 35,2 ile Sosyolojik ve Kültürel Faktörler ikinci sıradadır. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerin memnuniyet indeks değeri ise 36,2'dir. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi 27,1 memnuniyet indeks değeri ile ilk sıradayken onu 22,4 memnuniyet indeks değeri ile Destekler ve Politikalar izlemektedir. Üçüncü sırada ise 21,8 ile Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler bulunurken onu dördüncü sırada 20,9 ile Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler ve 20,3 ile Örgütlenme takip etmektedir.

Çizelge 4.114. Örtüaltı üretimde yeni olan üreticilerin memnuniyet indeksi

Ana faktörler	Alt Faktörler	Memnuniyet İndeksi (Beklentilerin Karşılama Düzeyi)	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	24,7	3	50
	A2.Yatırım	21,3	5	50
	A3.Üretim	26,4	1	50
	A4. İç ve Dış Ticaret	25,1	4	50
	A5.Finansman	25,8	2	50
Tüm Ekonomik Faktörler Memnuniyet İndeksi		24,66		50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	36,7	2	50
	B2.Kişisel Faktörler	36,9	1	50
Tüm Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler Memnuniyet İndeksi		36,8		50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	38,3	1	50
Tüm Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri Memnuniyet İndeksi		38,3		50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	21,3	3	50
	D2.Örgütlenme	20,3	5	50
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	20,9	4	50
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	22,8	2	50
	D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	30,3	1	50
Tüm Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri Memnuniyet İndeksi		23,12		50
Genel Ortalama		30,72		50

Örtüaltında görüşülen 100 üreticiden 13 üretici 5 yıldan daha kısa süredir örtüaltı üretim faaliyeti gerçekleştirmekte olup yeni üretici olarak adlandırılmıştır. Yeni üreticilerin memnuniyet indeks ortalaması 30,72 hesaplanmıştır. Ekonomik Faktörlerde üreticinin en memnun olduğu konu Üretim olarak öne çıkarken onu Finansman, Gelir ve İç-Dış Ticaret izlemektedir. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi ilk sıradayken onu Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler, Destekler ve Politikalar, Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler izlemektedir.

Yeni üreticilerin memnuniyet indeks sıralamasında 38,3 ile Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri yer alırken onu 36,8 ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler takip etmektedir. Üçüncü sırada ise 24,6 değeri ile Ekonomik Faktörler ve son sırada ise 23,1 ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri yer almaktadır.

Çizelge 4.115. Örtüaltında yeni üreticilerin memnuniyet indeks özeti

Faktörler	Memnuniyet İndeksi	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	24,6	3	50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	36,8	2	50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	38,3	1	50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	23,1	4	50
Genel Ortalama	30,7		50

Örtüaltında yeni olan üreticilerin memnuniyet değerleri eski üreticilere göre yüksek hesaplanmıştır. Gerek yeni gerekse de eski üreticilerin tarımda memnuniyetlerinin yüksek olduğu faktörler Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri ve Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerde yoğunlaşmaktadır. Eski üreticilerin memnuniyet indeks sıralamasında 35,4 ile Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri yer alırken onu 34,6 ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler takip etmektedir. Üçüncü sırada ise 23,4 değeri ile Ekonomik Faktörler ve son sırada ise 22,7 ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri yer almaktadır.

Çizelge 4.116. Örtüaltında eski üreticilerin memnuniyet indeks özeti

Faktörler	Memnuniyet İndeksi	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	23,4	3	50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	34,6	2	50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	35,4	1	50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	22,7	4	50
Genel Ortalama	29,03		50

Çizelge 4.117. Örtüaltı üretimde eski olan üreticilerin memnuniyet indeksi

Ana faktörler	Alt Faktörler	Memnuniyet İndeksi (Beklentilerin Karşılama Düzeyi)	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	22,4	4	50
	A2.Yatırım	21,3	5	50
	A3.Üretim	23,4	3	50
	A4. İç ve Dış Ticaret	24,6	2	50
	A5.Finansman	25,2	1	50
Tüm Ekonomik Faktörler Memnuniyet İndeksi		23,38		50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	34,2	2	50
	B2.Kişisel Faktörler	35,1	1	50
Tüm Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler Memnuniyet İndeksi		34,6		50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	35,4	1	50
Tüm Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri Memnuniyet İndeksi		35,4		50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	23,2	2	50
	D2.Örgütlenme	20,1	5	50
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	21,4	4	50
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	22,4	3	50
	D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	26,6	1	50
Tüm Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri Memnuniyet İndeksi		22,74		50
Genel Ortalama		29,03		50

4.2.2.Küçükbaş hayvancılık faaliyeti bulguları

4.2.2.1.Küçükbaş hayvancılık faaliyeti sosyo-ekonomik bulgular

Anket kapsamında görüşülen 117 adet küçükbaş hayvancılık işiyle uğraşan üreticinin %23,9'u Antalya ili Korkuteli ilçesi, %35,9'u Elmalı ilçesi ve %40,2'si ise Manavgat ilçesinde yaşamaktadır. Üreticilerin %86'sı eski üretici olup sadece %14'ü 5 yıldan daha kısa süredir hayvancılıkla uğraşmaktadır, bu nedenle de çalışma doğrultusunda yeni üretici olarak adlandırılmıştır. Üreticilerin %53,8'i erkek %46,2'si kadındır. Erkek üreticilerin %30'u 50-60 yaş ve %25'i 61-71 yaş arasındadır. Erkeklerin yaş ortalaması 51'dir. Görüşülen kadın üreticilerin %41'nin yaşı 50-60 yaş arasındayken %26'sının yaşı 28-38 yaş arasındadır. Kadınların yaş ortalaması 52'dir.

Çizelge 4.118. Erkek ve kadın üreticilerin yaş aralığı

Erkeklerin yaş aralığı	Frekans	(%)	Kadınların yaş aralığı	Frekans	(%)
28-38	12	19	28-38	14	26
39-49	13	21	39-49	7	13
50-60	19	30	50-60	22	41
61-71	16	25	61-71	10	19
72-85	3	5	72-85	1	2
Toplam	63	100	Toplam	54	100

Erkek üreticilerin %82'si ilkokul mezunu olup kadın üreticilerin %77'si ilkokul, %5'i ise üniversite mezunudur.

Çizelge 4.119. Üreticilerin eğitim durumları

Cinsiyet	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Toplam
Erkek	52	7	3	1	63
Kadın	42	6	3	3	54
Toplam	94	13	6	4	117

Üreticilerin %54'ü üç çocukluyken üçten fazla çocuğu olanların oranı ise %13'tür ve çocuklarının %30'u ilkokul, %24'ü ortaokul ve %30'u lise mezunudur.

Çizelge 4.120. Üreticilerin çocuk sahibi olma durumları

	Frekans	(%)
Çocuğu olmayanlar	18	15
1 çocuğu olanlar	15	13
2 çocuklu olanlar	6	5
3 çocuklu olanlar	63	54
3'ten fazla çocuğu olanlar	15	13
Toplam	117	100

Üreticilerin tamamı 20 yıldan daha fazla süredir Antalya'da yaşamaktadır. Üreticilerin tamamı Antalya'da doğmuştur ve hiçbir üretici göç ile başka bölgelerden gelmemiştir. Üreticilerin %87'si 20 yıldan fazla süredir hayvancılıkla uğraşmaktadır.

Çizelge 4.121. Üreticilerin hayvancılık faaliyet deneyimi

	Frekans	(%)
1-5 yıl	4	3
6-10 yıl	5	4
11-15 yıl	4	3
16-20 yıl	2	2
20 yıldan fazla	102	87
Toplam	117	100

Üreticilerin %58'sinin sadece tarlası vardır, bahçesi ve tarlası olmayan üreticilerin oranı %30'dur.

Çizelge 4.122. Üreticilerin sahip oldukları arazi cinsi

	Frekans	(%)
Sadece tarlası olanlar	68	58
Sadece bahçesi olanlar	3	3
Hem bahçesi hem tarlası olanlar	11	9
Bahçesi ve tarlası olmayanlar	35	30
Toplam	117	100

Üreticilerin tarlalarının alanları ortalama 21,6 dekarken bahçelerinin alanları 1,23 dekadır. Üreticilerin %57'sinin bahçelerinin alanı 0-7 dekar arasındadır. Üreticilerin sadece %14'nin sahip olduğu tarla alanı 16-40 dekar arasında değişmektedir. Üreticiler bahçelerinde yoğun olarak zeytin, elma ve nar yetiştiriciliği yapmaktadır. Üreticiler bahçelerinde ortalama yıllık 14 ton ürün üretilmektedir. Üreticilerin bahçelerinde yetiştirdiklerin ürünlerin ortalama satış değeri 2166,37 TL'dir. Üreticilerin %43'nün bahçelerinde ürettikleri ürünleri değeri yıllık 2001-15.000TL arasında değişmektedir. Buna göre %29'nun ise ürettikleri ürün değerleri 0-2000TL ile 15.001-60.000TL bandında değişmektedir.

Çizelge 4.123. Üreticilerin bahçe alanlarının dağılımı ve ürünlerin değeri

Alan(da)	Frekans	(%)	Değer (TL)	Frekans	(%)
0-7	8	57	0-2000	4	29
8-15	4	29	2001-15.000	6	43
16-40	2	14	15.001-60.000	4	29
Toplam	14	100	Toplam	14	100

Üreticilerin %34'nün sahip olduğu tarla alanı 16-31 dekar arasındayken %22'sinin sahip olduğu alan 0-15 dekadır. Ortalama tarla alanı 21,5 dekadır. Anket gerçekleştirilen üreticilerin %46'sı yılda ortalama 10 tona kadar ürün üretmektedir.

Çizelge 4.124. Üreticilerin tarla alanlarının dağılımı ve ürün miktarları

Alan(da)	Frekans	(%)	Miktar (Ton)	Frekans	(%)
0-15	17	22	0-10	36	46
16-31	27	34	11-21	12	15
32-47	10	13	22-32	9	11
48-63	8	10	33-43	6	8
64-79	6	8	44-54	5	6
80-300	11	14	55-65	4	5
Toplam	79	100	66-250	7	9
			Toplam	79	100

Üreticilerin %82 gibi çok büyük bir oranı tarlalarında yoğun olarak tahıl üretmektedir. Üreticilerin tarlalarda yetiştirdiklerin ürünlerin ortalama satış değeri 8788 TL'dir. Üreticilerin %32'si tarlalarında yıllık 0-5000TL değerinde ürün üretmektedir.

Çizelge 4.125. Üreticilerin tarlada ürettikleri ürün çeşitleri ve ürün değerleri

Çeşitler	Frekans	(%)	Değer (TL)	Frekans	(%)
Kabak	4	5	0-5000	25	32
Karpuz	8	10	5001-10.000	13	16
Zeytin	2	3	10.001-15.000	12	15
Tahıl	65	82	15.001-20.000	10	13
Toplam	79	100	20.001-25.000	6	8
			25.001-30.000	5	6
			30.001-35.000	3	4
			35.001-230.000	5	6
			Toplam	79	100

Görüşülen 117 üreticinin 101'nin koyunu vardır, üreticilerin %27'nün sahip olduğu koyun sayısı 1-50 adet arasındayken %20'sinin 51-101 koyunu vardır. Görüşülen 117 üreticinin 79'nun koyunu vardır, üreticilerin %43'nün sahip olduğu koyun sayısı 1-25 adet arasındayken %22'sinin 26-51 arasında koyunu vardır.

Çizelge 4.126. Üreticilerin sahip oldukları koyun ve keçi varlığı

Koyun (Adet)	Frekans	(%)	Keçi (Adet)	Frekans	(%)
1-50	27	27	1-25	34	43
51-101	20	20	26-51	17	22
102-152	28	28	52-77	4	5
153-203	11	11	78-103	13	16
204-254	10	10	104-129	5	6
255-305	3	3	130-155	3	4
306-350	2	2	155-240	5	6
Toplam	101	100	Toplam	79	100

Üreticilerin %85 gibi çok büyük bir çoğunluğu beton evlerde otururken %15'nin evi kiremittir. Üreticilerin oturdukları evlerin %67'si tek katlı iken %26'sının evi ise iki katlıdır. Üç katlı evi olan üretici oranı ise %7'dir. Üreticilerin beton evlerinin alanı ortalama 101 m²'dir. Üreticilerin %47'sinin evlerinin alanı 40-100 m² iken %50'sinin evlerinin alanı 101-200m² arasında değişmektedir. Üreticilerin beton evlerinin yaş ortalaması 21 yıldır. Üreticilerin evlerinin %25'nin yaşı 11-21 yıl arasındayken %23'nün yaşı 1-10 yaş arasındadır.

Çizelge 4.127. Üreticilerin bina sermaye varlığı ve bina yaşları

Ev	Frekans	(%)	Bina yaşı	Frekans	(%)
Kiremit	17	15	1-10	23	23
Beton	100	85	11-21	25	25
Toplam	117	100	22-32	18	18
			32-42	20	20
			43-60	14	14
			Toplam	100	100

Üreticilerinin %23'nün deposu mevcutken %73 gibi büyük çoğunluğu depo sahibi değildir. Üreticilerin %62 gibi bir çoğunluğunun sahip oldukları hayvanlar için ağılı vardır ve yetiştiricilerin %76 gibi büyük bir çoğunluğunun samanlığı yoktur. Üreticilerin %52'sinin traktörü, %45'nin pulluğu ve römorku varken %43'nün otomobili ve %38'nin

kamyoneti vardır. Üreticinin sahip olduğu traktörlerin ortalama yaşı 12,8 yıl, pulluğun 8,9 yıl, tırmığın 4,6 yıl iken otomobillerin ise 6,9 yıldır.

Çizelge 4.128. Üreticilerin sahip olduğu makine-teçhizat

Makine-teçhizat	Frekans	Ortalama Yaş
a. Traktör	61	12,8
b. Pulluk	53	8,9
c. Tırmık	23	4,64
d. Diskharow	23	3,94
e. Kültivatör	5	0,48
f. Pülverizatör	2	0,58
g. Römork	53	9,92
h. Gübreleme makinası	11	1,54
i. Mibzer	7	0,82
j. Kamyonet	45	6,24
k. Otomobil	50	6,98
l. Motorsiklet	7	0,51

Üreticilerin yıllık giderleri ortalama 77.400TL'dir. Üreticilerin %31'nin yıllık gideri 80.001-100.000TL arasındayken %21'ninki ise 150.000TL'den büyüktür. Üreticilerin yıllık gelirleri ortalama 81.900TL'dir. Üreticilerin %29'nun yıllık gelirleri 100.001-150.000TL arasındayken %8'nin yıllık geliri 1000-30.000TL arasındadır. Yıllık geliri 150.000TL'den fazla olan üreticilerin oranı %23 olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.129. Üreticilerin yıllık gider ve gelirleri

Gider (TL)	Frekans	(%)	Gelir (TL)	Frekans	(%)
1000-30.000	10	9	1000-30.000	9	8
30.001-50.000	11	9	30.001-50.000	5	4
50.001-80.000	17	15	50.001-80.000	22	19
80.001-100.000	36	31	80.001-100.000	20	17
100.001-150.000	18	15	100.001-150.000	34	29
150.000TL'den büyük	25	21	150.000TL'den büyük	27	23
Toplam	117	100	Toplam	117	100

Üreticiler arasında tarım dışı geliri olan üreticilerin oranı %44 olarak belirlenmiştir. Tarım dışı geliri olan üreticilerin %42'sinin geliri 15.001-20.000TL arasındayken %2'sinin geliri 5001-10.000TL arasındadır.

Çizelge 4.130. Üreticilerin tarım dışı yıllık gelirleri

Gelir (TL)	Frekans	(%)
5001-10.000	1	2
10.001-15.000	6	12
15.001-20.000	27	42
20.001-25.000	17	33
25.000'den fazla	6	12
Toplam	52	100

Görüşülen 117 üreticinin % 57'si (67 üretici) borçludur. Borcu olan 67 üreticinin %66'sı bankalara, %26'si kooperatiflere ve %22'si şahıslara borçludur. Üreticilerin bankalara olan borçlarının ortalaması 19.102TL, kooperatiflere 2837TL, akrabalara 470TL, şahıslara 4136TL ve bayilere 1025TL'dir. Üreticilerin %31'nin borcu 2000-22.000TL arasındayken %19'nun borcu 42.001-62.000TL arasındadır.

Çizelge 4.131. Üreticilerin borçluluk durumları

	Frekans	Ortalama (TL)	Değer (TL)	Frekans	%
Bankalara	45	19.102	2000-22.000	21	31
Kooperatiflere	17	2837	22.001-42.000	11	16
Akrabalara	2	470	42.001-62.000	13	19
Şahıslara	22	4136	62.001-82.000	7	10
Bayilere	3	1025	82.001-102.000	5	7
Toplam borçlu üretici	67	27.572	102.001-122.000	5	7
			122.001-142.000	2	3
			142.001-225.000	3	4
			Toplam	67	100

Bankalara borcu olan üreticilerin %29'nun borcu 4000-20.000TL arasındayken %11'nin borcu 80.001-210.000TL arasındadır. Kooperatiflere borcu olan üreticilerin %35'nin borcu 3000-10.000TL arasındayken %12'sinin borcu 24.001-100.000TL arasındadır. Şahıslara borcu olan üreticilerin %41'nin borcu 2000-10.000TL arasındayken %27'sinin borcu 26.000-70.000TL arasındadır.

Çizelge 4.132. Üreticilerin bankalara, kooperatiflere ve şahıslara borçluluk durumları

Banka borç (TL)	Frekans	(%)	Kooperatiflere borç (TL)	Frekans	(%)	Şahıslara borç (TL)	Frekans	(%)
4000-20.000	13	29	3000-10.000	6	35	2000-10.000	9	41
20.001-36.000	8	18	10.001-17.000	4	24	10.001-18.000	3	14
36.001-50.000	6	13	17.001-24.000	5	29	18.001-26.000	4	18
50.000-64.000	6	13	24.001-100.000	2	12	26.000-70.000	6	27
64.001-80.000	7	16	Toplam	17	100	Toplam	22	100
80.001-210.000	5	11						
Toplam	45	100						

Üreticilerin %27'sinin alacağı bulunmaktadır ve alacakları olan üreticilerin şahıslardan olan alacaklarının ortalaması 3846TL iken toplam alacaklarının ortalaması ise 9196TL'dir. Alacakları olan üreticilerin alacaklarının %29'u 3000-20.000TL arasındayken %19'u 20.001-37.000TL arasındadır.

Çizelge 4.133. Üreticilerin alacak durumları ve toplam alacakları

	Frekans	Ortalama (TL)	Değer (TL)	Frekans	(%)
Tüccar	7	1521	3000-20.000	9	29
Komisyoncu	5	256	20.001-37.000	6	19
Devlet (Desteklemelerden)	4	250	37.001-54.000	4	13
Şahıs	10	3846	54.001-71.000	4	13
Diğer	5	3547	71.001-88.000	3	10
Toplam alacak	31	9196	88.001-105.000	3	10
			105.001-200.000	2	6
			Toplam	31	100

Üreticilerin işletmelerinin %44'ünde kendisi ve eşi çalışırken %26'sında ise kendisi, eşi ve çocukları beraber çalışmaktadır.

Çizelge 4.134. Üreticilerin işgücü varlığı

İşgücü	Frekans	(%)
Kendisi	10	9
Eşi	3	3
Kendisi ve çocuk	2	2
Kendisi ve eşi	51	44
Kendisi ve annesi	4	3
Kendisi, eşi ve çocuk	31	26
Kendi, anne ve baba	5	4
Eşi ve çocuk	1	1
Kendisi, eşi ve işçi	10	9
Toplam	117	100

Üreticilerin işletmelerinde üretim ve satış kararlarının %28'nin evi reisi olan anne ve baba beraber verirken %28'ni ise baba vermektedir.

Çizelge 4.135. İşletmede üretim ve satış kararlarını veren kişi

	Frekans	(%)
Ebeveyn	2	2
Aile reisi baba	33	28
Aile reisi anne	10	9
Aile reisi anne ve baba	72	62
Toplam	117	100

Küçükbaş hayvancılıkta üreticilerin yaşadığı sorunların %51'ni girdi fiyatlarının yüksekliği oluştururken diğer sorunları yavrulama, çoban bulamama gibi konulardır.

Çizelge 4.136. Küçükbaş hayvancılıkta üreticilerin sorun alanları

	Frekans	(%)
Girdi fiyatları (Yem, gübre, ilaç, saman)	59	51
Yavru ölümleri ve yavrulama sorunları (hayvanların gebe kalamaması), erken doğumlar	6	5
Çoban bulamamak ve yüksek ücret talepleri	6	5
Hayvan hastalıkları	5	4
Kurt saldırıları	5	4
Hayvancılığın zor olması	5	4
Hayvanları ve barınakları (ahırları) temizlemek	5	4
Suni tohumlamanın başarısız olması	4	3
İlaçların etkisiz olması	4	3
Yetersiz mera ve otlak alanı	4	3
Kuraklık	3	3
Kalitesiz yemler	3	3
Veteriner masrafları	3	3
İlgisiz veterinerler	3	3
Hayvansal atık	2	2
Toplam	117	100

Küçükbaş hayvancılıkta üreticilerin pazarlama sorunlarının %46'sını düşük et fiyatları oluştururken %9'nu ithalat ve aracı sayısı fazlalığı ile karlılığı meydana getirmektedir.

Çizelge 4.137. Küçükbaş hayvancılıkta pazarlamada üreticilerin sorun alanları

	Frekans	(%)
Düşük et fiyatları	54	46
İthalat	11	9
Aracı sayısı fazlalığı ve karlılığı	11	9
Yetersiz talep	7	6
Kasaplarla yaşanan hayvan kilo sorunlar	6	5
Küpesiz hayvanların satılamaması	6	5
Büyük işletmelerle rekabet zorluğu	5	4
Örgütlenmemin olmaması (Kooperatifleşme noksanlığı)	5	4
Kasapların geç ödeme yapması	5	4
Hayvan satışından parayı alamama(dolandırıcılık)	3	3
Alıcı bulamamak	4	3
Toplam	117	100

Üreticilerin geçen yıl aldıkları destekler hakkında soru yöneltildiğinde görüşülen 117 küçükbaş üreticinin 51'i küpe desteği, 20'si ıslah amaçlı küçükbaş yetiştirici birlikleri desteği almıştır. Alınan küpe desteklerinin ortalaması 957,35TL iken ıslah amaçlı küçükbaş yetiştirici birlikleri desteği ortalaması 410,25TL'dir.

Çizelge 4.138. Yararlanılan destekler

Yararlanılan destekleme şekli	Destek alan üreticiler	Alınan destek ortalaması (TL)
Süt desteği	5	79,48
Islah amaçlı küçükbaş yetiştirici birlikleri desteği	20	410,25
Hayvan hastalıkları tazminatı	2	59,82
Küpe desteği	51	957,35
Atık desteği	5	116,23
Sürü yöneticisi istihdamı desteği	4	555,55
Mazot-gübre desteği	7	61,20

Verilen destekler hakkında üreticilerin görüşleri sorulduğunda şu sonuçlar elde edilmiştir. Destek miktarı yeterlidir yargısı ile ilgili üretici görüşleri %78 kesinlikle katılmıyorum, %15 katılmıyorum şeklinde olmuştur. Destek çeşitleri yeterlidir ile ilgili üretici görüşleri %56 kesinlikle katılmıyorum, %26 katılmıyorum şeklinde olmuştur. Destekler ihtiyaç duyulan alanda verilmektedir ile ilgili üretici görüşleri %51 kesinlikle katılmıyorum, %25 katılmıyorum şeklinde olmuştur. Desteklerin ilan edilme zamanları uygundur ile ilgili üretici görüşleri %45 kesinlikle katılmıyorum, %21 katılıyorum şeklinde olmuştur. Desteklerin ödenme zamanı uygundur ile ilgili üretici görüşleri %48 katılıyorum şeklinde olmuştur.

Çizelge 4.139. Verilen destekler hakkında üretici görüşleri

	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)
1.Destek miktarı yeterlidir.	91	17	9	-	-
2.Destek çeşitleri yeterlidir.	66	30	14	6	1
3.Destekler ihtiyaç duyulan alanda verilmektedir.	60	29	24	7	-
4.Desteklerin ilan edilme zamanları uygundur.	53	18	17	25	4
5.Desteklerin ödenme zamanı uygundur.	46	56	15	-	-

Üreticilerin devletten beklediği desteklerde %35 ile girdi desteği öne çıkarken onu %9 ile yem fiyatları ile et fiyatları arasında devletin denge sağlanması talebi izlemektedir. Üreticilerin beklediği diğer destekler ise destek alabilmek için gereken hayvan sayısı alt limitinin düşürülmesi, tapusuz üreticiye de destek verilmesi gibi çeşitli konularda yaşanmaktadır.

Çizelge 4.140. Üreticilerin devletten beklediği destekler

	Frekans	(%)
Girdi desteği (Yem, Mazot, İlaç, Gübre, Su, Alet-Ekipman)	41	35
Hayvan başına destek artırılmalı	5	4
Faizsiz kredi verilmeli	6	5
Destek başvuru süreci kolaylaştırılmalı	5	4
Erkek hayvanların da desteğe dahil edilmesi	4	3
Küpe desteği artırılmalı	4	3
Veteriner masrafları desteği verilmeli	3	3
Yem bitkileri desteği artırılmalı	5	4
Destek alabilmek için gereken hayvan sayısı alt limitinin düşürülmeli	6	5
Yem fiyatları ile et fiyatları arasında devletin denge sağlanması	11	9
Devlet et ithalatına izin vermemeli	7	6
Tapusuz üreticiye de destek verilmeli	6	5
Hayvanların yaşından bağımsız tüm hayvanlara destek verilmeli	4	3
Destek çeşitleri ve miktarı hakkında üretici bilgilendirilmeli	3	3
Hayvan kesim desteği verilmeli	4	3
Çoban desteği arttırılmalı	3	3
Toplam	117	100

Verilen desteklerde üreticilerin yaşadığı sorunlarda üreticilerin %34'ü destekleri yetersiz bulurken üreticilerin %14'ü tapu sorunları nedeniyle destek alamadığını ifade etmiştir.

Çizelge 4.141. Verilen desteklerde üreticilerin yaşadığı sorunlar

	Frekans	(%)
Yetersiz destek miktarı	40	34
Tapu sorunları nedeniyle destek alamamak	16	14
Desteklerin yeterince duyurulmaması ve üreticilerin destekler hakkında bilgi sahibi olmaması	11	9
Destek almak için yeterli özelliğe sahip olmamak	9	8
Ödemelerin çok geç yapılması	8	7
Destek başvuru masrafları ve evrak işlemleri	8	7
Küçük ve yaşlı koyunlar için destek alamamak	8	7
Erkek ve kurbanlık hayvanlara destek verilmemesi	7	6
Desteği alabilmek için veterinerin sık sık gelmesi	5	4
Küpesiz hayvanlar için destek olmaması	5	4
Toplam	117	100

4.2.2.2. Küçükbaş hayvancılık üretim faaliyeti gösteren ailelerin gençlerinin bulguları

Küçükbaş hayvancılık yapan ailelerdeki gençlerin %48'i aileleri ile beraber Manavgat ilçesinde otururken %33'ü Elmalı'da ikamet etmektedir. Anket kapsamında 7 kız ve 14 erkek olmak üzere 21 genç ile görüşülmüştür. Görüşülen gençlerin yaş aralığı 15-24 arasında değişmekte olup %24'ü 23 yaşındayken %14'ü ise 21, 22 ve 23 yaşlarındadır.

Çizelge 4.142. Gençlerin yaşlara göre dağılımı

Yaş	Frekans	(%)
15	2	10
18	2	10
19	3	14
21	3	14
22	3	14
23	5	24
24	3	14
Toplam	21	100

Gençlerin %42,9'u üniversite öğrencisiyken %28,6'sı lise mezunudur. Görüşülen gençlerin hepsi bekardır.

Çizelge 4.143. Gençlerin eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	(%)
İlkokul	3	14,3
Ortaokul	3	14,3
Lise	6	28,6
Üniversite	9	42,9
Toplam	21	100

Gençlerle gerçekleştirilen anketler kapsamında Ekonomik Faktörler, tarımsal sürdürülebilir açısından gençler tarafından büyük ölçüde önemli bulunurken bu faktörler arasında öne çıkan konu hayvancılık faaliyetinin iyi bir gelir sağlaması (4,57) konusudur. Gelir konusunu, hayvancılık faaliyetinin zorluk durumu (4,47) ve hayvancılık faaliyetinde

kullanılan girdi fiyatlarının yüksek olması (4,47) ile hayvancılık faaliyetinin sağladığı hayat standardı (4,33) izlemektedir. Gençlerin gelecekte tarımsal faaliyette bulunabilmesinde en önemli konu Ekonomik Faktörler içinde hayvancılığın iyi bir gelir sağlaması beklentisi yer almaktadır.

Çizelge 4.144. Ekonomik faktörler

A. Ekonomik Faktörler	1.Çok önemsiz	2.Önemsiz	3.Fikrim yok	4.Önemli	5.Çok önemli	Toplam	Ortalama
1.Hayvancılık faaliyetinin iyi bir gelir sağlaması	-	-	-	9	12	21	4,57
2. Hayvancılık faaliyetinin sağladığı hayat standardı	-	-	-	14	7	21	4,33
3.Hayvancılık işinin gelecek vaat etmesi	-	-	3	14	4	21	4,04
4.Hayvancılık faaliyetinin zorluk durumu	-	-	-	11	10	21	4,47
5.Hayvansal ürünlere yüksek talep olması	-	-	-	13	8	21	4,38
6.Hayvansal ürünlerin kolay pazarlanması	-	-	3	11	7	21	4,19
7.Hayvansal ürünlere olan talebin sürekli olması	-	-	2	14	5	21	4,14
8.Hayvansal ürünlerin fiyatının yüksekliği	-	-	5	11	5	21	4,00
9.Hayvancılık faaliyetinde kullanılan girdi fiyatlarının yüksek olması	-	-	-	11	10	21	4,47
Ekonomik Faktörler Ortalaması	4,28						

Gençlerle gerçekleştirilen anketlere göre yapılan analizler sonucunda Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler arasında gencin ailesinin verdiği emeğinin karşılığını alması (4,76), hayvancılığın toplumda saygı görmesi (4,66), köyde yaşamayı seviyor olma (4,52) ve hayvancılık işini seviyor olma durumu (4,52) gençlerin ileride tarımsal faaliyet gerçekleştirme düşüncelerinde öne çıkmaktadır. Diğer yandan görüşülen gençlerin köyde yaşamaya bakışlarında şehir yaşamına göre köy hayatında ilişkilerin sıcaklığı ya da köydeki toplumsal baskı gibi konuların önemli bulunmadığı ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 4.145. Sosyolojik, kültürel ve kişisel faktörler

B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	1.Çok önemsiz	2.Önemi	3.Fikrim yok	4.Önemli	5.Çok önemli	Toplam	Ortalama
1.Hayvancılığın toplumda saygı görmesi	-	-	-	7	14	21	4,66
2.Gençlerin hayvancılığa teşvik edilmesi	-	-	7	10	4	21	3,85
3.Gençlerin çoğunlukla şehirde yaşamak istemesi	-	-	-	13	8	21	4,38
4.Köyde toplumsal baskının yoğunluk durumu	4	8	7	-	2	21	2,42
5.Köydeki ilişkilerin sıcaklığı	2	8	2	7	2	21	2,95
6.Köydeki yaşam maliyetinin ucuz olması	-	-	2	13	6	21	4,19
7.Ailede tüm gençlerin hayvancılık işinde çalışması	-	4	3	12	2	21	3,57
8.Hayvancılık işini bırakıp şehire taşınan ailelerin durumunun kötü olması	-	-	2	15	4	21	4,09
9.Ailemin verdiği emeğinin karşılığını alması durumu	-	-	-	5	16	21	4,76
10.Hayvancılık işini seviyor olma durumu	-	-	-	10	11	21	4,52
11.Köyde yaşamayı seviyor olma durumu	-	-	-	10	11	21	4,52
Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler Ortalaması	3,99						

Yapılan analizler sonucunda bir diğer faktör olan Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri kapsamında gençlerin yaşadıkları köyün şehir merkezine uzaklığı (4,61), köydeki ulaşım alt yapısının yeterlilik durumu (4,61) ve köydeki eğitim hizmetlerinin yeterlilik durumu (4,52) gençlerin ileride tarımsal faaliyet gerçekleştirme ve hayvancılık faaliyetinde çalışma düşüncelerinde öne çıkmaktadır. Buna göre gençlerin gelecekte tarımsal faaliyette bulunma eğiliminde yaşadıkları bölgenin şehir merkezine mesafesi ile sağlık, enerji gibi altyapının önemi ortaya çıkmıştır.

Çizelge 4.146. Coğrafi, çevresel ve kırsal altyapı faktörleri

C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	1.Çok önemsiz	2.Önemsiz	3.Fikrim yok	4.Önemli	5.Çok önemli	Toplam	Ortalama
1.Bu bölgede doğal afet riski olması	-	-	5	14	2	21	3,85
2.Köyün şehir merkezine uzaklığı	-	-	-	8	13	21	4,61
3.Köydeki ulaşım alt yapısının yeterliliği	-	-	-	8	13	21	4,61
4.Köydeki sulama suyu alt yapısının yeterliliği	-	-	2	15	4	21	4,09
5.Köydeki eğitim hizmetlerinin yeterliliği	-	-	-	10	11	21	4,52
6.Köydeki sağlık hizmetlerinin yeterliliği	-	-	4	12	5	21	4,04
7.Köydeki enerji altyapısının yeterliliği	-	-	11	9	1	21	3,52
8.Köydeki sosyal aktivitelerin yeterliliği	2	10	4	4	1	21	2,61
9.Bu işin çevre kirliliği yaratması	1	11	7	2	-	21	2,47
Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri Ortalaması							3,81

Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında 4,57 ortalama ile hayvancılığa yönelik desteklerin yeterliliği konusu gençlerin ileride tarımsal faaliyet gerçekleştirme düşüncelerinde öne çıkmaktadır. Gençler, verilen desteklemelerin hayvancılığı destekleyici yönde olması ile gelecekte tarımsal faaliyette bulunma eğilimindedirler.

Çizelge 4.147. Tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri

D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	1.Çok önemsiz	2.Önemsiz	3.Fikrim yok	4.Önemli	5.Çok önemli	Toplam	Ortalama
1.Destekler hakkında bilgi sahibi olma durumu	-	-	8	11	2	21	3,71
2.Genç çiftçi desteği hakkında bilgi sahibi olma durumu	4	10	6	1	-	21	2,19
3.Hayvancılığa yönelik desteklerin yeterliliği	-	-	-	9	12	21	4,57
4.Hayvancılık faaliyeti hakkında kamu kurumları ve özel sektör tarafından verilen bilgilerin yeterliliği	-	-	7	13	1	21	3,71
Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri Ortalaması							3,54

Sonuç olarak hayvancılık kapsamında gençlerin tarımsal faaliyeti sürdürme eğiliminde 4,28 ortalama değeri ile Ekonomik Faktörler ilk sırada yer alırken onu 3,99 ortalama ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler ile 3,81 ortalama ile Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri izlemektedir. Diğer yandan verilen desteklemeler hakkında gençlerin çok fazla bilgi sahibi olmaması ve ailelerinin desteklemelerden

memnun olmaması nedeniyle Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri gençlerin tarımda çalışma isteğinde son sırada yer almaktadır. Bir çalışmada da gençlerin kırsalda tarımsal faaliyeti sürdürme eğiliminde sadece ekonomik değil, sosyo-kültürel, psikolojik pek çok etmenin önemli olduğu ortaya çıkmıştır (Bıçkı 2011).

Çizelge 4.148. Faktörlerin göreceli önem sıralaması

Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A.Ekonomik Faktörler	4,28	1
B.Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	3,99	2
C.Coğrafî, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,81	3
D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	3,54	4

Görüşen 21 gençten 3'ü babasının işini devam ettirmek istediğini aktarırken 18'i tarım sektörü dışında çalışmak istediğini ifade etmiştir. Tarım sektörü dışından çalışmak isteyenlerin ise %57'si kamu sektöründe ve %33'ü ise özel sektörde çalışmak istediğini dile getirmiştir. Kendi işini kurmak isteyenler oranı ise %10'dur.

4.2.2.3.Küçükbaş hayvancılık faaliyetinde beklenen ve gözlenen faktörler

Küçükbaş hayvancılık faaliyeti kapsamında 117 adet üreticiyle görüşülmüştür. Küçükbaş üretim faaliyeti ile uğraşan üreticilere Ekonomik Faktör ana unsuru çerçevesinde gelir, yatırım, üretim, iç ve dış ticaret ile finansman başlıkları altında üreticilerin üretim faaliyetinin ekonomik boyutunda beklentileri ve gözlenen durumları sorulmuştur. Görüşülen üreticilerin bu başlıklar altındaki beklentileri ve gözlenen durumları için her bir yargıya verdikleri önem dereceleri önemsizden önemliye puanlanmış, gözlenen durumları içinse her bir yargıya verdikleri yanıtlar memnun değilden çok memnuna puanlanmış, sonra da ağırlıklı ortalama ölçek değerleri hesaplanmıştır. Bu doğrultuda üreticilerin üretim faaliyetine devam etmesi için gereken ekonomik faktörlerden beklentileri analiz edilmiştir. Üretim faaliyeti ile uğraşan üreticilerin Ekonomik Faktörler, Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler, Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörleri hakkındaki beklentileri ve gözlenen durumları için puanlara göre yapılan hesaplamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Çizelge 4.149. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen ekonomik faktörler-gelir, yatırım, üretim

A.Ekonomik Faktörler		
A1. Gelir (6 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
İyi bir gelir sağlaması	4,75	1,99
Yüksek hayat standardı sağlama	4,27	2,00
Parayı değerlendirme durumu	3,75	2,13
Tarım dışı geliri değerlendirme durumu	3,62	2,00
Ürün satış fiyatı uygunluğu	4,41	1,83
Hayvancılık işinin gelecek vaat etmesi	4,47	1,94
Gelir faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek toplamı (A)	25,27	11,89
Genel ortalama ölçek değeri (A/6 değişken) = (B)	4,21	1,98
Genel ortalama ölçek değeri önem durumu ve puan aralığı	Çok Önemli (4,01- 5,00)	Hiç memnun değil (1,00 – 1,99)

Çizelge 4.149'un devamı

A.Ekonomik Faktörler		
A2. Yatırım (4 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Yeni alet-makine satın alabilme durumu	3,82	1,89
İşletmeyi büyütebilme durumu	3,90	1,91
Arazi varlığını arttırabilme durumu	3,78	1,90
Hayvan varlığını arttırabilme durumu	4,16	1,79
Yatırım faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	15,66	7,49
Genel ortalama ölçek değeri (A/4 değişken) = (B)	3,91	1,87
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51 -4,00)	Hiç önemli değil (1,00 – 1,99)
A3. Üretim (28 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Kaliteli üretim yapabilme	4,21	2,41
Yeterli arazi büyüklüğüne sahip olma durumu	3,93	2,08
Yüksek verim elde etme	3,87	2,52
İşletmemdeki damızlık hayvan ırkı	3,96	2,40
Sağmal hayvanların süt verimleri	3,82	2,44
Hayvanlarının gebe kalmaları ve yavru verimleri	4,03	2,54
Üretim düzeyi	3,81	2,35
Kalifiye işgücü temini	3,72	2,17
İşçilik ücret düzeyi	3,73	2,10
Uygun fiyatta gübre temini	3,82	1,95
Uygun fiyatta yem temini	3,73	2,00
Hayvanlarının kesif yem ihtiyaçlarını karşılama durumu	3,80	1,92
Hayvanlarının kaba yem ihtiyaçlarını karşılama durumu	3,79	1,90
Uygun fiyatta tarımsal ilaç temini	3,84	1,94
Uygun fiyatta ve özellikte tohum-fide temini	3,84	2,11
Uygun fiyatta ve özellikte alet ve makine temini	3,86	2,03
Üretim ortamının kontrol edilebilmesi	3,80	2,28
Otomasyon sistemine sahip olma	3,80	2,14
Depolama imkanı	3,85	2,23
Yetiştiriciliğin kolaylık durumu	3,73	2,11
Hastalık ve zararlılarla mücadelede kolaylık durumu	3,68	2,23
Doğal afet riski kontrolü	3,67	2,25
Ürünleri kendisinin de tüketiyor olması	3,72	2,35
Günlük çalışma saatlerinin yoğunluğu	3,75	2,17
Faaliyet sürecinde angarya işlerin yoğunluk durumu	2,19	2,19
Veteriner masrafları	3,72	2,03
Hayvanların sigorta masrafı	3,78	1,96
Veterinerlik hizmetlerinin yeterliliği	3,91	2,34
Üretim faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	106,9	61,14
Genel ortalama ölçek değeri (A/28 değişken) = (B)	3,81	2,18
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,50- 4,00)	Memnun değil (2,00 – 2,50)

Çizelge 4.150. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen ekonomik faktörler-iç ve dış ticaret, finansman

A.Ekonomik Faktörler		
A4. İç ve Dış Ticaret (13 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Ülke ekonomisine katkı s	4,12	2,85
İhracat yapma imkanı	3,73	2,06
Sektörde istihdam sağlama ortamı yaratma	3,79	2,24
Hayvansal ürünlere yüksek talep durumu	3,84	2,47
Ürünün pazarlanma kolaylığı	3,91	2,36
Organize satış yapısı	3,87	2,21
Talebin sürekliliği	3,78	2,24

Çizelge 4.150'in devamı

Pazar garantisinin olması	3,83	2,32
Yüksek ürün fiyatı avantajı	3,88	2,32
Aracı sayısı fazlalığı	3,81	2,18
Büyük şirketlerin rekabet yaratma durumu	3,84	2,19
Faaliyetin uzun dönemli kararlar almaya elverişli olma	3,69	2,23
Evrak işlerindeki yoğunluk	3,61	2,24
İç ve dış ticaret faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	49,7	29,91
Genel ortalama ölçek değeri (A/13 değişken) = (B)	3,82	2,30
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem ve puan aralığı	Önemli (3,51 – 4,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)
A5. Finansman (4 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Maliyet sıkıntısı giderme	3,96	1,94
Üreticinin borçluluk düzeyi	3,89	2,23
İstenildiği zaman kredi bulma	3,98	2,47
Düşük faizli kredi bulma	3,86	2,22
Finansman faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	15,69	8,86
Genel ortalama ölçek değeri (A/4 değişken) = (B)	3,92	2,21
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51- 4,00)	Memnun değil (2,00 – 2,50)

Gerçekleştirilen anketler kapsamında beklenen faktörler içerisinde ilk faktör olan Ekonomik Faktörlerle ilgili Gelir, Yatırım, Üretim, İç ve Dış Ticaret, Finansman olmak üzere 5 başlık altında üreticilerden toplamda 47 adet yargı için 5'li likert ölçeğinde önem derecelerine 1'den 5'e kadar puan vermeleri talep edilmiştir. Yapılan analizler çerçevesinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Gelir Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 4,21 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Çok önemli (4,01-5,00)” olarak yer almaktadır. Diğer yandan Gelir başlığı altında “İyi bir gelir sağlaması” beklentisi ise 4,75 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Yatırım Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,91 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51-4,00)” olarak yer almaktadır. Buna ek olarak Yatırım başlığı altında “Hayvan varlığımı arttırabilme” beklentisi 4,16 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Üretim Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,81 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Üreticilerin verdikleri yanıtlara göre Üretim başlığı altında “Kaliteli üretim yapabilme” beklentisi ise 4,21 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- İç ve Dış Ticaret Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,82 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Üreticilerin verdikleri yanıtlara göre İç ve Dış Ticaret başlığı altında “Ülke ekonomisine katkı sağlama” beklentisi ise 4,12 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Finansman Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,92 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Buna ek olarak Finansman başlığı

altında “İstenildiği zaman kredi bulma” beklentisi ise 3,98 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

Gözlenen Faktör içerisinde ilk faktör olan Ekonomik Faktörlerle ilgili Gelir, Yatırım, Üretim, İç ve Dış Ticaret, Finansman olmak üzere 5 başlık altında üreticilerden toplamda 55 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde memnuniyet derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Gelir Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 1,98 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Hiç memnun değil (1,00- 1,99)” olarak yer almaktadır. Gelir başlığı altında “Parayı değerlendirme” gözlenen durumu ise 2,13 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Yatırım Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 1,87 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Hiç memnun değil (1,00- 1,99)” olarak yer almaktadır. Yatırım başlığı altında “İşletmeyi büyütebilme” gözlenen durumu ise 2,13 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Üretim Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,18 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. Üretim başlığı altında “Hayvanlarımın gebe kalmaları ve yavru verimleri” gözlenen durumu ise 2,54 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- İç ve Dış Ticaret Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,30 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. İç ve Dış Ticaret başlığı altında “Ülke ekonomisine katkı sağlama” gözlenen durumu ise 2,85 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Finansman Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,21 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00-2,50)” olarak yer almaktadır. Finansman başlığı altında “İstenildiği zaman kredi bulma durumu” gözlenen durumu ise 2,47 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

Çizelge 4.151. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen sosyolojik ve kültürel faktörler

B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler		
B1. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler (12 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Hayvancılığın toplumda saygı görmesi	4,14	3,14
Tüketicinin beslenmesine katkı sağlama anlayışı	3,99	3,26
Gençlerin hayvancılığa teşvik edilmesi	3,78	2,59
Hayvancılıktan ayrılıp başarısız olan örneklerin çokluğu	3,88	2,88
Ailedeki gençlerin şehirde yaşama istekliliği	4,01	3,11
Aile ve akrabaların hayvancılık yapıyor olması	4,00	3,34
Kırsaldaki ilişkilerin sıcaklığı	4,01	3,49
Kırsal yaşamın ucuzluğu	4,11	3,50
Kırsalda yaşamının şehire göre güvenli olması durumu	4,02	3,47
Faaliyeti bırakıp şehre taşınan ve istediğini bulamayan ailelerin varlığı	3,93	3,17
Köyde toplumsal baskının düzeyi	3,79	3,02

Çizelge 4.151'in devamı

Çocukları köyde büyütme durumu (zorunluluğu)	4,02	3,33
Sosyolojik ve kültürel faktörler ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	47,9	38,3
Genel ortalama ölçek değeri (A/12 değişken) = (B)	3,99	3,19
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51 – 4,00)	Orta (2,51 – 3,50)

Çizelge 4.152. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen kişisel faktörler

B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler		
B2.Kişisel Faktörler (20 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Emeğin karşılığını alma durumu	4,18	2,73
Hayvancılığın ana meslek olması (Zorunlu seçenek)	3,99	3,03
Hayvancılığı seviyor olma	3,91	3,13
Uzun yıllardır aynı işi yapıyor olma	4,13	3,22
Faaliyet kaynaklı çeşitli zorluklarla mücadele etme kabiliyeti	3,90	2,83
Yeni bilgi ve teknoloji öğrenme istekliliği	4,03	2,76
Kırsaldaki yaşam tarzını sevmeye	4,03	3,28
Tabiatla iç içe yaşıyor olma durumu	4,05	2,13
Makine ve ekipmanlarla çalışmayı sevmeye durumu	3,94	2,81
Hayvancılığın atadan devredilen bir faaliyet olması	3,99	3,00
Toprağı gelecek nesillerin emaneti görme durumu	3,99	2,69
Aileye zaman ayırabilme	3,92	2,64
Aileye iyi eğitim sağlayabilme	3,36	2,60
Kendisine zaman ayırabilme	3,76	2,69
Yapılan işi çocukların geleceğinin güvencesi olarak görme durumu	3,83	2,52
Sadece hayvancılık faaliyetine ilgi duyma	3,83	2,85
Sadece hayvancılık üzerine yeteneklerine sahip olma durumu	3,83	2,82
Faaliyetle ilgili kararlara aileyi dahil etme özelliği	3,89	2,81
Yaş durumu	4,00	2,94
Sağlık durumu	3,94	3,05
Kişisel faktörler ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	78,5	56,53
Genel ortalama ölçek değeri (A/20 değişken) = (B)	3,92	2,82
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51- 4,00)	Orta (2,51 – 3,50)

Gerçekleştirilen anketler çerçevesinde Beklenen Faktörler içerisinde yer alan ve ikinci faktör olan Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerle ilgili Sosyolojik ve Kültürel ile Kişisel Faktörler olmak üzere 2 başlık altında üreticilerden toplamda 32 adet yargı için 5'li likert ölçeğinde önem derecelerine 1'den 5'e kadar puan vermeleri talep edilmiştir. Yapılan analizlere göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Sosyolojik ve Kültürel Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,99 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Buna ek olarak üreticilerin görüşlerine göre Sosyolojik ve Kültürel Faktörler başlığı altında “Hayvancılığın toplumda saygı görmesi” beklentisi ise 4,36 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Kişisel Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,92 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Kişisel Faktörler başlığı altında

üreticinin “Emeğin karşılığını alma” beklentisi ise 4,18 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

Gözlenen Faktör içerisinde ikinci faktör olan Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerle ilgili Sosyolojik ve Kültürel ile Kişisel Faktörler olmak üzere 2 başlık altında üreticilerden toplamda 32 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde önem derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Sosyolojik ve Kültürel Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,19 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Orta (2,51- 3,50)” olarak yer almaktadır. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler başlığı altında “Kırsaldaki ilişkilerin sıcaklığı” 3,49 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Kişisel Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,82 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Orta (2,51- 3,50)” olarak yer almaktadır. Kişisel Faktörler başlığı altında üreticinin “Kırsaldaki yaşam tarzını sevme” 3,28 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

Çizelge 4.153. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri

C.Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri		
Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri (12 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Bölgenin ve arazinin hayvancılığa uygunluğu	4,03	3,50
Köyün şehir merkezine mesafesi	4,59	3,64
İklim koşullarının uygunluğu	3,78	3,38
Ulaşım altyapısı yeterliliği	4,02	3,19
Sulama suyu temin durumu	4,00	3,20
Doğal afet risk düzeyi	3,52	3,52
Çevre kirliliği düzeyi	3,82	3,44
Köydeki arazi varlığı/potansiyeli	4,08	3,56
Köydeki eğitim hizmetleri imkanı	3,41	3,50
Köydeki sağlık hizmetleri imkanı	3,52	3,49
Köydeki enerji altyapısı yeterliliği	4,00	3,66
Köydeki sosyal aktivitelerin yeterlilik durumu	3,99	3,44
Coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	46,76	41,52
Genel ortalama ölçek değeri (A/12 değişken) = (B)	3,89	3,46
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51-4,00)	Orta (2,51 – 3,50)

Beklenen Faktör içerisinde üçüncü faktör olan Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleriyle ilgili üreticilerden toplamda 12 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde önem derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,89 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörler başlığı altında “Köyün şehir merkezine mesafesinin kısa olması” beklentisi ise 4,59 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

Gözlenen Faktör içerisinde üçüncü faktör olan Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleriyle ilgili üreticilerden toplamda 12 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde memnuniyet derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,46 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Orta (2,51- 3,50)” olarak yer almaktadır. Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörler başlığı altında “Köydeki enerji altyapısı yeterliliği” yargısı ise 3,66 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

Çizelge 4.154. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri- destekler, politikalar ve örgütlenme

D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri		
D1.Destekler ve Politikalar (33 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Destekler hakkında bilgi sahipliği	4,09	2,29
Hayvancılığa yönelik destek olması	3,99	2,17
Destek çeşitliliği	3,99	2,01
Destek miktarı yeterliliği	3,84	1,80
Girdi destekleri	3,68	2,06
Buzağı-malak desteği	3,82	2,08
Çoban istihdam desteği	3,89	2,09
Koyun keçi desteği	3,71	2,14
Tiftik üretim desteği	3,68	2,11
Süt prim desteği	3,68	2,11
Yem bitkileri desteği	3,65	2,12
Hayvan hastalık tazminatı desteği	3,69	2,21
Hayvan başı ödeme desteği	3,59	2,19
Aşı desteği	3,67	2,15
Atık desteği	3,76	2,20
Hayvan gen kaynakları desteği	3,70	2,21
Çiğ sütün değerlendirilmesi desteği	3,64	2,04
Besilik erkek sığır desteği	3,67	2,08
Genç çiftçi desteği uygulaması	3,79	2,01
Küçük aile işletmesi desteği	3,74	2,10
Kredi destekleri uygulaması	3,62	2,15
İhracat destekleri uygulaması	3,56	2,07
Yatırım destekleri uygulaması	3,57	2,11
Yayım destekleri uygulaması	3,65	2,07
Danışmanlık destekleri uygulaması	3,61	2,10
Yasal yapının anlaşılabilirlik durumu	3,64	2,16
Yasal yapının ihtiyacı karşılaması	3,77	2,11
Pazarlama kolaylığı sağlanması	3,80	2,17
Bürokratik işlem yoğunluk durumu	3,79	2,18
Tarım teşkilatları ile ilişki düzeyi	3,76	2,32
Sosyal güvenlik prim ödeme düzeyi	3,74	2,07
Tarımsal vergilerin çeşitliliği	3,75	2,11
Tarımsal vergi oranları	3,83	2,07
Ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	123,36	69,86
Genel ortalama ölçek değeri (A/33 değişken) = (B)	3,73	2,11
Ölçek değeri önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51- 4,00)	Memnun değil (2,00 – 2,50)
D2.Örgütlenme (5 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Ziraat odası faaliyetlerinin etkinliği	3,78	1,82
Bölgedeki birliğin etkinlik durumu	3,82	2,03
Kooperatif faaliyetlerinin etkinliği	3,77	2,18
Üretici örgütlerinin etkinlik durumu	3,83	1,98
Örgütlenmede kurumsal ve yasal yapıda dağınıklık	3,81	1,80
Ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	19,01	9,81
Genel ortalama ölçek değeri (A/5 değişken) = (B)	3,80	1,96
Ölçek değeri önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51-4,00)	Hiç memnun değil (1,00 -1,99)

Çizelge 4.155. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri- tarımsal eğitim ve bilgi kaynakları

D3.Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları		
D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler (12 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Desteklerden yararlanma eğitimi verilmesi	3,80	2,04
Hayvan bakımı hakkında eğitimi verilmesi	3,67	2,02
Hayvan beslenmesi eğitimi verilmesi	3,86	2,00
Hayvan ıslahı eğitimi verilmesi	3,80	1,78
Verilen desteklerden yararlanma eğitimi verilmesi durumu	3,97	1,73
Hastalık ve zararlılar konusunda eğitim verilmesi durumu	3,67	1,96
Hayvan barınaklarının bakımı konusunda eğitim verilmesi	3,71	1,99
Yem bitkileri yetiştiriciliği eğitimi verilmesi durumu	3,95	1,97
Rasyon hazırlama ve yemleme yöntemleri konusunda eğitim verilmesi durumu	3,76	2,00
Verim eğitimi hakkında verilmesi durumu	3,64	1,97
Sürü yönetimi konusunda eğitim	3,71	1,84
Yemler ve yem katkı maddeleri konusunda eğitim verilmesi	3,74	1,83
Tarımsal üretim faaliyetine yönelik eğitim faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	45,28	23,13
Genel ortalama ölçek değeri (A/12 değişken) = (B)	3,77	1,93
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51 – 4,00)	Hiç memnun değil (1,00 - 1,99)
D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler (9 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Ürün üretim planlaması eğitimi	3,77	1,89
Pazarlama eğitimi verilmesi	3,80	1,93
Basit tarımsal muhasebe konusunda eğitim verilmesi	3,89	1,99
Sosyal medya kullanımı konusunda eğitim verilmesi	3,76	1,99
Tarımsal kayıt sistemleri konusunda eğitim verilmesi	3,79	1,99
Basit tarım hukuku konusunda eğitim verilmesi	3,87	1,99
Çevre koruma eğitimi verilmesi	3,80	1,97
İş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim verilmesi	3,64	1,94
İnsan hakları ve temel vatandaşlık konusunda eğitim verilmesi	3,66	1,93
Tarımsal üretim faaliyetine yönelik eğitim faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	33,98	17,62
Genel ortalama ölçek değeri (A/9 değişken) = (B)	3,77	1,95
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51-4,00)	Hiç memnun değil (1,00 - 1,99)

Çizelge 4.156. Küçükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri- bilgi kaynakları varlığı ve erişimi

D3.Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları		
D3.3.Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi (11 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Bilgiyi kooperatiflerden alma durumu	3,91	2,15
Bilgiyi birliklerden alma durumu	3,89	2,09
Bilgiyi özel danışmanlardan alma durumu	3,78	2,17
Bilgiyi diğer çiftçilerden alma durumu	3,92	3,31
Bilgiyi komşu ve akrabalarından alma durumu	4,18	3,51
Bilgiyi Tarım İlçe Müdürlüklerinden alma durumu	3,94	2,63
Bilgiyi firmalardan alma durumu	3,67	1,98
Bilgiyi Ziraat Odası'ndan alma durumu	3,89	2,08
Bilgiyi tarımsal dergi ve diğer basılı yayından alma durumu	3,70	2,12
Bilgiyi fuar ve diğer benzeri etkinliklerden alma durumu	3,66	2,05
Bilgiyi sosyal medyadan alma durumu	3,88	2,43
Bilgi kaynakları varlığı ve erişimi faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	42,42	26,52
Genel ortalama ölçek değeri (A/11 değişken) = (B)	3,85	2,41
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51 – 4,00)	Memnun değil (2,00 – 2,50)

Beklenen Faktör içerisinde dördüncü faktör olan Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleriyle ilgili Destekler ve Politikalar, Örgütlenme, Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları Faktörler olmak üzere 3 başlık altında üreticilerden toplamda 70 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde önem derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Destekler ve Politikalar Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,73 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Destekler ve Politikalar Faktörleri başlığı altında “Destekler hakkında bilgi sahibi olma” beklentisi ise 4,09 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Örgütlenme Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,80 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51-4,00)” olarak yer almaktadır. Örgütlenme başlığı altında “Üretici örgütlerinin etkin olması” beklentisi ise 3,83 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,77 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler başlığı altında “Verilen desteklerden yararlanma eğitimi verilmesi” beklentisi ise 3,97 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,77 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler başlığı altında “Verilen desteklerden yararlanma eğitimi verilmesi” beklentisi ise 3,97 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,85 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi başlığı altında “Bilgiyi komşu ve akrabalarından alma” beklentisi ise 4,18 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

Gözlenen Faktör içerisinde dördüncü faktör olan Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleriyle ilgili Destekler ve Politikalar, Örgütlenme, Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları Faktörler olmak üzere 3 başlık altında üreticilerden toplamda 70 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde önem derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Destekler ve Politikalar Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,11 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. Destekler ve Politikalar Faktörleri başlığı altında “Tarım teşkilatları ile ilişki düzeyi” 2,32 ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Örgütlenme Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 1,96 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Hiç memnun değil (1,00- 1,99)” olarak yer almaktadır. Örgütlenme

Faktörleri başlığı altında “Kooperatif faaliyetlerinin etkinlik durumu” yargısı ise 2,18 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

- Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 1,93 olarak hesaplanmış olup memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Hiç memnun değil (1,00- 1,99)” olarak yer almaktadır. Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörleri başlığı altında “Rasyon hazırlama ve yemleme yöntemleri konusunda eğitim verilmesi” yargısı ise 2,00 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 1,95 olarak hesaplanmış olup memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Hiç memnun değil (1,00- 1,99)” olarak yer almaktadır. Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörleri başlığı altında “Basit tarımsal muhasebe konusunda eğitim verilmesi”, “Sosyal medya kullanımı konusunda eğitim verilmesi”, “Tarımsal kayıt sistemleri konusunda eğitim verilmesi”, “Basit tarım hukuku konusunda eğitim verilmesi” 1,99 değerleri ile gözlenen durumda en üst sırayı paylaşmaktadır.
- Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,41 olarak hesaplanmış olup memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi Faktörleri başlığı altında “Bilgiyi diğer çiftçilerden alma durumu” ise 3,31 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

Çizelge 4.157. Beklenen faktörlerin göreceli önem sıralaması

Ana Faktörler	Alt Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	4,21	1
	A2.Yatırım	3,91	3
	A3.Üretim	3,81	5
	A4. İç ve Dış Ticaret	3,82	4
	A5.Finansman	3,92	2
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	3,99	1
	B2.Kişisel Faktörler	3,92	2
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,89	1
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	3,73	4
	D2.Örgütlenme	3,80	2
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	3,77	3
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	3,77	3
	D.3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	3,85	1

Beklenen faktörleri araştırmak üzere üreticilerle gerçekleştirilen anketler Ekonomik, Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel, Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı ve Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri olmak üzere 4 başlık altında incelenmiştir.

Çizelge 4.158. Beklenen faktörlerin özet göreceli önem sıralaması

Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	3,93	2
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	3,95	1
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,89	3
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	3,78	4

Ekonomik Faktörler arasında Gelir 4,21 ölçek değeri ile ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırayı ise 3,92 değeri ile Finansman izlemektedir. Üçüncü sırada ise 3,91 ile Yatırım ve dördüncü sırada ise 3,82 ile İç ve Dış Ticaret Faktörleri bulunmaktadır. Son sırada ise 3,81 ile Üretim faktörü bulunmaktadır. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler arasında 3,99 ile Sosyolojik ve Kültürel Faktörler birinci sıradayken onu 3,92 ile Kişisel Faktörler izlemektedir. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinin ölçek değeri ise 3,89 olarak hesaplanmıştır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında 3,85 ölçek değeri ile Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişim Faktörü birinci sıradayken 3,80 ile Örgütlenme ikinci sıradadır. Üçüncü sırayı 3,77 değeri ile Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler ve Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler paylaşmaktadır. Son sırada ise 3,73 ile Destekler ve Politikalar bulunmaktadır. Beklenen faktörlerin göreceli önem sıralamasında Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel 3,95 ile birinci sırada bulunurken 3,93 ile Ekonomik Faktörler onu izlemektedir. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri 3,89 ile üçüncü sırada bulunurken son sırada 3,78 ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri yer almaktadır.

Çizelge 4.159. Gözlenen faktörlerin özet göreceli önem sıralaması

Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	2,10	3
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	3,00	2
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,46	1
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	2,07	4

Gözlenen faktörleri araştırmak üzere üreticilerle gerçekleştirilen anketler Ekonomik, Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel, Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı ve Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri olmak üzere 4 başlık altında incelenmiştir. Ekonomik Faktörler arasında İç ve Dış Ticaret 2,30 ölçek değeri ile ilk sırada yer alırken 2,21 ile Finansman ve 2,18 ile Üretim onu takip etmektedir. Dördüncü sırada ise 1,98 ile Gelir bulunurken 1,87 ile Yatırım beşinci sırada onu izlemektedir. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler arasında 3,19 ile Sosyolojik ve Kültürel Faktörler birinci sıradayken 2,82 ile Kişisel Faktörler onu izlemektedir. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinin

ölçek değeri ise 3,46 olarak hesaplanmıştır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi 2,41 birinci sıradayken onu 2,11 ile Destekler ve Politikalar izlemektedir. Üçüncü sırada 1,96 değeri ile Örgütlenme ve dördüncü sırada ise 1,95 ile Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler yer almaktadır. Son sırada ise 1,93 ile Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler bulunmaktadır. Buna göre üreticilerin üretim yaptıkları ve yaşadıkları yerden memnun oldukları ve bu konu hakkında bir beklenti içinde olmadıkları ifade edilebilir. Bu veriler doğrultusunda üreticilerin yaşadıkları yerin sosyolojik ve kültürel yapısından memnun oldukları dile belirtilebilir.

Çizelge 4.160. Gözlenen faktörlerin göreceli önem sıralaması

Ana Faktörler	Alt Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	1,98	4
	A2.Yatırım	1,87	5
	A3.Üretim	2,18	3
	A4. İç ve Dış Ticaret	2,30	1
	A5.Finansman	2,21	2
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	3,19	1
	B2.Kişisel Faktörler	2,82	2
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,46	1
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	2,11	2
	D2.Örgütlenme	1,96	3
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	1,93	5
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	1,95	4
	D.3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	2,41	1

Çizelge 4.161. Faktörlerin göreceli önem sıralaması

Faktörler	Gözlenen Faktörler Önem Sıralaması	Beklenen Faktörler Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	3	2
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	2	1
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	1	3
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	4	4

Gözlenen faktörlerde Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri birinci sıradayken beklenen faktörlerde üçüncü sırada bulunmaktadır. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler ikinci sıradayken beklenen faktörlerde ilk sırada bulunmaktadır. Ekonomik Faktörler üçüncü sıradayken beklenen faktörlerde ikinci sırada yer almaktadır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri ise hem beklenen faktörlerde hem de gözlenen faktörlerde son sırada bulunmaktadır.

4.2.2.4. Küçükbaş hayvancılık faaliyeti memnuniyet analizi

Çizelge 4.162. Küçükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları-ekonomik faktörler

A.Ekonomik Faktörler				
A1. Gelir (6 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
İyi bir gelir sağlaması	4,75	0,188	1,99	0,374
Yüksek hayat standardı sağlama	4,27	0,169	2,00	0,338
Parayı değerlendirme durumu	3,75	0,148	2,13	0,315
Tarım dışı geliri değerlendirme durumu	3,62	0,143	2,00	0,286
Ürün satış fiyatı uygunluğu	4,41	0,175	1,83	0,320
Hayvancılık işinin gelecek vaat etmesi	4,47	0,177	1,94	0,343
Gelir Faktörleri Toplamı	25,27			1,97
Memnuniyet İndeksi (%)				19,7
A2. Yatırım (4 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Yeni alet-makine satın alabilme durumu	3,82	0,244	1,89	0,461
İşletmeyi büyütebilme durumu	3,90	0,249	1,91	0,476
Arazi varlığını arttırabilme durumu	3,78	0,241	1,90	0,458
Hayvan varlığını arttırabilme durumu	4,16	0,266	1,79	0,476
Yatırım Faktörleri Toplamı	15,66			1,87
Memnuniyet İndeksi (%)				18,7
A3. Üretim (28 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Kaliteli üretim yapabilme	4,21	0,039	2,41	0,094
Yeterli arazi büyüklüğüne sahip olma durumu	3,93	0,037	2,08	0,077
Yüksek verim elde etme	3,87	0,036	2,52	0,091
İşletmemdeki damızlık hayvan ırkı	3,96	0,037	2,40	0,089
Sağmal hayvanların süt verimleri	3,82	0,036	2,44	0,088
Hayvanlarının gebe kalmaları ve yavru verimleri	4,03	0,038	2,54	0,097
Üretim düzeyi	3,81	0,036	2,35	0,085
Kalifiye işgücü temini	3,72	0,035	2,17	0,076
İşçilik ücret düzeyi	3,73	0,035	2,10	0,074
Uygun fiyatta gübre temini	3,82	0,036	1,95	0,070
Uygun fiyatta yem temini	3,73	0,035	2,00	0,070
Hayvanlarının kesif yem ihtiyaçlarını karşılama durumu	3,80	0,036	1,92	0,069
Hayvanlarının kaba yem ihtiyaçlarını karşılama durumu	3,79	0,035	1,90	0,067
Uygun fiyatta tarımsal ilaç temini	3,84	0,036	1,94	0,070
Uygun fiyatta ve özellikte tohum-fide temini	3,84	0,036	2,11	0,076
Uygun fiyatta ve özellikte alet ve makine temini	3,86	0,036	2,03	0,073
Üretim ortamının kontrol edilebilmesi	3,80	0,036	2,28	0,082
Otomasyon sistemine sahip olma	3,80	0,036	2,14	0,077
Depolama imkanı	3,85	0,036	2,23	0,080
Yetiştiriciliğin kolaylık durumu	3,73	0,035	2,11	0,074
Hastalık ve zararlılarla mücadelede kolaylık durumu	3,68	0,034	2,23	0,076

Çizelge 4.162'nin devamı

Doğal afet riski kontrolü	3,67	0,034	2,25	0,077
Ürünleri kendisinin de tüketiyor olması	3,72	0,035	2,35	0,082
Günlük çalışma saatlerinin yoğunluğu	3,75	0,035	2,17	0,076
Faaliyet sürecinde angarya işlerin yoğunluk durumu	3,73	0,035	2,19	0,077
Veteriner masrafları	3,72	0,035	2,03	0,071
Hayvanların sigorta masrafı	3,78	0,035	1,96	0,069
Veterinerlik hizmetlerinin (tohumlama, doğum, sağlık koruma ve aşı vb) yeterliliği	3,91	0,037	2,34	0,087
Üretim Faktörleri Toplamı	106,9			2,19
Memnuniyet İndeksi (%)				21,9
A4. İç ve Dış Ticaret (13 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Ülke ekonomisine katkı sağlama	4,12	0,083	2,85	0,237
İhracat yapma imkanı	3,73	0,075	2,06	0,155
Sektörde istihdam sağlama ortamı yaratma	3,79	0,076	2,24	0,170
Hayvansal ürünlere yüksek talep durumu	3,84	0,077	2,47	0,190
Ürünün pazarlanmasının kolaylığı	3,91	0,079	2,36	0,186
Organize satış yapısı	3,87	0,078	2,21	0,172
Talebin sürekliliği	3,78	0,076	2,24	0,170
Pazar garantisinin olması	3,83	0,077	2,32	0,179
Yüksek ürün fiyatı avantajı	3,88	0,078	2,32	0,181
Aracı sayısı fazlalığı	3,81	0,077	2,18	0,168
Büyük şirketlerin rekabet yaratma durumu	3,84	0,077	2,19	0,169
Faaliyetin uzun dönemli karar için elverişliliği	3,69	0,074	2,23	0,165
Kayıt tutma ve evrak işlerindeki yoğunluk	3,61	0,073	2,24	0,164
İç ve Dış Ticaret Faktörleri Toplamı	49,7			2,30
Memnuniyet İndeksi (%)				23
A5. Finansman (4 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Maliyet sıkıntısı giderme durumu	3,96	0,252	1,94	0,489
Üreticinin borçluluk düzeyi	3,89	0,248	2,23	0,553
İstenildiği zaman kredi bulma durumu	3,98	0,254	2,47	0,627
Düşük faizli kredi bulma durumu	3,86	0,246	2,22	0,546
Finansman Faktörleri Toplamı	15,69			2,21
Memnuniyet İndeksi (%)				22,1

Çizelge 4.163. Küçükbaş memnuniyet tabloları- sosyolojik ve kültürel faktörler

B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler				
B1. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler (12 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Hayvancılığın toplumda saygı görmesi	4,36	0,091	3,14	0,286
Tüketicinin beslenmesine katkı sağlama anlayışı	3,99	0,083	3,26	0,271
Gençlerin hayvancılığa teşvik edilmesi	3,78	0,079	2,59	0,205
Hayvancılıktan ayrılıp başarısız olan örneklerin çokluğu	3,88	0,081	2,88	0,233
Ailedeki gençlerin şehirde yaşama istekliliği	4,01	0,084	3,11	0,261
Aile ve akrabaların hayvancılık yapması	4,00	0,084	3,34	0,281
Kırsaldaki ilişkilerin sıcaklığı	4,01	0,084	3,49	0,293
Kırsal yaşamın ucuzluğu	4,11	0,086	3,50	0,301

Çizelge 4.163'ün devamı

Kırsalda yaşamanın şehire göre güvenli olması durumu	4,02	0,084	3,47	0,291
Faaliyeti bırakıp şehre taşınan ve istediğini bulamayan ailelerin varlığı	3,93	0,082	3,17	0,260
Köyde toplumsal baskının düzeyi	3,79	0,079	3,02	0,239
Çocukları köyde büyütme durumu (zorunluluğu)	4,02	0,084	3,33	0,280
Sosyolojik Faktörler Toplamı	47,9			3,20
Memnuniyet İndeksi (%)				32

Çizelge 4.164. Küçükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları- kişisel faktörler

B. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler				
B2.Kişisel Faktörler (20 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Emeğin karşılığını alma durumu	4,18	0,053	2,73	0,145
Hayvancılığın ana meslek olması	3,99	0,051	3,03	0,155
Hayvancılığı seviyor olma	3,91	0,050	3,13	0,157
Uzun yıllardır aynı işi yapıyor olma	4,13	0,053	3,22	0,171
Faaliyet kaynaklı çeşitli zorluklarla mücadele etme kabiliyeti	3,90	0,050	2,83	0,142
Yeni bilgi öğrenme istekliliği	4,03	0,051	2,76	0,141
Kırsaldaki yaşam tarzını sevme durumu	4,03	0,051	3,28	0,167
Tabiatla iç içe yaşıyor olma durumu	4,05	0,052	2,13	0,111
Makine ve ekipmanlarla çalışmayı sevme durumu	3,94	0,050	2,81	0,141
Hayvancılığın atadan devredilen bir faaliyet olması	3,99	0,051	3,00	0,153
Toprağı gelecek nesillerin emaneti görme durumu	3,99	0,051	2,69	0,137
Aileye zaman ayırabilme	3,92	0,050	2,64	0,132
Aileye iyi eğitim sağlayabilme	3,36	0,043	2,60	0,112
Kendisine zaman ayırabilme	3,76	0,048	2,69	0,129
Yapılan işi çocukların geleceğinin güvencesi olarak görme durumu	3,83	0,049	2,52	0,123
Sadece hayvancılığa ilgi duyma	3,83	0,049	2,85	0,140
Sadece hayvancılık üzerine yeteneklerine sahip olma durumu	3,83	0,049	2,82	0,138
Faaliyete aileyi dahil etme özelliği	3,89	0,050	2,81	0,141
Yaş durumu	4,00	0,051	2,94	0,150
Sağlık durumu	3,94	0,050	3,05	0,153
Kişisel Faktörler Toplamı	78,5			2,83
Memnuniyet İndeksi (%)				28,3

Çizelge 4.165. Küçükbaş memnuniyet tabloları- coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri

C.Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri				
C.Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri (12 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Bölgenin hayvancılığa uygunluğu	4,03	0,086	3,50	0,301
Köyün şehir merkezine mesafesi	4,59	0,098	3,64	0,357
İklim koşullarının uygunluğu	3,78	0,081	3,38	0,274
Ulaşım altyapısı yeterliliği	4,02	0,086	3,19	0,274
Sulama suyu temin durumu	4,00	0,086	3,20	0,275

Çizelge 4.165'in devamı

Doğal afet risk düzeyi	3,52	0,075	3,52	0,264
Çevre kirliliği düzeyi	3,82	0,082	3,44	0,282
Köydeki arazi varlığı/potansiyeli	4,08	0,087	3,56	0,310
Köydeki eğitim hizmetleri imkanı	3,41	0,073	3,50	0,256
Köydeki sağlık hizmetleri imkanı	3,52	0,075	3,49	0,262
Köydeki enerji altyapısı yeterliliği	4,00	0,086	3,66	0,315
Köydeki sosyal aktivitelerin yeterliliği	3,99	0,085	3,44	0,292
Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri	46,76			3,46
Toplamı				
Memnuniyet İndeksi (%)				34,6

Çizelge 4.166. Küçükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları- tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-destekler, politikalar, örgütlenme, eğitim ve bilgi kaynakları

D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri				
D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri D1.Destekler ve Politikalar (34 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpın ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Destekler hakkında bilgi sahibi olma durumu	4,09	0,033	2,29	0,076
Hayvancılığa yönelik destek olması	3,99	0,032	2,17	0,069
Destek çeşitliliği	3,99	0,032	2,01	0,064
Destek miktarı yeterliliği	3,84	0,031	1,80	0,056
Girdi destekleri	3,68	0,030	2,06	0,062
Buzağı-malak desteği	3,82	0,031	2,08	0,064
Çoban (Sürü Yöneticisi) istihdam desteği	3,89	0,032	2,09	0,067
Koyun keçi desteği	3,71	0,030	2,14	0,064
Tiftik üretim desteği	3,68	0,030	2,11	0,063
Süt prim desteği	3,68	0,030	2,11	0,063
Yem bitkileri desteği	3,65	0,030	2,12	0,064
Hayvan hastalık tazminatı desteği	3,69	0,030	2,21	0,066
Hayvan başı ödeme desteği	3,59	0,029	2,19	0,064
Aşı desteği	3,67	0,030	2,15	0,065
Atık desteği	3,76	0,030	2,20	0,066
Hayvan gen kaynakları desteği	3,70	0,030	2,21	0,066
Çiğ sütün değerlendirilmesi desteği	3,64	0,030	2,04	0,061
Besilik erkek sığır desteği	3,67	0,030	2,08	0,062
Genç çiftçi desteği uygulaması	3,79	0,031	2,01	0,062
Küçük aile işletmesi desteği uygulaması	3,74	0,030	2,10	0,063
Kredi destekleri uygulaması	3,62	0,029	2,15	0,062
İhracat destekleri uygulaması	3,56	0,029	2,07	0,060
Yatırım destekleri uygulaması	3,57	0,029	2,11	0,061
Yayım destekleri uygulaması	3,65	0,030	2,07	0,062
Danışmanlık destekleri uygulaması	3,61	0,029	2,10	0,061
Yasal yapının anlaşılabilirlik durumu	3,64	0,030	2,16	0,065
Yasal yapının ihtiyacı karşılama durumu	3,77	0,031	2,11	0,065
Pazarlama kolaylığı sağlanması durumu	3,80	0,031	2,17	0,067
Bürokratik işlem yoğunluk durumu	3,79	0,031	2,18	0,068
Tarım teşkilatları ile ilişki düzeyi	3,76	0,030	2,32	0,070
Sosyal güvenlik prim ödeme düzeyi	3,74	0,030	2,07	0,062
Tarımsal vergilerin çeşitliliği	3,75	0,030	2,11	0,063
Tarımsal vergi oranları	3,83	0,031	2,07	0,064
Destekler ve Politika Faktörleri Toplamı	123,36			2,11
Memnuniyet İndeksi (%)				21,1

Çizelge 4.166'nın devamı

D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri				
D2.Örgütlenme (5 faktör)	Beklenen Ölçek Değeri	Ağırlıklı Çarpan Ölçeği	Gözlenen Ölçek Değeri	Katsayı Değeri
Ziraat odası faaliyetlerinin etkinliği	3,78	0,199	1,82	0,362
Bölgedeki birliğin etkinlik durumu	3,82	0,201	2,03	0,408
Kooperatif faaliyetlerinin etkinliği	3,77	0,198	2,18	0,432
Üretici örgütlerinin etkinlik durumu	3,83	0,201	1,98	0,398
Örgütlenmede kurumsal ve yasal yapıda dağınıklık	3,81	0,200	1,80	0,360
Örgütlenme Faktörleri Toplamı	19,01			1,96
Memnuniyet İndeksi (%)				19,6
D3.Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları				
D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler (12 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Desteklerden yararlanma eğitimi verilmesi	3,80	0,084	2,04	0,171
Hayvan bakımı eğitimi verilmesi	3,67	0,081	2,02	0,164
Hayvan beslenmesi eğitimi verilmesi	3,86	0,085	2,00	0,170
Hayvan ıslahı eğitimi verilmesi	3,80	0,084	1,78	0,150
Verilen desteklerden yararlanma eğitimi verilmesi durumu	3,97	0,088	1,73	0,152
Hastalık ve zararlılar konusunda eğitim verilmesi durumu	3,67	0,081	1,96	0,159
Hayvan barınaklarının bakımı konusunda eğitim verilmesi	3,71	0,082	1,99	0,163
Yem bitkileri yetiştiriciliği konusunda eğitim verilmesi durumu	3,95	0,087	1,97	0,171
Rasyon hazırlama ve yemleme yöntemleri konusunda eğitim verilmesi durumu	3,76	0,083	2,00	0,166
Verim eğitimi verilmesi durumu	3,64	0,080	1,97	0,158
Sürü yönetimi eğitim verilmesi	3,71	0,082	1,84	0,151
Yemler ve yem katkı maddeleri konusunda eğitim verilmesi	3,74	0,083	1,83	0,152
Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörleri Toplamı	45,28			1,92
Memnuniyet İndeksi (%)				19,2
D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler (9 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Ürün üretim planlaması eğitimi	3,77	0,111	1,89	0,210
Pazarlama konusunda eğitim verilmesi	3,80	0,112	1,93	0,216
Basit tarımsal muhasebe konusunda eğitim verilmesi	3,89	0,114	1,99	0,227
Sosyal medya kullanımı konusunda eğitim verilmesi	3,76	0,111	1,99	0,221
Tarımsal kayıt sistemleri konusunda eğitim verilmesi	3,79	0,112	1,99	0,223
Basit tarım hukuku eğitimi verilmesi	3,87	0,114	1,99	0,227
Çevre koruma eğitimi verilmesi	3,80	0,112	1,97	0,221
İş sağlığı-güvenliği eğitimi verilmesi	3,64	0,107	1,94	0,208
İnsan hakları ve temel vatandaşlık konusunda eğitim verilmesi	3,66	0,108	1,93	0,208
Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörleri Toplamı	33,98			1,96
Memnuniyet İndeksi (%)				19,6

Çizelge 4.167. Küçükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları- tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri- bilgi kaynakları varlığı ve erişimi

D.3.3.Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi (11 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Bilgiyi kooperatiflerden alma durumu	3,91	0,092	2,15	0,198
Bilgiyi birliklerden alma durumu	3,89	0,092	2,09	0,192
Bilgiyi özel danışmanlardan alma durumu	3,78	0,089	2,17	0,193
Bilgiyi diğer çiftçilerden alma durumu	3,92	0,092	3,31	0,305
Bilgiyi komşu ve akrabalarından alma	4,18	0,099	3,51	0,347
Bilgiyi Tarım İlçe Müdürlüklerinden alma	3,94	0,093	2,63	0,245
Bilgiyi firmalardan alma durumu	3,67	0,087	1,98	0,172
Bilgiyi Ziraat Odası'ndan alma durumu	3,89	0,092	2,08	0,191
Bilgiyi tarımsal dergi ve diğer basılı yayınlardan alma durumu	3,70	0,087	2,12	0,184
Bilgiyi fuar ve diğer benzeri etkinliklerden alma durumu	3,66	0,086	2,05	0,176
Bilgiyi sosyal medyadan alma durumu	3,88	0,091	2,43	0,221
Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi Faktörleri Toplamı	42,42			2,42
Memnuniyet İndeksi (%)				24,2

Çizelge 4.168. Küçükbaş hayvancılıkta tüm üreticilerin memnuniyet indeksi

Ana Faktörler	Alt Faktörler	Memnuniyet İndeksi	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	19,7	4	50
	A2.Yatırım	18,7	5	50
	A3.Üretim	21,9	3	50
	A4. İç ve Dış Ticaret	23,0	1	50
	A5.Finansman	22,1	2	50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	32,0	1	50
	B2.Kişisel Faktörler	28,3	2	50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	34,6	1	50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	21,1	2	50
	D2.Örgütlenme	19,6	3	50
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	19,2	4	50
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	19,6	3	50
	D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	24,2	1	50

Çizelge 4.169. Küçükbaş hayvancılıkta tüm üreticilerin memnuniyet indeksi özeti

Faktörler	Memnuniyet İndeksi (Beklentilerin Karşılama Düzeyi)	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	21,08	3	50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	30,15	2	50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	34,16	1	50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	20,74	4	50
Genel Ortalama	26,53		50

Üreticilerle gerçekleştirilen anketlerden elde edilen verilere göre yapılan analizler sonucu Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri 34,16 memnuniyet indeksi değeri ile ilk sırada yer alırken onu 30,15 memnuniyet indeksi değeri ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler izlemektedir. Ekonomik Faktörler ise 21,08 memnuniyet indeks değeri ile üçüncü sıradadır, son sırada ise 20,74 memnuniyet indeksi değeri ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri bulunmaktadır. Manisa ili köylerinde gerçekleştirilen bir çalışmada görüşülen 158 adet üreticinin tarımsal faaliyetten çok memnun olmadıkları, elde ettikleri gelir ile ihtiyaçlarını bir miktar karşılayabildikleri ve üreticilerin çoğunun çiftçilik mesleğinden vazgeçebilecekleri şeklinde bulgular belirlenmiştir (Uysal 2015). Üreticilerin yaşadıkları bölgenin ve arazinin hayvancılığa uygunluğu, köydeki arazi varlığı, köyün şehir merkezine mesafesi olmak üzere Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinden memnundur. Diğer yandan verilen destekler, üretici örgütleri ile birliklerin etkinliğini ve de verilen eğitimleri yetersiz bulma nedeniyle Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri üreticilerin memnuniyetsizliğinde öne çıkmaktadır. Hayvancılıkta kalma eğilimini arttırıcı özellikle yem desteği konusunda yapılacak iyileştirme üreticilerin hayvancılıktan memnuniyetini büyük ölçüde arttıracaktır.

Ekonomik Faktörler arasında İç ve Dış Ticaret 23,0 memnuniyet indeks değeri ile ilk sıradayken onu 22,1 ile Finansman izlemektedir. Buna göre üreticilerin ülke ekonomisine katkı yapma, ürün talebi ve ürünlerin pazarlamasının kolaylığı olmak üzere ticaretten memnun oldukları görülmüştür. Görüşmelerde Finansman faktörü altında üreticilerin kredi bulma konusunda sorun yaşamadıkları görülmüştür. Üçüncü sırada ise 21,9 ile Üretim ve dördüncü sırada 19,7 ile Gelir yer almaktadır. Bir çalışmada üreticilerine tarımda kalmalarının büyük ölçüde ürünlerini iyi fiyata satmaları ve sonucunda elde ettikleri gelire bağlı olduğu ortaya çıkmıştır (Yavuz ve Özudoğru 2015). Yapılan analizler sonucunda son sırada ise 18,7 memnuniyet indeksi ile Yatırım bulunmaktadır. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerde 32,0 memnuniyet indeks değeri ile Sosyolojik ve Kültürel Faktörler ilk sırada yer alırken 28,3 ile Kişisel Faktörler ikinci sıradadır. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler ilk sırada yer alırken 28,3 ile Kişisel Faktörler ikinci sıradadır. Hayvancılığın toplumda saygı görmesi, ailesinin ve akrabalarının hayvancılık yapıyor olması kırsalda yaşamın ucuzluğu gibi sosyolojik konular üreticiler için önemli konular olarak öne çıkmıştır. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerin memnuniyet indeks değeri ise 34,6'tır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi 24,2 memnuniyet indeks değeri ile ilk sıradadır. Üreticilerin bilgi

aldıkları kooperatiflerden, birliklerden, danışmanlardan ve diğer kurumlardan memnun oldukları ortaya çıkmıştır. İkinci sırada ise 21,1 değeri ile Destekler ve Politikalar bulunurken üçüncü sırayı 19,6 değerleri ile Örgütlenme ve Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler paylaşmaktadır. Son sırada ise 19,2 değeri ile Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler yer almaktadır. Buna göre üreticilerin, ziraat odası, birlik, kooperatif faaliyetlerinin etkinliği olmak üzere örgütlenme ile üretim ve pazarlamaya yönelik verilen eğitimleri yetersiz bulduğu ortaya çıkmıştır

Küçükbaş hayvancılıkta görüşülen 117 üreticiden 17 üretici 5 yıldan daha kısa süredir üretim faaliyeti gerçekleştirmekte olup yeni üretici olarak adlandırılmıştır. Yeni üreticilerin memnuniyet indeks ortalaması 28,89 hesaplanmıştır. Ekonomik Faktörlerde üreticinin en memnun olduğu konu Finansman olarak öne çıkarken onu Üretim ve İç-Dış Ticaret izlemektedir. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi ilk sıradayken onu Destekler ve Politikalar, Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler izlemektedir.

Çizelge 4.170. Küçükbaş hayvancılıkta yeni üreticilerin memnuniyet indeksi

Ana Faktörler	Alt Faktörler	Memnuniyet İndeksi	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	20,7	4	50
	A2.Yatırım	19,6	5	50
	A3.Üretim	23,7	2	50
	A4. İç ve Dış Ticaret	23,0	3	50
	A5.Finansman	24,1	1	50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	34,0	1	50
	B2.Kişisel Faktörler	31,4	2	50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	36,7	1	50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	24,8	2	50
	D2.Örgütlenme	19,6	5	50
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	24,1	4	50
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	24,5	3	50
	D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	26,8	1	50

Küçükbaş hayvancılıkta yeni olan üreticilerin memnuniyet değerleri eski üreticilere göre yüksek hesaplanmıştır. Gerek yeni gerekse de eski üreticilerin tarımda memnuniyetlerinin yüksek olduğu faktörler Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri ve Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerde yoğunlaşmaktadır.

Çizelge 4.171. Küçükbaş hayvancılıkta eski üreticilerin memnuniyet indeksi

Ana Faktörler	Alt Faktörler	Memnuniyet İndeksi	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	19,8	4	50
	A2.Yatırım	18,9	5	50
	A3.Üretim	21,7	3	50
	A4. İç ve Dış Ticaret	22,9	2	50
	A5.Finansman	23,1	1	50
A. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	32,3	1	50
	B2.Kişisel Faktörler	29,1	2	50
B. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	35,3	1	50
C. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	19,8	4	50
	D2.Örgütlenme	19,4	5	50
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	20,3,	2	50
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	20,2	3	50
	D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	24,4	1	50

Çizelge 4.172. Küçükbaş hayvancılıkta eski üreticilerin memnuniyet indeksi özeti

Faktörler	Memnuniyet İndeksi (Beklentilerin Karşılama Düzeyi)	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	21,3	4	50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	30,7	2	50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	35,3	1	50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	20,8	3	50
Genel Ortalama	27,0		50

Küçükbaş hayvancılıkta görüşülen 117 üreticiden 100 üretici 5 yıldan daha uzun süredir üretim faaliyeti gerçekleştirmekte olup eski üretici olarak adlandırılmıştır. Eski üreticilerin memnuniyet indeksi ortalaması 27 hesaplanmıştır. Ekonomik Faktörlerde üreticinin en memnun olduğu konu Finansman olarak öne çıkarken onu İç-Dış Ticaret izlemektedir. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi ilk sıradayken onu Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler izlemektedir.

4.2.3.Büyükbaş hayvancılık faaliyeti bulguları

4.2.3.1. Büyükbaş hayvancılık faaliyeti sosyo-ekonomik bulgular

Tabakalı Örneklem Yöntemi'ne göre belirlenen 68 adet yetiştirici ile görüşülmüş olup anket gerçekleştirilen üreticilerin 23'ü Korkuteli ve 45'i ise Döşemealtı'nda bulunmaktadır. Yetiştiricilerin 63'ü eski üretici olup sadece 5 yıl gibi kısa bir süre önce büyükbaş hayvancılık işine başlamış olan yeni üretici olarak değerlendirilmiştir. Büyükbaş hayvan yetiştiricilerin %88 oranında büyük çoğunluğu erkek olup %12'si kadındır. Erkek yetiştiricilerin %25'i 62-73 yaş ve %12'si 26-37 yaş arasındadır. Görüşülen kadın üreticilerin %38'sinin yaşı 29 ile 40 arasındayken %25'nin yaşı 41-52 arasındadır. Kadınların yaş ortalaması 45'dir.

Çizelge 4.173. Erkek ve kadın yetiştiricilerin yaş aralığı

Erkek yaş aralığı	Frekans	(%)	Kadın yaş aralığı	Frekans	(%)
26-37	7	12	29-40	3	38
38-49	19	32	41-52	2	25
50-61	19	32	53-70	3	38
62-73	15	25	Toplam	8	100
Toplam	60	100			

Kadın üreticilerin %63'ü ilkokul mezunu olup erkek üreticilerin %77'si ilkokul, %15'i ise ortaokul mezunudur. Anket kapsamında üniversite mezunu üreticiye denk gelinmemiştir.

Çizelge 4.174. Üreticilerin eğitim durumları

Cinsiyet	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Toplam
Kadın	5	1	2	0	8
Erkek	46	9	5	0	60
Toplam	51	10	7	0	68

Üreticilerin %34'i iki çocukluyken %38'i üç çocukludur, üçten fazla çocuğu olanların oranı ise %10'dur. Üreticilerin çocuklarının %26'sı ilkokul, %22'si ortaokul ve %23'ü lise ve %29'u üniversite mezunudur.

Çizelge 4.175. Üreticilerin çocuk sahibi olma ve çocukların eğitim durumları

Çocuk durumları	Frekans	(%)	Çocukların eğitim durumu	Frekans	(%)
Çocuğu olmayanlar	12	18	İlkokul	33	26
2 çocuklu olanlar	23	34	Ortaokul	27	22
3 çocuklu olanlar	26	38	Lise	29	23
3'ten fazla çocuğu olanlar	7	10	Üniversite	36	29
Toplam	68	100	Toplam	125	100

Büyükbaş hayvancılıkla uğraşan üreticilerin sadece %1,5'i göçle Antalya'ya gelmiştir. %98,5 gibi çok büyük kısmı ise doğduğu günden bu yana Antalya'da yaşamaktadır. Üreticilerinin %45'i 20 yıldan fazla süredir hayvancılık faaliyetinde bulunmaktadır. Diğer yandan anket yapılan üreticilerin %22'si ise oldukça yeni olup 1-5 yıl kadar hayvancılık faaliyeti gerçekleştirmektedir.

Çizelge 4.176. Üreticilerin hayvancılık faaliyet deneyimi

	Frekans	(%)
1-5 yıl	15	22
6-10 yıl	3	4
11-15 yıl	2	3
16-20 yıl	3	4
20 yıldan fazla	45	66
Toplam	68	100

Büyükbaş hayvancılık yanında üreticilerin %72'si tarla sahibiysen %28'sinin bahçesi bulunmaktadır. Üreticilerin tarlalarının alanları ortalama 56,7 dekar, bahçelerinin alanları 3,2 dekadır. Üreticilerin %68'nin sahip olduğu bahçelerin alanı 0-12 dekar arasındadır. Üreticiler bahçelerinde meyve yetiştiriciliği yapmaktadır. Üreticiler bahçelerinde ortalama yıllık 3,4 ton ürün üretmektedir. Üreticilerin %58'si bahçelerinden geçen yıl 0-20 ton arasında ürün almıştır. Üreticilerin bahçelerinde yetiştirdiklerin ürünlerin ortalama satış değeri 7988,23TL'dir. Üreticilerin %58'sinin geçen yıl bahçelerinden elde ettiği ürünlerin değeri 0-20.000TL arasındadır.

Çizelge 4.177. Üreticilerin bahçe alanlarının dağılımı, ürünlerin miktar ve değeri

Alan(da)	Frekans	(%)	Miktar (Ton)	Frekans	(%)	Değer (TL)	Frekans	(%)
0-12	13	68	0-20	11	58	0-20.000	11	58
13-25	4	21	21-41	5	26	20.001-30.000	3	16
26-38	2	11	42-60	3	16	30.001-212.000	5	26
Toplam	19	100	Toplam	19	100	Toplam	19	100

Üreticilerin %27'sinin sahip olduğu tarla alanı 0-20 dekar arasındayken %20'sinin sahip olduğu alan 21-41 dekadır. Anketlere göre üreticiler, üreticiler tarlalarında ortalama yıllık 56 ton ürün üretmektedir. Üreticilerin %41'i tarlalarından yılda 0-20 ton arasında ürün elde etmektedir.

Çizelge 4.178. Üreticilerin tarla alanlarının dağılımı, ürünlerin miktar ve değeri

Alan(da)	Frekans	(%)	Miktar (Ton)	Frekans	(%)	Değer (TL)	Frekans	(%)
0-20	13	27	0-20	20	41	0-20.000	19	39
21-41	10	20	21-41	11	22	20.001-40.000	14	29
42-62	6	12	42-62	5	10	40.001-60.000	6	12
63-83	11	22	63-83	3	6	40.001-60.000	6	12
84-400	9	18	84-104	3	6	60.001-80.000	5	10
Toplam	49	100	104-1500	7	14	80.001-100.000	3	6
			Toplam	49	100	100.001-150.000	2	4
						Toplam	49	100

Üreticilerin %96'sının hayvanlara yem temini için tarlalarında tahıl ektiği belirlenmiştir. Hayvancılık yanında tarlada ve serada üretim yapan üreticiler bulunmaktadır. Üreticilerin seralarda yetiştirdiklerin ürünlerin ortalama satış değeri 23.207 TL'dir. Üreticilerin %39'nun tarlalarda ürettikleri ürünlerin değeri 0-20.000TL arasındadır. Görüşülen 68 üreticinin 50'sinin ineği vardır, bu üreticilerin %24'nün sahip olduğu inek sayısı 0-6 adet aralığındadır. Üreticilerin 20'sinde süt sığırı vardır, bu üreticilerin %35'nin süt sığırı sayısı 1-6 adet arasındadır. Üreticilerin 44'nün düvesi mevcuttur. Bu üreticilerin %61'nin sahip olduğu düve varlığı 1-4 adet arasındadır.

Çizelge 4.179. Üreticilerin sahip oldukları inek, süt sığırı ve düve varlığı

İnek (Adet)	Frekans	(%)	Süt sığırı (Adet)	Frekans	(%)	Düve (Adet)	Frekans	(%)
1-6	12	24	1-6	7	35	1-4	27	61
7-13	15	30	7-12	5	25	5-8	12	27
14-20	11	22	13-18	3	15	9-12	4	9
21-27	5	10	18-23	2	10	13-20	1	2
28-34	4	8	23-50	3	15	Toplam	44	100
34+	2	6	Toplam	20	100			
Toplam	50	100						

Erkek buzağı olan üreticilerin %64'nü 1-4 adet erkek buzağı sahibidir, dişi buzağı olan üreticilerin %60'nın sahip olduğu dişi buzağı 1-3 adet arasındadır.

Çizelge 4.180. Üreticilerin sahip oldukları erkek dana, erkek ve dişi buzağı varlığı

Erkek Dana (Adet)	Frekans	(%)	Erkek Buzağı (Adet)	Frekans	(%)	Dişi Buzağı (Adet)	Frekans	(%)
1-3	7	50	1-4	29	64	1-3	27	60
4-6	3	22	5-8	11	24	4-6	15	33
7-15	4	28	9-17	5	11	7-11	3	7
Toplam	14	100	Toplam	45	100	Toplam	45	100

Üreticilerin %96'sının sahip olduğu ev betonken %4'nün evi ise kiremitten oluşmaktadır ve %55'nin sahip olduğu kat sayısı 2 iken %40'nın evi tek katlıdır. Üç katlı evi olan üreticilerin oranı ise %5'tir. Üreticilerin evlerinin alanı ortalama 109 m²'dir. Üreticilerin %57'sinin evi 40-100 m² arasındadır. Üreticilerin evlerinin yaş ortalaması 24 yıldır. Üreticilerin %31'nin evlerinin yaşı 11-21 yıl arasındayken %7'sinin yaşı 43-57 yıl arasındadır. Görüşülen üreticilerin evlerinin %53'ü 2 katlıyken %43'ü tek katlıdır.

Çizelge 4.181. Üreticilerin evlerinin yaşı ve kat sayıları

Yaş	Frekans	(%)	Kat sayısı	Frekans	(%)
1-10	13	19	1	29	43
11-21	21	31	2	36	53
22-32	15	22	3	3	4
32-42	14	21	Toplam	68	100
43-57	5	7			
Toplam	68	100			

Üreticilerin sadece %24'nün deposu mevcuttur, ancak %76'sının ürünleri depolamak için depoları mevcut değildir. Büyükbaş hayvan yetiştiricilerinin %93'nün ahır varken %7'sinin mevcut değildir ve yetiştiricilerinin %57,4'nün samanlığı mevcut değildir. Üreticilerin %88'nin traktörü, %76'sinin pulluğu, %54'nün tırmığı varken %56'sının diskharow ve %78'nin pülverizatörü ile %56'sının arabası vardır. Üreticinin sahip olduğu traktörlerin ortalama yaşı 14,2 yıl, pulluğun 10,8 yıl, tırmığın 7,6 yıl iken otomobillerin ise 7,3 yıldır.

Çizelge 4.182. Üreticilerin sahip olduğu makine-teçhizat

Makine-teçhizat	Frekans	Ortalama Yaş
Traktör	60	14,2
Pulluk	52	10,8
Tırmık	37	7,6
Diskharow	38	9,1
Kültivatör	9	1,4
Pülverizatör	53	3,4
Römork	14	11,9
Atomizer	3	0,7
Gübreleme makinası	17	3,5
Mibzer	26	0,3
Kamyonet	20	3,8
Otomobil	38	7,3
Diğer	5	0,5

Üreticilerin yıllık giderleri ortalama 78.200TL'dir. Üreticilerin %7,4'nün gideri 1000-30.000TL arasında değişmektedir. Üreticilerin %22,1'nin yıllık gideri 50.001-80.000TL arasında değişmektedir. Üreticilerin yıllık gelirleri ortalama 77.900TL'dir. Üreticilerin %22,1'nin yıllık geliri 150.000TL'den daha büyükken %7,4'nün yıllık geliri 1000-30.000TL arasındadır. Yıllık geliri 30.001-50.000TL olan üreticilerin oranı ise %20,6 iken yıllık geliri 100.001-150.000TL olan üreticilerin oranı %17,6 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 4.183. Üreticilerin yıllık gider ve gelirleri

Gider (TL)	Frekans	(%)	Gelir (TL)	Frekans	(%)
1000-30.000	5	7,4	1000-30.000	5	7,4
30.001-50.000	10	14,7	30.001-50.000	14	20,6
50.001-80.000	15	22,1	50.001-80.000	9	13,2
80.001-100.000	10	14,7	80.001-100.000	13	19,1
100.001-150.000	14	20,6	100.001-150.000	12	17,6
150.000TL'den büyük	14	20,6	150.000TL'den büyük	15	22,1
Toplam	68	100	Toplam	68	100

Büyükbaş hayvan yetiştiricileri arasında tarım dışı geliri olan üreticilerin oranı %60'tır. Tarım dışı geliri olan üreticilerin %36,6'sinin yıllık geliri 15.001-20.000TL arasındayken %7,3'nün geliri 5001-10.000TL arasındadır. Tarım dışı yıllık geliri 25.000TL'den fazla olan üreticilerin oranı %14,6'dır.

Çizelge 4.184. Üreticilerin tarım dışı yıllık gelirleri

	Frekans	(%)
5001-10.000TL	3	7,3
10.001-15.000TL	4	9,8
15.001-20.000TL	15	36,6
20.001-25.000TL	13	31,7
25.000'den fazla	6	14,6
Toplam	41	100

Anket kapsamında görüşülen 68 adet büyükbaş üreticisinin % 51'nin borçlu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Borç yapısı incelenen ve borcu olan 35 üreticinin %60'sı bankalara ve %20'si kooperatiflere ve %9'u şahıslara borçludur. Yapılan analizlere göre borçlu olan üreticilerin bankalara olan borçlarının ortalaması 60.220TL, kooperatiflere 7470TL, akrabalara 588TL, şahıslara 2897TL ve bayilere 5323TL'dir.

Çizelge 4.185. Üreticilerin borçluluk durumları

	(%)	Ortalama TL)
Bankalara	60	60.220
Kooperatiflere	20	7470
Akrabalara	7	588
Şahıslara	9	2897
Bayilere	4	5323
Toplam borçlu üretici	35	76.500

Bankalara borcu olan üreticilerin %46'sının borcu 5000-50.000TL ile 50.001-100.000TL arasındadır. Kooperatiflere borcu olan üreticilerin %39'u 3000-10.000TL arasında borçluyken %26'sı ise 10.001-17.000TL arasında borçludur.

Çizelge 4.186. Üreticilerin bankalara ve kooperatiflere borçluluk durumları

Banka Borcu Değer (TL)	Frekans	(%)	Kooperatif Borcu Değer (TL)	Frekans	(%)
5000-50.000	16	46	3000-10.000	9	39
50.001-100.000	10	29	10.001-17.000	6	26
100.001-150.000	4	11	17.001-24.000	5	22
150.001-1.300.000	5	14	24.000-70.000	3	13
Toplam	35	100	Toplam	23	100

Borcu olan üreticilerin %34'nün borcu 5000-50.000TL arasındayken %26'sının borcu 50.001-100.000TL arasındadır.

Çizelge 4.187. Üreticilerin toplam borçluluk durumları

Değer (TL)	Frekans	(%)
5000-50.000	12	34
50.001-100.000	9	26
100.001-150.000	3	9
150.001-200.000	6	17
200.001-1.670.000	5	14
Toplam	35	100

Üreticiler arasında alacağın olan üreticilerin oranı %17'dir. Alacağı olan 12 üreticinin yarısının alacağı komisyonculardandır ve üreticilerin alacaklarının ortalaması 4547TL'dir. Alacağı olan büyükbaş hayvan üreticilerinin alacaklarının %33'ü 4000-10.000TL arasındayken %25'nin alacağı 10.001-16.000TL arasındadır.

Çizelge 4.188. Üreticilerin alacak durumları ve tutarları

	Frekans	Ortalama (TL)	Değer (TL)	Frekans	(%)
Tüccar	3	238	4000-10.000	4	33
Komisyoncu	6	3558	10.001-16.000	3	25
Şahıs	3	426	16.001-22.000	2	17
Alacağı olan üretici toplamı	12	4547	22.001-86.000	3	25
			Toplam	12	100

Büyükbaş hayvancılık faaliyeti ile uğraşan üreticilerin %43'ü eşi, çocuğu, anne ve babasıyla beraber çalışmaktadır. Üreticilerin %22'si ise sadece eşi ile beraber hayvancılık yapmaktadır. Anket kapsamında görüşülen büyükbaş hayvancılıkla uğraşan işletmelerin %47'sinde kararları aile reisi anne ve baba verirken %44'nün kararları sadece baba vermektedir. Diğer yandan işletmelerin sadece %4'ünde üretim ve satış kararını verenin anne olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.189. Üreticilerin işgücü varlığı ile üretim ve satış kararını veren kişi

İşgücü	Frekans	(%)	Karar verici	Frekans	(%)
Kendisi	10	15	Ebeveyn	3	4
Kendisi ve çocuk	8	12	Aile reisi baba	30	44
Kendi, eşi, çocuk, anne ve baba	29	43	Aile reisi anne	3	4
Kendisi ve babası	6	9	Aile reisi anne ve baba	32	47
Kendisi ve eşi	15	22	Toplam	68	100
Toplam	68	100			

Üreticilerin %29'u hayvancılıkta en önemli sorunu yem fiyatları olarak ifade ederken %16 ile diğer girdi fiyatları yem fiyatlarını takip etmektedir. Hayvanların gebe kalamaması, düşük verim ve hayvancılığın zor bir meslek olarak görülmesi, hayvan hastalıkları, buzağı ölümleri, suni tohumlamanın başarısız olması de diğer öne çıkan sorunlar olarak yer almaktadır.

Çizelge 4.190. Büyükbaş hayvancılıkta üreticilerin sorun alanları

	Frekans	(%)
Yem fiyatları	20	29
Girdi fiyatları (Gübre, ilaç, saman)	11	16
Doğumda yaşanan sıkıntılar	3	4
Veteriner masrafları	3	4
Düşük verim	4	6
Hayvan hastalıkları	3	4
Hayvanların gebe kalamaması	5	7
Suni tohumlamanın başarısız olması	3	4
Buzağı ölümleri	3	4
Hayvancılığın zor olması	4	6
İlaçların etkisiz olması	2	3
Mera, otlak olmaması	3	4
Hayvanları ve barınakları (ahırları) temizlemek	2	3
Kalitesiz yemler	2	3
Toplam	68	100

Pazarlama sorunları açısından ilk sırada üreticilerin %38'i düşük et ve süt alım fiyatı bulunurken onu %12 ile ithalat ile et fiyatlarının düşmesi ve aracılardan üreticilerden daha çok kazanması izlemektedir.

Çizelge 4.191. Büyükbaş hayvancılıkta pazarlamada üreticinin sorun alanları

	Frekans	(%)
Düşük et ve süt alım fiyatı	26	38
Aracıların üretenden daha çok kazanması	8	12
İthalatın fiyatları düşürmesi	8	12
Örgütlenmemenin olmaması (Kooperatifleşme noksanlığı)	7	10
Süt ve et satışlarında ödemelerin çok geç olması	6	9
Düşük talep	5	7
Büyük şirketlerin rekabet yaratması	5	7
Bulunduğu bölgede uygun pazarın olmaması	3	4
Toplam	68	100

Üreticilerin geçen yıl aldıkları destekler hakkında soru yöneltildiğinde görüşülen 68 büyükbaş üreticinin 45'i buzağı desteği, 32'si süt desteği ve 10'u yem desteği almıştır. Alınan yem bitkileri desteklerinin ortalaması 542,64TL, süt desteği ortalaması 3090,44TL, buzağı desteği ortalaması ise 1316,76TL'dir.

Çizelge 4.192. Yararlanılan destekler

Yararlanılan destekleme şekli	Destek alan üreticiler	Alınan destek ortalaması (TL)
1.Yem Bitkileri Desteği	10	542,64
2.Süt Desteği	32	3090,44
3.Tiftik Desteği	2	95,58
4.Büyükbaş Hayvan Desteği	3	57,35
5.Buzağı Desteği	45	1316,76
6.İslah Amaçlı Küçükbaş Yetiştirici Birlikleri Desteği	1	36,7
7.Et-Besi	1	14,7
8.Küpe Desteği	1	116,17

Yararlanılan diğer desteklerde 16 üretici mazot ve gübre desteği alırken 15 üretici toprak analizi desteği almıştır. Mazot-gübre desteği alan üreticilerin destek ortalaması 344,55 TL'dir.

Çizelge 4.193. Yararlanılan diğer destekler

Yararlanılan destekleme şekli	Destek alan üreticiler	Alınan destek ortalaması (TL)
Mazot-Gübre Desteği	16	344,55
Toprak Analizi Desteği	15	93,08
Hububat ve Bakliyat Desteği	2	17,6

Destek miktarı yeterlidir ile ilgili üretici görüşleri %20 katılmıyorum (14 kişi) ile beraber %63 (43 kişi) kesinlikle katılmıyorum şeklinde olmuştur. Destek çeşitleri yeterlidir ile ilgili üretici görüşleri %26 katılmıyorum (18 kişi) ile beraber %51 (35 kişi) kesinlikle katılmıyorum şeklinde olmuştur. Destek ihtiyaç duyulan alanda verilmektedir ile ilgili üretici görüşleri %18 katılmıyorum (12 kişi) ile beraber %56 (38 kişi) kesinlikle katılmıyorum şeklinde olmuştur. Desteklerin ilan edilme zamanları uygundur ilgili üretici görüşleri %26 katılıyorum (18 kişi) ile beraber %23 (16 kişi) kesinlikle katılmıyorum şeklinde olmuştur. Desteklerin ödenme zamanı uygundur ilgili üretici görüşleri %33 katılmıyorum (23 kişi) ile beraber %48 (33 kişi) kesinlikle katılmıyorum şeklinde olmuştur.

Çizelge 4.194. Verilen destekler hakkında üretici görüşleri

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Destek miktarı yeterlidir.	43	14	5	5	1
2.Destek çeşitleri yeterlidir.	35	18	8	5	2
3.Destekler ihtiyaç duyulan alanda verilmektedir.	38	12	7	9	2
4.Desteklerin ilan edilme zamanları uygundur.	16	15	8	18	11
5.Desteklerin ödenme zamanı uygundur.	33	23	5	6	1

Desteklerde üreticilerin ifade ettikleri sorun alanlarında üreticilerin %29'nun destekleri yetersiz bulması öne çıkarken desteklerin parça parça bölünerek verilmesi (%10), küçük işletmeciye az destek verilmesi (%10), ödemelerin geç yapılması (%10) ve desteklerin üreten yerine toprak sahibine verilmesi onu takip etmektedir.

Çizelge 4.195. Verilen desteklerde üreticilerin sorun alanları

	Frekans	(%)
Yetersiz destek miktarı	20	29
Desteklerin parça parça bölünerek verilmesi	7	10
Küçük işletmeciye az destek verilmesi	7	10
Desteklerin üreten yerine toprak sahibine verilmesi	6	9
Ödemelerin çok geç yapılması	6	9
Tapu sorunları nedeniyle destek alamamak	5	7
Destek ödemelerinde kesinti yapılması	4	6
Desteklerin yeterince duyurulmaması	4	6
Destek başvuru masrafları ve evrak işlemleri	4	6
Ödeme zamanının belirsiz olması	3	4
Destek almak için yeterli özelliğe sahip olmamak	2	3
Toplam	68	100

Üreticilerin devletten beklediği destekler arasında %29 ile girdi desteği öne çıkarken onu %10 ile aracı karlılığın denetlenmesi ve %9 ile vergilerin düşürülmesi izlemektedir.

Çizelge 4.196. Üreticilerin devletten beklediği destekler

	Frekans	(%)
Girdi desteği (Yem, Mazot, İlaç, Gübre, Su, Alet-Ekipman)	20	29
Devlet aracı karlarını denetlemeli	7	10
Vergilerin düşürülmeli	6	9
Süt ve et alım fiyatı artırılmalı	5	7
Canlı hayvan satışında tavan taban fiyat uygulanmalı	5	7
Büyükbaş Desteği / Besi Desteği artırılmalı	4	6
Destek başvuru süreci kolaylaştırılmalı	4	6
Hayvancılığa gençler ve kadınlar teşvik edilmeli	4	6
Faizsiz kredi verilmeli	3	4
Hayvan hibesi verilmeli ve bu verilen destekler denetlenmeli	3	4
Veteriner devlet tarafından görevlendirilmeli ve köy köy veterinerler üreticiyi ziyaret etmeli	3	4
Hibe desteklerinde üretici yaş uygulaması kaldırılmalı	2	3
Üreticiye süt soğutma tankları üreticiye verilmeli	2	3
Toplam	68	100

4.2.3.2. Büyükbaş hayvancılıkta faaliyet gösteren ailelerin gençlerinin bulguları

Büyükbaş hayvancılık yapan ailelerdeki gençlerinin 10'u aileleri ile beraber Döşemealtı ilçesinde otururken 11'i Korkuteli'nde ikamet etmektedir. Manavgat ilçesinde oturan genç sayısı ise 2'dir. Çalışma kapsamında 23 genç ile görüşülmüştür. Büyükbaş hayvancılık yapan ailelerin onlarla beraber yaşayan çocuklarının 12'si kız, 11'i erkektir. Gençlerin %65,2'si üniversite öğrencisiyken %30,4'ü lise mezunudur, geriye kalanlar ise ortaokul mezunudur. Görüşülen gençlerin hepsi bekardır. Görüşülen gençlerin yaş aralığı 17-27 arasında değişmekte olup %26,1'i 20 yaşındayken %17'4'ü 22 yaşındadır.

Çizelge 4.197. Gençlerin yaşlara göre dağılımı

Yaş	Frekans	(%)
17	2	8,7
18	1	4,3
19	1	4,3
20	6	26,1
22	4	17,4
23	2	8,7
24	2	8,7
25	2	8,7
26	2	8,7
27	1	4,3
Toplam	23	100

Ekonomik faktörler, tarımsal sürdürülebilir açısından gençler tarafından büyük ölçüde önemli bulunurken bu faktörler arasında öne çıkan durum hayvancılık faaliyetinin iyi bir gelir sağlaması (4,52) konusudur. Gelir konusunu, hayvansal ürünlerin fiyatının yüksekliği (4,44), hayvancılık faaliyetinin sağladığı hayat standardı (4,43) ve hayvancılık faaliyetinin zorluk durumu (4,35) izlemektedir. Buna göre gençlerin gelecekte tarımsal faaliyet yapma eğiliminde Ekonomik Faktörler altında hayvancılık faaliyetinin iyi bir gelir sağlaması öne çıkmaktadır.

Çizelge 4.198. Ekonomik faktörler

A. Ekonomik Faktörler	1.Çok önemsiz	2.Önemsiz	3.Fikrim yok	4.Önemli	5.Çok önemli	Toplam	Ortalama
1.Hayvancılık faaliyetinin iyi bir gelir sağlaması	-	-	-	11	12	23	4,52
2. Hayvancılık faaliyetinin sağladığı hayat standardı	-	-	-	13	10	23	4,43
3.Hayvancılık işinin gelecek vaat etmesi	-	-	9	11	3	23	3,74
4.Hayvancılık faaliyetinin zorluk durumu	-	-	-	15	8	23	4,35
5.Hayvansal ürünlere yüksek talep olması	-	-	-	18	5	23	4,22
6.Hayvansal ürünlerin kolay pazarlanması	-	-	8	10	5	23	3,87
7.Hayvansal ürünlere olan talebin sürekli olması	-	-	3	13	7	23	4,18
8.Hayvansal ürünlerin fiyatının yüksekliği	-	-	-	13	10	23	4,44
9.Hayvancılık faaliyetinde kullanılan girdi fiyatlarının yüksek olması	-	-	7	12	4	23	3,87
Ekonomik Faktörler Ortalaması							4,18

Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler arasında hayvancılığın toplumda saygı görmesi (4,61), gencin ailesinin verdiği emeğinin karşılığını alması (4,52), köyde yaşamayı seviyor olma (4,52) ve hayvancılık işini seviyor olma durumu (4,44) gençlerin ileride tarımsal faaliyet gerçekleştirme düşüncelerinde öne çıkmaktadır. Diğer yandan görüşülen gençlerin köyde yaşamaya bakışlarında ve gelecekte tarımsal faaliyette bulunma eğiliminde şehir yaşamına göre köy hayatında ilişkilerin sıcaklığı ya da köydeki toplumsal baskı gibi konuların önemli bulunmadığı ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 4.199. Sosyolojik, kültürel ve kişisel faktörler

B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	1.Çok önemsiz	2.Önemsiz	3.Fikrim yok	4.Önemli	5.Çok önemli	Toplam	Ortalama
1.Hayvancılığın toplumda saygı görmesi	-	-	-	9	14	23	4,61
2.Gençlerin hayvancılığa teşvik edilmesi	-	-	7	12	4	23	3,87
3.Gençlerin çoğunlukla şehirde yaşamak istemesi	-	-	-	14	9	23	4,39
4.Köyde toplumsal baskının yoğunluğu	5	11	3	4	-	23	2,26
5.Köydeki ilişkilerin sıcaklığı	2	14	1	4	2	23	2,56
6.Köydeki yaşam maliyetinin ucuzluğu	2	5	2	10	4	23	3,39
7.Ailede tüm gençlerin hayvancılık işinde çalışması	2	14	1	4	2	23	2,56
8.Hayvancılık işini bırakıp şehire taşınan ailelerin durumunun kötü olması	-	5	10	7	1	23	3,18
9.Ailemin verdiği emeğinin karşılığını alması	-	-	-	11	12	23	4,52
10.Hayvancılık işini seviyor olma durumu	-	-	-	13	10	23	4,44
11.Köyde yaşamayı seviyor olma durumu	-	-	-	11	12	23	4,52
Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler Ortalaması							3,66

Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri kapsamında gençlerin yaşadıkları köyün şehir merkezine uzaklığı (4,52), köydeki ulaşım alt yapısının yeterliliği (4,47) ve köydeki sosyal aktivitelerin yeterliliği (4,35) gençlerin ileride tarımsal faaliyet gerçekleştirme düşüncelerinde öne çıkmaktadır.

Çizelge 4.200. Coğrafi, çevresel ve kırsal altyapı faktörleri

C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	1.Çok önemsiz	2.Önemsiz	3.Fikrim yok	4.Önemli	5.Çok önemli	Toplam	Ortalama
1.Bu bölgede doğal afet riski olması	5	14	4	-	-	23	1,96
2.Köyün şehir merkezine uzaklığı	-	-	-	11	12	23	4,52
3.Köydeki ulaşım alt yapısının yeterliliği	-	-	-	12	11	23	4,47
4.Köydeki sulama suyu alt yapısının yeterliliği	-	-	5	11	7	23	4,08
5.Köydeki eğitim hizmetlerinin yeterliliği	-	-	-	17	6	23	4,26
6.Köydeki sağlık hizmetlerinin yeterliliği	-	-	5	9	9	23	4,18
7.Köydeki enerji altyapısının yeterliliği	-	-	9	8	6	23	3,87
8.Köydeki sosyal aktivitelerin yeterliliği	-	-	-	15	8	23	4,35
9.Bu işin çevre kirliliği yaratması	-	4	3	13	3	23	3,65
Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri Ortalaması							3,93

Yapılan anketler çerçevesinde gençlerin destekler hakkında bilgi sahibi olmadığı ve ailesinin de aldığı destekleri yetersiz bulması nedeniyle gençlerin ileride tarımsal faaliyet gerçekleştirme düşüncelerinde Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörlerinin son sırada bulunduğu görülmektedir.

Çizelge 4.201. Tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri

D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	1.Çok önemsiz	2.Önemsiz	3.Fikrim yok	4.Önemli	5.Çok önemli	Toplam	Ortalama
1.Destekler hakkında bilgi sahibi olma durumu	6	9	4	1	3	23	2,39
2.Genç çiftçi desteği hakkında bilgi sahibi olma durumu	4	10	4	4	1	23	2,48
3.Hayvancılığa yönelik desteklerin yeterliliği	4	8	5	3	3	23	2,70
4.Hayvancılık faaliyeti hakkında kamu kurumları ve özel sektör tarafından verilen bilgilerin yeterliliği	5	10	3	5	-	23	2,35
Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri Ortalaması							2,48

Gençlerin tarımsal faaliyeti sürdürme eğiliminde 4,18 ortalama değeri ile Ekonomik Faktörler ilk sırada yer alırken onu 3,93 ortalama ile Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri ve 3,66 ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler izlemektedir. Gençlerin gelecekte hayvancılık yapma eğiliminde ilk sırada ekonomik nedenler yer alırken son sırada politika ve örgütlenme faktörleri yer almaktadır.

Çizelge 4.202. Faktörlerin göreceli önem sıralaması

Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	4,18	1
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	3,66	3
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,93	2
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	2,48	4

Görüşen 23 gençten 4'ü babasının işini devam ettirmek istediğini aktarırken 19'u tarım dışında çalışmak istediğini ifade etmiştir. Tarım dışından çalışmak isteyenlerin ise %64'ü kamu sektöründe ve %36'sı ise özel sektörde çalışmak istediğini dile getirmiştir. Kendi işini kurmak isteyen gence rastlanmamıştır.

4.2.3.3. Büyükbaş hayvancılık faaliyeti beklenen ve gözlenen faktörler

Büyükbaş hayvancılık faaliyeti kapsamında 68 adet üreticiyle görüşülmüştür. Büyükbaş üretim faaliyeti ile uğraşan üreticilere Ekonomik Faktör ana unsuru çerçevesinde gelir, yatırım, üretim, iç ve dış ticaret ile finansman başlıkları altında üreticilerin üretim faaliyetinin ekonomik boyutunda beklentileri sorulmuştur. Görüşülen üreticilerin bu başlıklar altındaki beklentileri her bir yargıya verdikleri önem dereceleri önemsizden önemliye puanlanmış, gözlenen değerleri ise hiç memnun değilden çok memnuna

puanlama yapılmış, ağırlıklı ortalama ölçek değerleri hesaplanmıştır. Üretim faaliyeti ile uğraşan üreticilerin Ekonomik Faktörler, Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler, Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörleri hakkındaki beklentileri ve gözlenen durumları için verdikleri puanlara göre yapılan hesaplamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Çizelge 4.203. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen ekonomik faktörler-gelir ve yatırım

A.Ekonomik Faktörler		
A1.Gelir (6 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
İyi bir gelir sağlaması	4,82	2,11
Yüksek hayat standardı sağlama	4,01	2,33
Parayı değerlendirme durumu	3,88	2,29
Tarım dışı geliri değerlendirme durumu	3,47	2,23
Ürün satış fiyatı uygunluğu	3,88	2,08
Hayvancılık işinin gelecek vaat etmesi	4,01	2,04
Gelir faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	24,07	13,08
Genel ortalama ölçek değeri (A/6 değişken) = (B)	4,01	2,18
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Çok önemli (4,01-5,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)
A2.Yatırım (4 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Yeni alet-makine satın alabilme	4,09	2,04
İşletmeyi büyütebilme durumu	3,78	2,23
Arazi varlığını arttırabilme durumu	3,78	2,23
Hayvan varlığını arttırabilme	4,39	1,88
Yatırım faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	16,04	8,38
Genel ortalama ölçek değeri (A/4 değişken) = (B)	4,01	2,09
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Çok önemli (4,01-5,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)

Çizelge 4.204. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen ekonomik faktörler-üretim, iç dış ticaret ve finansman

A.Ekonomik Faktörler		
A3. Üretim (28 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Kaliteli üretim yapabilme	4,47	2,91
Yeterli arazi büyüklüğüne sahip olma	3,98	2,29
Yüksek verim elde etme	4,10	2,67
İşletmemdeki damızlık hayvan ırkı	4,01	2,67
Sağmal hayvanların süt verimleri	4,08	2,79
Hayvanların gebe kalmaları	4,07	2,76
Üretim düzeyi	3,91	2,61
Kalifiye işgücü temini	3,89	2,39
İşçilik ücret düzeyi	3,92	2,33
Uygun fiyatta gübre temini	3,95	2,05
Uygun fiyatta yem temini	3,98	2,07
Hayvanların kesif yem ihtiyaçlarını karşılama durumu	3,94	2,16
Hayvanların kaba yem ihtiyaçlarını karşılama durumu	3,97	2,26
Uygun fiyatta tarımsal ilaç temini	3,89	2,08
Uygun fiyatta ve özellikte tohum-fide temini	3,85	2,20
Uygun fiyatta ve özellikte alet ve makine temini	3,86	2,22
Üretim ortamının kontrol edilebilmesi	3,76	2,66
Otomasyon sistemine sahip olma	3,78	2,29
Depolama imkanı	3,76	2,55
Yetiştiriciliğin kolaylık durumu	3,85	2,33
Hastalık ve zararlılarla mücadelede kolaylık durumu	3,89	2,42

Çizelge 4.204'ün devamı

Doğal afet riski kontrolü	3,72	2,52
Ürünleri kendisinin de tüketiyor olması	3,88	2,86
Günlük çalışma saatlerinin yoğunluğu	3,89	2,47
Faaliyette angarya işlerin yoğunluğu	3,83	2,32
Veteriner masrafları	4,02	2,05
Hayvanların sigorta masrafı	3,97	2,05
Veterinerlik hizmetlerinin yeterliliği	4,04	2,54
Üretim faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	110,26	67,52
Genel ortalama ölçek değeri (A/28 değişken) = (B)	3,94	2,41
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51-4,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)
A4.İç ve Dış Ticaret (13 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Ülke ekonomisine katkı sağlama	4,36	2,75
İhracat yapma imkanı	3,36	1,89
Sektörde istihdam sağlama ortamı yaratma	3,51	2,29
Hayvansal ürünlere yüksek talep durumu	3,94	2,64
Ürünün pazarlanmasının kolaylığı	4,00	2,36
Organize satış yapısı	3,94	2,35
Talebin sürekliliği	3,97	2,30
Pazar garantisinin olması	3,94	2,29
Yüksek ürün fiyatı avantajı	3,92	2,27
Aracı sayısı fazlalığı	3,83	2,25
Büyük şirketlerin rekabet yaratma durumu	3,64	2,33
Faaliyetin uzun dönemli kararlar almaya elverişli olma durumu	3,80	2,36
Kayıt tutma ve evrak işlerindeki yoğunluk	3,63	2,33
İç ve dış ticaret faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	49,94	30,41
Genel ortalama ölçek değeri (A/13 değişken) = (B)	3,83	2,43
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51-4,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)
A5. Finansman (4 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Maliyet sıkıntısı giderme durumu	4,23	2,01
Üreticinin borçluluk düzeyi	4,11	2,13
İstenildiği zaman kredi bulma	3,85	2,47
Düşük faizli kredi bulma durumu	4,04	2,20
Finansman faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	16,23	8,81
Genel ortalama ölçek değeri (A/4 değişken) = (B)	4,06	2,20
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Çok önemli (4,01-5,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)

Beklenen Faktör içerisinde ilk faktör olan Ekonomik Faktörlerle ilgili Gelir, Yatırım, Üretim, İç ve Dış Ticaret, Finansman olmak üzere 5 başlık altında üreticilerden toplamda 47 adet yargı için 5'li likert ölçeğinde önem derecelerine 1'den 5'e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Gelir Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 4,01 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Çok önemli (4,01- 5,00)” olarak yer almaktadır. Gelir başlığı altında “İyi bir gelir sağlaması” beklentisi ise 4,82 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Yatırım Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 4,01 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Çok önemli (4,01-5,00)” olarak yer almaktadır. Yatırım başlığı altında “Hayvan

varlığını arttırabilme durumu” 4,39 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

- Üretim Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,94 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Üretim başlığı altında “Kaliteli üretim yapabilme” beklentisi ise 4,47 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- İç ve Dış Ticaret Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,83 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. İç ve Dış Ticaret başlığı altında “Ülke ekonomisine katkı sağlama” beklentisi ise 4,36 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Finansman Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 4,06 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Çok önemli (4,01- 5,00)” olarak yer almaktadır. Finansman başlığı altında “Maliyet sıkıntısını giderme” beklentisi ise 4,23 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

Gözlenen Faktör içerisinde ilk faktör olan Ekonomik Faktörlerle ilgili Gelir, Yatırım, Üretim, İç ve Dış Ticaret, Finansman olmak üzere 5 başlık altında üreticilerden toplamda 55 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde memnuniyet derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Gelir Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,18 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. Gelir başlığı altında “Yüksek hayat standardı sağlama” gözlenen durumu ise 2,33 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Yatırım Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,09 olarak hesaplanmış olup memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. Yatırım başlığı altında “İşletmeyi büyütebilme” ve “Arazi varlığını arttırabilme” gözlenen durumları ise 2,23 değeri ile gözlenen durumda en üst sırayı paylaşmaktadır.
- Üretim Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,41 olarak hesaplanmış olup memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00-2,50)” olarak yer almaktadır. Üretim başlığı altında “Kaliteli üretim yapabilme” gözlenen durumu ise 2,91 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- İç ve Dış Ticaret Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,34 olarak hesaplanmış olup memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00-2,50)” olarak yer almaktadır. Üretim başlığı altında “Ülke ekonomisine katkı sağlama” gözlenen durumu ise 2,75 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

Finansman Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,20 olarak hesaplanmış olup memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00-2,50)” olarak yer almaktadır. Finansman başlığı altında “İstenildiği zaman kredi bulma durumu” gözlenen durumu ise 2,47 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

Çizelge 4.205. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen sosyolojik ve kültürel faktörler

B.Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler		
B1. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler (12 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Hayvancılığın toplumda saygı görmesi	4,66	3,51
Tüketicinin beslenmesine katkı sağlama anlayışı	4,07	3,52
Gençlerin hayvancılığa teşvik edilmesi	3,85	3,11
Hayvancılıktan ayrılmış başarısız olan örneklerin çokluğu	3,91	3,16
Ailedeki gençlerin şehirde yaşama istekliliği	3,94	3,16
Aile ve akrabaların hayvancılık yapıyor olması	3,88	3,54
Kırsaldaki ilişkilerin sıcaklığı	3,92	3,81
Kırsal yaşamın ucuzluğu	4,05	3,73
Kırsalda yaşamının şehire göre güvenli olması durumu	3,95	3,64
Faaliyeti bırakıp şehre taşınan ve istediğini bulamayan ailelerin varlığı	3,88	3,32
Köyde toplumsal baskının düzeyi	3,67	3,47
Çocukları köyde büyütme durumu (zorunluluğu)	3,82	3,47
Sosyolojik ve kültürel faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	47,6	41,44
Genel ortalama ölçek değeri (A/12 değişken) = (B)	3,97	3,45
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51-4,00)	Orta (2,51-3,50)

Çizelge 4.206. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen kişisel faktörler

B.Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler		
B2.Kişisel Faktörler (20 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Emeğin karşılığını alma durumu	4,64	2,51
Hayvancılığın ana meslek olması (Zorunlu seçenek)	3,91	3,10
Hayvancılığı seviyor olma	3,94	3,23
Uzun yıllardır aynı işi yapıyor olma	3,86	3,23
Faaliyet kaynaklı çeşitli zorluklarla mücadele etme kabiliyeti	3,80	3,01
Yeni bilgi ve teknoloji öğrenme istekliliği	3,57	2,92
Kırsaldaki yaşam tarzını sevmeye durumu	3,92	3,35
Tabiatla iç içe yaşıyor olma durumu	3,97	3,25
Makine ve ekipmanlarla çalışmayı sevmeye durumu	3,75	3,13
Hayvancılığın atadan devredilen bir faaliyet olması	4,00	3,20
Toprağı gelecek nesillerin emaneti görme durumu	3,76	3,10
Aileye zaman ayırabilme	3,98	2,79
Aileye iyi eğitim sağlayabilme	3,83	2,76
Kendisine zaman ayırabilme	3,91	2,72
Yapılan işi çocukların geleceğinin güvencesi olarak görme durumu	3,76	2,83
Sadece hayvancılık faaliyetine ilgi duyma	3,89	3,04
Sadece hayvancılık üzerine yeteneklerine sahip olma durumu	3,83	3,10
Faaliyetle ilgili kararlara aileyi dahil etme özelliği	3,64	2,98
Yaş durumu	3,89	3,29
Sağlık durumu	3,97	3,39
Kişisel faktörler ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	77,82	60,93
Genel ortalama ölçek değeri (A/20 değişken) = (B)	3,89	3,05
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51-4,00)	Orta (2,51-3,50)

Beklenen Faktör içerisinde ikinci faktör olan Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerle ilgili Sosyolojik ve Kültürel ile Kişisel Faktörler olmak üzere 2 başlık altında üreticilerden toplamda 32 adet yargı için 5'li likert ölçeğinde önem derecelerine 1'den 5'e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Sosyolojik ve Kültürel Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,97 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler başlığı altında “Hayvancılığın toplumda saygı görmesi” beklentisi ise 4,66 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Kişisel Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,89 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Kişisel Faktörler başlığı altında üreticinin “Emeğin karşılığını alma” beklentisi ise 4,64 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

Gözlenen Faktör içerisinde ikinci faktör olan Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerle ilgili Sosyolojik ve Kültürel ile Kişisel Faktörler olmak üzere 2 başlık altında üreticilerden toplamda 32 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde önem derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Sosyolojik ve Kültürel Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,45 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Orta (2,51- 3,50)” olarak yer almaktadır. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler başlığı altında “Kırsaldaki ilişkilerin sıcaklığı” 3,81 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Kişisel Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,05 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Orta (2,51- 3,50)” olarak yer almaktadır. Kişisel Faktörler başlığı altında üreticinin “Sağlık durumu” 3,39 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

Çizelge 4.207. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri

C.Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri		
C.Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri (12 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Bölgenin ve arazinin hayvancılığa uygunluğu	4,73	3,86
Köyün şehir merkezine mesafesi	4,11	3,63
İklim koşullarının uygunluğu	4,01	3,61
Ulaşım altyapısı yeterliliği	3,98	3,55
Sulama suyu temin durumu	3,97	3,32
Doğal afet risk düzeyi	3,94	3,64
Çevre kirliliği düzeyi	3,30	3,63
Köydeki arazi varlığı/potansiyeli	3,73	3,55
Köydeki eğitim hizmetleri imkanı	3,44	3,42
Köydeki sağlık hizmetleri imkanı	4,04	3,36
Köydeki enerji altyapısı yeterliliği	3,82	3,54
Köydeki sosyal aktivitelerin yeterlilik durumu	2,82	3,17
Coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	45,89	42,28
Genel ortalama ölçek değeri (A/12 değişken) = (B)	3,82	3,52
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51-4,00)	Kısmen memnun (3,51-4,00)

Beklenen Faktör içerisinde üçüncü faktör olan Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleriyle ilgili üreticilerden toplamda 12 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde önem derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,82 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörler başlığı altında “Bölgenin ve arazinin hayvancılığa uygunluğu” beklentisi ise 4,43 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

Gözlenen Faktör içerisinde üçüncü faktör olan Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleriyle ilgili üreticilerden toplamda 12 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde memnuniyet derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,52 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Kısmen memnun (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörler başlığı altında “Bölgenin ve arazinin hayvancılığa uygunluğu” yargısı ise 3.86 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

Çizelge 4.208. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri-destekler, politikalar ve örgütlenme

D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri		
D1.Destekler ve Politikalar (33 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Destekler hakkında bilgi sahibi olma durumu	3,85	2,25
Hayvancılığa yönelik destek olması	3,73	2,26
Destek çeşitliliği	4,04	2,22
Destek miktarı yeterliliği	4,01	2,07
Girdi destekleri	3,95	2,10
Buzağı-malak desteği	3,44	2,20
Çoban (Sürü Yöneticisi) istihdam desteği	3,35	2,32
Koyun keçi desteği	3,39	2,32
Tiftik üretim desteği	3,75	2,32
Süt prim desteği	3,83	2,30
Yem bitkileri desteği	3,73	2,35
Hayvan hastalık tazminatı desteği	3,79	2,19
Hayvan başı ödeme desteği	3,73	2,14
Aşı desteği	3,63	2,33
Atık desteği	3,67	2,29
Hayvan gen kaynakları desteği	3,67	2,23
Çiğ sütün değerlendirilmesi desteği	3,76	2,29
Besilik erkek sığır desteği	3,50	2,33
Genç çiftçi desteği uygulaması	3,59	2,26
Küçük aile işletmesi desteği uygulaması	3,56	2,27
Kredi destekleri uygulaması	3,35	2,27
İhracat destekleri uygulaması	3,59	2,27
Yatırım destekleri uygulaması	3,41	2,20
Yayım destekleri uygulaması	3,54	2,25
Danışmanlık destekleri uygulaması	3,93	2,22
Yasal yapının anlaşılabilirlik durumu	3,94	2,19
Yasal yapının ihtiyacı karşılama durumu	3,82	2,26
Pazarlama kolaylığı sağlanması durumu	3,69	2,35
Bürokratik işlem yoğunluk durumu	3,85	2,30

Çizelge 4.208'ün devamı

Tarım teşkilatları ile ilişki düzeyi	3,83	2,33
Sosyal güvenlik prim ödeme düzeyi	3,83	2,42
Tarımsal vergilerin çeşitliliği	3,82	2,33
Tarımsal vergi oranları	3,95	2,13
Destekler ve politika faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	122,52	74,56
Genel ortalama ölçek değeri	3,71	2,26
(A/33 değişken) = (B)		
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51-4,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)
D2.Örgütlenme (5 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Ziraat odası faaliyetlerinin etkinlik durumu	3,69	2,14
Bölgedeki birliğin etkinlik durumu	3,80	2,14
Kooperatif faaliyetlerinin etkinlik durumu	4,08	2,42
Üretici örgütlerinin etkinlik durumu	3,70	2,41
Örgütlenmede kurumsal ve yasal yapıda dağınıklık	4,16	2,29
Örgütlenme faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	19,43	11,4
Genel ortalama ölçek değeri	3,88	2,28
(A/5 değişken) = (B)		
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51-4,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)

Çizelge 4.209. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal eğitim ve bilgi kaynakları faktörleri- tarımsal üretim faaliyetine yönelik eğitimler

D3.Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları		
D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler (12 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Desteklerden yararlanma eğitimi verilmesi	3,69	2,25
Hayvan bakımı eğitimi verilmesi	3,67	2,00
Hayvan beslenmesi eğitimi verilmesi	3,77	2,44
Hayvan ıslahı eğitimi verilmesi	4,17	2,39
Verilen desteklerden yararlanma eğitimi verilmesi durumu	3,66	2,29
Hastalık ve zararlılar konusunda eğitim verilmesi durumu	3,39	2,19
Hayvan barınaklarının bakımı konusunda eğitim verilmesi	3,42	2,13
Yem bitkileri yetiştiriciliği konusunda eğitim verilmesi durumu	3,36	2,26
Rasyon hazırlama ve yemleme yöntemleri konusunda eğitim verilmesi durumu	3,48	2,13
Verim konusunda eğitim verilmesi durumu	3,19	2,25
Sürü yönetimi eğitimi verilmesi	3,52	2,45
Yemler ve yem katkı maddeleri konusunda eğitim verilmesi	3,50	2,30
Tarımsal üretim faaliyetine yönelik eğitimler faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	42,82	27,08
Genel ortalama ölçek değeri	3,57	2,26
(A/12 değişken) = (B)		
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Önemli (3,51-4,00)	Memnun değil (2,00- 2,50)

Çizelge 4.210. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal eğitim ve bilgi kaynakları faktörleri- ekonomik ve pazarlama faaliyetine yönelik eğitimler

D3.Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları		
D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler (9 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Ürün üretim planlaması eğitimi	3,30	2,26
Pazarlama konusunda eğitim verilmesi	3,36	2,20
Basit tarımsal muhasebe konusunda eğitim verilmesi	3,20	2,26
Sosyal medya kullanımı konusunda eğitim verilmesi	3,39	2,07
Tarımsal kayıt sistemleri konusunda eğitim verilmesi	3,50	2,13
Basit tarım hukuku konusunda eğitim verilmesi	3,42	2,17
Çevre koruma konusunda eğitim verilmesi	3,52	2,22
İş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim verilmesi	3,33	2,23
İnsan hakları ve temel vatandaşlık konusunda eğitim verilmesi	3,83	2,13
Tarımsal üretim faaliyetine yönelik eğitim faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	30,85	19,67
Genel ortalama ölçek değeri (A/9 değişken) = (B)	3,43	2,18
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Orta (2,51- 3,50)	Memnun değil (2,00- 2,50)

Çizelge 4.211. Büyükbaş hayvancılık beklenen ve gözlenen tarımsal eğitim ve bilgi kaynakları faktörleri- bilgi kaynakları varlığı ve erişimi

D3.Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları		
D3.3.Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi (11 faktör)	Ağırlıklı beklenen ortalama ölçek değeri	Ağırlıklı gözlenen ortalama ölçek değeri
Bilgiyi kooperatiflerden alma durumu	3,70	2,05
Bilgiyi birliklerden alma durumu	3,30	2,26
Bilgiyi özel danışmanlardan alma durumu	3,72	2,57
Bilgiyi diğer çiftçilerden alma durumu	3,92	2,44
Bilgiyi komşu ve akrabalarından alma durumu	4,16	3,25
Bilgiyi Tarım İlçe Müdürlüklerinden alma durumu	3,36	3,51
Bilgiyi firmalardan alma durumu	3,48	3,26
Bilgiyi Ziraat Odası'ndan alma durumu	3,04	2,35
Bilgiyi tarımsal dergi ve diğer basılı yayından alma durumu	3,32	2,35
Bilgiyi fuar ve diğer benzeri etkinliklerden alma durumu	3,45	2,23
Bilgiyi sosyal medyadan alma durumu	1,95	2,88
Bilgi kaynakları varlığı ve erişimi faktörleri ağırlıklı ortalama ölçek değerleri toplamı (A)	37,4	29,15
Genel ortalama ölçek değeri (A/11 değişken) = (B)	3,4	2,65
Genel ortalama ölçek değerinin yer aldığı önem durumu ve puan aralığı	Orta (2,51- 3,50)	Orta (2,51-3,50)

Beklenen Faktör içerisinde dördüncü faktör olan Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleriyle ilgili Destekler ve Politikalar, Örgütlenme, Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları Faktörler olmak üzere 3 başlık altında üreticilerden toplamda 70 adet yargı için 5'li likert ölçeğinde önem derecelerine 1'den 5'e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Destekler ve Politikalar Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,71 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Destekler ve Politikalar Faktörleri başlığı altında “Destek çeşitliliği” beklentisi ise 4,04 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Örgütlenme Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,88 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde

“Önemli (3,51-4,00)” olarak yer almaktadır. Örgütlenme başlığı altında “Örgütlenmede kurumsal ve yasal yapıda dağınık olmaması” beklentisi ise 4,16 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

- Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,57 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51- 4,00)” olarak yer almaktadır. Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler başlığı altında “Hayvan ıslahı konusunda eğitim verilmesi” beklentisi ise 4,17 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,92 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Önemli (3,51-4,00)” olarak yer almaktadır. Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler başlığı altında “Ürün üretim planlaması eğitimi” beklentisi ise 4,10 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.
- Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 3,43 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu önem durumu ve puan aralığı cetvelinde “Orta (2,51- 3,50)” olarak yer almaktadır. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi başlığı altında “İnsan hakları ve temel vatandaşlık konusunda eğitim verilmesi” beklentisi ise 3,83 değeri ile beklentilerde en üst sırada bulunmaktadır.

Gözlenen Faktör içerisinde dördüncü faktör olan Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleriyle ilgili Destekler ve Politikalar, Örgütlenme, Tarımsal Eğitim ve Bilgi Kaynakları Faktörler olmak üzere 3 başlık altında üreticilerden toplamda 70 adet yargı için 5’li likert ölçeğinde önem derecelerine 1’den 5’e kadar puan vermeleri istenmiştir.

- Destekler ve Politikalar Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,26 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. Destekler ve Politikalar Faktörleri başlığı altında “Sosyal güvenlik prim ödeme düzeyi” 2,42 ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Örgütlenme Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,28 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. Örgütlenme Faktörleri başlığı altında “Kooperatif faaliyetlerinin etkinlik durumu” yargısı ise 2,42 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,26 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00- 2,50)” olarak yer almaktadır. Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörleri başlığı altında “Sürü yönetimi konusunda eğitim verilmesi” yargısı ise 2,45 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.
- Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,18 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Memnun değil (2,00-

2,50)” olarak yer almaktadır. Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörleri başlığı altında “Ürün üretim planlaması eğitimi” ve “Basit tarımsal muhasebe konusunda eğitim verilmesi” ise 2,26 değeri ile gözlenen durumda en üst sırayı paylaşmaktadır.

- Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi Faktörlerinin ortalama ölçek değeri 2,65 olarak hesaplanmış olup genel ortalama ölçek değerinin bulunduğu memnuniyet durumu ve puan aralığı cetvelinde “Orta (2,51- 3,50)” olarak yer almaktadır. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi Faktörleri başlığı altında “Bilgiyi Tarım İlçe Müdürlüklerinden alma durumu” ise 3,51 değeri ile gözlenen durumda en üst sırada bulunmaktadır.

Çizelge 4.212. Beklenen faktörlerin göreceli önem sıralaması

Ana Faktörler	Alt Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	4,01	2
	A2.Yatırım	4,01	2
	A3.Üretim	3,94	3
	A4. İç ve Dış Ticaret	3,83	4
	A5.Finansman	4,06	1
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	3,97	1
	B2.Kişisel Faktörler	3,89	2
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C,Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,82	1
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	3,71	2
	D2.Örgütlenme	3,88	1
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	3,57	3
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	3,43	4
	D3.3.Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	3,40	5

Çizelge 4.213. Beklenen faktörlerin özet göreceli önem sıralaması

Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	3,97	1
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	3,93	2
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,82	3
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	3,59	4

Beklenen faktörleri araştırmak üzere 68 adet büyükbaş hayvan üreticisiyle gerçekleştirilen anketler Ekonomik, Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel, Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı ve Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri olmak üzere 4 başlık altında incelenmiştir. Büyükbaş hayvan yetiştiricileri ile yapılan anketlere göre gerçekleştirilen

analizler sonucunda Ekonomik Faktörler arasında Finansman 4,06 ölçek değeri ile ilk sırada yer almaktadır. Diğer yandan ikinci sırayı ise 4,01 değerleri ile Gelir ve Yatırım faktörleri paylaşmaktadır. Üçüncü sırada ise 3,94 ile Üretim ve dördüncü sırada ise İç ve Dış Ticaret Faktörleri bulunmaktadır. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler arasında 3,97 ile Sosyolojik ve Kültürel Faktörler birinci sıradayken onu 3,89 ile Kişisel Faktörler izlemektedir. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinin ölçek değeri ise 3,82 olarak hesaplanmıştır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında 3,88 ölçek değeri ile Örgütlenme Faktörü birinci sıradayken 3,71 ile Destekler ve Politikalar Faktörü ikinci sıradadır. Hesaplamalar sonucunda üçüncü sırada ise 3,57 ile Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler ve 3,43 ile Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler bulunmaktadır. Beklenen faktörlerde son sırada ise 3,40 ölçek değeri ile Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişim Faktörü yer almaktadır. Büyükbaş hayvancılıkta üreticilerin beklenen faktörlerinin göreceli önem sıralamasında Ekonomik Faktörleri 3,97 ile birinci sırada bulunurken 3,93 ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler onu izlemektedir. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri 3,82 ile üçüncü sırada bulunurken son sırada 3,59 ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri yer almaktadır.

Çizelge 4.214. Gözlenen faktörlerin göreceli önem sıralaması

Ana Faktörler	Alt Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A.Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	2,18	4
	A2.Yatırım	2,09	5
	A3.Üretim	2,41	1
	A4. İç ve Dış Ticaret	2,34	2
	A5.Finansman	2,20	3
B.Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	3,45	1
	B2.Kişisel Faktörler	3,05	2
C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C,Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,52	1
D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	2,26	3
	D2.Örgütlenme	2,28	2
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	2,26	3
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	2,18	4
	D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	2,65	1

Çizelge 4.215. Gözlenen faktörlerin özet göreceli önem sıralaması

Faktörler	Ortalama	Göreceli Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	2,24	4
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	3,25	2
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,52	1
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	2,33	3

Gözlenen faktörleri araştırmak üzere üreticilerle gerçekleştirilen anketler Ekonomik, Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel, Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı ve Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri olmak üzere 4 başlık altında incelenmiştir. Ekonomik Faktörler arasında Üretim 2,41 ölçek değeri ile ilk sırada yer alırken 2,34 ile İç ve Dış Ticaret ve 2,20 ile Finansman onu takip etmektedir. Dördüncü sırada ise 2,18 ile Gelir bulunurken 2,09 ile Yatırım beşinci sırada onu izlemektedir. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler arasında 3,45 ile Sosyolojik ve Kültürel Faktörler birinci sıradayken onu 3,05 ile Kişisel Faktörler izlemektedir. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinin ölçek değeri ise 3,52 olarak hesaplanmıştır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi 2,65 birinci sıradayken onu 2,28 ile Örgütlenme izlemektedir. Üçüncü sırada 2,26 ölçek değerlerini paylaşan Destekler ve Politikalar ile Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler yer almaktadır. Son sırada ise 2,18 ölçek değeri ile Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler bulunmaktadır. Büyükbaş hayvancılık ile uğraşan yetiştiricilerle yapılan anketler analiz edilmiş ve gözlenen durumları tabloda gösterilmiştir. Gözlenen faktörlerin göreceli önem sıralamasında Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri 3,52 ile birinci sırada bulunurken 3,25 ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler ikinci sırada bulunmaktadır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri ise 2,33 ile üçüncü sıradayken onu 2,24 ile Ekonomik Faktörler izlemektedir.

Çizelge 4.216. Faktörlerin göreceli önem sıralaması

Faktörler	Gözlenen Faktörler Önem Sıralaması	Beklenen Faktörler Önem Sıralaması
A. Ekonomik Faktörler	4	1
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	2	2
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	1	3
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	3	4

Gözlenen faktörlerde Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri birinci sıradayken beklenen faktörlerde üçüncü sırada bulunmaktadır. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler hem gözlenen hem de beklenen faktörlerde ikinci sıradadır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri ise gözlenen faktörlerde üçüncü sıradayken beklenen faktörlerde son sırada bulunmaktadır. Ekonomik Faktörler ise gözlenen faktörlerde son sıradayken beklenen faktörlerde ilk sırada bulunmaktadır.

4.2.3.4. Büyükbaş hayvancılık faaliyeti memnuniyet analizi

Büyükbaş hayvancılık faaliyeti ile uğraşan 68 üreticiyle gerçekleştirilen anketlere göre önce üreticilerin gözlenen sonra da beklenen durumları incelenmiş ve daha sonra memnuniyet durumları gözlenen ve beklenen faktörlerin karşılaştırılması ile ortaya koyulmuştur.

Çizelge 4.217. Büyükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları-ekonomik faktörler

A.Ekonomik Faktörler				
A1. Gelir (6 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
İyi bir gelir sağlaması	4,82	0,200	2,11	0,422
Yüksek hayat standardı sağlama	4,01	0,167	2,33	0,389
Parayı değerlendirme durumu	3,88	0,161	2,29	0,369
Tarım dışı geliri değerlendirme durumu	3,47	0,144	2,23	0,321
Ürün satış fiyatı uygunluğu	3,88	0,161	2,08	0,335
Hayvancılık işinin gelecek vaat etmesi	4,01	0,167	2,04	0,341
Gelir Faktörleri Toplamı	24,07			2,17
Memnuniyet İndeksi (%)				21,7
A2. Yatırım (4 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Yeni alet-makine satın alabilme durumu	4,09	0,255	2,04	0,520
İşletmeyi büyütebilme durumu	3,78	0,236	2,23	0,526
Arazi varlığını arttırabilme durumu	3,78	0,236	2,23	0,526
Hayvan varlığını arttırabilme durumu	4,39	0,274	1,88	0,515
Yatırım Faktörleri Toplamı	16,04			2,08
Memnuniyet İndeksi (%)				20,8
A3. Üretim (28 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Kaliteli üretim yapabilme	4,47	0,041	2,91	0,119
Yeterli arazi büyüklüğüne sahip olma durumu	3,98	0,036	2,29	0,082
Yüksek verim elde etme	4,10	0,037	2,67	0,099
İşletmemdeki damızlık hayvan ırkı	4,01	0,036	2,67	0,096
Sağmal hayvanların süt verimleri	4,08	0,037	2,79	0,103
Hayvanlarının gebe kalmaları ve yavru verimleri	4,07	0,037	2,76	0,102
Üretim düzeyi	3,91	0,035	2,61	0,091
Kalifiye işgücü temini	3,89	0,035	2,39	0,084
İşçilik ücret düzeyi	3,92	0,036	2,33	0,084
Uygun fiyatta gübre temini	3,95	0,036	2,05	0,074
Uygun fiyatta yem temini	3,98	0,036	2,07	0,075
Hayvanlarının kesif yem ihtiyaçlarını karşılama durumu	3,94	0,036	2,16	0,078
Hayvanlarının kaba yem ihtiyaçlarını karşılama durumu	3,97	0,036	2,26	0,081
Uygun fiyatta tarımsal ilaç temini	3,89	0,035	2,08	0,073
Uygun fiyatta ve özellikte tohum-fide temini	3,85	0,035	2,20	0,077
Uygun fiyatta ve özellikte alet ve makine temini	3,86	0,035	2,22	0,078
Üretim ortamının kontrol edilebilmesi	3,76	0,034	2,66	0,090
Otomasyon sistemine sahip olma	3,78	0,034	2,29	0,078
Depolama imkanı	3,76	0,034	2,55	0,087
Yetiştiriciliğin kolaylık durumu	3,85	0,035	2,33	0,082
Hastalık ve zararlılarla mücadelede kolaylık durumu	3,89	0,035	2,42	0,085
Doğal afet riski kontrolü	3,72	0,034	2,52	0,086
Ürünleri kendisinin de tüketiyor olması	3,88	0,035	2,86	0,100
Günlük çalışma saatlerinin yoğunluğu	3,89	0,035	2,47	0,086
Faaliyet sürecinde angarya işlerin yoğunluk durumu	3,83	0,035	2,32	0,081
Veteriner masrafları	4,02	0,036	2,05	0,074
Hayvanların sigorta masrafı	3,97	0,036	2,05	0,074
Veterinerlik hizmetlerinin (tohumlama, doğum, sağlık koruma ve aşı vb) yeterliliği	4,04	0,037	2,54	0,094
Üretim Faktörleri Toplamı	110,26			2,41
Memnuniyet İndeksi (%)				24,1

Çizelge 4.217'nin devamı

A4. İç ve Dış Ticaret (13 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Ülke ekonomisine katkı sağlama	4,36	0,087	2,75	0,239
İhracat yapma imkanı	3,36	0,067	1,89	0,127
Sektörde istihdam sağlama ortamı yaratma	3,51	0,070	2,29	0,160
Hayvansal ürünlere yüksek talep durumu	3,94	0,079	2,64	0,209
Ürünün pazarlanmasının kolaylığı	4,00	0,080	2,36	0,189
Organize satış yapısı	3,94	0,079	2,35	0,186
Talebin sürekliliği	3,97	0,080	2,30	0,184
Pazar garantisinin olması	3,94	0,079	2,29	0,181
Yüksek ürün fiyatı avantajı	3,92	0,079	2,27	0,179
Aracı sayısı fazlalığı	3,83	0,077	2,25	0,173
Büyük şirketlerin rekabet yaratma durumu	3,64	0,073	2,33	0,170
Faaliyetin uzun dönemli kararlar almaya elverişli olma durumu	3,80	0,076	2,36	0,179
Kayıt tutma ve evrak işlerindeki yoğunluk	3,63	0,073	2,33	0,170
İç ve Dış Ticaret Faktörler Toplamı	49,84			2,34
Memnuniyet İndeksi (%)				23,4
A5. Finansman (5 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Maliyet sıkıntısı giderme durumu	4,23	0,261	2,01	0,525
Üreticinin borçluluk düzeyi	4,11	0,253	2,13	0,539
İstenildiği zaman kredi bulma durumu	3,85	0,237	2,47	0,585
Düşük faizli kredi bulma durumu	4,04	0,249	2,20	0,548
Finansman Faktörleri Toplamı	4,05			2,19
Memnuniyet İndeksi (%)				21,9

Çizelge 4.218.Büyükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları- sosyolojik ve kültürel faktörler

B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler				
B1. Sosyolojik ve Kültürel Faktörler (13 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Hayvancılığın toplumda saygı görmesi	4,66	0,098	3,51	0,344
Tüketicinin beslenmesine katkı sağlama anlayışı	4,07	0,086	3,52	0,303
Gençlerin hayvancılığa teşvik edilmesi	3,85	0,081	3,11	0,252
Hayvancılıktan ayrılıp başarısız olan örneklerin çokluğu	3,91	0,082	3,16	0,259
Ailedeki gençlerin şehirde yaşama istekliliği	3,94	0,083	3,16	0,262
Aile ve akrabaların hayvancılık yapıyor olması	3,88	0,082	3,54	0,290
Kırsaldaki ilişkilerin sıcaklığı	3,92	0,082	3,81	0,312
Kırsal yaşamın ucuzluğu	4,05	0,085	3,73	0,317
Kırsalda yaşamının şehire göre güvenli olması durumu	3,95	0,083	3,64	0,302
Faaliyeti bırakıp şehre taşınan ve istediğini bulamayan ailelerin varlığı	3,88	0,082	3,32	0,272
Köyde toplumsal baskının düzeyi	3,67	0,077	3,47	0,267
Çocukları köyde büyütme durumu	3,82	0,080	3,47	0,278
Sosyolojik Faktörler Toplamı				3,46
Memnuniyet İndeksi (%)				34,6

Çizelge 4.218'in devamı

B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler				
B2.Kişisel Faktörler (20 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Emeğin karşılığını alma durumu	4,64	0,060	2,51	0,151
Hayvancılığın ana meslek olması (Zorunlu seçenek)	3,91	0,050	3,10	0,155
Hayvancılığı seviyor olma	3,94	0,051	3,23	0,165
Uzun yıllardır aynı işi yapıyor olma	3,86	0,050	3,23	0,162
Faaliyet kaynaklı çeşitli zorluklarla mücadele etme kabiliyeti	3,80	0,049	3,01	0,147
Yeni bilgi ve teknoloji öğrenme istekliliği	3,57	0,046	2,92	0,134
Kırsaldaki yaşam tarzını sevmeye durumu	3,92	0,050	3,35	0,168
Tabiatla iç içe yaşıyor olma durumu	3,97	0,051	3,25	0,166
Makine ve ekipmanlarla çalışmayı sevmeye	3,75	0,048	3,13	0,150
Hayvancılığın atadan devredilen bir faaliyet olması	4,00	0,051	3,20	0,163
Toprağı gelecek nesillerin emaneti görme	3,76	0,048	3,10	0,149
Aileye zaman ayırabilme	3,98	0,051	2,79	0,142
Aileye iyi eğitim sağlayabilme	3,83	0,049	2,76	0,135
Kendisine zaman ayırabilme	3,91	0,050	2,72	0,136
Yapılan işi çocukların geleceğinin güvencesi olarak görme durumu	3,76	0,048	2,83	0,136
Sadece hayvancılık faaliyetine ilgi duyma	3,89	0,050	3,04	0,152
Sadece hayvancılık üzerine yeteneklerine sahip olma durumu	3,83	0,049	3,10	0,152
Faaliyetle ilgili kararlara aileyi dahil etme özelliği	3,64	0,047	2,98	0,140
Yaş durumu	3,89	0,050	3,29	0,165
Sağlık durumu	3,97	0,051	3,39	0,173
Kişisel Faktörler Toplamı	77,82			3,04
Memnuniyet İndeksi (%)				30,4

Çizelge 4.219. Büyükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları- coğrafi ve kırsal altyapı faktörleri

C.Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri				
C,Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri (12 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Bölgenin hayvancılığa uygunluğu	4,73	0,103	3,86	0,398
Köyün şehir merkezine mesafesi	4,11	0,090	3,63	0,327
İklim koşullarının uygunluğu	4,01	0,087	3,61	0,314
Ulaşım altyapısı yeterliliği	3,98	0,087	3,55	0,309
Sulama suyu temin durumu	3,97	0,087	3,32	0,289
Doğal afet risk düzeyi	3,94	0,086	3,64	0,313
Çevre kirliliği düzeyi	3,30	0,072	3,63	0,261
Köydeki arazi varlığı/potansiyeli	3,73	0,081	3,55	0,288
Köydeki eğitim hizmetleri imkanı	3,44	0,075	3,42	0,257
Köydeki sağlık hizmetleri imkanı	4,04	0,088	3,36	0,296
Köydeki enerji altyapısı yeterliliği	3,82	0,083	3,54	0,294
Köydeki sosyal aktivitelerin yeterlilik durumu	2,82	0,061	3,17	0,193
Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörleri Toplamı	45,89			3,53
Memnuniyet İndeksi (%)				35,3

Çizelge 4.220. Büyükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları- tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri- destekler, politikalar ve örgütlenme

D,Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri				
D1.Destekler ve Politikalar (32 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Destekler hakkında bilgi sahibi olma durumu	3,85	0,031	2,25	0,071
Hayvancılığa yönelik destek olması	3,73	0,030	2,26	0,069
Destek çeşitliliği	4,04	0,033	2,22	0,073
Destek miktarı yeterliliği	4,01	0,033	2,07	0,068
Girdi destekleri	3,95	0,032	2,10	0,068
Buzağı-malak desteği	3,44	0,028	2,20	0,062
Çoban (Sürü Yöneticisi) istihdam desteği	3,35	0,027	2,32	0,063
Koyun keçi desteği	3,39	0,028	2,32	0,064
Tiftik üretim desteği	3,75	0,031	2,32	0,071
Süt prim desteği	3,83	0,031	2,30	0,072
Yem bitkileri desteği	3,73	0,030	2,35	0,072
Hayvan hastalık tazminatı desteği	3,79	0,031	2,19	0,068
Hayvan başı ödeme desteği	3,73	0,030	2,14	0,065
Aşı desteği	3,63	0,030	2,33	0,069
Atık desteği	3,67	0,030	2,29	0,069
Hayvan gen kaynakları desteği	3,67	0,030	2,23	0,067
Çiğ sütün değerlendirilmesi desteği	3,76	0,031	2,29	0,070
Besilik erkek sığır desteği	3,50	0,029	2,33	0,067
Genç çiftçi desteği uygulaması	3,59	0,029	2,26	0,066
Küçük aile işletmesi desteği uygulaması	3,56	0,029	2,27	0,066
Kredi destekleri uygulaması	3,35	0,027	2,27	0,066
İhracat destekleri uygulaması	3,59	0,029	2,27	0,062
Yatırım destekleri uygulaması	3,41	0,028	2,20	0,067
Yayım destekleri uygulaması	3,54	0,029	2,25	0,061
Danışmanlık destekleri uygulaması	3,93	0,032	2,22	0,065
Yasal yapının anlaşılabilirlik durumu	3,94	0,032	2,19	0,071
Yasal yapının ihtiyacı karşılama durumu	3,82	0,031	2,26	0,070
Pazarlama kolaylığı sağlanması durumu	3,69	0,030	2,35	0,071
Bürokratik işlem yoğunluk durumu	3,85	0,031	2,30	0,072
Tarım teşkilatları ile ilişki düzeyi	3,83	0,031	2,33	0,073
Sosyal güvenlik prim ödeme düzeyi	3,83	0,031	2,42	0,076
Tarımsal vergilerin çeşitliliği	3,82	0,031	2,33	0,073
Tarımsal vergi oranları	3,95	0,032	2,13	0,069
Destekler ve Politika Faktörleri Toplamı	122,52			2,25
Memnuniyet İndeksi (%)				22,5
D2.Örgütlenme (5 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Ziraat odası faaliyetlerinin etkinlik durumu	3,69	0,190	2,14	0,407
Bölgedeki birliğin etkinlik durumu	3,80	0,196	2,14	0,419
Kooperatif faaliyetlerinin etkinlik durumu	4,08	0,210	2,42	0,508
Üretici örgütlerinin etkinlik durumu	3,70	0,190	2,41	0,458
Örgütlenmede kurumsal ve yasal yapıda dağınıklık	4,16	0,214	2,29	0,490
Örgütlenme Faktörleri Toplamı	19,43			2,28
Memnuniyet İndeksi (%)				22,8

Çizelge 4.221. Büyükbaş memnuniyet tabloları- tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri- tarımsal üretim faaliyetine yönelik eğitimler

D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri				
D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler (12 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Desteklerden yararlanma eğitimi verilmesi	3,69	0,086	2,25	0,194
Hayvan bakımı eğitimi verilmesi	3,67	0,086	2,00	0,172
Hayvan beslenmesi eğitimi verilmesi	3,77	0,088	2,44	0,215
Hayvan ıslahı eğitimi verilmesi	4,17	0,097	2,39	0,232
Verilen desteklerden yararlanma eğitimi verilmesi durumu	3,66	0,085	2,29	0,195
Hastalık ve zararlılar konusunda eğitim verilmesi durumu	3,39	0,079	2,19	0,173
Hayvan barınaklarının bakımı konusunda eğitim verilmesi	3,42	0,080	2,13	0,170
Yem bitkileri yetiştiriciliği konusunda eğitim verilmesi durumu	3,36	0,078	2,26	0,176
Rasyon hazırlama ve yemleme yöntemleri konusunda eğitim verilmesi durumu	3,48	0,081	2,13	0,173
Verim konusunda eğitim verilmesi durumu	3,19	0,074	2,25	0,167
Sürü yönetimi eğitimi verilmesi	3,52	0,082	2,45	0,201
Yemler ve yem katkı maddeleri konusunda eğitim verilmesi	3,50	0,082	2,30	0,189
Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörleri Toplamı	42,82			2,25
Memnuniyet İndeksi (%)				22,5

Çizelge 4.222. Büyükbaş hayvancılık memnuniyet tabloları- tarımsal politika ve örgütlenme faktörleri- ekonomik ve pazarlama faaliyetine yönelik eğitimler

D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri				
D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler (9 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Ürün üretim planlaması eğitimi	3,30	0,107	2,26	0,242
Pazarlama konusunda eğitim verilmesi	3,36	0,109	2,20	0,240
Basit tarımsal muhasebe eğitimi verilmesi	3,20	0,104	2,26	0,235
Sosyal medya kullanımı eğitimi verilmesi	3,39	0,110	2,07	0,228
Tarımsal kayıt sistemleri eğitimi verilmesi	3,50	0,113	2,13	0,241
Basit tarım hukuku eğitimi verilmesi	3,42	0,111	2,17	0,241
Çevre koruma eğitimi verilmesi	3,52	0,114	2,22	0,253
İş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmesi	3,33	0,108	2,23	0,241
İnsan hakları ve temel vatandaşlık konusunda eğitim verilmesi	3,83	0,124	2,13	0,264
Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler Faktörleri Toplamı	30,85			2,18
Memnuniyet İndeksi (%)				21,8
D3.3.Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi (11 faktör)	Beklenen ölçek değeri	Ağırlıklı çarpan ölçeği	Gözlenen ölçek değeri	Katsayı değeri
Bilgiyi kooperatiflerden alma durumu	3,70	0,099	2,05	0,203
Bilgiyi birliklerden alma durumu	3,30	0,088	2,26	0,199

Çizelge 4.222'nin devamı

Bilgiyi özel danışmanlardan alma	3,72	0,099	2,57	0,254
Bilgiyi diğer çiftçilerden alma durumu	3,92	0,105	2,44	0,256
Bilgiyi komşu ve akrabalarından alma	4,16	0,111	3,25	0,361
Bilgiyi Tarım İlçe Müdürlüklerinden alma	3,36	0,090	3,51	0,316
Bilgiyi firmalardan alma durumu	3,48	0,093	3,26	0,303
Bilgiyi Ziraat Odası'ndan alma durumu	3,04	0,081	2,35	0,190
Bilgiyi tarımsal dergi ve diğer basılı yayınlardan alma durumu	3,32	0,089	2,35	0,209
Bilgiyi fuar ve diğer benzeri etkinliklerden alma durumu	3,45	0,092	2,23	0,205
Bilgiyi sosyal medyadan alma durumu	1,95	0,052	2,88	0,150
Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	37,4			2,64
Faktörleri Toplamı				26,4
Memnuniyet İndeksi (%)				26,4

Çizelge 4.223. Büyükbaş hayvancılık eski-yeni tüm üreticilerin memnuniyet indeksi

Ana faktörler	Alt faktörler	Memnuniyet İndeksi	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	21,7	4	50
	A2.Yatırım	20,8	5	50
	A3.Üretim	24,1	1	50
	A4. İç ve Dış Ticaret	23,4	2	50
	A5.Finansman	21,9	3	50
Tüm Ekonomik Faktörler Memnuniyet İndeksi		22,38		50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	34,6	1	50
	B2.Kişisel Faktörler	30,4	2	50
Tüm Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler Memnuniyet İndeksi		32,5		50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C,Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	35,3	1	50
Tüm Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri Memnuniyet İndeksi		35,3		50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	22,5	3	50
	D2.Örgütlenme	22,8	2	50
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	22,5	3	50
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	21,8	4	50
	D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	26,4	1	50
Tüm Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri Memnuniyet İndeksi		23,2		50

Çizelge 4.224. Büyükbaş hayvancılık tüm üreticilerin memnuniyet indeks özeti

Faktörler	Memnuniyet İndeksi (Beklentilerin Karşılama Düzeyi)	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	22,38	3	50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	32,35	2	50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	35,30	1	50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	23,20	4	50
Genel Ortalama	28,30		50

Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri 35,30 memnuniyet indeksi değeri ile ilk sırada yer alırken onu 32,35 memnuniyet indeksi değeri ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler izlemektedir. Ekonomik Faktörler ise 22,38 memnuniyet indeks değeri ile üçüncü sıradadır, son sırada ise 23,20 memnuniyet indeksi değeri ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri bulunmaktadır. Ekonomik Faktörler arasında Üretim 24,1 memnuniyet indeks değeri ile ilk sıradayken onu 23,4 ile İç ve Dış Ticaret, izlemektedir. Bir çalışmada tarımsal sürdürme eğiliminin tarım dışı gelire sahip olma, hayvan varlığı, silaj üretimi gibi konular ile ilişkili olduğu vurgulanmıştır (Çukur 2016). Bu çalışmada memnuniyette üçüncü sırada ise 21,9 ile Finansman ve son sırada ise 20,8 memnuniyet indeksi ile Yatırım bulunmaktadır. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerde 34,6 memnuniyet indeks değeri ile Sosyolojik ve Kültürel Faktörler ilk sırada yer alırken 30,4 ile Kişisel Faktörler ikinci sıradadır. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerin memnuniyet indeks değeri ise 35,3'tür. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi 26,4 memnuniyet indeks değeri ile ilk sıradayken onu 22,8 memnuniyet indeks değeri ile Örgütlenme izlemektedir. Üçüncü sırayı ise 22,5 ile Destekler ve Politikalar ile Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler paylaşmaktadır. Son sırada ise 26,4 ile Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler bulunmaktadır. Bir çalışmada tarımda kalma eğilimin en çok sosyo-ekonomik faktörlerden etkilenmekle beraber kent yaşamının çekiciliği ile bazı sosyo-psikolojik faktörlerden etkilendiği öne sürülmüştür (Gülbüz ve Karabulut 2008). Bir çalışmada da tarım dışı gelirin, üreticinin yaşının ve üreticilerin evlerinden memnuniyetlerinin tarımda kalma eğiliminde etkili olduğu görülmüştür (Taşgın ve Kadioğlu 2016).

Büyükbaş hayvancılıkta görüşülen 68 üreticiden 53 üretici 5 yıldan daha uzun süredir üretim faaliyeti gerçekleştirmekte olup eski üretici olarak adlandırılmıştır. Eski üreticilerin memnuniyet indeks ortalaması 28,5 olarak hesaplanmıştır. Ekonomik Faktörlerde üreticinin en memnun olduğu konu Üretim olarak öne çıkarken onu İç-Dış Ticaret izlemektedir. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi ilk sıradayken onu Örgütlenme izlemektedir.

Çizelge 4.225. Büyükbaş hayvancılıkta eski üreticilerin memnuniyet indeksi

Ana faktörler	Alt faktörler	Memnuniyet İndeksi	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	21,5	4	50
	A2.Yatırım	20,4	5	50
	A3.Üretim	25,3	1	50
	A4. İç ve Dış Ticaret	24,1	2	50
	A5.Finansman	22,8	3	50
Tüm Ekonomik Faktörler Memnuniyet İndeksi		22,8		50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	34,8	1	50
	B2.Kişisel Faktörler	31,4	2	50
Tüm Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler Memnuniyet İndeksi		33,1		50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C,Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	35,7	1	50
Tüm Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri Memnuniyet İndeksi		35,7		50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	21,4	4	50
	D2.Örgütlenme	23,2	2	50
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	22,5	3	50
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	21,1	5	50
	D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	24,6	1	50
Tüm Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri Memnuniyet İndeksi		22,6		50

Çizelge 4.226. Büyükbaş hayvancılıkta eski üreticilerin memnuniyet indeks özeti

Faktörler	Memnuniyet İndeksi (Beklentilerin Karşılama Düzeyi)	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A.Ekonomik Faktörler	22,8	3	50
B.Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	33,1	2	50
C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	35,7	1	50
D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	22,6	4	50
Genel Ortalama	28,5		50

Büyükbaş hayvancılıkta yeni olan üreticilerin memnuniyet değerleri eski üreticilere göre düşük olarak hesaplanmıştır. Gerek yeni gerekse de eski üreticilerin tarımda memnuniyetlerinin yüksek olduğu faktörler Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri ve Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerde yoğunlaşmaktadır

Çizelge 4.227. Büyükbaş hayvancılıkta yeni üreticilerin memnuniyet indeksi

Ana faktörler	Alt faktörler	Memnuniyet İndeksi	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A. Ekonomik Faktörler	A1.Gelir	21,1	4	50
	A2.Yatırım	19,2	5	50
	A3.Üretim	24,2	1	50
	A4. İç ve Dış Ticaret	23,7	2	50
	A5.Finansman	22,2	3	50
Tüm Ekonomik Faktörler Memnuniyet İndeksi		22,1		50
B. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	B1.Sosyolojik ve Kültürel Faktörler	33,8	1	50
	B2.Kişisel Faktörler	31,4	2	50
Tüm Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler Memnuniyet İndeksi		32,6		50
C. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	C,Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	34,6	1	50
Tüm Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri Memnuniyet İndeksi		34,6		50
D. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	D1.Destekler ve Politikalar	21,4	4	50
	D2.Örgütlenme	23,2	2	50
	D3.1.Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler	22,5	3	50
	D3.2.Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler	21,1	5	50
	D3.3. Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi	24,6	1	50
Tüm Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri Memnuniyet İndeksi		21,5		50

Büyükbaş hayvancılıkta görüşülen 68 üreticiden 15 üretici 5 yıldan daha kısa süredir üretim faaliyeti gerçekleştirmekte olup yeni üretici olarak adlandırılmıştır. Yeni üreticilerin memnuniyet indeksi ortalaması 28,89 hesaplanmıştır. Ekonomik Faktörlerde üreticinin en memnun olduğu konu Finansman olarak öne çıkarken onu Üretim ve İç-Dış Ticaret izlemektedir. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi ilk sıradayken onu Destekler ve Politikalar, Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler izlemektedir.

Çizelge 4.228. Büyükbaş hayvancılıkta yeni üreticilerin memnuniyet indeksi özeti

Faktörler	Memnuniyet İndeksi (Beklentilerin Karşılama Düzeyi)	Sıralama	Hedef Memnuniyet İndeks Değeri
A.Ekonomik Faktörler	22,1	3	50
B.Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	32,6	2	50
C.Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	34,6	1	50
D.Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	21,5	4	50
Genel Ortalama	27,6		50

4.2.4. Örtüaltı, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinin karşılaştırılması

Gerçekleştirilen analizler çerçevesinde incelenen üç sektör arasında tüm üreticilerde en yüksek memnuniyetin 29,3 değeri örtüaltı üretim faaliyetinde olduğu görülürken en düşük memnuniyet ise 26,53 değeri ile küçükbaş hayvancılık sektöründe ortaya çıkmıştır. Gözlenen faktörlerde de en yüksek değer örtüaltı üretimde belirlenmiştir. Bu bulgulara ek olarak beklenen ve gözlenen faktörlerde de en yüksek değerler örtüaltı üretim faaliyetinde gerçekleşmiştir. Buna göre üreticilerin en çok örtüaltı üretim faaliyetini sürdürmekten memnun olduğu ifade edilebilirken en az memnun oldukları faaliyet alanının küçükbaş hayvancılık üretim faaliyeti olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4.229. Büyükbaş, küçükbaş ve örtüaltı üretim faaliyeti beklenen ve gözlenen faktörlerle memnuniyet indekslerinin karşılaştırılması

	Beklenen Faktörler Ortalaması	Gözlenen Faktörler Ortalaması	Memnuniyet İndeksi
Büyükbaş Hayvancılık Faaliyeti	3,82	2,83	28,30
Küçükbaş Hayvancılık Faaliyeti	3,88	2,65	26,53
Örtüaltı Üretim Faaliyeti	3,98	2,93	29,30

İncelenen 4 faktör açısından 3 üretim faaliyeti karşılaştırıldığında Ekonomik faktörlerde 23,2 değeri ile örtüaltı üretim faaliyeti ilk sırada yer almaktadır, onu 22,4 değeri ile büyükbaş hayvancılık takip etmektedir. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler incelediğinde ise 35,3 değeri ile örtüaltı üretim faaliyetinde memnuniyet ilk sırada bulunmaktadır, en düşük memnuniyet ise küçükbaş hayvancılıkta belirlenmiştir. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri bakımından da 36,2 değeri ile yine örtüaltı üretim faaliyetinden memnuniyet ilk sırada bulunmaktadır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri'nde memnuniyet 23,2 değeri ile en fazla büyükbaş hayvancılıkta görülmüştür. Analiz edilen 4 faktörde de en düşük memnuniyet küçükbaş hayvancılıkta belirlenmiştir.

Çizelge 4.230. Tüm üreticilerin memnuniyet indekslerinin karşılaştırması

Faktörler	Örtüaltı	Küçükbaş Hayvancılık	Büyükbaş Hayvancılık
Ekonomik Faktörler	23,2	21,1	22,4
Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	35,3	30,1	32,3
Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	36,2	34,2	35,3
Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	22,5	20,7	23,2

Her üç sektörde de 5 yıldan kısa süredir tarımsal faaliyette bulunan yeni üreticiler karşılaştırıldığında Ekonomik faktörlerde 24,6 değeri ile örtüaltı üretim faaliyeti ilk sırada yer almaktadır, onu 22,2 değeri ile küçükbaş hayvancılık takip etmektedir. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler incelediğinde ise 36,8 değeri ile örtüaltı üretim faaliyetinde memnuniyet ilk sırada bulunmaktadır, en düşük memnuniyet ise küçükbaş hayvancılıkta belirlenmiştir. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri bakımından da 38,3 değeri ile yine örtüaltı üretim faaliyetinden memnuniyet ilk sırada bulunmaktadır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri'nde memnuniyet 23,9 değeri ile en fazla küçükbaş hayvancılıkta görülmüştür. Analiz edilen 4 faktörde de en düşük memnuniyet 27,7 değeri ile büyükbaş hayvancılıkta belirlenmiştir.

Çizelge 4.231. Her üç sektörde yeni üreticilerin memnuniyet indekslerinin karşılaştırması

Faktörler	Örtüaltı	Küçükbaş Hayvancılık	Büyükbaş Hayvancılık
Ekonomik Faktörler	24,6	22,2	22,1
Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	36,8	32,7	32,6
Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	38,3	36,7	34,6
Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	23,1	23,9	21,5
Genel Ortalama	30,7	28,8	27,7

Her üç sektörde de 5 yıldan uzun süredir tarımsal faaliyette bulunan eski üreticiler karşılaştırıldığında Ekonomik faktörlerde 23,4 değeri ile örtüaltı üretim faaliyeti ilk sırada yer almaktadır, onu 22,8 değeri ile küçükbaş hayvancılık takip etmektedir. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler incelediğinde ise 34,6 değeri ile örtüaltı üretim faaliyetinde memnuniyet ilk sırada bulunmaktadır, en düşük memnuniyet ise küçükbaş hayvancılıkta belirlenmiştir. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri bakımından da 35,7 değeri ile büyükbaş hayvancılık üretim faaliyetinden memnuniyet ilk sırada bulunmaktadır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri'nde memnuniyet 22,7 değeri ile en fazla örtüaltı üretim faaliyetinde görülmüştür. Analiz edilen 4 faktörde de en düşük memnuniyet 27,0 değeri ile küçükbaş hayvancılıkta belirlenmiştir.

Çizelge 4.232. Her üç sektörde eski üreticilerin memnuniyet indekslerinin karşılaştırması

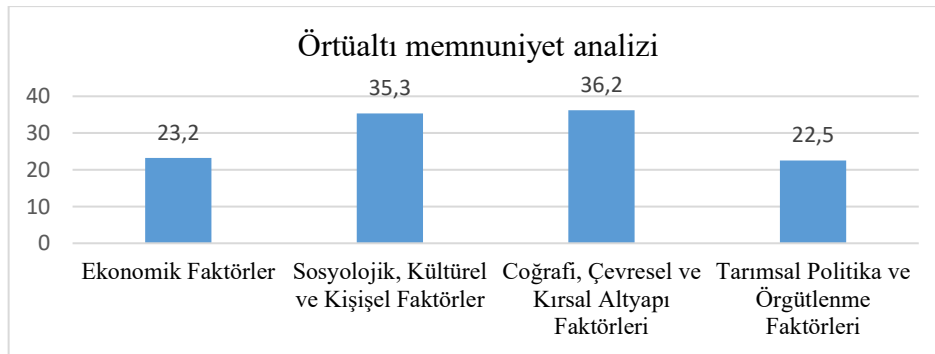
Faktörler	Örtüaltı	Küçükbaş Hayvancılık	Büyükbaş Hayvancılık
Ekonomik Faktörler	23,4	21,3	22,8
Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	34,6	30,7	33,1
Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	35,4	35,3	35,7
Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	22,7	20,8	22,6
Genel Ortalama	29,03	27,0	28,5

Örtüaltı, küçükbaş ve büyükbaş üretim faaliyetinde bulunan ailelerdeki gençlerin tarımda kalma eğilimi incelendiğinde Ekonomik Faktörlerde 4,37 ile örtüaltı üretim faaliyeti öne çıkmaktadır. Gençlerin tarımda kalma eğiliminde Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlere verilen önem en çok küçükbaş hayvancılıkta ortaya çıkmıştır. Örtüaltı üretim faaliyetinde bulunan ailelerin gençlerinin gelecekte tarımsal faaliyeti yapma eğiliminde 3,96 değeri ile Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri öne çıkmıştır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri açısından gençlerin uygulanan desteklemeler ve politikalar hakkında çok bilgili olmadığı görülmüştür. Sadece küçükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde gençler, hayvancılık yapma eğilimlerinde Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörlerinin önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

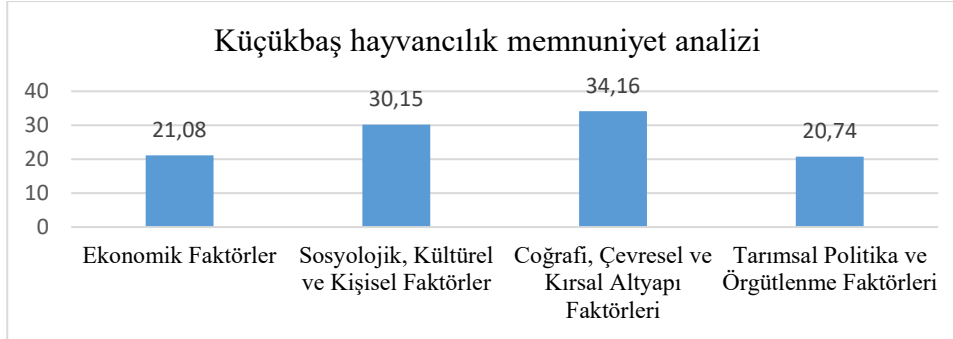
Çizelge 4.233. Örtüaltı, küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde bulunan ailelerdeki gençlerin tarımda kalma eğilimlerinin karşılaştırılması

Faktörler	Örtüaltı Üretim	Küçükbaş Hayvancılık	Büyükbaş Hayvancılık
Ekonomik Faktörler	4,37	4,28	4,18
Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler	3,88	3,99	3,66
Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri	3,96	3,81	3,93
Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri	2,54	3,54	2,48

Üreticilerle gerçekleştirilen anketlere göre örtüaltı üretim faaliyetinde en yüksek memnuniyet Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinde yaşanmaktadır, bu durum da üreticilerin yaşadıkları Kumluca, Aksu ve Serik ilçelerinin bulundukları konumdan, altyapısından memnun olduklarını göstermektedir.

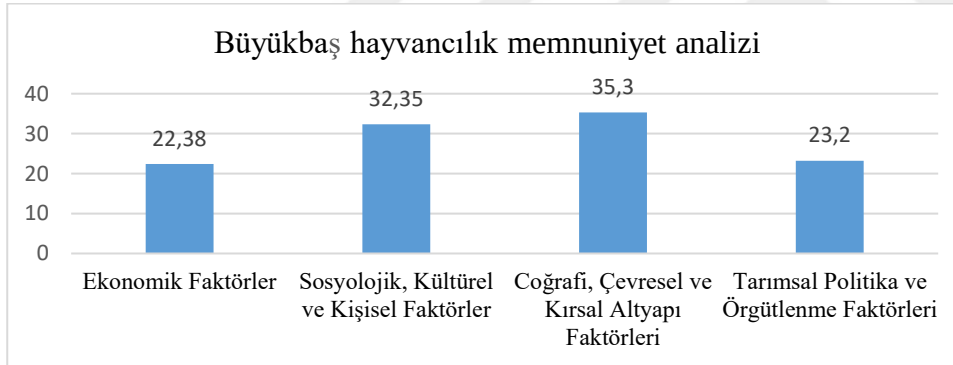
Şekil 4.7. Örtüaltı üretim faaliyeti memnuniyet analizi

Küçükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde en yüksek memnuniyet Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinde yaşanmaktadır, bu durum da üreticilerin yaşadıkları Elmalı, Korkuteli ve Manavgat ilçelerinin bulundaki konumdan, altyapısından memnun olduklarını göstermektedir. Üreticilerin en memnun olmadıkları alan ise Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri olarak ortaya çıkmıştır.

Şekil 4.8. Küçükbaş hayvancılık memnuniyet analizi

Büyükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde en yüksek memnuniyet Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinde belirlenmiştir, bu durum da üreticilerin yaşadıkları Döşemealtı ve Korkuteli ilçelerinin bulunduğu konumdan, altyapısından memnun olduklarını göstermektedir. Üreticilerin en memnun olmadıkları alan ise Ekonomik Faktörler olarak ortaya çıkmıştır.

Şekil 4.9. Büyükbaş hayvancılık memnuniyet analizi

5.SONUÇLAR

Bu bölümde, tez çalışmasının amacına yönelik olarak önce Antalya ilinde üreticilerin tarımda kalma eğilimi ve eğilimi etkileyen faktörlerin analizine ilişkin elde edilen sonuçlar özetlenmiştir. Daha sonra araştırmaya dâhil olan üreticilerin tarımda kalma eğilimi ve etkileyen faktörlerin analizine ilişkin elde edilen bulgular verilmiştir. Ardından örtüaltı, küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık faaliyeti olmak üzere Antalya ilinde üreticilerin tarımda kalma eğilimi irdelenmiştir. Elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak politika önerileri oluşturulmuştur.

5.1. Örtüaltı üretim faaliyetine yönelik sonuçlar

Örtüaltı üretim faaliyeti kapsamında Antalya ilinde 100 üretici ile bu üretici ailelerle beraber yaşayan yaşları 15-24 arasındaki genç çocukları ile 23 adet anket yapılmıştır. Gerçekleştirilen Memnuniyet Analizinin sonuçları aşağıda yer almaktadır.

- Örtüaltı üretimde Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri 36,2 memnuniyet indeksi değeri ile ilk sırada yer alırken onu 35,3 memnuniyet indeksi değeri ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler izlemektedir. Ekonomik Faktörler ise 23,2 memnuniyet indeksi değeri ile üçüncü sıradadır, son sırada ise 22,5 memnuniyet indeksi değeri ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri bulunmaktadır. Buna göre Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri çerçevesinde üreticilerin en çok yaşadıkları yerin konumundan, altyapısından, bölgenin örtüaltı üretime uygunluğundan, köyün şehir merkezine yakınlığından ve de iklim koşullarından memnun oldukları görülmüştür. Bu çerçevede tüketicinin beslenmesine katkı sağlama, uzun yıllardır aynı işi yapıyor olmak üzere kırsalın sosyolojik ve kültürel boyutu ile kişisel yapılarından memnun oldukları gözlemlenmiştir. Üreticilerin memnuniyetsizlik alanlarının yoğunlaştığı tarımsal desteklemeler ve politikalar kapsamında özellikle girdi desteğinde yapılacak iyileştirme üreticilerin memnuniyetini artırmada katkı sağlayacaktır.
- Ekonomik Faktörler arasında Finansman 26,2 memnuniyet indeksi değeri ile ilk sıradayken onu 25,1 ile İç ve Dış Ticaret izlemektedir. Görüşmelerde Finansman faktörü altında üreticilerin kredi bulma konusunda sorun yaşamadıkları görülmüştür. İç ve Dış Ticaret faktörü altında yer alan ülke ekonomisine katkı sağlama, sektörde istihdam sağlama, örtüaltı ürünlere olan talep ve organize hal yapısı nedeniyle üreticilerin ticaret yapmaktan memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Üçüncü sırayı ise 22,4 değerleri ile Gelir ve Üretim paylaşmaktadır. Üretim faaliyetinin sağladığı gelir ve kaliteli üretim yapma imkanı bu başlıklar altına öne çıkmaktadır. Son sırada ise 20,3 memnuniyet indeksi ile Yatırım bulunmaktadır. Üreticilerin işletmeyi büyütme ya da yeni alet-makine alma imkanından memnun olmadıkları yatırım başlığı altında görülmüştür. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerde 35,5 memnuniyet indeksi değeri ile Kişisel Faktörler yer alırken 35,2 ile Sosyolojik ve Kültürel Faktörler ikinci sıradadır. Tüketicilerin beslenmesine katkı sağlama, kırsaldaki ilişkilerin sıcaklığı, emeğinin karşılığını alma, tarımı gelecek nesillerin emaneti görme gibi faktörlerden üreticilerin memnun olduğu Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler başlığı altında görülmüştür. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerin memnuniyet indeksi değeri ise 36,2'dir. Üreticilerin yaşadıkları bölgenin ve arazinin örtüaltı tarıma uygunluğundan, iklim koşulları ile kırsalın altyapısından üreticilerin memnuniyeti Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinde görülmüştür. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi

Kaynakları Varlığı ve Erişimi 27,1 memnuniyet indeks değeri ile ilk sıradayken onu 22,4 memnuniyet indeks değeri ile Destekler ve Politikalar izlemektedir. Üreticilerin bilgi aldıkları kooperatiflerden, birliklerden, danışmanlardan ve diğer kurumlardan memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Uygulanan destekler hakkında bilgi sahibi, destek çeşitleri ve yeterliliğini içeren Destekler ve Politikalar Faktörlerinden memnuniyet ikinci sıradadır. Üçüncü sırada ise 21,8 ile Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler bulunurken onu dördüncü sırada 20,9 ile Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler ve 20,3 ile Örgütlenme takip etmektedir. Buna göre üreticilerin, ziraat odası, birlik, kooperatif faaliyetlerinin etkinliği olmak üzere örtüaltı üretimde örgütlenmeyi yetersiz bulduğu ortaya çıkmıştır.

- Üreticilerin beklentileri sorgulandığında ise beklenen faktör önem sıralamasında Ekonomik Faktörlerin birinci sırada olduğu, onu Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörlerinin izlediği sonucu ortaya çıkmıştır. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri üçüncü sırada bulunurken son sırada Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler yer almaktadır. Buna göre üreticilerin tarımda kalma eğilimlerinin artırılmasında ekonomik koşullarının iyileştirilmesinin gereği öne çıkmıştır.
- Gözlenen faktörlerde Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri birinci sıradayken üreticilerin tarımda kalma eğiliminde diğer bir deyişle üreticilerin beklentilerinde üçüncü sırada bulunmaktadır. Buna göre üreticilerin üretim yaptıkları ve yaşadıkları yerden memnun oldukları ve bu konu hakkında bir beklenti içinde olmadıkları ifade edilebilir. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler gözlenen faktörlerde ikinci sırada yer alırken beklenen faktörlerde son sırada bulunmaktadır. Bu veriler doğrultusunda üreticilerin yaşadıkları yerin sosyolojik ve kültürel yapısından memnun oldukları dile belirtilebilir. Ekonomik Faktörler ise gözlenen faktörlerde üçüncü sıradayken beklenen faktörlerde ilk sırada bulunmaktadır. Üreticinin, örtüaltı üretim faaliyetinde ekonomik sebeplerden memnun olmadığı ve tarımda kalmak için en önemli koşulun ekonomik açıdan memnuniyet olduğunun altı çizilmiştir. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri ise gözlenen faktörlerde son sıradayken beklenen faktörlerde ikinci sırada bulunmaktadır. Üreticilerin en çok uygulanan politikalardan ve örgütlenme yetersizliğinden memnun olmadığı görülürken üreticilerin tarımsal sürdürülebilirlik açısından beklentilerinde ise istenen politikaların uygulanması talebi yer almaktadır.
- Aileleri ile beraber yaşayan gençlerin tarımsal faaliyeti sürdürme eğiliminde (4,37) ortalama değeri ile Ekonomik Faktörler ilk sırada yer alırken onu (3,96) ortalama ile Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri ve (3,88) ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler izlemektedir. Buna göre gençlerin gelecekte örtüaltı tarımsal faaliyeti gerçekleştirme eğiliminde en önemli koşulun ekonomik nedenler olduğu görülmüştür. Örtüaltı işinin iyi gelir ve hayat standardı sağlaması, ürünlere olan talep gençler için öne çıkan sebepler arasında yer almaktadır. Gençlerin yaşadıkları bölgenin şehir merkezine uzaklığı, sosyal aktivitelerin yeterliliği, köyün eğitim-sağlık hizmetlerinin yeterliliği kapsamında gençlerin bu faaliyeti ileride yapma eğiliminde Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri ikinci sırada bulunmaktadır. Verilen desteklemeler hakkında gençlerin bilgi sahibi olmaması ve ailelerinin desteklemelerden memnun olmaması nedeniyle Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri gençlerin tarımda çalışma isteğinde son sırada yer almaktadır.

5.2. Küçükbaş hayvancılık faaliyetine yönelik sonuçlar

Küçükbaş hayvancılık faaliyeti kapsamında Antalya ilinde 117 üretici ile bu üretici ailelerle beraber yaşayan yaşları 15-24 arasındaki genç çocukları ile 21 adet anket yapılmıştır. Gerçekleştirilen Memnuniyet Analizinin sonuçları aşağıda yer almaktadır.

- Küçükbaş hayvancılık faaliyetinde bulunan üreticilerle gerçekleştirilen anketlerden elde edilen verilere göre yapılan analizler sonucu Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri 34,16 memnuniyet indeksi değeri ile ilk sırada yer alırken onu 30,15 memnuniyet indeksi değeri ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler izlemektedir. Ekonomik Faktörler ise 21,08 memnuniyet indeks değeri ile üçüncü sıradadır, son sırada ise 20,74 memnuniyet indeksi değeri ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri bulunmaktadır. Üreticilerin yaşadıkları bölgenin ve arazinin hayvancılığa uygunluğu, köydeki arazi varlığı, köyün şehir merkezine mesafesi olmak üzere Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinden memnundur. Diğer yandan verilen destekler, üretici örgütleri ile birliklerin etkinliğini ve de verilen eğitimleri yetersiz bulma nedeniyle Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri üreticilerin memnuniyetsizliğinde öne çıkmaktadır. Hayvancılıkta kalma eğilimini arttırıcı özellikle yem desteği konusunda yapılacak iyileştirme üreticilerin hayvancılıktan memnuniyetini büyük ölçüde arttıracaktır.
- Ekonomik Faktörler arasında İç ve Dış Ticaret 23,0 memnuniyet indeks değeri ile ilk sıradayken onu 22,1 ile Finansman izlemektedir. Buna göre üreticilerin ülke ekonomisine katkı yapma, ürün talebi ve ürünlerin pazarlamasının kolaylığı olmak üzere ticaretten memnun oldukları görülmüştür. Görüşmelerde Finansman faktörü altında üreticilerin kredi bulma konusunda sorun yaşamadıkları görülmüştür. Üçüncü sırada ise 21,9 ile Üretim ve dördüncü sırada 19,7 ile Gelir yer almaktadır. Üretim faktörü altında üreticilerin üretim kalitelerinden, verimlerinden, hayvanlarının yavru lamalarından memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Üretimde girdi fiyatlarının yüksekliğinden üreticilerin memnun olmadıkları görülmüştür. Son sırada ise 18,7 memnuniyet indeksi ile Yatırım bulunmaktadır. Buna göre üreticilerin arazi varlığını arttırma ve işletmelerini büyütmeye konularını yetersiz buldukları ortaya çıkmıştır. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörlerde 32,0 memnuniyet indeks değeri ile Sosyolojik ve Kültürel Faktörler ilk sırada yer alırken 28,3 ile Kişisel Faktörler ikinci sıradadır. Hayvancılığın toplumda saygı görmesi, ailesinin ve akrabalarının hayvancılık yapıyor olması kırsalda yaşamın ucuzluğu gibi sosyolojik konular üreticiler için önemli konular olarak öne çıkmıştır. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerin memnuniyet indeks değeri ise 34,6'tır. Üreticilerin yaşadıkları bölgenin ve arazinin hayvancılığa uygunluğundan, iklim koşulları ile kırsalın altyapısından üreticilerin memnuniyeti Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinde görülmüştür. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi 24,2 memnuniyet indeks değeri ile ilk sıradadır. Üreticilerin bilgi aldıkları kooperatiflerden, birliklerden, danışmanlardan ve diğer kurumlardan memnun oldukları ortaya çıkmıştır. İkinci sırada ise 21,1 değeri ile Destekler ve Politikalar bulunurken üçüncü sırayı 19,6 değerleri ile Örgütlenme ve Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler paylaşmaktadır. Son sırada ise 19,2 değeri ile Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler yer almaktadır. Buna göre üreticilerin, ziraat odası, birlik, kooperatif faaliyetlerinin etkinliği olmak üzere örgütlenme ile üretim ve pazarlamaya yönelik verilen eğitimleri yetersiz bulduğu ortaya çıkmıştır.
- Yapılan anketlerde üreticilerin gözlenen durumunda Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı birinci sırada yer alırken Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler ikinci sırada bulunmaktadır. Ekonomik Faktörler ise üçüncü sıradayken onu Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri izlemektedir. Buna göre üreticilerin üretim yaptıkları ve yaşadıkları yerden memnun oldukları ve bu konu hakkında bir beklenti içinde olmadıkları ifade edilebilir. Bu veriler doğrultusunda üreticilerin yaşadıkları yerin sosyolojik ve kültürel yapısından memnun oldukları dile belirtilebilir.

- Üreticilerin beklentileri sorgulandığında ise beklenen faktör önem sıralamasında Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler Faktörlerin birinci sırada olduğu, onu Ekonomik Faktörlerinin izlediği sonucu ortaya çıkmıştır. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri üçüncü sırada bulunurken Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri son sırada yer almaktadır. Buna göre üreticilerin tarımda kalma eğilimlerinin artırılmasında ekonomik koşullarının iyileştirilmesinin gereği öne çıkmıştır.
- Küçükbaş hayvancılık üretim faaliyeti kapsamında gençlerin tarımsal faaliyeti sürdürme eğiliminde 4,28 ortalama değeri ile Ekonomik Faktörler ilk sırada yer alırken onu 3,99 ortalama ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler ile 3,81 ortalamayla Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri izlemektedir. Yine uygulanan politikalar ve desteklemeler hakkında gençlerin çok fazla bilgi sahibi olmaması ve ailelerinin desteklemelerden memnun olmaması nedeniyle Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri gençlerin tarımda çalışma isteğinde son sırada yer almaktadır. Buna göre gençlerin gelecekte tarımsal faaliyeti gerçekleştirme eğiliminde en önemli koşulun ekonomik nedenler olduğu görülmüştür. Hayvancılık işinin iyi gelir ve hayat standardı sağlama, ürünlere olan talep gençler için öne çıkan ekonomik sebepler arasında yer almaktadır. Gençlerin yaşadıkları bölgenin şehir merkezine uzaklığı, sosyal aktivitelerin yeterliliği, köyün eğitim-sağlık hizmetlerinin yeterliliği kapsamında gençlerin bu faaliyeti ileride yapma eğiliminde Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri ikinci sırada bulunmaktadır.

5.3. Büyükbaş hayvancılık faaliyetine yönelik sonuçlar

Büyükbaş hayvancılık faaliyeti kapsamında Antalya ilinde 68 üretici ile bu üretici ailelerle beraber yaşayan yaşları 15-24 arasındaki genç çocukları ile 23 adet anket yapılmıştır. Gerçekleştirilen Memnuniyet Analizinin sonuçları aşağıda yer almaktadır.

- Büyükbaş hayvancılık faaliyetinde bulunan üreticilerle gerçekleştirilen anketlerden elde edilen verilere göre yapılan analizler sonucu Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri 35,30 memnuniyet indeksi değeri ile ilk sırada yer alırken onu 32,35 memnuniyet indeksi değeri ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler izlemektedir. Ekonomik Faktörler ise 22,38 memnuniyet indeksi değeri ile üçüncü sıradadır, son sırada ise 23,20 memnuniyet indeksi değeri ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri bulunmaktadır. Üreticilerin yaşadıkların köyün büyükbaş hayvancılığa uygunluğu, ulaşım alt yapısı, doğal afet riskinin düşük olması gibi nedenlerle Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinden memnun oldukları görülmüştür. Üreticilerin özellikle girdi desteği ile tüm desteklemelerden ve de örgütlenmenin yetersizliği olmak üzere Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörlerinden memnun olmadıkları belirlenmiştir. Diğer yandan verilen destekler, üretici örgütleri ile birliklerin etkinliğini ve de verilen eğitimleri yetersiz bulma nedeniyle Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri üreticilerin memnuniyetsizliğinde öne çıkmaktadır. Hayvancılıkta kalma eğilimini artırıcı özellikle yem desteği konusunda yapılacak iyileştirme üreticilerin hayvancılıktan memnuniyetini büyük ölçüde artıracaktır.
- Ekonomik Faktörler arasında Üretim 24,1 memnuniyet indeksi değeri ile ilk sıradayken onu 23,4 ile İç ve Dış Ticaret, izlemektedir. Üretim faktörü altında üreticilerin üretim kalitelerinden, verimlerinden memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Üretimde girdi fiyatlarının yüksekliğinden üreticilerin memnun olmadıkları görülmüştür. Üçüncü sırada ise 21,9 ile Finansman ve son sırada ise 20,8 memnuniyet indeksi ile Yatırım bulunmaktadır. Buna göre üreticilerin arazi varlığını artırma ve işletmelerini büyütme konularını yetersiz buldukları ortaya çıkmıştır. Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel

Faktörlerde 34,6 memnuniyet indeks değeri ile Sosyolojik ve Kültürel Faktörler ilk sırada yer alırken 30,4 ile Kişisel Faktörler ikinci sıradadır. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerin memnuniyet indeks değeri ise 35,3'tür. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri arasında Bilgi Kaynakları Varlığı ve Erişimi 26,4 memnuniyet indeks değeri ile ilk sıradayken onu 22,8 memnuniyet indeks değeri ile Örgütlenme izlemektedir. Üreticilerin bilgi aldıkları kooperatiflerden, birliklerden, danışmanlardan ve diğer kurumlardan memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Üçüncü sırayı ise 22,5 ile Destekler ve Politikalar ile Tarımsal Üretim Faaliyetine Yönelik Eğitimler paylaşmaktadır. Son sırada ise 26,4 ile Ekonomik ve Pazarlama Faaliyetine Yönelik Eğitimler bulunmaktadır. Buna göre üreticilerin, ziraat odası, birlik, kooperatif faaliyetlerinin etkinliği olmak üzere örgütlenme ile üretim ve pazarlamaya yönelik verilen eğitimleri yetersiz bulduğu ortaya çıkmıştır.

- Yapılan anketlerde üreticilerin gözlenen durumunda Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı birinci sırada yer alırken Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler ikinci sırada bulunmaktadır. Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri üçüncü sıradayken onu Ekonomik Faktörler izlemektedir.
- Üreticilerin beklentileri sorgulandığında ise beklenen faktör önem sıralamasında Ekonomik Faktörlerinin birinci sırada olduğu, onu Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler Faktörlerin izlediği sonucu ortaya çıkmıştır. Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri üçüncü sırada bulunurken Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri son sırada yer almaktadır. Buna göre üreticilerin tarımda kalma eğilimlerinin artırılmasında ekonomik koşullarının iyileştirilmesinin gereği öne çıkmıştır. Buna göre üreticilerin üretim yaptıkları ve yaşadıkları yerden memnun oldukları ve bu konu hakkında bir beklenti içinde olmadıkları ifade edilebilir. Bu veriler doğrultusunda üreticilerin yaşadıkları yerin sosyolojik ve kültürel yapısından memnun oldukları dile belirtilebilir.
- Büyükbaş hayvancılık faaliyetini gerçekleştiren ailelerin gençlerinin tarımsal faaliyeti sürdürme eğiliminde 4,18 ortalama değeri ile Ekonomik Faktörler ilk sırada yer alırken onu 3,93 ortalama ile Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri ve 3,66 ile Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler izlemektedir. Gençlerin uygulanan politikalar ve desteklemeler hakkında bilgi sahibi olmadığı görülürken hayvancılık işini gelecekte sürdürme eğiliminde ekonomik faktörlerin öne çıkmaktadır. Buna göre gençlerin gelecekte tarımsal faaliyeti gerçekleştirme eğiliminde en önemli koşulun ekonomik nedenler olduğu görülmüştür. Hayvancılık işinin iyi gelir ve hayat standardı sağlaması, ürünlere olan talep gençler için öne çıkan ekonomik sebepler arasında yer almaktadır. Gençlerin yaşadıkları bölgenin şehir merkezine uzaklığı, sosyal aktivitelerin yeterliliği, köyün eğitim-sağlık hizmetlerinin yeterliliği kapsamında gençlerin bu faaliyeti ileride yapma eğiliminde Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörleri ikinci sırada bulunmaktadır.

5.4. Öneriler

Kırsal alanlar ile kentler arasındaki sosyo-ekonomik dengesizlikler, fırsat eşitsizliğine yol açarken bu farklar üreticilerin tarımda kalma kararlarını olumsuz şekilde etkilemektedir. İncelenen Ekonomik Faktörler altında Gelir alt faktöründe üreticilerin ve yetiştiricilerin tarım sektöründe kalmak istememelerinin ana nedeni, yeterli tarımsal gelir elde edememeleri olarak ortaya çıkmıştır. Üreticilerin büyük bir çoğunluğu tarımdan elde ettiği tarımsal geliri yeterli bulmamaktadır. Bu kapsamda gelir farklılığının giderilmesi amacıyla tarım sektöründe çalışanların gelirlerinin ve hayat seviyelerinin tarım dışı kesimlerde çalışanlara göre düzenlenmesi gerekmektedir. Tarım kesimi ile tarım dışı

kesimler arasındaki gelir farklarının uzun dönemli politikalarla giderilmesi öngörülmektedir. Ekonomik Faktörler altında Üretim alt faktöründe ve Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörlerinde girdi maliyetlerinin yüksekliği ve istikrarsız ürün piyasaları desteklemelerin etkinliğinde ve üretimin sürdürülebilirliğinde en önemli etken olarak görülmektedir. Gerek örtüaltı gerekse de hayvancılıkta üreticilerin üretimlerini devam ettirmelerindeki en önemli unsur fiyat ve maliyet olarak öne çıkmaktadır. Üreticinin beklentisi, ürün satış fiyatının beklentisini karşılayacak seviyede olması, üretimi sağlayan girdilerin uygun fiyattan tedarik edilmesi, girdi ve ürün fiyatı arasındaki dengesizliğin giderilmesidir. Bu doğrultuda Ekonomik Faktörler altında İç ve Dış Ticaret ile Üretim alt faktörleri altında tarımsal girdi fiyatlarının yakından izlenmesi, aracı sayısının fazlalığı ile haksız kazançların önlenmesi öngörülmektedir.

Ekonomik Faktörler altında Finansman alt başlığında incelenen üreticilerin borçluluk düzeyine göre tarım sektöründe yaşanan borçlanma talebindeki yükseliş, üreticinin maliyet ve satış fiyatları arasındaki farkın azaldığı, kar oranlarının düştüğü ve hatta zarar ettiğinin göstergesidir. Üreticilerin borç yükünü azaltmak için üreticilerin kredi borçlarının yapılandırılması, ödemelerinin uzun vadeye yayılması ve faiz kolaylığı sağlanması üreticilerin tarımda kalma eğilimini artırıcı uygulamalar arasında bulunmaktadır. Uygun koşullarda sağlanacak tarımsal kredilerin daha da yaygınlaştırılarak belirlenen tarımsal politikaların uygulamasında daha etkin kullanılması tarımın geleceği için yararlı olacaktır.

Araştırma sonucunda örtüaltında, küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık üretim faaliyetinde üreticilerin yaşadıkları bölgenin gerek iklim koşulları gerekse de tarıma uygunluğu, yaşadıkları yerin şehir merkezine uzaklığı, kırsalın sağlık, enerji, ulaşım altyapısı olmak üzere en çok Coğrafi ve Kırsal Altyapı Faktörlerinden memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Üreticileri en çok memnun eden ikinci faktör ise Sosyolojik, Kültürel ve Kişisel Faktörler altında yoğunlaşmıştır. Bu kapsamda üreticilerin tarımda kalması konusunda tarımsal faaliyetin toplumda saygı görmesi, tüketicinin beslenmesine katkı sağlama, kırsalda yaşamayı sevmek, üreticinin ailesine zaman ayırabilme, yaptığı işi sevmek gibi konuların üreticiler tarafından önemli görüldüğü ortaya çıkmıştır.

Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri kapsamında uygulanan desteklemelerde üretici memnuniyetinin artırılması için tarımsal desteklemelerin etki analizinin üreticilerle görüşülerek yapılması; desteklemelerin maliyete, rekolteye, çevre ve insan sağlığına, pazarlamaya ve çiftçi refahına katkılarının irdelenmesi ve etkisiz olan desteklemelerin kaldırılması destekleme bütçesinin daha etkili kullanılmasının sağlanması tarım sektörüne katkı sağlayacaktır. Bunlara ek olarak desteklemelerin yılın başında açıklanması, ekim planlamasıyla ülkenin ihtiyacı olan ürünlerin ekiminin teşvik edilmesi ve bir sonraki sezon tohum ve fide ekilmeden çiftçinin üretim maliyetleri için nakit ihtiyacının en yoğun olduğu zamanda ödenmesi sağlanmalıdır. Yine desteklemelerden kesilen vergilerin kaldırılması ve desteklemelerin üreticilerin hesabına kesintisiz olarak yatırılması üreticinin beklentileri arasında yer almaktadır. Diğer yandan birlikler, kooperatifler, odalar olmak üzere üretici örgütlenmesinin etkinliğinin artırılması üreticinin tarımda kalma konusunda desteklenmesi için önemli görülmektedir. Üreticiye verilen üretim ve pazarlama konularına yönelik eğitimlerin yaygınlaştırılması ve etkinliğinin sağlanması üreticilerin tarımda kalma eğilimlerini artırıcı uygulamalar olarak araştırmada öne çıkmaktadır.

Her üç sektörde de 5 yıldan kısa süredir tarımsal faaliyette bulunan yeni üreticilerin memnuniyetleri karşılaştırıldığında analiz edilen 4 faktörde de en düşük memnuniyet 27,7 değeri ile büyükbaş hayvancılıkta belirlenmiştir, en yüksek memnuniyet ise örtüaltı üretim faaliyetinde görülmüştür. İncelenen üç üretim faaliyetinde de eski üreticilerde olduğu gibi yeni üreticilerde de en yüksek memnuniyet Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinde belirlenmiştir, bu durum da üreticilerin yaşadıkları bölgenin bulunduğu konumdan, altyapısından ve ikliminden memnun olduklarını göstermektedir. Diğer yandan yeni üreticilerin memnuniyetsizlik alanlarının ise uygulanan tarımsal desteklemeler ve örgütlenme yetersizliği gibi konuları içeren Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörlerinde yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. Örtüaltı ve küçükbaş üretim faaliyetine yeni başlayan üreticilerin memnuniyetlerinin eski üreticilerin memnuniyetlerinden yüksek olması tarımın geleceği açısından nispeten umut vericidir. Bu kapsamda üreticiyi destekleyici politikaların üreticilerin ihtiyaçlarına yönelik uygulanması ve ekonomik anlamda refah düzeylerinin yükseltilmesi tarımsal sürdürülebilirliği artırmada önemli görülmektedir. Her üç sektörde de 5 yıldan uzun süredir tarımsal faaliyette bulunan eski üreticilerin memnuniyetleri karşılaştırıldığında analiz edilen 4 faktörde de en düşük memnuniyet 27,0 değeri ile küçükbaş hayvancılıkta belirlenmiştir, en yüksek memnuniyet ise örtüaltı üretim faaliyetinde görülmüştür. Diğer yandan eski üreticilerin memnuniyetsizlik alanlarının ise Ekonomik Faktörlerde yoğunlaştığı belirlenmiştir. Buna göre eski üreticilerin tarımsal memnuniyetinin artırılmasında girdi fiyat yüksekliğinden kaynaklanan memnuniyetsizliklerinin giderilmesi yerinde olacaktır.

Kırsal alanda üretimle uğraşanların yaş ortalamasının yüksek olması, kırdan kente göç ve de gençlerin tarımsal faaliyet ile uğraşmak istememesi gelecekte tarımda üretimin sürdürülebilirliği konusunda sorunlar yaşanacağına işaret etmektedir. Tarımsal faaliyet ile uğraşan ailelerin, tarımı bırakma ve kentlere göç etme nedenleri arasında çocukları için en çok daha iyi bir yaşama ve gelire kavuşma, kentlerde eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanma beklentisi içinde oldukları bilinmektedir. Bu açıdan kırsal alanların kalkınması ile sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesine odaklanılması ve kentlerle olan farklılıklar azaltılması önerilmektedir. Kırsal alanda gençlerin aileleri gibi çiftçilik yapması ve köyden kente göçün önlenmesi için tarımsal üretimin ve hayvancılığın gelir yönünden cazip hale getirilmesi gerekmektedir. Gençler, tarımda çalışmak yerine kentlerde sigortalı bir işte çalışmayı tercih etmektedir. Tarımsal üretimde kalma koşuluyla kırsal alanda genç nüfusun teşvik edilmesinde gençlerin sigorta primlerinin belli bir yaşa kadar devlet tarafından ödenmesi, üretimi özendirici uygun koşullarda tarımsal kredilerin sağlanması önerilmektedir. İstihdamı artırmaya yönelik kırsal alanlarda tarımsal sanayi yatırımların desteklenmesi ile tarıma katma değer yaratılması ve iş olanaklarının artırılması sağlanmalıdır. Tarımsal faaliyetin sürdürülebilirliği kapsamında televizyon programlarında tarımsal yayınlarının artırılması, gençlerin tarım sektörüne ilgisini sağlamak için de örgün eğitim programlarında tarım dersinin yer alması tarımın hak ettiği yere gelmesi açısından önemli görülmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Ajaero, C. K. and Onokala, C. P. 2013. The effects of rural-urban migration on rural communities of southeastern Nigeria. *Hindawi Publishing Corporation International Journal of Population Research*, 2013:10.
- Aktaş, E., Altıok, M. ve Songur, M. 2015. Farklı ülkelerdeki tarımsal destekleme politikalarının tarımsal üretim üzerine etkisinin karşılaştırmalı analizi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(15): 55-74.
- Anonim 1: https://ec.europa.eu/agriculture/cap-funding/young-farmers_en [Son erişim tarihi: 05.01.2020]
- Anonim 2: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/03/20010310> [Son erişim tarihi: 05.04.2020]
- Anonim 3: https://research.rabobank.com/far/en/sectors/regional-food-agri/world_vegetable_map_2018.html [Son erişim tarihi: 15.02.2020]
- Anonim 4: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0250867> [Son erişim tarihi: 13.08.2020]
- Anonim 5: <http://www.turktarim.gov.tr/Haber/12/seracilikta-son-15-yilda-buyuk-ilerleme-saglandi> [Son erişim tarihi: 21.03.2018]
- Anonim 6: <https://www.growtech.com.tr/tr/visit/news-and-updates/turkiye-sera-pazarinin-bes-yillik-donemde-yilda-ortalama-136-milyon-usd> [Son erişim tarihi: 05.01.2020]
- Anonim 7: https://ec.europa.eu/agriculture/sheep-goats_en [Son erişim tarihi: 28.03.2019]
- Anonim 8: https://ec.europa.eu/agriculture/beef-veal_en [Son erişim tarihi: 22.02.2019]
- Anonim 9: <https://fao.gov.tr> [Son erişim tarihi: 12.06.2019]
- Antalya İl Tarım Müdürlüğü 2017. Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Çalışmaları. 1 s.
- Antalya İl Tarım Müdürlüğü 2018. Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Çalışmaları. 2 s.
- Arlı vd. 2014. Gençlerin Kırsalda Çiftçilik Yapma Eğilimleri: Akhisar İlçesi Örneği. *Ulusal Aile Çiftçiliği Sempozyumu*, ss.120-130, 30-31 Ekim 2014, Ankara.
- Aşkın, E. Ö., Yayar, R. ve Oktay, Z. 2013. Kırsal göçün ekonometrik analizi: Yeşilyurt ilçesi örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(2): 231-252.
- Atış, E. vd. 2016. “Üreticilerin konvansiyonel ve organik kuru üzüm üretme isteği: Manisa ili örneği”. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 22 (1): 67-73.
- BESD-BİR, 2019. <https://besd-bir.org/tr/yayinlar> [Son erişim tarihi: 12.05.2019]
- Bezu, S and Holden, S. 2014. Are rural youth in ethiopia abandoning agriculture. *World Development*, 64 (259–272): 95-105.
- Bıçkı, D. 2011. Geleceğin kentte inşası: Çanakkale kırsalında göç eğilimleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3): 149-169.

- Çukur, T. 2016. Milas İlçesinde Süt Sığırcılığı Yapan Çiftçilerin Tarımda Kalma Eğilimlerinin Belirlenmesi. XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, ss. 23-31, 25-27 Mayıs 2016. Isparta.
- Çukur, T ve Işın, F. 2008. İzmir ili Torbalı ilçesinde sanayi domatesi üreticilerinin tarımın çok fonksiyonluluğu kavramına bakış açıları. *Ege Üniversitesi. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 45 (3): 185-193.
- Demir, N., 2009. Destekleme politikalarının hayvancılık sektörü üzerine etkilerinin bölgesel karşılaştırmalı analizi. Doktora tezi(yayınlanmamış), Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 210 s.
- Demir, N. ve Yavuz, F. 2010. Hayvancılık destekleme politikalarına çiftçilerin yaklaşımlarının bölgelerarası karşılaştırmalı analizi. *Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 41 (2):113-121.
- Doğruel, F., Doğruel, A. S. ve Yeldan, E. 2003. Macroeconomics of Turkey's agricultural reforms: an intertemporal computable general equilibrium analysis. *Journal of Policy Modeling*, 25(3): 617- 637.
- Ekmekçiler, Ü. S. 2014. Türkiye'de kırdan kente göç: Diyarbakır üzerine bir alan araştırması. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 66(67):159-197.
- Et ve Balık Kurumu 2019. https://www.esk.gov.tr/upload/Node/10255/files/Et_ve_Sut_Kurumu_2017_Sektor_Raporu.pdf [Son erişim tarihi: 15.03. 2020]
- Gürbüz, M. 2008. Karadeniz bölgesinde kırsal göçler ile sosyo-ekonomik özellikler arasındaki ilişkilerin analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 18(1): 50-75.
- Gürbüz, M. ve Karabulut, M. 2008. Kırsal göçler ile sosyo-ekonomik özellikler arasındaki ilişkilerin analizi *Türk Coğrafya Dergisi*, 50 (1): 37-60.
- Güreşçi, E. 2010. Köyden kente göçün köydeki ve kentteki yansımaları: akpınar köyü üzerine bir değerlendirme. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(2): 47-55.
- Güreşçi, E. 2015. Kırsal Göç Sonucu Oluşan Değişim ve Çelişki: Gemlik İlçesi Örneği. 2. Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Kongresi, ss.248-256, 28-30 Eylül 2018, Kayseri.
- Gyasi, E. A. and Ayivor, J. S. 1992. Rural-rural migration in ghana: the case of likpe seasonal migrant rice farmers. *Malaysian Journal of Tropical Geography*, 23(2):13-21.
- HAYGEM, 2020. <https://www.tarimorman.gov.tr/HAYGEM/Menu/13/Ic-Kaynakli-Projeler> [Son erişim tarihi: 13.07.2020].
- İnan, İ.H., Direk, M., Başaran., B., Birinci., S. ve Erkmen, E. 2005. Tarımda Örgütlenme. Türkiye Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kongresi, ss.1133-1154, 3-7 Ocak, Ankara.
- International Dairy Federation, 2019. <https://fil-idf.org/> [Son erişim tarihi: 13.07.2020].
- International Trade Center, 2018. <https://www.intracen.org/itc/market-info-tools/trade-statistics/> [Son erişim tarihi: 11.05.2019].
- Kan, A. Kurt, G., Özmen, K. ve Sezik, S. N. 2016. Kırsal Göçün Sosyo Ekonomik Etkileri: Konya İli Hüyük İlçesi Örneği. 7. Tarım Ekonomisi Kongresi, ss. 1069-1076, 13-15 Eylül, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

- Kurt, H. 2006. Göç eğilimleri ve olası etkileri. *Yönetim Bilimleri Dergisi* 4(1): 148-178.
- Opel, A. 2005. Bound for The City: A Study of Rural to Urban Labour Migration İn Afghanistan. <https://areu.org.af/publication/511/> [Son erişim tarihi: 13.07.2019].
- Rabobank, 2018 <https://research.rabobank.com/far/en/sectors/regional-food-agri/the-greenhouse-sector-in-turkey.html> [Son erişim tarihi: 11.05.2019].
- Saçlı, Y. 2007. AB'ye uyum sürecinde hayvancılık sektörünün dönüşüm ihtiyacı. DPT Uzmanlık tezleri, yayın no:2707, Ankara, 52 s.
- Saltuk, B., Aydın, Y. ve Mikail, N. 2019. Siirt ve Antalya illeri için seraların ısı gereksiniminin belirlenmesi ve karşılaştırılması. *Mediterranean Agricultural Sciences*, 32(1): 73-78.
- Sevgican, A., Tüzel, Y., Gül., A ve Eltez, R.Z.2000. Türkiye'de Örtüaltı Yetiştiriciliği. V. Türkiye Ziraat Mühendisleri Teknik Kongresi, ss.679-707, 17-21 Ocak, Ankara.
- Shair, G. and Ikramullah, M. 2011. Economic and social dimensions of rural-urban migration in Pakistan: results from a recent survey in the north west Pakistan. *International Journal of Business and Social Science*, 2(3): 119-126.
- Taşgın, G. ve Kadioğlu, S. 2016. Kırsal Göçü Etkileyen Faktörlerin Analizi: Erzurum İli Örneği, 7. Tarım Ekonomisi Kongresi, 13-15 Eylül, Antalya.
- TOB, 2018. <https://antalya.tarimorman.gov.tr/> [Son erişim tarihi: 09.06.2019].
- TOB, 2019a. <https://antalya.tarimorman.gov.tr/Belgeler/yay%C4%B1nlar%C4%B1m%C4%B1z/stratejik-plan%202012-2016.pdf> [Son erişim tarihi: 09.06.2019].
- TOB, 2019b. <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Tarimsal-Destekler> [Son erişim tarihi: 09.06.2019].
- TOB, 2019c. <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge/Belgeler/PDF%20Tar%C4%B1m%20C3%9Cr%C3%BCnleri%20Piyasalar%C4%B1/2020-Temmuz%20Tar%C4%B1m%20C3%9Cr%C3%BCnleri%20Raporu/S%C3%B Ct,%20Temmuz-2020,%20Tar%C4%B1m%20C3%9Cr%C3%BCnleri%20Piyasa%20Raporu.pdf> [Son erişim tarihi: 09.06.2019].
- TOB, 2019d. <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Tarimsal-Destekler> [Son erişim tarihi: 09.06.2019].
- TOB, 2020a. <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge/Belgeler/PDF%20Tar%C4%B1m%20C3%9Cr%C3%BCnleri%20Piyasalar%C4%B1/2020-Temmuz%20Tar%C4%B1m%20C3%9Cr%C3%BCnleri%20Raporu/S%C3%B Ct,%20Temmuz-2020,%20Tar%C4%B1m%20C3%9Cr%C3%BCnleri%20Piyasa%20Raporu.pdf> [Son erişim tarihi: 16.04.2020].
- TOB, 2020b. <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge/Menu/27/Tarim-Urunleri-Piyasaları> [Son erişim tarihi: 16.04.2020].
- TOB, 2020c. <https://www.tarimorman.gov.tr/Sayfalar/Detay.aspx?Liste=Destekler> [Son erişim tarihi: 16.04.2020].

- TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası 2018 yılı Süt Raporu. www.zmo.org.tr
- Ulusal Süt Konseyi, 2019. <https://ulusalsutkonseyi.org.tr/> Son erişim tarihi: 15.04.2020].
- Uysal, K. Ö. 2015. Manisa ili Yunt dağı köylerinde çiftçilerin tarımsal üretime yaklaşımlarını etkileyen faktörlerin analizi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 16(35): 76-99.
- Yavuz, F. 2001. Tarım Politikası II. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları:186, Ders Kitabı, Erzurum, 216 s.
- Yavuz, G.G ve Özüdoğru, T. 2015. Türkiye’de Tahıl Üreticilerinin Tarımsal Amaçları ve Üretimlerini Sürdürme Eğilimleri. <https://www.avekon.org/papers/1341.pdf>. [Son erişim tarihi: 12.12.2019].
- Yılmaz, H. 2006. Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikasındaki Değişim Süreci ve Türkiye'nin Uyum Kapasitesinin İzlenen Politikalar Çerçevesinde İncelenmesi. Türkiye VII. Tarım Ekonomisi Kongresi, ss. 40-54, 13-15 Eylül, Antalya.
- Yulaıcı, A. ve Sayılı, M. 2015. Samsun ilinde kırsal göç yaşanan köylerin genel özellikleri ve göçün köyler üzerindeki etkileri, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 32(1): 403-426.

ÖZGEÇMİŞ

Oya Sav

ÖĞRENİM BİLGİLERİ

Doktora 2015-2021	Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Antalya
Yüksek Lisans 2012-2015	Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Antalya
Yüksek Lisans 2013-2016	Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Antalya
Lisans 2005-2007	Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Dış Ticaret Bölümü
Lisans 1999-2003	Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi, İngilizce İktisat Bölümü, İzmir

MESLEKİ VE İDARİ GÖREVLER

Araştırma Görevlisi 2013-2021	Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Antalya
Memur 2011-2013	Akdeniz Üniversitesi Proje Geliştirme ve Uzaktan Eğitim Merkezi
Dış Ticaret Sorumlusu 2005-2011	MayAgro Tohumculuk A.Ş./Bursa
Dış Ticaret Uzmanı 2003-2005	Interland/Bursa

ESERLER

Uluslararası- ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler

1-Sav, O. ve Sayın C. 2018. Tarımda Kalma Eğilimi ve Destekleyici Politikalar. XIII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 12-14 Eylül 2018. Kahramanmaraş. KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi. No: Özel Sayı 21. ss: 176-183 s. DOI: 10.18016/ksutarimdoga.vi.4728903.

2-Sav, O. ve Sayın C. 2018. SWOT and SOR Analyses of Vegetable Seeds Sector in Antalya Province of Turkey. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2018, 20 (4).DOI: iibfdkastamonu.382752.

3- Sav O. , Karkacier O., "Structural Economic Analysis of Logistics Sector in Turkey: Input Ouput Analysis ", Social Sciences Studies Journal, no.4, ss.1-9, 2018.

4- Ceylan R.F., Sayın C., Mencet Yelboğa M.N., Özalp M., İlbasmış E., Sav O., "Land Ownership and Profitability of Greenhouse Production: Antalya Case", Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology, vol.6, pp.630-635, 2018.

5- Mencet Yelboğa M.N, Sayın C., Ceylan R.F., Özalp M., İlbasmış E., Sav O.,” Antalya İli Seracılık İşletmelerinde Vergilendirme Algısının Vergilendirme Düzey ve Usulü İle Kar Etkinsizliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 2018) 31(3): 261-267. ss: 261 – 267. DOI: 10.29136/mediterranean.450100.

6- Sayın C., Ceylan R.F., Mencet Yelboğa M.N., Özalp M., İlbasmış E., Sav O. , "Impact of Taxation on Price Formation in Agricultural Markets: Example from Antalya Greenhouse Production", Journal of Agricultural Science, no.6, pp.120-130, 2017.

7- Sayın C., Altunkaya M., Taşcıoğlu Y, Sav, O. ve Kvasoğlu İ. “Türkiye’de Toprak Parçalanması ve Miras Hukuku” Mediterranean Agricultural Sciences (2017) 30(3): 213-218 DOI: 10. 29136/mediterranean.359827. 2017.

8- Sayın C., Ceylan R.F., Mencet Yelboğa M.N., Özalp M., İlbasmış E., Sav O. , "Taxation In Agricultural Markets Antalya Greenhouse Production", Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi - ICEBSS Özel Sayı, cilt.18, ss.334-345, 2017.

9- Sav, O., Sayın, C., “Türkiye’de Sebze Tohumu Dış Ticaretinin SWOT Analizi İle İncelenmesi: Antalya İli Örneği”, ISSN:2149-3948, Cilt:1, Sayı:1, sy:16-28, Tarım Ekonomisi Araştırmaları Dergisi. 2015.

Uluslararası- Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler

1-Sav O., Sayın C. 2020. Affecting Factors and Future Expectations of Women Farmers in Small Ruminant Breeding: The Case of Antalya Province, Tradepreneur Global Academic Platform International Conference on Women Empowerment in Various sectors, Southhampton, İngiltere, 26-27 Aralık 2020, pp.1-12.

2-Kurt. H, Sav O, Sayın C. 2018. Elma Yetiştiriciliğinin Sürdürülebilirliği ve Destekleme Politikaları: Antalya İli Elmalı İlçesi Örneği. Türk Akademik Araştırmalar Dergisi Uluslararası Multidisipliner Kongresi / 12-14 Ekim 2018. Antalya. S174-180. ISBN: 978-605-7579-25-6.

3- Usta. F, Sav O, Sayın C. 2018. Koyunculuk İşletmelerinde Ekonomik Yapı ve Destekleme Politikaları: Tokat İli Niksar İlçesi Örneği. Türk Akademik Araştırmalar Dergisi Uluslararası Multidisipliner Kongresi / 12-14 Ekim 2018. Antalya. S303-3014. ISBN: 978-605-7579-25-6.

4- Sayın C., Ceylan R.F., Mencet Yelboğa M.N., Özalp M., İlbasmış E., Sav O. 2017.Taxation In Agricultural Markets Antalya Greenhouse Production, 2nd International Conference On Economics Business Management and Social Sciences, Belgrad, Sırbistan, 10-14 Mayıs 2017, pp.153-153.

5- Sav, O., Sayın, C. 2016. “Türkiye’de Yağlı Tohumlar Sektörü ve İzlenen Politikalar”, XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 25-27 Mayıs, ISBN:978-9944-452-63-9, sf:763-771, Isparta.

6- Sav, O., Sayın, C. 2016. “Tbmm’de Temsil Edilen Siyasi Partilerin Seçim Beyannamelerinde Tarım ve Hayvancılık”, XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 25-27 Mayıs, ISBN: 978-9944-452-63-9, sy: 895-904, Isparta.

7- Sav, O., Sayın, C. 2016. “Türkiye’de Çay Sektörünün Ekonomideki Yeri ve İzlenen Politikalar”, XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 25-27 Mayıs, ISBN: 978-9944-452-94-6, cilt:3, sy:1985-1991, Isparta.

8- Sav, O., Sayın, C. 2016. “Rusya ile Yaşanan Uçak Krizinin Türkiye’de Tarım Sektörüne Yansımaları”, XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 25-27 Mayıs, ISBN: 978-9944-452-94-6, cilt:3, Isparta, sf: 1883-1893.

9- Sayın, C., Gülçubuk, B., Bozoğlu, M., Koçak, A., Özalp, A., Sav, O., İlbasmış., E. ve Ceylan., M. 2015 "Türkiye’de Tarımsal Yapıda Değişim ve İzlenen Politikalar" VIII. Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi, 12-16 Ocak, ISBN-978-605-01-0675-6, sf:9-33, Ankara.

10- Karaman, S. Sav, O. 2015. “Organik Tarımsal Üretimin Mekansal Analizi”, Doğu Karadeniz II. Organik Tarım Kongresi, 6-9 Ekim, sf:670. Rize.

11-Sayın, C., Sav, O., 2014.“Türkiye’de Aile Çiftçiliği ve Sosyal Güvenlik Uygulamaları”, Ulusal Aile Çiftçiliği Sempozyumu, 30-31 Ekim, Ankara, ISBN:978-605-136-152, sf:152-156.

12- Kavasoglu, İ., Sayın, C., Sav, O.,2014. “Tarımsal Amaçlı Kullanılan 2B Arazilerinin Satışına Yönelik Hukuki Yapılanma, Uygulama Süreci ve Karşılaşılan Sorunların Antalya Örneğinde İncelenmesi”, XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 3-5 Eylül, ISBN:978-605-5085-08-7-0,sf: 487-497, cilt:2, Samsun.

13- Sav, O., Sayın, C. 2014. “Tohumluk Dış Ticaret Politikalarının Sektör Üzerine Etkileri”, XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 3-5 Eylül, ISBN: 978-605-08-7, cilt:2, sf: 947-952, Samsun.

Yer aldığı projeler

- 1-Antalya İlinde Üreticilerin Tarımda Kalma Eğilimi ve Etkileyen Faktörlerin Analizi Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Projesi, Araştırmacı, 2019.
- 2- EMWOFA Kadın Çiftçileri Tarım İşletmeciliği Eğitimi ile Güçlendirme Projesi, Araştırmacı, 2017.
- 3- Tarım Piyasalarında Vergilendirme ve Vergilendirmenin Fiyat Oluşumuna Etkileri: Antalya İli Örtüaltı Üretim Örneği, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü Projesi, Araştırmacı, 2015.
- 4- Antalya İli Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayi Sektörleri Yapısal Ekonomik Analizi: Input-Output Analizi, Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Projesi, Araştırmacı, 2014.
- 5- APGEM tarafından yönetilen ‘Envar Veli Memnuniyeti projesi’, Araştırmacı, 2013.
- 6- Tarım Sektöründe Çalışanlara Hayat boyu Sosyal Güvenlik Projesi (SOIL) Hayat boyu öğrenme Programı (LLP) Leonardo da Vinci Hareketlilik projesi, Araştırmacı, 2012.